

DOMINIK PECKA

OHEŇ NA ZEMI

Myšlenky a příklady

1931

Cyrillo-Methodějské knihkupectví G. Franci v Praze I.-536.

Nrus 7481.

Ex Consistorio Apostolici Administratoris

diocesis Brunensis

die 16. Octobris 1930.

NIHIL OBSTAT.

Msgre Josephus Ocetek,

censor ex officio.

IMPRIMATUR.

† Josephus,

Episcopus Adrahensis,

Administrator Apostolicus.

LITERATURA

- ANONYMUS, Und ihr seid traurig? F. Schöningh, Paderborn 1918.
- AUGUSTIN Aurelius, Vyznání, L. Kuncíř, Praha 1926.
- BAHR Herrmann, Inventur, Essays. S. Fischer Verlag, Berlin 1916.
- BAZIN René, La douce France, J. de Gigord, Paris 1911.
- BERNOVILLE Gaëtan, Svatá Terezie Ježíškova, L. Kuncíř, Praha 1928.
- BERTRAND Louis, Sainte Thérèse, A. Fayard & Cie, Paris 1927.
- BREMOND Henri, Histoire littéraire du sentiment religieux en France I.—VI., Bloud & Gay, Paris 1924—1926.
- BUNIN Ivan, Těmir-Aksak-Chán, Cesta, Praha 1924.
- CALVET Jean, Le renouveau catholique dans la littérature contemporaine, F. Lanore, Paris 1927.
- CHESTERTON Gilbert Keith, Muž, který byl příliš živý, L. Kuncíř, Praha 1925.
- Nesmrtelný člověk, V. Petr, Praha 1927.
- CROONENBORGH Mattias, L'oraison simplifiée, éd. Saint Michel, Bruxelles 1928.
- ENGLEBERT Omer, La sagesse du curé Pecquet, A. Giraudon, Paris 1928.
- EYMIEU Antonin, Deux arguments pour le catholicisme, Spes, Paris 1923.
- La part des croyants dans les progrès de la science au XIXe siècle I.—II., Perrin & Cie, Paris 1928.
- Le gouvernement de soi-même, I.—III., Perrin & Cie, Paris 1928.
- FECHNER G., Büchlein vom Leben nach dem Tode, Berlin 1903.
- FOGAZZARO Antonio, Il Santo, Baldini, Milano 1906.
- Piccolo mondo moderno, Hoepli, Milano 1912.
- FRANCOIS de Sales, Introduction à la vie dévote, F. Boulenger, Paris 1923.
- Traité de l'amour de Dieu, Lecoffre, Paris 1928.
- GALLARATI-SCOTTI Tommaso, La vita di Antonio Fogazzaro, Baldini & Castoldi, Milano 1920.
- GEBHART Émile, L'Italie mystique, Hachette & Cie, Paris 1917.
- GERTRUDE Sainte, Insinuations, Lecoffre, Paris 1924.
- Lettres, trad. Cartier, Poussielgue, Paris 1886.

- JAMMES Francis, *La divine douleur*, Bloud & Gay, Paris 1929.
- JOERGENSEN Johannes, *Sainte Catherine de Sienne*, G. Beauchesne, Paris 1924.
- JOUFFROY Théodore, *Mélanges philosophiques*, sept. éd., Paris 1901.
- HELLO Ernest, *Philosophie et athéisme*, Perrin & Cie, Paris 1921.
- *Le siècle*, Perrin & Cie, Paris 1920.
- HOORNAERT G., *Le combat de la pureté*, Action Catholique, Bruxelles 1926.
- KLUG Ignaz Dr., *Die ewigen Dinge*, F. Schöningh, Paderborn 1922.
- *Die Tiefen der Seele*, F. Schöningh, Paderborn 1928.
- *Lebensbeherrschung und Lebensdienst I.—III.*, F. Schöningh, Paderborn 1918—1923.
- KRUIF Paul de, *V bojích s neviditelnými nepřáteli*, Orbis, Praha 1929.
- LAMARTINE Alphonse de, *Des devoirs civils du curé. Dodatek k básni Jocelyn*, Garnier, Paris 1925.
- LAMENNAIS F., *Paroles d'un croyant*, Garnier, Paris 1925.
- *Une voix de prison*, Garnier, Paris 1925.
- LANG Alois Dr., *Jindřich Suso*, L. Kuncíř, Praha 1923.
- LESEUR Élisabeth, *Journal et pensées de chaque jour*, J. de Gigord, Paris 1927.
- LÜTTWITZ Artur, *Košile šťastného člověka*, G. Franci, Praha 1910.
- MACAULAY T. B., *Critical and historical Essays*, Tauchnitz, Leipzig 1850.
- MAISTRE Joseph de, *Les soirées de Saint-Pétersbourg*, Garnier, Paris 1925.
- MASSIS Henri, *Vnuk Renanův*, L. Kuncíř, Praha 1924.
- MAURIAC François, *Le baiser au lépreux*, B. Grasset, Paris 1922.
- NISSEN MOMME Benedikt, *Der Rembrandtdeutsche Julius Langbehn*, Herder, Freiburg im Br., 1927.
- PASCAL Blaise, *Oeuvres*, Cattier, Tours 1875.
- PLUS Raoul, *Dieu en nous, Apostolat de la prière*, Toulouse 1926.
- *Dans le Christ Jésus, Apostolat de la prière*, Toulouse 1928.
- *Le Christ dans nos frères, Apostolat de la prière*, Toulouse 1925.
- *Vivre avec Dieu, Apostolat de la prière*, Toulouse 1927.
- SCHOUPE F. X., *Instruction religieuse en exemples, I.—III.*, Delhomme & Briguet, Paris 1883.
- SHAW Bernard, *Almanach*, S. Fischer, Berlin 1925.

TEREZIE JEŽIŠKOVA, Listy, L. Kuncíř, Praha 1926.

**UNAMUNO Miguel de, Tragický pocit života v lidech a národech,
Symposion, Praha 1927.**

VERKADE Willibrord, Le tourment de Dieu, J. Watelin, Paris 1923.

WILDE Oscar, Poems, Tauchnitz, Leipzig 1911.

I

VĚČNÝ OTEC

SKRYTÝ BŮH

Bůh je světlo bez stínu, věčný jas přebývající v taji tajů, středu středů. Hmotným svým zrakem Ho nevidíme. Jen zrakem duchovým Ho možno spatřiti, rozletem myšlenky, touhou srdce. Vznášíme se nad hvězdy. Přelétáme prostory, překračujeme světy. Ani tam Ho nevidíme okem tělesným. Je skryt. Co vidíme, jsou hmotné věci: slunce, měsíc, hvězdy, země. Tyto věci nejsou věčné. Nebyly a nebudou. Vyšinou se jedenkrát ze svých drah a padnou na sebe, aby sežehly a navždy pohřbily svoji slávu a krásu. To jsou věci stvořené a dočasné. Kdo je učinil? Kdo jest příčinou všeho, co jest? Bytost nejvyšší, první Příčina nestvořená, která všemu dala počátek, první Hybatel nehybný, od něhož pochází život veškeren. Je skryt za svým dílem. Poznáváme Ho jen nejasně a nepřímou. Zříme Ho jen jako v zrcadle a v hádance. Svět je nezřetelnou podobiznou Boha. Nezřetelnou, neboť to, co známe, jest jen úsek nepatrný toho, co jest, a nikdo neví, kolik světů jiných stvořil Bůh kromě světa tohoto. Onť jest nesmírný a neobsáhlý a žádným slovem nelze vyjádřiti jeho slávy a moci. I kdyby tisíc světů stvořil, přece by své síly neumenšil a moudrosti své nevyčerpal.

Je skryt. Jeho ohromnost by byla úděsná, kdyby nebyla umenšena slovem nejčistší lidské lásky k němu, která ho nazvala Otcem. Od něho vše pochází. On vše, co stvořeno, řídí a obživuje láskou bedlivou.

Byly lidské bytosti, které zneužily nejkrásnějších darů jeho, rozumu a vůle, a odvrátily se od Něho. To byl první hřích. Tak porušena harmonie světového řádu. Nekonečná urážka, která takto učiněna Bohu, mohla usmířena býti jen činem nekonečně záslužným. Takový čin mohl vykonati jenom Bůh: ponížiti se, trpěti a umříti. Proto přišel Bůh a člověk, aby vykoupil lidstvo. Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jedno-

rozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný. (Jan 3, 16.) Kristus byl Bůh skrytý. Přemnozí v něm spatřovali pouhého člověka, syna tesaře nazaretského. Mohli Ho poznati dle skutků, jež činil před jejich očima. Ale zaslepení jejich bylo nesmírné. A když posléze umíral mezi dvěma zločinci, potupen, zesměšněn, uplván a zbičován, kdo by v něm tušiti mohl nekonečného Boha?

A když zvěčnil svoji přítomnost na světě tajemstvím oltářním a tak projevil nejvyšší svoji lásku chtěje s rozkoší přebývati mezi syny lidskými, zdaliž se nevzpírala mysl lidí myšlenice, že by opravdu byl ukryt ve skrovné podobě chleba a vína? Na kříži neviděli Boha, ale viděli aspoň člověka: tu však je skrytost jeho naprostá a jen okem víry poznáváme jeho svatou blízkost. Proč se skryl? Aby tím důvěrněji byl ctěn. Aby tím něžněji byl milován. Aby navždy byl spojen s člověkem.

Láska Kristova jest jako lék. Nechť je sebe lepší, uzdravuje jen toho, kdo ho užívá. Svou smrtí zjednal Kristus všem lidem milost a spásu. Tím však nebyl vykoupen každý jednotlivý člověk. Nikdo nemůže dojíti života věčného bez vlastního přičinění. Každý sám si musí přivlastniti ovoce zásluh Kristových. Toto pak se děje působením Ducha Božího v duších lidských. Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího. (Jan 3, 5.) Duch svatý jest Posvětitel, Učitel a Těšitel duší. Duch svatý jest Sjednotitel duší na cestě k spasení. Jest život Církve. Jako duše jest životem těla, tak Duch svatý jest životem Církve. Jako duše je skryta v těle, tak Duch svatý jest skryt v Církvi.

Hle Bůh skrytý! Skryt jest ten, jenž nás stvořil, skryt ten, jenž nás vykoupil, skryt i ten, jenž nás posvěcuje. Proč je skryt? Aby nás tím více uchvátil a k sobě připoutal. Neoslňuje leskem své velebnosti, ale vábí tajemstvím svého ukrytí.

Dle báje starověké žila nestvůra Sfinx, jež měla lidskou

tvář a tělo lví. Zastavovala pocestné a dávala jim hádanku. Kdo jí neuhodl, byl svržen do propasti a zahynul. Sfinx byla zosobněním záhadnosti života. Pohan nevěděl, proč žije. Neuměl odpovědět na otázky: Odkud je svět? K čemu jsem na světě? Co je po smrti? — Křesťanu není život záhadou ni tajemstvím. Tajemstvím jest jen Bůh. Dítka sotva žvatlajícímu dává matka naučení o smyslu života: Kdo tě stvořil? Bůh Otec. Kdo tě vykoupil? Bůh Syn. Kdo tě posvětil? Duch svatý.

TŘI STUPNĚ ŽIVOTA

Ve své Knížce o životě po smrti učí *G. Fechner*, že člověk nežije jednou, nýbrž třikrát. První jeho život je stálý spánek, druhý střídání spánku a bdění, třetí věčné bdění. Na prvním stupni života žije člověk sám v tmě: na druhém žije společensky, ale samostatně vedle jiných a mezi jinými, a to ve světle, jež mu ukazuje povrch věcí: na třetím se pojí jeho život se životem jiných duchů k vyššímu bytí v nejvyšším Duchu, a on zří podstatu pomíjejících věcí. Na prvním stupni se vyvíjí ze zárodku tělo a tvoří si ústroje pro druhý stupeň života: na druhém stupni se vyvíjí Duch ze svého zárodku a tvoří si své ústroje pro třetí stupeň: na třetím se vyvíjí božský prvek, jenž držíme v duši každého člověka a jenž už zde na světě směřuje nad člověka tušením, vírou, citem a pudem genia v jasné nadsvětí, které duši na druhém stupni jest temné. Přejít z prvního stupně k druhému se nazývá narození. Přejít z druhého k třetímu se nazývá smrt. Cesta, kterou se bereme z druhého stupně k třetímu, není o nic temnější než cesta, kterou dospíváme od prvního k druhému. První vede k zevnímu, druhá k vnitřnímu poznání světa. Jako dítě na prvním stupni jest slepo a hluché ke všemu lesku a vší hudbě života na druhém stupni, a jeho zrození z teplého lůna mateřského

jest mu něčím tvrdým a bolestným, a jako jest při narození chvíle, kdy dítě cítí zánik dřívějšího bytí jako smrt, dokud se neprobudí k zevnímu životu, tak podobně i my v nynějším svém životě, kdy veškeré naše poznání jest omezeno tělem, nic ještě nevíme o lesku, hudbě, slávě a svobodě života na třetím stupni a úzkou, temnou chodbu, která nás k němu vede, snadno pokládáme za slepou uličku, z níž není východu. Avšak smrt jest jen druhé zrození k svobodnějšímu bytí, při němž duch trhá svůj těsný obal a nechává jej ležeti a shnítí právě tak jako dítě při svém prvním zrození. (Büchlein vom Leben nach dem Tode. 5. Ausg. 1903.)

Doufejme, že nebude bludařstvím, doplníme-li tato slova velikého učence a řekneme-li, že trojím stupněm lidského života se vyjadřuje a dokonává dílo Boží Trojice. Otcí připisujeme Stvoření, Synu Vykoupení, Duchu svatému Posvěcení. První stupeň lidského života jest dílo Otce Stvořitele, jenž z hlubin nicoty volá lidskou bytost k životu a zárodku v těle matky vdechuje princip života — duši. Na druhém stupni života má si člověk přisvojiti ovoce smrti Kristovy: křtem svatým se stává údem tajemného Těla Kristova, jímž jest Církev, svátostmi Kristovými se živí a sílí k svému třetímu žití. Duchem svatým posvěcen vstupuje člověk v třetí život, aby byl účasten slávy a patřil na Boha ne již skrze zrcadlo v záhadě, jak Apoštol praví (I. Kor. 13, 12), ale tváří v tvář. A to bude dílo Ducha svatého.

První a druhý stupeň lidského života jest vědecky zbadán. Jen o třetím stupni se odvažují pochybovati ti, kteří myslí, že člověk se liší od zvířat jen stupněm vývoje. Ovšem nesmrtelnost má smysl jen, věříme-li v Boha. Není-li Bůh, těžko říci, k čemu by nám bylo, kdybychom byli nesmrtelní. Je-li Bůh, bylo by nespravedlností, kdyby nás zničil, když ví, že po nesmrtelnosti toužíme. Nesmí se zapomínati, že Bůh je Tvůrce, ne Ničitel, jest Bohem živých, ne mrtvých.

Všichni národové všech věků byli přesvědčeni, že jest život po smrti. Či proč pohřbívali v pravěku mrtvé v poloze, kterou má dítě v lůně matky, ne-li proto, aby vyznačili, že země jest druhá matka, která nás zrodí k novému životu? Proč kladli Řekové svým zemřelým pod jazyk obolos — peníz, kterým by podle jejich představ mohl nebožtík zaplatiti Charonovi, jenž převážel duše zemřelých do podsvětí? Proč dávali Egypťané svým mrtvým do rukou seznam dobrých skutků, jež vykonali na světě, ne-li v přesvědčení, že jest další život, který bude pokračováním života pozemského?

Že smrtí není vše skončeno, píše H. Bahr, pokládal jsem vždy za jisté, nyní však vím, že smrtí teprve vše se začíná. A vím, že mám život, abych se hodným učinil smrti... Víím, že to, co může trpěti, jest jen můj vnější šat: má podstata zůstává neporušena. A teprve, když můj šat se zcela roztrhá, objeví se má celá podstata: teprve smrt mi otevře bránu života věčného. Mám smrt rád. Ne jako osvoboditelku, neboť netrpím životem. Ne, ale jako naplnitelku. Přinese mi vše, co mi ještě chybí. Po smrti teprve vzejde setba mého žití. Smrt nebere mi nic a dává mi tak mnoho. To vím nyní a když na ni myslím, myslím na ni s tesknou radostí, jako když jsme co děti očekávali Ježíška: sedávali jsme ve tmě, ale trhlinou ve dveřích pronikal paprsek milého světla. (Herrmann Bahr, *Inventur, Essays*. S. Fischer Verlag, Berlin, S. 170.)

Ano, budeme pokračovati. Jako dítě v lůně matky si tvoří zrak a sluch i jiné smysly potřebné pro druhý život, tak i my nyní utváříme svou budoucnost duchovní. — Co budeme dělati v nebi? tázal se kněz dětí ve škole. — Budeme se tam učit náboženství, řeklo jedno prostě. Řeklo to snad z vyššího osvětlení. Budeme se tam učit náboženství — to jest, budeme tam poznávati Boha. A co ještě? Nebudeme nečinni. Bůh nám určí, co máme konati k jeho slávě. Budeme také pracovati.

V tom smyslu řekla svatá Terezie Ježíškova: Chci prožívatí své nebe konáním dobra na zemi.

Viděti Boha a míti účast na jeho činnosti — toť život věčný, život v Bohu Jediném a Trojím.

CÍL ŽIVOTA

Mezi koroptvemi se často stává, že jedna druhé sebere vajíčka, aby si je vyseděla, a to buď z touhy po mláďatech, buď z hlouposti, že nerozezná svých vajíček od cizích. A hle, podivná, ale dokázaná věc: koroptvička, která se vylíhne a opeří pod křídly cizí koroptve, opustí ji hned, zavolá-li ji její pravá matka, která snesla vajíčko, z něhož se vylíhla, a následuje ji s láskou, která byla tajna a skryta a takřka dřímala na dně přirozenosti, ale když našla svůj předmět, procitla náhle a pudila koroptvičku k její první povinnosti.

Zrovna tak jest tomu podle výkladu sv. Františka Saleského i s naším srdcem: třebas je živeno a chováno jako věci tělesné, krásné a pomíjející, chováno takřka pod křídly přírody, přece při prvním pohledu na Boha, při první zvěsti o něm rázem se probouzí přirozená a prvotní náklonnost k Němu, která jako by byla spala a která jako by nebyla, náhle se objevuje jako jiskra z popelu, by vznítla naši vůli k nejvyšší lásce, jež náleží Pánu a první Příčině všech věcí. (S. François de Sales, *Traité de l'Amour de Dieu*, Tom. I. 2. I. ch. 16., Paris, Lecoffre 1928, I/63—64.)

Blažené spojení s Bohem jest posledním cílem lidského žití. Od Boha, první Příčiny všeho bytí jsme vyšli, k Němu jako poslednímu cíli své cesty se vrátíme.

Tato pravda svádí mělké duchy k domněnání, že křesťanství odvádí člověka od života, když stále ukazuje jeho očím cíl posmrtný. Křesťanství je náboženstvím činnosti, ale činnost jeho

je posvěcena věčností. Každé dílo rukou i ducha našeho je sice pomíjivé, ale zanechává nesmazatelné stopy ve světě mravním. Čím více myslí člověk na věčnost, tím dokonalejší jest veškerá jeho práce. V tom se podobají lidé rolníku: zasévá na počátku zimy, klidí až příští léto. Pracuje snad méně dokonale a s menší radostí, když ví, že napřed přijde zima a bílým příkrovem sněhu pokryje místa jeho námah a potom teprve se objeví výsledek jeho práce? Zasévá v naději. Klidí v radosti. Orání a vláčení je tvrdá práce. Koná ji však tím lépe, čím více myslí na budoucí úrodu.

Svou věčnost utváříme již nyní. Někteří bludaři středního věku se domnívali, že lidé jsou buď předurčení k věčné spáse, buď předzvěděni k věčnému zavržení. Budoucí osud duší jest prý od věčnosti stanoven a nelze na něm nic měniti. Předurčeným neškodí jejich hříchy a předzvěděným neprospívají jejich ctnosti. Kdyby toto bylo pravda, musil by se ovšem člověk zcela odvrátiti od tohoto života a vzdáti se jakékoliv lásky k dobru. Musil by si říci: buď jsem předurčen k spáse a pak budu spasen i když hřeším, anebo jsem předzvěděn k zavržení a pak i kdybych konal dobré, nic mi to neprospěje.

Bude-li někdo spasen, nebude to proto, že to Bůh od věčnosti věděl, nýbrž proto, že konal na světě dobro. V den poslední řekne Pán těm, kteří budou na pravici jeho: Pojdte, požehnání Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa: *neboť* lačněl jsem a dali jste mi jísti, žíznil jsem, a dali jste mi píti, hostem jsem byl a přijali jste mě, nah jsem byl a přioděli jste mě, nemocen jsem byl a navštívili jste mě, v žaláři jsem byl a přišli jste ke mně. — Všimněme si toho slůvka *neboť*! Znamená totéž jako protože. Pán chce říci: Budete vládnouti královstvím, protože jste mi dali jísti, píti, že jste mě přijali, přioděli, navštívili.

Myšlenka na věčnost nás tedy nečiní lhostejnými k životu: právě naopak, znásobuje naše síly, naplňuje nás nejmocnější

nadějí, dodává nám nejvyšší důvěry. V tom smyslu vyznal kardinál Newman: Kdybych byl otázan, proč věřím v Boha, odpověděl bych, že proto, že věřím v sebe. (Apologia pro vita sua.)

Cokoliv konáme, má býti zjasněno myšlenkou na věčnost. Veškerá činnost lidská, byť v očích světa byla nízká a opovržená, má hodnotu nadpřirozenou, vychází-li z lásky k Bohu. Život osvětlený paprsky věčnosti jest život jedině šťastný a krásný. Svatý Jan Klimakus vypravuje, že jakýsi mnich, který musil denně vařit pro 230 bratří řeholních, ač měl mnoho práce, nikdy nebýval mrzutý, nýbrž vždy veselý. Svatý Klimakus se ho tázal jednou, proč je tak stále vesel. Odpověděl: Vařím tak, jako bych vařil pro Pána Boha.

NOVÝ SVĚT

Jak staré je lidstvo, tak stará je touha poznati a ovládnouti nové světy. Odvážný plavec objevil Ameriku. Dobrodruzi a dobyvatelé hned ho následovali, horečka zlata zachvátila Španělsko a všechny přímořské národy v Evropě. Starý svět se zvětšil. Člověk se nadmul pýchou a bezmeznou důvěrou v sebe. To bylo na konci patnáctého století.

Přišlo století dvacáté. Století letadel, elektrických vln, století rychlosti a síly. Člověk stojící na jednom konci světa se dorozumívá s člověkem stojícím na konci opačném. Člověk mluvící do mikrofonu je slyšen ve všech končinách země. Svět se zmenšil. Vzdálenosti se zkrátily. A člověk touží objeviti nové světy na hvězdné obloze. Neleká se strašných vzdáleností těles nebeských. Chce je překonati. Chce doletěti na sousední planetu. Chce mluvit s obyvateli hvězd. Chce se ukrýti v střelu, která by překonala přitažlivost země a vznesla se do prostoru světového.

Avšak těmto hledačům nových světů, kteří dávají v sázku své životy a nelekají se útrap, můžeme říci: Hledáte nový svět. Vztahujete ruce po hvězdách. I když jich dosáhnete, vězte, že ještě nad nimi jest jiný svět, dávno již objevený a přece stále nový, poněvadž jest věčný. Vydáváte se v nebezpečí a chcete trpěti i zhynouti pro to, co pomíjí a co jednou se zřítí v propasti zániku: nebe i země pominou. Pravíme-li vám, že svět věčný jest hoden daleko větších námah a obětí, odpovíte s pohrdáním, že nechcete či nemůžete trpěti pro to, co jest klamem a nedokázanou domněnkou.

Chcete věřiti jen v to, co lze viděti, slyšeti a hmatati, co možno měřiti, vážiti a pitvati, nač lze patřiti dalekohledem, neb co lze objeviti mikroskopem. Mluvíme vám o Bohu a vy odpovídáte: Pátrali jsme ve hvězdném prostoru, ale Boha jsme tam neviděli. Mluvíme vám o duši, a vy pravíte: Pitvali jsme tisíce lidských těl, ale duše jsme v nich nenalezli. Ach, nerozumíte nám. Říkáme-li, že existuje Bůh, netvrdíme, že je to bytost, kterou lze spatřiti s hvězdářské observatoře. Pravíme-li, že člověk má nesmrtelnou duši, netvrdíme, že duše je něco, co lze měřiti a vážiti.

Uznáváte jen výpočty, nákresy a rozbory. Jak chcete, abychom vám nakreslili nekonečnost? Jak chcete, abychom znázornili jsoucno duchové? Naši víru nazýváte pošetilostí a vytýkáte nám, že nedovedeme své víry vědecky dokázati. Proč chcete mermomocí, abychom vám dokazovali pošetilost?

Aby však bylo jasno: i když Boha nevidíme, přece ho poznáváme z věcí, jež stvořil. Nepoznáváme ho přímo, ale nepřímou. První příčinu světa nazýváme Bohem. Řeknete snad, že nepřímé poznání není vědecké? Pak třeba říci, že ani věda nepostupuje jinak. Z věcí známých usuzuje na neznámé. Jak byl objeven Neptun, nejvzdálenější oběžnice naší sluneční soustavy? Snad dalekohledem? Ne, úsudkem. Bylo viděti, že Uran se v jistou dobu uchyluje od své dráhy. Příčinu těch

úchylek nebylo viděti. Astronom Le Verrier se odvážil říci, že příčinou těch úchylek je neznámá hvězda, která se občas přibližuje k Uranu, a způsobuje jeho zpoždování. Aniž by hleděl k nebi počítal a takřka svým perem ve své pracovně objevil novou planetu, Neptuna. Vypočetl, jaké postavení zaujme 1. ledna 1847. Neklamal se. Dle jeho výpočtů spatřil berlínský hvězdář Galle neznámou hvězdu. Přišla přesně na dostaveníčko. — To je vědecké. Nikdo nepochybuje o tom. A přece to byl jen úsudek. Bylo viděti účinek, ne příčinu, Ura-
na, ne Neptuna. Z účinků viditelných se usuzovalo na příčinu neviditelnou. Činíme jinak, když říkáme, že všechno má svou příčinu a když z věcí stvořených usuzujeme na první příčinu nestvořenou, kterou nazýváme Bohem? Je to méně vědecké? (O Le Verrierovi: A. Eymieu, *La part des croyants dans les progrès de la science au XIXe siècle* I/63/4, Paris, Perrin et Cie, 1928.)

Naše přesvědčení o Bohu a světě neviditelném je rozumné. A je to přesvědčení důstojné člověka. Křesťan je člověk, jenž myslí, že dva světy jsou lepší než jeden svět, dva životy lepší než jeden život. Je třeba učiniti sázku, jak praví Pascal. Buď je Bůh nebo není. Vsadím-li na první možnost, vyhrávám vše: život pozemský i věčný, pravdu i štěstí. Vsadím-li na možnost druhou, neztrácím nic, leda by něčím bylo několik let tohoto bídneho života lidského, v němž je více bolu než radosti. (B. Pascal, *Pensées*, ch. X. I., *Oeuvres*, Tours, Cattier 1875, p. 152.)

ROZUM A VÍRA

Pasteurovi se připisuje výrok: Protože jsem mnoho studoval, mám víru jako bretoňský sedlák: a kdybych byl ještě více studoval, nepochybuji, že bych měl víru jako bretoňská

selka. Tak říkával často svým posluchačům tento veliký učenec, vynálezce očkování a dobrodinec lidstva. Učený Bacon napsal, že poloviční vědění sice odvádí od Boha, vědění však celé že vede k Bohu.

Není rozporu mezi vědou a vírou. A je-li nějaký, jest jistě jen zdánlivý. Buď se pokládá za víru něco, co není ve skutečnosti vírou, nebo se pokládá něco za vědu, co není vědou. Jest ovšem a musí býti spor mezi pavědou a vírou podobně jako mezi pověrou a vědou.

Tři učenci z Východu se sklánějí u jeslí betlemských. Z daleka přišli, aby uctili Slovo vtělené a v chudičkém dítku se poklonili Původci všeho vědění. Přivedla je hvězda, nadzemský znak duchového světa nad námi. Přivedlo je přesvědčení, že přišel ten, jenž byl očekáváním všech národů. Za třicet tři léta stál před pohanským soudcem a pravil: Já k tomu jsem se na svět narodil, abych svědectví vydal pravdě. A vznešený vladař odpověděl pochybovačně: Co jest pravda?

Co jest pravda? táže se i současný nevěřící svět. V mnohém se podobá myšlenkový stav nynějšího lidstva stavu pohanstva v době Kristově. Všude se vyslovuje pochybnost, je-li člověk vůbec schopen poznati pravdu. V nejlepším případě chtějí pochybovači naší doby, aby se pravdy víry přizpůsobily jejich rozumu a rádi by vymýtili z náboženství vše, co přesahuje rozum člověka. Těžko říci, co by pak ještě z náboženství zbylo — snad něco méně než vypelichaná kočka. V pokladu víry jsou a vždy budou pravdy, které jsou nad rozum, ač nejsou proti rozumu. Lidem dobré vůle snadno můžeme ukázati, že tajemství víry sice přesahují rozum, ale rozumu neodporují. Je možno také cestou čistě rozumovou dokázati, že jest Bůh, že ten Bůh se může lidem zjevit, že bylo přiměřeno Boží dobrotě a potřebno lidské bídě duševní, když se Bůh zjevil svým vtěleným Slovem, aby to, co na tomto světě jest nevýslovné a nepochopitelné, nabylo smyslu a bylo pocho-

peno, že je třeba, aby zjevení Boží bylo spravováno a dále rozvíjeno zvláštním úřadem učitelským od Boha ustanoveným, a aby milost Boží se udílela viditelnými znaky od udělovatelů zplnomocněných — to vše lze dokázati čistě rozumově. Ale tajemství zůstane nakonec vždy. Můžeme pochybovače přesvědčiti a přivést na práh Víry. Ten práh musí však překročiti již sám.

Mnozí nepřekročí toho prahu, poněvadž vidí, jaké by to mělo pro ně důsledky. Kdyby uvěřili, musili by se napravit.

Arnošt Renan, který ve svém pověstném spise Život Ježíšův vyličil Krista jako pouhého člověka, ušlechtilého sice, ale přece jen pouhého člověka, a tak v duších tisíců podryl základy náboženské víry, měl vnuka. Jmenoval se Arnošt Psichari a padl jako dělostřelecký poručík v Belgii 22. srpna 1914. Jako student byl nevěřící, později z touhy po čínech odešel do Marokka a tam v samotě africké pouště našel pokoj duše a víru svých otců. Od té chvíle neměl jiné touhy, než napravit, co zlého způsobil jeho děd. Obětoval se Bohu jako smírná oběť za provinění dědova. A Bůh tu oběť přijal. Tento muž se dlouho zkoumal, než se stal věřícím. A našel pravou příčinu vši pochybovačnosti. Píše v jedné své knize: Jedná se o to, má-li člověk smysl pro nebe nebo ne, chce-li žíti jako anděl či jako zvíře, má-li dobrou vůli se povznést a zduchovnit. Kolem toho se točí vše. Proti každému důkazu lze postaviti důkaz jiný a tak se ukazuje marnost všeho dokazování. Není-li v člověku snahy po něčem vyšším, není-li v něm touhy po Bohu, jest každý důkaz zbytečný. (O A. Psicharim: H. Massis, Vnuk Renanův; L. Kuncíř, Praha 1924.)

A to je totéž, co kdysi vyslovil svatý Augustin slovy: Nebyl by svět nevěřící, kdyby nebyl nemravný.

Tak poznáváme, že víra jest dar. A kdo máš ten dar, hled', abys si jej uchoval. Víru uchováš nejlépe, budeš-li živ podle

víry. A kdo nemá toho daru a chtěl by jej míti, musí si jej vyprositi jako každý jiný dar. Musí pokleknouti a modliti se: Pane, pomoz nedověře mé!

SVĚTLO VÍRY

Víra jest přesvědčení o tom, čeho nevidíme. Tak učí svatý Pavel: Jest pak víra základem věcí, kterých doufáme, přesvědčeností o věcech neviditelných. (Žid. 11, 1.) Nynější naše poznání Boha jest nedokonalé, částečné, nepřímé. Dokonalým, úplným a přímým se stane až v životě druhém. Nynější poznání Boha se podobá nedokonalému a obmezenému poznání a smýšlení dítěte: budoucí poznání Boha se podobá zralému smýšlení a usuzování muže. Když jsem byl dítkem, praví týž Apoštol, mluvil jsem jako dítě, smýšlel jsem jako dítě, soudil jsem jako dítě: když však jsem se stal mužem, odložil jsem, co bylo dětinské. Nyní patříme skrze zrcadlo v záhadě, ale tehdy tváří v tvář: nyní poznávám částečně, ale tehda poznám úplně, jakož i úplně poznán jsem. (I. Kor. 13, 11—12.)

Slovo věřím mnozí by rádi nahradili slovem vím: chtějí, aby pravdy víry se dokazovaly po způsobu pravd početních nebo měřických: místo bohosloví chtějí míti jakýsi bohopis tvrdíce, že mohou za skutečnost uznati jen to, co lze viděti, hmatati, měřiti a vážiti. Jaký to omyl! Představují si snad Boha jako nějakého živočicha, kterého lze popsati od paty k hlavě, změřiti, zvážiti, zfilmovati, rozpitvati a pak teprve lidským mozečkem za něco skutečného a opravdového uznati? Bůh je bytost nekonečná, duchová, nesmírná, nepochopitelná: k ní se nesmíme blížiti s nějakým lidským měřítkem v ruce — tu vpravdě není viděti nic, ale s rozumem osvěceným věrou — a tu okem víry vidíme vše.

Anebo si představují Boha jako nějakou hmotu, a chtějí, abychom nějakým fyzikálním pokusem jim dokázali, že ta hmota vskutku existuje, i když je neviditelná, tak jako lze pokusem dokázat, že existuje vzduch a že tlačí silou jednoho kilogramu* na čtvereční centimetr?

Je nepochybné, že právě ti, kteří chtějí, aby jsoucnost Boha se vědecky dokázala, jsou v jádře obyčejní modláři, poněvadž si myslí, že Bůh je něco omezeného, hmotného a že je to něco vzdáleného, člověku zcela cizího. I oni mají ve skutečnosti víru, ale zcela hloupou a protirozumovou. Ale je to víra modloslužebníků.

Kdyby se povznesli k myšlence, že Bůh je duch vše pronikající, světlo osvěcující každého člověka přicházejícího na tento svět, nežádali by si fyzikálních experimentů, ale naslouchali by vnitřnímu hlasu svědomí, a našli by zřetelné stopy Boha především sami v sobě. Shledali by, že duše jejich touží po štěstí, po nějakém nesmírném, nekonečném dobru, jež by zcela uspokojilo. Shledali by, že tu touhu má maličké dítě právě tak jako stařec nad hrobem se klonící, žebrák právě tak jako vladař světa mající u nohou slávu, moc, poklady. A ptali by se: Proč ta touha? K čemu? Bude jednou uspokojena či nikoliv? Ne-li, proč tam jest? Nemá-li člověk nic zbytečného v těle, proč má cosi zbytečného a marného právě v duši? A odpověděli by si, že ta touha tam není nadarmo, nýbrž že bude uspokojena a že nekonečné Dobro té touze jedině přiměřeně skutečně jest. A věřili by.

Boha poznáváme na tomto světě ne přímým pohledem, ale nepřímým úsudkem, ne výpočtem a mírou, nýbrž světlem víry. Dle slov sv. Petra jest víra jako svíce svítící na místě temném, až den se rozbřeskne a dennice vzejde v srdcích. (2 Petr I. 19.) Místem temným jest tento svět. Vejdu-li na temné místo, na příklad do chrámu osvětleného jen nepatrným svi-

* přesně: 1033·3 g.

tem věčné lampy, nerozeznávám přesně a určitě předmětů, které tam jsou, nevidím, jaké obrazy zdobí zdi a co znázorňují nástropní fresky. Tolik záře však poskytne i nepatrná lampička věčného světla, abych mohl kráčet, nezavadil, nezbloudil. Tak i světlo víry: neukazuje nám Boha, jaký ve skutečnosti jest ve své velebnosti a kráse — ukazuje nám Ho jen nepřímou a nejasně, skrze zrcadlo viditelného světa a v záhadě tvorstva, jež nás obklopuje. Avšak to poznání nám stačí, abychom nezbloudili v tmách tohoto života. Více nám není zatím třeba. Můžeme jít. A nepůjdeme naslepo.

Až se rozbřeskne den, kdy vkročíme do světa neviditelného, nebudeme již věřit — neb víra jest přesvědčení o tom, co nelze vidět. Nebude nám již potřeby víry. Nebudeme věřit, budeme vidět. A světlo víry se rozplyne takřka v záři neprostředního patření na podstatu božskou tak, jako se ztrácí světélko věčné lampy, když okny chrámu zazáří jitro vycházejícího slunce.

V NĚM ŽIJEME

Když svatý Pavel kázal v Athénách, poučil své pohanské posluchače, že úkolem jednotlivých lidí i národů jest, aby hledali Boha, zdali by se Ho snad domakali neb jej našli, ačkoliv není daleko od jednoho každého z nás, neboť v něm žijeme a se hýbáme a trváme. (Sk. ap. 17, 26—28.) Ryba žije v moři. Voda jest jejím živlem. Pták žije ve vzduchu. Vzduch jest jeho živlem. Tak máme my lidé žít v Bohu. Bůh má býti naším živlem. Bůh je všude. Obklopuje nás jako voda obklopuje rybu. Obklopuje nás jako vzduch obklopuje ptáka. Je všude a ve všem. Je v nás. Není daleko a proto člověk ho může nalézt, chce-li.

Nalézá ho vědec zkoumající záhady přírody. Fysik Faraday náhodně vyslovuje jméno Boha při vědecké přednášce. Vida,

že to překvapilo jeho posluchače, praví: Představa Boha a úcta k němu vstupují do mé duše cestami právě tak jistými jako jsou cesty, jež nás vedou k poznání pravd řádu fyzického. Přírodní filosof Lamarck vysvětluje řád přírody jako dílo Boha: Organizace a život jsou plodem přírody a zároveň výslednicí sil, jež obdržela od svrchovaného Původce všech věcí. Příroda může ploditi, ale jedině Bůh může stvořiti. Přírodovědcům Owenovi a Agassizovi jest dle slov Edm. Perriera přírodopis obrazem, jenž rozličným způsobem vyjadřuje myšlenku Boží. Dle výroku geologa Heera pokládali bychom za hlupáka člověka, který by tvrdil, že hudební skladba není nic jiného než noty napsané na papír bez ladu a skladu. A neméně hlupáky jsou dle jeho mínění ti, kteří se domnívají, že lad a sklad řádu přírodního jest jen dílem náhodné hry. Nejen srdce lidské dosvědčuje jsoucnost Boha, ale i příroda. Zoologa Fabrea se kdosi táže, věří-li v Boha. Odpovídá: Nemohu říci, že věřím v Boha, já ho vidím. Bez něho nechápu nic. Bez něho vše je tma. Přesvědčení, že je Bůh, jsem si nejen zachoval, ale i prohloubil a zdokonalil, chcete-li. Každá doba má svůj vrtoch. Je to nemoc času. Spíše mi stáhnete kůži s těla, než byste mi vyrval víru z duše. Biolog Renault praví: Nevěřím, že je Bůh. Já *vím*, že je Bůh. Biolog Claude Bernard: Mám-li říci jedním slovem, co je život, pravím: život je stvoření, dílo Tvůrce. (A. Eymieu, *La part des croyants dans les progrès de la science au XIXe siècle I-II*, passim, Paris, Perrin et Cie, 1928.)

I kdyby snad neměl člověk rozumu, je nepochybné, že by mohl nalézt a vytušiti Boha aspoň citem. Či je kdo lhostejný k jásavému zpěvu skřivánka? Či nerozechvívá srdce lidské šum staletých stromů? Či nežasneme nad barevnou krásou duhy klenoucí se nad horstvy i nížinami? Nevane k nám dech věčnosti s pláten velikých malířů a symfonií Bohem nadaných skladatelů?

V románu *Piccolo mondo moderno* má Fogazzaro společenskou scénu, v níž vystupuje též slavný viloncelista Chieco. Usedaje, aby hrál čtvrtou sonatu Beethovenovu, praví Janě Dessalleové: Neobracejte mi noty tak rychle jako prve! A přátelům: A vy ostatní, nevěřící hovada, poslouchajte! Neboť já, když hraji Beethovena, věřím v Boha! (A. Fogazzaro, *Piccolo mondo moderno*, p. 183, Hoepli, Milano 1912.)

Není těžko nalézt Boha, když je všude. Nelze ho ovšem nalézt smysly, poněvadž Bůh není hmota, ale lze ho nalézt úsudkem rozumovým, lze ho vytušiti citem srdce, lze se s ním spojití ne sice hmotným dotykem, ale dotykem duchovním, jehož základem je víra. A ten duchovní dotyk, život s Bohem a v Bohu, činí člověka člověkem, povznáší ho nad tvory nerozumné, činí ho vpravdě moudrým a šťastným. Co je člověk bez víry? Pták bez křídel, poutník bez cíle, cizinec bez vlasti, mučedník bez naděje, nemocný bez lékaře, zbloudilec bez vůdce.

Vše dovede lidské srdce: nedovede však nemilovati. Jeho životní nutností a zákonem jest milovati, k něčemu lnouti. Srdce, jež se odloučilo od Boha, přilne k lidem a věcem. Řídí se svým zákonem. Musí milovati. A je-li to malé srdce, miluje maličkosti. Je-li to nízké srdce, miluje nízkosti a živí se mlátem vepřů. A je-li to veliké srdce, prahne po velikých věcech tohoto světa, slávě, moci, bohatství. A tak nemilujíc Boha, tvoří si srdce bůžky a jim se koří, jim obětuje, jim všecku lásku svou věnuje. Nějakého Boha má každé srdce. A nemá-li Boha pravého, klaní se nepravému. Uctívá modlu. A místo, aby se povzneslo k jediné a věčné lásce, klesá na úroveň tvorů nerozumných vedeno svými chťíci.

DIVY A ZÁZRKY

Čteme v evangeliu, že mnozí uvěřili v Krista, když viděli divy a zázraky, které činil. Když přišel k Pánu úředník královský z Kafarnaum a prosil za uzdravení svého syna, řekl mu Ježíš s jakousi trpkostí: Neuzříte-li divův a zázraků, neuvěříte. (Jan 4, 48.) Přál si zajisté Spasitel, aby se víra jeho učeníků neopírala o neobyčejné, mimo řád přírody se dějící věci, jež oslňují smysly a ducha naplňují úžasem, nýbrž aby vycházela ze srdce ochotného a Bohu pokorně se oddávajícího.

Ovšem bylo těch divů třeba. Byly průkazem jeho božského poslání. Byly důkazem pravosti jeho nauky. Proto se na ně odvolával, když mu židé vytýkali, že se rouhá čině se Synem Božím: Nečiním-li skutků Otce mého, pravil, nevěřte mi: jestli však je činím a nechcete věriti mně, skutkům věřte, abyste poznali a uvěřili, že Otec jest v mně a já v Otci. (Jan 10, 37—38.)

Moc činiti zázraky dal Kristus i svým apoštolům. Divy, které se dály v prvotní Církvi, mocně působily na mysl pohanů. Že se náboženství křesťanské rozšířilo tak rychle již v prvním století, třeba přičítati z valné části zázrakům, které tehdy byly velmi časté v Církvi. Později, když se Církev ještě více rozšířila a upevnila, ustávaly zázraky, neboť jich nebylo třeba. Dokud je strom mladý a slabý, věnuje mu zahradník zvláštní péči: okopává, zalévá, hnojí. Vzroste-li však, není již třeba té péče. Tak pečoval i Bůh o Církev, dokud byla v počátcích, tím, že jí pomáhal hojnými zázraky. Když ale zmohutněla, nebylo již třeba, aby se divy ty dály tak často.

Ale dějí se stále. A průkazná i důkazná síla jejich jest tím větší, čím dokonalejší má věda pomůcky k jejich prozkoumání a ověření. Zázračná uzdravení lurdská se zkoumají denně v lurdském Bureau des constatations médicales. Každému lékaři, ať jest odkudkoliv a ať je smýšlení jeho jakékoliv, jest

volno zkoumání toho se zúčastniti. Nic se tu neděje tajně, vše zjevně. Nic se nezakládá na důvěřivosti a omylnosti prostoduchých lidí, nýbrž na vědeckém zkumu, založeném na nejlepších a nejnovějších metodách. Jest ovšem třeba říci, že zázraky, jež se dějí v Lurdech a jinde, nejsou předmětem víry křesťanské. Církev jich nepředkládá k věření. Jest pravověřícím křesťanem, i kdo je popírá. Nehřeší sice proti víře, ale hřeší proti lásce k pravdě, neboť svědectví lidí hodných víry a svědectví vážných vědců zamítati není rozumné ani spravedlivé.

Divy se dály a dějí jen v Církvi katolické. V sektách od Církve odloučených a bludům oddaných se zázraky nedály a nedějí. Když vznikl protestantismus, řekl žertem soudobý učenec Erasmus z Rotterdamu, že zázraky jsou slabou stránkou protestantů. Žádný z nich prý nedokázal ani kulhavého kone vyléčiti. V předmluvě svých Institucí přiznává Kalvín, že nepřišel, aby dělal zázraky a že lidé neprávem jich od něho žádají. Přece však se pokoušel zázraky činiti, jak vypravuje jeho životopisec Bolsec, který byl očitým svědkem jednoho pokusu. Kalvín si najal za peníze člověka, jenž se jmenoval Brûlé, aby dělal mrtvého. Provázen zástupem lidí přišel Kalvín, aby ho vzkřísil z mrtvých. I přikázal mu, aby povstal. Ale mrtvý se ani nehnul. Vzkřikl na něho hlasitěji. Opět ani známky života. Přátelé Brûléovi chtěli pomoci. Ale Brûlé byl mrtev doopravdy. (F. X. Schouppe, *Instruction religieuse en exemples* I/70—71, Paris, Delhomme et Briguet.)

Vidouce přival moderní nevěry přáli bychom si snad, aby zázraky v Církvi Kristově byly častější. Ubylo by pochybovačů a přibylo by věřících. Snad. Nesmíme však zapomínati, že ani Kristus Pán svými divy nezískal a nepřesvědčil všech svých současníků. Dále že jsoucnost Boží a moc Boží stále se projevují v kráse, řádu a ladu viditelné přírody, která sama jest nejstarším, největším a nejkrásnějším zázrakem Božím,

který však lidem zevšedněl, poněvadž jej vidí stále. Svět je obrazem, podobiznou Boha. Kdo se na ni zahledí s porozuměním, nemůže býti nevěřící. Jest povinností člověka, aby se skláněl před Bohem, ne povinností Boha, aby se skláněl před člověkem a denně se mu legitimoval jako Tvůrce jeho a Pán. A kdyby Bůh každého nevěřícího zvláště přesvědčoval zázraky, nutil by takřka k víře — víra vynucená nebyla by však ctností hodnou odměny a chvály: víra jest kon svobodné lidské vůle, a Pán blahoslavlil ty, kteří neviděli a přece uvěřili.

POKLAD V POLI

Když se Pán loučil s učeníky svými, těšil je, že zármutek jejich jen maličko bude trvati, potom však se obrátí v radost: Vy budete kvíleti a plakati, ale svět se bude radovati: vy se budete rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost. (Jan 16, 20.)

I největší soužení jest jen maličko proti radosti, kterou slibuje Pán svým věrným. I kdyby člověk po celý život měl žíti s puklým srdcem, dusiti vzlyky svoje bez ozvěny, rváti z duše touhu po štěstí jak rve se zbraň z ruky šílence, míti u nohou všecky rozkoše a nesměti ani pohlédnouti na ně, krváceti z nesčetných ran a kráčet cestou života jako mrtvý mezi živými — i to jest jen maličko. Myslím, praví Apoštol v listě k Římanům, že utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás. (Řím. 8, 18.)

Radostná sláva budoucnosti jest posledním cílem lidského bytí. Život tento jest jen její předehrdou. Slávu tu nazývá Kristus svatební hostinou, životem věčným, královstvím nebeským, rájem, vzácnou perlou, pokladem skrytým v poli. Vše má člověk obětovati, aby jí dosáhl.

Podobno jest království nebeské pokladu skrytému v poli,

jejž člověk nalezne, zakryje a radostí nad ním jde a prodá všecko, co má, a koupí pole to. (Mat. 13, 44.)

Pán má asi na mysli skutečnou událost. Vypravovalo se v kraji, jak jeden chudý dělník kdysi kopal na cizím poli. Když hlouběji zakopl, narazil na cosi tvrdého. Byla to nádoba se zlatými penězi. Dělník byl opatrný. Dle zákonů země neměl práva na poklad, ač jej našel. Patřil majetníku pole. Zahrabal tedy místo a nikomu nepravil o svém nálezu. Měl od té chvíle jedinou myšlenku: koupiti to pole. Byl chud. Neměl tolik, co stálo pole. Prodal svůj skrovný majetek. Ale ani tak neshromáždil tolik, co potřeboval. Pracoval tedy. Dřel se ještě léta, trpěl a od úst si utrhoval, aby našetřil na poklad. Strádání přítomné ničím mu nebylo, když si představil budoucí štěstí své. Až přišel den, kdy měl dosti peněz, aby se stal oprávněným majetníkem ukrytého pokladu.

Pokladem rozumí Pán radost věčnou. Jest ukryta a uchována k poslednímu dni. Člověk o ní ví. Co má činiti? Totéž, co chudý dělník. Shromažďovati zásluhy, pracovati, trpěti a strasti vedlejší za nic nepokládati. Vše raději ztratiti než budoucí štěstí své.

Činíme tak? Jest nám opravdu posledním cílem spojení s Bohem v blažené věčnosti? Myslíme opravdu na jediné potřebné a pomíjíme, co je bez ceny? Nikoliv. Je třeba vyznati, že radosti smyslné jsou nám bližší než radosti duševní. Že toho, co nabízí svět, horlivěji vyhledáváme než toho, co slibuje Bůh. Jsme zajatci věcí pozemských.

Pohanský mudrc Aristoteles vysvětluje v desáté knize své Mravouky, proč nehledáme radostí duchovních. Mluví o královském princi: dokud je maličký, netuší, že je dědicem velkého království, neví, že zasedne jedenkrát na zlatém trůně svého otce, že bude vládnouti nad zeměmi, jichž hranic nelze dohlédnouti, nad hrady pyšně čnícími na skalínách a že slova jeho poslušni budou národové a že podle povelu jeho

vojstva se vrhati budou smrti vstříc. Přijde-li některý z otroků otce jeho a dává mu hračku nebo pamlsek, dychtivě vzta-
vuje po něm své ruce a raduje se z něho více než z celého
královského dědictví, o němž nemá ještě tušení. Avšak až
doroste a do rozumu přijde, za nic nebude pokládati ty tret-
ky, které mu kdysi dávali služebníci otcovi, a veškerá touha
jeho obrátí se k dědictví. — Tak vede se i nám. Nehledáme
radostí vyšších, poněvadž jim nerozumíme. Za více pokládáme
marnosti, které nám nabízí svět, preludy prchavého štěstí,
kterými se snaží zlákat, nežli věčnou radost, kterou nám při-
slíbil Bůh. Jsme podobni nerozumným dětem, které v bez-
cenných cetkách vidí celé své štěstí a nevědí, k jak vzne-
šenému cíli se zrodily.

VELIKÉ PŘIKÁZÁNÍ

Jeden zákoník se ptal Pána, které přikázání v zákoně jest
veliké. Odpověděl mu: Milovati budeš Pána Boha svého z ce-
lého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své. To jest
největší a první přikázání. (Mat. 22, 37.) Bůh má býti mi-
lován celou duší, každým záchvěvem srdce lidského, každou
myšlenkou mysli. Je patrné, že nikdy nemůžeme říci, že by-
chom Boha dosti milovali. Naopak, vždy musíme vyznávati,
že ho málo milujeme. V obyčejných ctnostech je stanovena
jistá míra, které nesmíme překročiti, nemá-li se ctnost státi
nectností. Přílišná mírnost na příklad vede k slabosti, přílišná
šetrnost se stává lakomstvím, přílišná štědrost se zvrhá v mar-
notratnost. Láska k Bohu však je ctnost, která nikdy není
přílišná, nikdy se nemůže státi nectností, neboť Bůh nemůže
býti dosti milován. Co bylo na světě vykonáno z lásky k Bo-
hu, zdá se světu býti bláznovstvím, ale víme-li, že Bůh je
hoden nejvyšší lásky, mělo by nás spíše překvapovati, že jest

tak málo milován. S obdivem čteme, co svatý Pavel píše o světcích Starého Zákona, kteří věrou přemohli království, vykonali spravedlnost, zacpali tlamy lvům, uhasili prudkost ohně, unikli ostrí meče, posilnili se ze slabosti, stali se hrdiny v boji, zahnali vojska cizích národů. Ženy obdržely vzkříšením své mrtvé. Jiní však byli nataženi na mučidla nepřijavše vysvobození, aby dosáhli lepšího vzkříšení: jiní zakusili posměchu a bití, ano i okovů a žaláře, byli kamenováni, rozřezáni, mučením zkoušeni, mečem usmrceni, chodili v skopovicích, v kozích kožích, trpíce nedostatek, jsouce soužení a trápení, oni, jichž svět nebyl hoden, bloudili v pustinách a v horách a v jeskyních a rozsedlinách zemských. (Žid. 11, 33—38.) A snad není třeba ani připomínati o svatých Zákona Nového, co vykonali a co vytrpěli pro jméno Ježíše Krista, hlásající je všem národům světa, trpíce muky a pronásledování, žalář, vyhnanství, hlad a bídu, zříkající se rozkoší světa a prchající na poušť a v zátíší klášterních zdí, pracující dnem i nocí pro slávu a čest Boží. Příklady jejich hrdinné lásky k Bohu jsou nám příliš známy a blízký, abychom je musili zvláště uváděti.

Chápeme zajisté, že láska k Bohu není pouhý cit či jakési jen zbožné vznícení duše. To by bylo příliš málo. Nestačí jméno Boží vzývati, je třeba především vůli Boží plniti. Proto praví Pán: Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského. (Mat. 7, 21.) Konati povinnosti svého stavu, přijímati z ruky Boží osud dobrý i zlý, sladký i hořký, v tom jest základ lásky k Bohu. Někdy ovšem nemáme jistoty, je-li něco vůle Boží či nikoliv. V takovém případě se máme modliti, aby nám to Bůh zjevil, co si od nás žádá. A co potom se děje s námi, když jsme takto Boha prosili, zajisté jest jeho vůle.

Utrpení se na světě nevyhneme, to dobře víme. Ale jest

také jasno, že je můžeme snášeti dvojím způsobem: buď z lásky k Bohu oddaně a trpělivě, buď z lásky k sobě s odporem a zjevnou nechutí. Mučedníky jsme vždy. Buď mučedníky lásky Boží, nebo mučedníky vlastní neovládnuté sebe-lásky.

A dvojí cesta života se nám otvírá: buď šťastná oběť Bohu, čisté svědomí a oblažující pocit dobře vykonané povinnosti, buď neutuchající příboj výčitek a neumírající červ zlého svědomí.

V jesuitském konviktě v Kalksburgu zemřel před válkou mladičský student. Všichni jeho druhové byli svědky kajícího jeho smrti. Zpovídal se vroucně a s láskou přijal Tělo Páně. Po pohřbu prohlíželi jeho představení jeho stolek, chtějíce vrátiti rodičům věci, které mu náležely. Mezi knihami našli cosi tvrdého. Bylo to zabaleno v papíru. Když jej rozbalili, byla tam zlatka. Na papíře napsáno: ZA TEBE JSEM PRODAL SVOJI NEVINNOST. — Tak vypravoval jeden kněz Tovaryšstva Ježíšova. Byli dojati, kdož četli ta slova. První těžký hřích nezkušeného jinocha, jak hluboce se vryl v jeho mysl a jak těžkou výčitkou zbrázdil jeho srdce!

Mohlo tam býti také napsáno: Za tebe jsem prodal svého Boha! Neb láska k Bohu se jeví právě v tom, že člověk všechno raději obětuje, všechno snáší a trpí, než by se těžkého hříchu dopustil a tak Boha svého zradil.

A tak nepřekvapuje, když čteme v životě svaté Terezie Ježíškovy, že zajásala toho večera, když zakašlavši spatřila na svém kapesníku krev — známku, že se blíží konec jejího života. Zajásala, neb nic netížilo jejího srdce kromě lásky: proto s nevýslovným štěstím uvítala chvíli, kdy se měla naplniti největší touha jejího srdce — spojení s Bohem, jehož milovala z celého srdce, z celé duše a z celé mysli své.

NEJVĚTŠÍ JEST LÁSKA

Poměr náš k Bohu jest určen trojí ctností: vírou, nadějí a láskou. Trojí máme tedy povinnost k Bohu: věřiti v něho, doufati v něho a milovati ho. A ta je nám uložena přikázáním prvním. To pochopíme nejlépe, čteme-li je v původním nezkráceném znění. Hospodin mluvil takto k národu israelskému: Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, který tě vyvedl z Egypta, z místa otroctví. Nebudeš míti jiných bohů kromě mne. Neučiníš si sochy ani jakéhokoliv obrazu něčeho, co jest shora na nebi nebo dole na zemi, nebo těch věcí, které jsou ve vodách pod zemí. Nebudeš se jim klaněti, aniž jich ctíti: jáť jsem Hospodin, Bůh tvůj silný a řevnivý, jenž do třetího a čtvrtého kolena stíhá syny za nepravosti těch otců, kteří mne nenávidí, avšak milosrdenství prokazuje do tisíců kolen těch, kteří mě milují a zachovávají přikázání má. (Ex. 20, 2—6.)

Já jsem Hospodin, Bůh tvůj — tak volá Pán k duši, to značí: Jsem nejvyšší Pán, kterého máš uznávati a jemuž máš sloužiti, jsem tvé nejvyšší blaho, k němuž máš směřovati, jsem tvůj nejvyšší a poslední cíl, který máš hledati, jsem smysl tvého života. Nebudeš míti jiných bohů kromě mne — to značí, že Bůh netrpí a nemůže trpěti model ať skutečných či vysněných, jež by člověk stavěl na místo Boha nebo mezi sebe a Boha. Modlářství nebylo jen pověrou starého věku. Jest neřestí věků všech. I ti, kteří nectí Boha a nevzývají ho, mají nějakou modlu, kterou za boha pokládají: buď živou bytost, která jest jim vším, buď vášeň, které otrocky slouží, buď zlato, které shromažďují veškerou silou života, buď touhu po moci, která je zcela ovládá, buď sen o slávě, jímž se opíjejí. Bez Boha není nikdo. Každý má nějakého boha a tomu bohu, byť falešnému, slouží, jemu se klaní, jeho poslouchá, jeho nade vše miluje, jemu denně obětuje, pro něho pracuje a trpí.

Na toto pojetí prvního přikázání jest třeba, abychom navázali výklad všech povinností k Bohu. Jakožto pravého Pána a Boha svého jsme povinni poznávati ho a v něho věřiti dle zjevení, které učinil lidem a skrze Církev věřiti velí, jsme povinni v něho složit veškeru svoji naději, že nám pomůže překonati překážky a dojíti věčného blaha, jsme povinni ho milovati pro jeho dobrotu a dobré vlastnosti, které nám zjevil.

Tři ctnosti: víra, naděje a láska vyjadřují náš správný vztah k Bohu. Nazývají se ctnostmi božskými, poněvadž předmětem jejich a zároveň i pohnutkou jest sám Bůh. V listě svém ke Korintským srovnává svatý Pavel tři tyto ctnosti a ukazuje, že největší z nich je láska, poněvadž nikdy nepomíjí. Víra pomine, až budeme patřiti na Boha tváří v tvář. Také naděje pomine, až obdržíme věčnou blaženost, neb pak již budeme požívati, co jsme na tomto světě očekávali. Láska však nepomine a bude trvati i v životě věčném. Věříme v to, co nevidíme, doufáme v to, co nemáme, ale láskou obsahujeme Boha, jenž jest údělem naším již zde na světě, jsme-li v posvěcující milosti.

Láska jest největší ctností též v tom smyslu, že láskou se dovršuje a dokonává každá jiná ctnost. Bohoslovci ji nazývají tudíž matkou a formou všech ctností. Bez lásky není možná ctnost. Lakomec na příklad je opatrný, když chrání své poklady, je spravedlivý, boje se, aby nedal někomu více než mu po právu patří, je střídmy, aby zbytečně neutratil groše, je i statečný v boji proti lupiči, který ho chce obrátit o jeho zlato: ale opatrnost, spravedlnost, střídmost, statečnost lakomce nejsou ctnosti, poněvadž nevycházejí z lásky.

Při obléhání španělské pevnosti Pampluny byl dělovou koulí do pravé nohy raněn šlechtic Innigo z Loyoly. Ležel dlouho, než se rána zahojila. Prosil lékaře, aby mu napravili znetvořenou nohu. Myslil, že již se nebude líbiti krásným dámám, zůstane-li kulhavým. Trápil se myšlenkou, že nebude

moci nositi krátkých módních kalhot, bude-li mítí jednu nohu kratší. Trpěl s neobyčejnou silou ducha muky, které mu působili lékaři, když mu železným přístrojem nohu natahovali. Četbou životů svatých zcela se pak obrátil k Bohu a zatoužil konati pro Boha to, co konal a trpěl pro modlu světské marnosti. A po čem zatoužil, vykonal. To byl svatý Ignác.

Tu je patrný celý rozdíl mezi uctíváním modly a uctíváním Boha, mezi bezcennou ctností bez lásky a ctností pravou, jež vychází z lásky. Zde oběť nešťastná a marná, tu oběť opravdová a šťastná. Zde modla, tu Bůh. Zde prázdno, tu láska. Co z obojího si vyvolíš, ó duše?

HOSTINA BOŽÍ

Indická jedna pohádka vypravuje: Kdysi žil chudý lamač. Těžkou prací si vydělával svůj chléb. Denně bušil kladivem do tvrdé skály žulové a ulamoval z ní balvany. Slunce pálivalo nemilosrdně za letních dnů a pot stékal mu s čela v potůčcích. Nejednou si stýskal na svůj osud a přčasto si přál býti něčím jiným, lepším a mocnějším. Jednou jel kolem krásný princ na bujném koni. Stříbrná přilba se oslnivě bleskotala v záři sluneční. — Raději chtěl bych býti tím princem! vzdychl si lamač. A ku podivu, co si přál, hned se splnilo. Rázem stal se princem a jel na krásném koni. A hle, slunce nejen že se bleskotalo na přilbě, ale také ji rozpalovalo a jezdcí bylo v ní nevolno. — Ne! řekl si, přece je někdo mocnější než já! Raději chtěl bych býti tím sluncem! A jak si přál, hned se mu stalo. Proměnil se v slunce. V jásavém pocitu své moci vysílal ohnivé své paprsky na celou zemi. Tu však mohutný, těžký mrak se rozestřel nad zemí a hustou jeho clonou nemohly projítí paprsky sluneční. I rozhněval se lamač, který byl sluncem, a zvolal: Přece je někdo mocnější

než já. Raději chtěl bych býti tím mrakem! A jak si přál, tak se mu stalo. Byl mrakem. A aby světu ukázal svou moc, spustil mocné proudy vod na vyprahlou zemi. Lijákem se rozvodnily potoky i řeky, a jezera vystoupila ze svých břehů. Dravý proud vod se rozléval krajem, strhoval všecko, co stálo mu v cestě, vyvracel stromy a bořil příbytky lidí. Nic neodolávalo jeho živelné síle. Náhle narazil proud na mocnou žulovou skálu. Ta se nehnula ani, ač vše kolem ní unášeno bylo povodní. I rozhněval se lamač, který byl nyní mrakem, a zvolal: Přece je někdo mocnější než já! Raději chtěl bych býti tou skalou! A jak si přál, tak se mu stalo. Proměnil se ve skálu. A jednoho dne přišel ke skále dělník a kladivem počal bušiti do jejích stěn, až odletovaly kusy kamene. I rozhněval se lamač, který byl skalou, a řekl: Přece je někdo mocnější než já! Raději chtěl bych býti tím člověkem. A jak si přál, tak se mu stalo. Stal se lamačem a těžkou prací si vydělával svůj chléb, denně přicházel ke skále lámat kámen. A slunce pražilo palčivě a pot mu v potůčcích stékal s čela.

Všechna přání se mu splnila. A hle, byl opět tím, čím dříve býval.

Vzpíráme se někdy svému osudu a v duši naší se rodí sterá přání a před očima našima míhají se vábné preludy lepšího života a příjemnějšího osudu.

Ale stejně jako lamači v pohádce dělo by se i nám, kdyby se nám vyplnila všechna přání rodící se v srdci našem. Božská Prozřetelnost určila každému místo v životě a úděl, který jest pro něho nejlepší.

V knize Přísloví takto zve věčná Moudrost lidstvo:

Pojďte, pojídejte pokrmů mých

a pijte víno, které jsem smísila vám! (*Přísł. 9, 5.*)

Ty pokrmy věčné Moudrosti a to víno její jsou osudy, které lidem určila: osudy nestejně, šťastné i nešťastné, sladké i hořké.

Bylo zvykem u židů dávat hostům nejprve lepší víno a teprve nakonec, když se podnapili, víno špatnější, poněvadž již nedovedli rozeznati pravé jeho chuti. Proto se podivil družba v Káně, když mu přinesli služebníci vzácné víno prostřed hostiny. Pokládal to za žert ženichův a pravil mu: Každý člověk dává nejprve dobré víno, a když se podnapili, tehdy to, které jest špatnější: ty však zachoval jsi dobré víno až dosavad.

Hostina světa jest jiná než hostina Boží. Svět nabízí nejprve své rozkoše, láká svými preludy a nalévá v číši života sladké své víno požitků. Ale potom dává píti svým hostům trpké víno zklamání, výčitek svědomí a děsu před přísným soudem věčnosti.

Jak jinak hostí Bůh své věrné! Dává jim nejprve píti trpké víno odříkání, v něž mísí se slzy utrpení a kanou krůpěje potu v lopotné práci, aby je však opojil potom sladkým vínem své nebeské útěchy a předem dal okusiti svatební své hostiny v království věčné své lásky.

DŮVĚRA V BOHA

Hlavní příčina, proč lidé ztrácejí důvěru v Boha, je v tom, že se oddávají klamným nadějím: čekají totiž od Boha příliš mnoho, i věci, jichž lidem neslíbil. S jistotou můžeme očekávati od Boha jen spásu duše a to, co k ní je třeba. Obra- címe-li se k Bohu s prosbou, myslíme však zpravidla na zcela jiné věci, jen ne na dobro duše. Prosíme za zdraví těla, ne- bylo by lépe prositi též za sílu duše a posilu vůle v těle sla- bém a chorém? Modlíme se za více než vezdejší chléb — modlíme se za přepych, za zdar pozemského podnikání — nebylo by lépe prositi za chudobu ducha, kterou Pán blaho- slavil a která z člověka vládnoucího majetkem činí člověka

opravdu vládnoucího a ne člověka mamonem ovládaného? Prosíme, bychom byli zbaveni tíhy, jež doléhá na ducha našeho — nebylo by lépe, bychom si vyprosili od Boha trvalé upoutání ducha, poněvadž právě v dnech štěstí na Boha nejvíce zapomínáme? Bojujeme s Bohem u lože nemocného o drahý lidský život — nebylo by lépe, abychom ten život vložili zcela do rukou Božích a ponechali jeho Prozřetelnosti, chtě-li toho člověka nechat ještě mezi bojujícími nebo jej vzít mezi duše vítězné? (Dr. I. Klug, Lebensbeherrschung und Lebensdienst II. S. 45, Schöningh, Paderborn 1923.)

Žádáme si od Boha tisíce věcí, jak si je vykouzila naše obraznost, lačníme po věcech tohoto světa, ale nelačníme po Bohu — ký div, že se klameme ve svých marných tužbách?

Je třeba, abychom zvnitřnili své touhy, zušlechtili je a postavili na základ nadpřirozený. Svou lidskou malost, malichernost, maloduchost a krátkozrakost musíme podržiti velikosti, nevyzpytatelnosti a tajemnosti božských úradků. Svě vteřinové a dětinské tužby musíme vřaditi v nepochopitelný a neproniknutelný sled činů Božích na zemi, vycházející z nekonečné dobroty a moudrosti. Vše naše doufání se musí soustřediti v jediné přání: Pane, dej mi sebe a kromě sebe jen to, čeho potřebuji pro duši a pro tělo, abych mohl k Tobě přijíti!

Co potřebuji! Žel, nevím, co potřebuji, abych k Tobě přišel. Nevím, zda je mi prospěšnější zdraví či nemoc, bohatství či chudoba, síla či slabost, sláva či zapomenutí, úspěch či nezdar, společnost či samota, přátelství či opuštěnost, bouře či klid, smích či slzy, radost či žal. Nevím. Ale Ty to víš. Ty nejlépe víš, co jest mi ke spasení. Nechci Tobě předpisovati. Jsi moudrý a já nemoudrý. Sám vyvol a urči z toho všeho, co jest pro mě nejlepší a nejprůměřenější. Jsem ochoten to přijmouti, i když to bude trpké, těžké a zlé — vždyť věřím, že mne miluješ a chceš mne k sobě přivést: cesty Tvé ať jsou cestami mými!

Kdo chce vystoupiti na vysokou horu, nesmí s sebou bráti zbytečnou přítěž. Kdo chce dostoupiti vrcholu pravé naděje křesťanské, musí odhoditi všecku přítěž lidských marností a pozemských klamů. Musí hledati jen a jen Boha. Hledá-li něco jiného, nenajde nic. Hledá-li Boha, najde vše.

Pěkným přirovnáním naznačil svatý František, kterak se má duše zříci sebe a oddati se naprosto Bohu. Kdyby nějaká socha, kterou sochař umístil v galerii nějakého mocného vladaře, mohla slyšeti a mluvit a kdybychom se jí tázali: Ó, krásná socho, rci mi, proč stojíš v tomto výklenku? Odpověděla by: Protože můj pán mne sem postavil. A kdybychom jí řekli: Ale proč tu stojíš a nic neděláš? Řekla by: Protože můj pán mne sem nepostavil, abych něco dělala, nýbrž jen abych tu stála nehnutě. A kdybychom se jí dále tázali: Ale, ubohá socho, co z toho máš, že tu tak stojíš? Můj Bože, odpověděla by, nestojím tu k vůli sobě, nýbrž k vůli svému pánu a tvůrci, abych ho poslouchala a jemu sloužila, a to mi stačí. A kdybychom se opět ptali: Rci mi, prosím, socho, kterak můžeš s radostí sloužiti svému pánu, když ho nevidíš? Ovšem že ho nevidím, vyznala by, neboť mám oči ne abych viděla, podobně jako mám nohy, ale ne abych chodila, jsem však zcela spokojena, když můj pán mne zde vidí a když je rád, že mne tu vidí. A kdybychom dále hovořili se sochou a řekli jí: A nechtěla bys se raději přiblížiti k svému tvůrci, abys mu mohla lépe sloužiti? Jistě by to popřela a prohlásila by, že chce činiti jen, co si přeje její pán. A kdybychom se jí tázali nakonec: Nechceš tedy nic než býti nehybnou sochou v tomto výklenku? Ne, řekla by ta moudrá socha: chci býti jen sochou a státi v tomto výklenku, jak dlouho si bude přát můj sochař a chci ráda býti zde a tak, poněvadž se to líbí tomu, pro něhož jsem a skrze něhož jsem tím, čím jsem. (S. François de Sales, *Traité de l'amour de Dieu* I. p. 375/6, Lecoffre, Paris 1928.)

ODDANOST A PODDANOST

Dělníci v evangeliu reptali proti hospodáři, domnívajíce se, že se jim stala křivda, když nedostali větší mzdy než ti, kteří později byli posláni na vinici.

Totť obraz lidského smýšlení o Bohu. Říkáme podobné věci, jen že jinými slovy. Neradi se podrobujeme vůli Boží. S odporem snášíme utrpení, která na nás Bůh dopouští. Pochybujeme o božské spravedlnosti. Přestáváme se modlití, nejsme-li hned vyslyšeni. Zapomínáme, že Bůh není naším služebníkem, nýbrž Pánem. Modlíme se sice v Otčenáši: Bud' vůle Tvá, ale chceme při tom, aby se stalo vždy, co sami si přejeme, a ne co chce Bůh, jako by Bůh neměl jiného úkolu než obsluhovati své tvory a plniti na nebi, co lidé si přejí na zemi. A naše modlitba, místo aby byla pokornou prosbou, jest rozkazem. Jak jsme převrácení a zlí!

Jest ovšem někdy nesnadno poznati, co jest vůle Boží. Jest těžko najíti rozdíl mezi tím, co chtějí lidé a tím, co chce Bůh. Mezi tím, co můžeme snést a mezi tím, co jest již nad síly. V takovém případě se máme modlití a prositi Boha, aby nám dal poznati pravou svoji vůli. A když jsme takto se modlili, není již třeba dále pochybovati: to, co potom se s námi děje neb co potom se nám ukládá, jest již nepochybně vůle Boží, s tím se musíme smířiti a vyrovnati. To je cesta, kterou kráčeli svatí a služebníci Boží. Pochybovali a vzpírali se. Byli zkoušeni a pokoušeni. Trápili se nejistotou a úzkostlivostí. Jak vyšli ze všech nesnází a rozporů? Modlitbou. Modlili se, a co potom se s nimi dalo, nebo co potom se od nich žádalo, konali oddaně pokládajíce to za neklamný projev vůle Boží.

O letnicích r. 1607 přijela baronka de Chantal do Annecy, aby zvěděla, k jakému úkolu ji určil její duchovní vůdce, svatý František Saleský. Tehdy bylo již jasno v její duši, a duchovní vývoj její byl již skončen po mnohém utrpení, tápání

a rozmýšlení. V pondělí svatodušní ji přijal světec po mši svaté a pravil jí: Jsem již rozhodnut, má dcero, co s vámi učiním. A já, Milosti, jsem rozhodnuta, že vás poslechnu, odpověděla svatá Františka de Chantal a poklekla. Světec ji nechal klečeti a pravil: Půjďte ke klariskám. Jsem zcela hotova, odpověděla. Ne, pravil, nejste dosti silna, půjdete za sestru do nemocnice v Beaune. Učiním, co si budete přát, zněla odpověď. Ale to já nechci, řekl světec, chci, abyste šla ke karmelitkám. Poslechnu vás, pravila. Potom jí navrhoval ještě řadu jiných povolání, aby ji zkoušel a poznal, že duše její jest jako vosk změkklý ohněm božské lásky, způsobilý přijmouti jakoukoliv podobu. A nakonec jí řekl pravý svůj úmysl: založiti totiž nový řád Navštívení Panny Marie a učiniti ji řeholnicí tohoto řádu. (H. Bremond, *Histoire littéraire du sentiment religieux en France II/565*, Paris, Bloud et Gay, 1925.)

V duchu takové oddanosti máme sloužiti Bohu. Hledati upřímně, co je vůle Boží, a když najdeme, plniti důsledně a věrně, co Bůh chce a k čemu nás na světě ustanovil, ať jest povolání naše jakékoliv. Pravá oddanost k Bohu se jeví ovšem poslušností k Bohu a jeho zástupcům. Poslušnost je ctnost, kterou se člověk vzdává své vlastní vůle a podrobuje se vůli dokonalejší. Jen tak je možno, aby lidé něco velikého na světě vykonali. K čemu by byla armáda, v níž by nikdo neposlouchal a v níž by každý voják činil, co sám by chtěl, a svého velitele neposlouchal? Pokrok světa jest možný jen tím, že nižší slouží vyššímu, méně dokonalé dokonalejšímu. Prvním zákonem lidského vývoje jest poddanost. Ten platí ovšem i v životě mravním. Křesťanský život není myslitelný bez poslušnosti. Kdo neposlouchá, dává najevo, že nikoho neuznává za dokonalejšího než je sám, čili neuznává ani Boha.

Duchu lidskému je přirozena touha po svobodě. Pakli se tato touha nesprávně vyvíjí a hodnotí, není divu, že mnozí se domnívají, že největší svobody nabývají, mohou-li činiti zlo.

To jest omyl žalostný. Svoboda není možnost činiti zlo, nýbrž možnost činiti dobro. Vpravdě svoboden jest ten, kdo nemá ani vnitřních ani vnějších překážek v konání dobra.

Hřích není svoboda, ale otroctví. Hřích spoutává. Činí lidi otroky, kteří podléhají každému zaplanutí vášně. Svět je pln trestanců a galejníků vášně, opilství, nečistoty, rozmařilosti. V knize Cesta setníkova vypravuje A. Psichari, kterak setník Maxence si vybral v táboře zajatců dívku a odvedl. A praví výrazně: Stal se zajatcem té zajatkyně.

Pravá svoboda jest jen v plnění vůle Boží. Mravní zákon nespoutává, ale osvobozuje. Tak jako peří v křídlech ptáka netíží, ale nese k výšinám, tak poddanost nesnižuje člověka, nýbrž povznáší k svobodě dítek Božích.

PROČ TRPÍM?

Byl jednou chudobný člověk a ten měl mnoho dětí. Trápil se v bídě a nakonec poslal na něho Pán Bůh smrtelnou nemoc. Když umíral, poslal Pán Bůh anděla, aby jeho duši do nebe vzal. Anděl přišel a viděl, že děti s manželkou u lože klečí a pláčí. Bylo mu líto vzíti tu duši, neboť pomyslí, jak bude s tou ženou a dítkami, když jim otec umře.

I vrátil se do nebe bez duše a Pán Bůh se ho tázal: Kde máš duši chudobného člověka? Anděl odpověděl: Bylo mi jí líto: pomyslí jsem si, jak budou dítky se ženou živý. Pán Bůh mu pravil: Jdi tam pod skálu a podívej se, co uvidíš! Anděl šel, odvalil balvan a uviděl tam samé broučky. Když se vrátil, Pán Bůh se ho tázal, co tam viděl. Pane Bože, nic jsem neviděl, jen samé broučky. Pán Bůh mu pravil: Já ty broučky živím a dobře o nich vím: i ty sirotky a tu vdovu užívám. I poslechl anděl rozkazu Božího a uvedl duši chudobného člověka do věčné slávy.

Pečuje-li Bůh o tvory daleko nižší než je člověk, není pochyby, že se stará také o člověka, poněvadž člověk má větší cenu. Toť pravda v evangeliu přecho často opakovaná. Bůh pečuje o celý svět i o každého tvora zvláště. Tuto péči nazýváme Boží Prozřetelností.

Proč tedy trpím? zní hořce z úst člověka nešťastného. Je-li Bůh a stará-li se o lidi, proč je nechává trpěti?

Otázka tak častá v lidském životě, že je třeba, abychom znali přesnou a správnou odpověď na ni.

Je-li Bůh, trpí člověk jistě s jeho vědomím a z jeho vůle. A je-li Bůh dobrý — a dobrý jistě jest, jinak by nebyl Bohem — neposílá trápení na člověka jen aby ho trápil.

Pakli trpí člověk s vědomím Boha a z jeho vůle, musí utrpení míti smysl. Smysl utrpení může býti dvojí. Buď je to hlas Boží, který volá: Člověče, tvůj život není dobrý, obrať se! — nebo je utrpení pozdrav Boží, jenž zní: Chci tě učiniti dokonalejším než jsi.

A tak při každé bolesti, která nás sklíčí, máme se nejprve tázati: Nezasluhuješ toho? A musíme-li vyznati, že ano, snášíme bolest jako spravedlivý trest za své hříchy, jako pokání, kterým můžeme odpykati již zde na světě část svých vin.

A potom se máme při každé bolesti ptáti: Před čím tě chce Bůh uchrániti? Často se vzpíráme přítomnému utrpení, po čase však teprve poznáváme tajemný jeho účel a vidíme, že tím malým utrpením nás Bůh chtěl odvrátiti od věcí, které by nám byly přinesly utrpení daleko větší.

Sesílá-li Bůh utrpení na člověka, činí tak také proto, že utrpením se probouzejí v duši nové síly. To, co je v člověku nejhlubšího a nejlepššího, se neukazuje, když se mu dobře daří, nýbrž právě v dnech utrpení. Když je člověk v bídě, nemoci a neštěstí, bystří se mu zrak, měkne srdce a v údech se probouzí síla. V každé bolesti, kterou nám Bůh sesílá, je

skryta výzva: Buď větší, buď svobodnější, buď silnější, buď nezištnější, buď laskavější, buď čistší, buď ideálnější — rost!

Čím více bouří, tím hlubší a silnější kořeny zapouští strom. Člověk pevně ve víře zakořeněný bude tím dokonalejší, čím více dovede vnitřně užítí bolesti ke svému duchovnímu vzrůstu. (Dr. I. Klug, *Die ewigen Dinge*, Paderborn, 1922, S. 140/44.)

Proč skřípeš? ptal se starověký sochař mramorového balvanu, z něhož vytesával sochu. Protože do mně biješ klavírem, odpověděl kámen. Za to budeš mít čestné místo v Pantheonu, chrámu všech bohů, odpověděl umělec.

Tak i Bůh bije do tvrdého kamene naší duše. Chce v ní vytvořit krásný obraz sebe samého. Toť smysl mnohých našich bolestí. Sami sobě škodíme, nedovedeme-li se povznést a pochopit je.

RADOST

Když svatý Pavel psal list křesťanům v Efesu, varoval je výslovně, aby se neopíjeli vínem, v němž je prostopášnost, nýbrž aby se naplňovali Duchem svatým, mluvíce k sobě ve spolek v žalmech a chvalozpěvech a v písních duchovních, zpívající a hrající ve svém srdci Pánu, děkující vždycky za všechno ve jménu Pána Ježíše Krista Bohu a Otci. (Ef. 5, 18—20.) To napomenutí jim dal zcela případně, poněvadž psal křesťanům krajin maloasijských, ve kterých víno se hojně pěstovalo, a pohanské slavnosti k počtě bůžka Dionysa pořádané, při nichž se oddávali lidé opilství a neřestné bujnosti, mohly křesťany snadno pohoršit. Že tím nezapověděl čistého veselí, je patrné ze slov, která připojil: vybízí křesťany, aby se radovali a zpívali.

Náboženství křesťanské je náboženství radosti. Křesťan ví, odkud pochází vše dobré, jež má. Ví, jaký jest jeho poslední cíl. Nežije naprázdno jako lidé nevěřící, kteří se sice nebojí věčných trestů, ale také nemají naděje, že budou odměněni za své skutky dobré. Křesťan není vydán v pospas hmotě, která člověka deptá a činí otrokem smyslnosti — důvěřuje v moc milosti Boží a ví, že Bůh podchytí jeho umdlévající kroky, jen projeví-li dobrou vůli a upřímnou lásku k dobru. Ví, že jest povolán k nekonečné blaženosti a to vědomí mu dodává síly, aby snesl nejtěžší zkoušky pozemského života a unesl drtivou tíhu nelítostného někdy osudu. Křesťan je spojen s Bohem svým. Co odlučuje od Boha, jest hřích. Hřích jest jediná skutečná překážka lidského štěstí. Oprávněný a skutečný smutek pochází jen z hříchu. Necítíme-li se někdy zcela šťastnými, je to téměř vždy známka, že v našem svědomí není něco v pořádku.

Je známo ze života svatého Františka, že nerad viděl, když byl někdo z jeho bratří smuten. — Proč se chmuříš? říkával takovému smutnému bratru. Máš na svědomí těžký hřích? Jest to tvá věc a Boží. Jdi a vyzpovídej se. Jistě správně tak říkal. Jen hříšníci mají proč se rmoutiti, jest se jim zajisté obávati hněvu Božího. Ale člověk svědomí čistého nemá vlastně, proč by se rmoutil. I přál si svatý František, aby jeho bratří byli vždy jako veselí šprýmaři Boží.

Bud'te dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest (Mat. 5, 48), přikázal Pán svým věrným. Bůh jest nekonečně blažen. Bůh je štěstí. Je-li úkolem křesťanského života napodobiti Boha, znamená to zajisté, že máme napodobiti Boha i v jeho blaženosti, čili že smutek je stav duše lidské, v němž Bůh nemůže míti zalíbení. Představíme-li si Boha poněkud lidsky, můžeme se zajisté domnívati, že smutek lidských bytostí se mu jeví jako veliký nevděk. Jak by se radoval slepý, který nikdy neviděl záře slunečního světla, kdyby viděl jen

jediný den! Co by za to dal hluchoněmý, jenž nikdy neslyšel zpěvu ni souznění hudby, ba ani něžného hlasu své matky, kdyby slyšel jen chvíli, jak my slyšíme! Co by dali kulhaví, zmrzačení, dnou zachvácení a jinými neduhy stížení, kdyby měli aspoň tolik zdraví, kolik ho mají ti, kteří jdou žitím s tváří zachmuřenou naříkající na zlý osud! Kolik štěstí je vlastně utajeno v jediném slově: zdraví! Člověk, jenž se neraduje ze svého života, je veliký nevděčník. Za každý paprsek světla, za každý doušek vody, za každý sen tiché noci měli bychom děkovati Bohu s veselím. Bůh učinil člověka králem tvorstva a pánem přírody. Pro člověka jest stvořeno vše, cožkoliv stvořeno jest. — Všecko jest vaše, praví svatý Pavel, neb svět, neb život neb smrt, ať věci přítomné neb budoucí, všecko jest vaše. Vy pak jste Kristovi, a Kristus Boží. (I. Kor. 3, 22—23.)

V horském hostinci obědval kněz-misionář. U vedlejšího stolu seděli nějací mladí páni a vtipkovali, že prý takový svatý muž se má postit a ne si sednout do hospody a pochutnávat si na tučném obědě. Kněz je nechal, a když dojedl a odcházel, pravil jim: — Pánové, myslíte, že ty dobré věci, které jsem jedl, jsou jen pro darebáky?

Vše jest naše. K našemu blahu stvořeno. Není příčiny se rmoutiti. V tom smyslu se jeví smutek jako něco velmi pošetilého, jako nějaký druh šílenosti. Je znám z dějin příběh o královně Johanně Kastilské:

Ji manžel zapudil. Však i když zhasl sen,
jej milovala dál. A když pak mrtev byl,
tu prudce pojala jej v lokte, jak by žil.
Jej pohřbít nedala. U rakve, v záři svíc
se nad ním skláněla, rty jeho líbajíc.
Hleděla v podobu, jež drahá byla jí,
pak dlouho vozila mrtvolu po kraji,

až shnila příšerně. Blíž každý jít se bál.
Královna šílená však u ní dlela dál.

(Jiří Karásek ze Lvovic, Endymion.)

Není-li podoben nešťastné královně, kdo neděkuje Bohu za dar života, a místo aby se radoval čistou radostí, vleče životem mrtvolu hnijící svého smutku?

HŘÍŠNÍCI

Bylo dusné horko. Na úpatí svahu spatřil člověk vinici a v ní hojnost hroznů. Ten člověk měl žízeň a zatoužil uhasiti ji plody vinice. Ale mezi ním a vinicí byl bahnitý močál. Ten bylo třeba přebrodit. A člověk se nemohl k tomu odhodlati. Avšak trápen žízní řekl si: Možná, že močál není hluboký. Proč bych se nepokusil jej přejít jako mnoho jiných lidí? Zamaži si jen obuv a to nebude tak zlé. A tak vstupuje do močálu vnoří nohu do smrdutého bláta a brzy tam zapadá po kolena. Zastavuje se, váhá, ptá se, nebylo-li by lépe vrátiti se. Ale vinice se svými hrozny jest před ním a on cítí, jak jeho žízeň roste. Když už jsem vykonal tolik, říká, proč bych se měl vraceti? Proč bych se namáhal nadarmo? Trochu více bahna nebo trochu méně, kdo by na to hleděl? Však se umyji, jak přijdu k potoku. To rozhodne. Jde dál, ještě dál a zapadá stále hlouběji. Bahno mu sahá k prsům, ke krku, k ústům, nad hlavu. Dusí se a těžce dýchá, ale posledním napětím sil se vynořuje a vstupuje na úpatí svahu. Pokryt černým bahnem, jež s něho stéká, trhá plod, po němž toužil a hltá jej. A pak pln hnusu a studu sám nad sebou svléká šat a všude hledá čistou vodu, aby se umyl. Ať dělá co dělá, zápach zůstává. Výpar močálů pronikl mu maso i kosti. Vychází z něho a čpí mrtvolně. Přiblíží-li se k lidem, prchají. Učinil

se plazem, ať jde žítí mezi plazy. (F. Lamennais, *Une voix de prison*, c. XIII, Garnier Frères, Paris.)

Kdo by nepoznal v muži brodicím se přes močál hříšníka, jenž veden svou žádostí zapomíná na duši, a teprve když dokonat zlo, zamýšlí se nad sebou a oškliví se sám sobě? Nejprve malý krok. Toť všední hřích. Ten nepobuřuje svědomí. Krátké váhání. Pak další krok. Duše padá hlouběji. Nemá již sil, aby se vrátila. Již je pozdě. Klesá, až se celá potřísní bahnem zla — to pro jediný hrozen, pro maličkost, pro prchavý požitok, pro chvilkové ukojení smyslů. Lidé zavrhuji duši hříšnou. Přísně ji soudí. Mezi plazy ji posílají. Jak ji soudí Bůh? Víme z evangelia, že ne tak přísně. Mnohých hříchů se dopouštíme, ne že bychom Boha chtěli zraditi a opustiti, ale proto, že nedovedeme ukrotiti své nezřízené lásky k věcem stvořeným. Podstatou většiny hříchů našich není nenávist k Bohu, nýbrž neovládnutá láska k tvorům. Necháváme-li se vésti svými přirozenými sklony, stává se, jak svatý Augustin praví, že i ve zlu hledáme Boha bezděčně, poněvadž hledáme to, co jest jen v Bohu, totiž své štěstí.

Bůh zajisté chápe naši slabost. Proto neposílá hříšníka mezi zvířata, ale volá ho k sobě. Toho nedovedli pochopiti farizeové. Když viděli, jak Kristus vyhledává hříšníky, reptali, řkouce: Tento přijímá hříšníky a jí s nimi. Největším bludem náboženským jest pochybovati o lásce Boží. A také bludem nejnebezpečnějším. Kristus Pán nazýval Boha vždy jen Otcem, aby vyznačil, že Bůh miluje lidi jako otec své dítky. Není možno si pomysleti, že bychom měli v nebesích horšího, to jest méně dobrotivého a milosrdného Otce, než si přejeme míti na zemi. Bůh křesťanů nemá srdce z kamene ani oči z oceli, aby byl lhostejný k jejich slabosti a bídě. Není to tyran a trapič, kterého by se měli báti, ale otec a ochránce, jemuž se mají s důvěrou oddati.

Jest tedy první povinností člověka, aby měl dobré mínění

o Bohu a neupíral mu to, čeho je schopno i srdce nejhoršího člověka — lásku. Vrcholem dobroty Boží jest zajisté milosrdná láska k těm, kteří pobloudili. Mohl by se ovšem někdo tázati, proč Bůh hříchům lidským raději nezabrání. Či nemá k tomu dosti moci? Není pochyby, že by mohl Bůh stvořiti lidi, kteří by hříchu schopni nebyli. Ale to by byli lidé nemající svobody. Kdyby nám Bůh vzal svobodu nebo kdyby nás nutil konati dobro, ničil by v nás svůj obraz. Vždyť v tom jest důstojnost člověka, že má svobodu a tou svobodou se podobá Bohu. A také se lze domnívati, že Bůh dopouští hříchy lidské proto, že i těmi hříchy může dosáhnouti svých svatých záměrů. Co v přirozeném řádu je překážkou, to Bůh může učiniti svým nástrojem. Kdybychom hříchu neměli, snadno bychom se mohli pozdvihnouti v pýchu a domýšleti se, že jsme svatí a dokonalí. Jsme-li však podrobeni tolika slabostem, smýšlíme o sobě pokorně a vědomi své nicoty a bezmoci tím důvěrněji se obracíme k Bohu o pomoc, a nemůžeme-li jíti k němu přímo, což záleží, jdeme-li oklikou?

DIES IRAE

Dnem hněvu nazývá starobylý hymnus církevní den, kdy ukáže se znamení Syna člověka na nebi: tehdy budou kvíleti všechna pokolení země a uzří Syna člověka přicházeti v oblacích nebeských s mocí velikou a velebností. (Mat. 24, 30.) Bude to den soudu, den slávy pro vyvolené, den hněvu pro hříšníky. Předloženy budou účty života — účty myšlenek, slov i skutků. Běda tomu, v jehož účtu nalezena bude chyba! Jako jediná chyba v účtě způsobuje, že celý účet je nesprávný, tak jediný těžký hřích může se státi důvodem věčného odsouzení. Chvějeme se, když si pomyslíme, že těžkého hříchu se můžeme dopustiti i myšlenkou a že ta myš-

lenka může býti rychlá jako blesk a že ta myšlenka nás může uvrhnouti v propast věčné záhuby. Právě tak je možno v minutě zničití vzácný obraz Rafaelův nebo zabítí nejmilejšího přítele. Zdá se nemožným, aby pro jediný takový hřích měl člověk věčně trpěti. Je však třeba uvážiti, co je hřích těžký: je to hřích, v němž současně se jeví tři prvky: věc důležitá, úplný rozmysl, úplný souhlas. Je totiž smrtelný hřích vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího ve věci důležité. Jen za takový hřích trestá Bůh věčně. Nebyl by nekonečně dobrý, ba nebyl by ani spravedlivý, kdyby k věčnému trestu odsuzoval duši, která by mu mohla odpověděti: Nejednala jsem s rozvahou, nesouhlasila jsem úplně! Nikoliv, Bůh nehledí na člověka jako na zrádce a není tyranem, který by ho hned trestal, sotva by se dopustil něčeho zlého polovědomě a polodobrovolně. Také je třeba uvážiti, že podstatou hříchu těžkého jest vlastně úplné odvrácení duše od Boha, či jakési přerušení styků s Bohem. Duše v tomto stavu se takřka zády obrací k Bohu, odlučuje se od něho, nemodlí se již k němu, nedůvěřuje mu či dokonce ho nenávidí. Co jest pak důslednějšího, než uvěřiti, že duše, která v tomto stavu předstoupí před věčného Soudce, bude odsouzena, aby se již nikdy nepřibližovala k Bohu, aby na věky byla od něho odloučena — peklo zajisté nic jiného není než věčná odluka od Boha, nesmírný a marný stesk duše po Bohu, stesk podobný stesku, jejž trpí člověk v cizině, když ví, že nikdy neužrší své vlasti ani svých milých. Peklo by pravým peklem zůstalo, i kdyby v něm jiného trápení nebylo.

Tyto myšlenky jsou strašné a mohou naplniti duši obavou. To je pravda. Ale je třeba hleděti na tyto poslední věci člověka také s jiné stránky. Slavný pařížský kazatel Milleriot kázal kdysi u sv. Rocha o peklu a hrůzách jeho. Nakonec oznámil předmět příštího kázání: důkaz, že pekla není. Vyzýval přítomné dámy, aby přivedly své chotě, že se jim ká-

zání jistě bude líbiti. Příště byl kostel přeplněn. Milleriot začal slovy Páně: Cokoliv rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Mluvil pak o svátosti pokání a vylíčil, kterak každý se může upřímnou lítostí a zkroušeným vyznáním hříchů peklu vyhnouti, tak že pro něho pekla již není.

Bůh není jen spravedlivý, aby trestal, jest také milosrdný a má soucit s našimi slabostmi. Vždyť i my lidé máme soucit s tvory nižšími a bolí nás, když vidíme, jak zvíře se trápí. Kdyby nebyl Bůh milosrdný, nebyl by ani to, co jsme my.

V knize Viléma Gazeta Consolateur des âmes scrupuleuses takto mluví Kristus k hříšné duši:

Řekneš: spáchala jsem nesmírně mnoho hříchů, mám jich litovati každého zvláště? — Má dcero, Marii Magdaleně jsem odpustil mnohá provinění, protože milovala mnoho a ne proto, že milovala mnohokrát. Čím více máš hříchů, tím raději ti odpouštím. Nejsem tvrdý, nejsem skrbík, ale jsem hojný a štědrý k tobě, má dcero. Věz tedy, že jest mi milé, máš-li o mně dobré mínění. Považuj mne za dobrotivého, shovívavého, milosrdného, plného soucitu a slitování. Nemůžeš mě pokládati za dosti slitovného. Nemůžeš také dosti ve mě důvěrovati. Uč se tedy dobře o mně smýšleti. Kdyby svět byl jen jedinou ohnivou koulí a do ní byla vhozena hrst lnu, nevzňal by se ten len tak rychle, jak rychle hříšník činící pokání jest přijat v hlubinu mé slitovné lásky. Neboť k tomu, aby se vznítíl len, jest potřebí jisté doby, byť zcela nepatrné, avšak zde není žádné doby a žádného čekání mezi tím, jenž lká, a tím, jenž slyší lkání (p. 663—687).

Táž důvěra v milosrdenství Boží se jeví ve verších Jana Petra Camuse, biskupa v Belley. V jedné básni takto oslovuje Boha:

Mocný král kdys váhal přepadnouti město, které obléhal, boje se, aby nebyl ohněm zničen vzácný obraz, který chován byl v tom městě. A když on tak cenil mrtvou malbu, zacho-

vej, ó velký Bože, svůj živý obraz, který nejčistší tvou láskou vytvořen jest v srdci mém!

(Oba citáty: H. Bremond, *Histoire littéraire du sentiment religieux en France* I. 373—4. Paris, Bloud et Gay 1924.)

NESMRTELNOST

V tatarské krčmě se zastavují mladí manželé — tak vypravuje ruský spisovatel Ivan Bunin — a po večeři poslouchají píseň potulného zpěváka o chánu Těmir-Aksaku. O cháne Těmir-Aksaku, hovořila píseň, nebylo ve všemmíru muže odvážnějšího a šťastnějšího nad tebe, muže snědé tváře, ohnivých očí, světlého a milostivého jako Gabriel, moudrého a pyšného jako car Sulejman. Zářivější a zelenější rajského listí byl hedváb tvého turbanu, a jako sedmibarevný hvězdný oheň chvělo se a měnilo barvy diamantové pero, a za štěstí směti se dotknouti jenom letmo rty tvojí tmavé a úzké ruky, osypané indickými prsteny, byly hotovy zemřítí nejkrásnější carevny i otrokyně světa... Ale vypiv až do dna číši pozemských blah, seděl jsi v prachu na bazaru, o cháne Těmire-Aksaku, a lovil jsi okraje hadrů mimojdoucích mrzáků a líbal jsi je s úpěnlivou prosbou: Zbavte mne mojí trpící duše, mrzáci! — A věky přešly nad tvojí zapomenutou mohylou, písek pouště zavál rozvaliny tvých paláců pod věčně modrým nebem a nelítostně radostným sluncem, a divoký šípek porostl ostatky azurových fayenců tvojí hrobky, aby s každým novým jarem znova a znova tesknila nad ním steskem nevýslovného štěstí srdce slavíků a překonávala se v mučivě vášnivých písních... Á, á, á, Těmir-Aksak-Cháne, kde jsou díla tvá, a kde jsou dnové tvoji? Kde jsou tvé bitvy, kde tvá vítězství? Kde jsou ony mladé, něžné, žárlivé oči, které tě milovaly, které kdysi zářily na tvém lůžku jako černá slunce? Kam se

poděla tvá hořká moudrost? Kde jsou všechna muka tvojí duše, vyvrhnuvší slzami a žlučí ze sebe med pozemských svodů? (Ivan Bunin, Těmir-Aksak-Chán, Cesta, 1924, 29, 30.)

Ano, to je jisté — vše pomine a beze stopy zmizí: sláva, bohatství, rozkoš, slzy, hořkost, bolest. Hrobem vše se skončí. Kdo by o tom pochyboval? Ale duch člověka se táže: A co potom? Co potom jest? Věčné nic a tma propastná? Či další život, dokonalejší a lepší než je tento? Kdo odpoví? Pouhý rozum odpovídá, že nic nevíme. Aspoň ne nic jistého. A jsou i filosofové, kteří říkají: Je dobře, že nic nevíme. Kdybychom věděli, bylo by nám to nesnesitelné. Kdybychom na příklad s jistotou věděli, že po smrti není nic, kterak bychom se odhodlali nésti břímě tohoto života? A naopak, kdybychom s jistotou věděli, že něco jest, zdaž by naděje nepřestala býti ctností? Doufati lze zajisté jen v to, co jistě nevíme, a co se ještě neukázalo.

Je dobře ponechati filosofům úvahy takové a přiznati, že rozum sám nedává uspokojující odpovědi na otázku: Co po smrti? Je totiž třeba činiti rozdíl mezi tím, co srdce naše si přeje, a mezi tím, co pouhý rozum praví. Srdce touží po nesmrtelnosti, neboť touží po štěstí, a to štěstí nesmírném, neboť konečná dobra tohoto života ho plně neuspokojují. Tato touha v člověku musí míti nějaký účel. Vložil-li Tvůrce do duše lidské tu touhu po nekonečném štěstí, co jiného můžeme čekat, jsme-li rozumní, než že ji splní? V tom smyslu praví svatý Pavel: Myslím, že utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás. Vždyť i tvorstvo očekává s toužebností zjevení synů Božích. (Řím. 8, 18—19.) Tvorstvo očekává věčnost, tedy věčnost jest — tak učí víra.

Zvláštní jest, že nevěřící filosofové, i když popírají jsoucnost Boha a nesmrtelnost duše, přece připouštějí, že víra v Boha a v nesmrtelnost je lidem užitečná, poněvadž nutká člověka, aby konal dobro a varoval se zlého. Přiznávají, že je tře-

ba mravnosti a domnívají se, že je možno býti dobrým i bez Boha. Podobají se cizopasníkům, kteří žijí ve vnitřnostech jiných tvorů z výživných šťav již tam pro ně připravených, tak že nepotřebují ani zraku ani sluchu, neboť se změnili v jakési přívěsky či součásti tvorů, v nichž žijí. Takovým parazitům není vůbec třeba nějakého světa zrakového nebo sluchového. Stačí, když vidí a slyší ti, v jichž útrobách se zdržují. Kdyby však měli jakési vědomí a mohli si uvědomiti, že jejich hostitel věří v onen svět, jistě by ten svět pokládali za nějaký fantastický výmysl. A jako v lůně živých tvorů jsou příživníci, kteří se obejdou bez vnějšího světa, tak i v lůně lidské společnosti mohou býti lidé, kteří od ní přijímají pravidla svého mravního jednání, ale popírají, že víra v Boha a život posmrtný je nutná jakožto podklad správného jednání a snesitelného života: neboť společnost jim již připravila duchovní šťávy, z nichž tyjí. Jedinec může dobře žíti, i když nevěří v Boha a v nesmrtelnost, poněvadž žije život duchovního příživníka, ale lidstvo, národ bez Boha a bez naděje života věčného dobře a mravně žíti nemůže. (Miguel Unamuno, *Tragický pocit života v řidech a národech*, Praha 1927, Symposion, s. 26, 28—29.)

II

BOŽÍ SYN

VĚČNÉ SLOVO

Vlastností každé bytosti rozumné jest, že poznává sebe samu. I člověk poznává sebe a tvoří si pojem o sobě: ten pojem vyjadřuje slovem já. Ovšem pojem vlastního já jest cosi neskutečného, jako všechny pojmy, jež vytváří lidská mysl. Vidíme na příklad před okny svého domu javor, topol, vrbu, lípu. Když si odmyslíme jejich jednotlivé zvláštnosti a ponecháme jen to, co jest jim společné, vzniká pojem stromu. Ale ten pojem existuje toliko v naší myslí, ne ve skutečnosti.

I Bůh poznává sám sebe. I on věčným svým rozumem vytváří pojem sebe samého. Ten pojem jest dokonalým vystižením Boží podstaty, přesným obrazem Boží velebnosti. A poněvadž v Bohu není neskutečnosti a nedokonalosti, jest ten pojem skutečný a podstatný. Avšak podstata božská se nemůže rozmnožovati a proto ji Bůh přenáší na výsledek svého sebepoznání, na Pojem sebe, jenž sluje Slovem, poněvadž jest vyjádřením Boha. Podstata Boží může ovšem existovati jen v osobě, a proto Slovo božské jest osobou, která se nazývá též Synem, poněvadž vychází od Boha Otce plozením rozumovým. Tak jako z myslí se rodí Slovo, tak z Otce věčně se rodí Syn.

K tomuto tajemství se povznáší svatý Jan, když praví na počátku svého evangelia: Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo.

Toto Slovo mělo se státi tělem. Tato Osoba měla vzíti na sebe lidskou přirozenost. Minuli dnové Adamovi i podivný život předpotopní. Přišla potopa a vykonala své přísné dílo, a pastviny byly pokryty stany patriarchů, až zasvitla láska Boží na pahrbky a údolí Syrie.

Míjely postavy, jež zobrazovaly Vtělené Slovo. Adam, otec lidstva dle těla: toť předbraz Krista, otce pokolení lidského

dle ducha. Abel, jehož krev prolitá volá k nebi o pomstu: to jest Kristus nevinný, jehož krev prolitá volá o slitování. Noe, jenž staví loď, aby zachránil svou rodinu před potopou: to jest Kristus jenž buduje Církev k záchraně duší. Melchisedech, král a kněz, obětující chléb a víno: to jest Kristus, jenž se obětuje pod způsoby chleba a vína. Isák nesoucí dříví na horu Moria, aby byl obětován: to jest Kristus nesoucí kříž na horu Kalvarii, by umřel za hříchy světa. Mojžíš vedoucí lid israelský z otroctví egyptského Rudým mořem do země zaslíbené: to jest Kristus, jenž krví svou nás vysvobozuje z moci ďáblovy a uvádí do země zaslíbené života věčného. Samson odnášející brány města Gazy, kde byl uvězněn: to jest Kristus, jenž ze zavřeného hrobu vychází slavný a nesmrtelný. David vítězící nad Goliášem a všemi nepřáteli, zakládající svaté město Jerusaleml: to jest Kristus, jenž vítězí nad ďáblem a světem a zakládá říši Boží na zemi, Církev. Jonáš, jenž přebývá tři dni v nitru ryby: to jest Kristus, jenž tři dni pobyl v lůně země a slavně vstal z mrtvých. Eliáš, jenž vstupuje do nebe na ohnivém voze: to jest Kristus, jenž vstupuje k Otci před zraky svých učeníků.

Minuly tyto předobrazné postavy. V plnosti časů mělo se tělem státi Slovo a přebývat mezi námi. Nadarmo tekla krev obětních zvířat, nadarmo planuly ohně celopalů. Bylo třeba jiné oběti, jež by svou nekonečnou hodnotou vyvážila hříchy světa. Věčné Slovo sestupuje v lůno Panny. A sestupujíc mluví ústy královského proroka k Bohu:

Žertev a obětí nepřeješ si,

uši však učinils mi.

Celopal neb oběť za hřích nechceš:

sic bych byl řekl: Hle, tu jsem.

V závitku knihy jest mi to předeepsáno.

Vůli tvou, Bože můj, činit jest mi milo,

zákon tvůj mám ve svém srdci. (Ž. 39, 7—9.)

Obětí nepřejíš si — jsou bez ceny, chceš oběť nekonečnou. Uši učinil jsi mi — chci Tě poslechnouti. V závitku knihy jest mi to předeepsáno — musím vyplniti přeodbrazy a předpovědi Písma — tak mluví Věčné Slovo stávajíc se tělem.

A co činí lidský červ? Vzpírá se vůli Boží, reptá, vzdoruje, stěžuje si a pláče. Vzhledni z prachu země a viz odevzanost a poslušnost Věčného Slova!

Mystik Suso hleděl jednou z okna své cely. Spatřil psa, jak si hraje s onucí: hází ji do výše, vláčí po zemi a trhá. I pomyslí si Suso: Právě tak bude i se mnou: a jako onuce mlčky snáší příkoří, podobně chci i já. Seběhl dolů, odňal psovi onuci a choval ji jako poklad. Kdykoliv ho opouštěla trpělivost, učil se pohledem na onuci mlčeti a mužně trpěti. (Dr. Al. Lang, Jindřich Suso, Praha, Kuncíř 1923, s. 111.)

Trpíš-li, vzpomeň, že nejsi před Bohem více než kus hadru. Vzpomeň na ponížení a poslušnost Slova! A pakliže ani potom se neuklidníš, není to proto, že nemáš vzoru, ale že nemáš pokory a dobré vůle.

SVĚTLO SVĚTA

Stařec Simeon děkoval Bohu, že mu dopřál spatřiti spásu národů, světlo k osvícení pohanův. (Luk. 2, 31—32.) Pohanský svět tonul v tmě pověry a nevědomosti. Nevěděl o Bohu. Vzdával božskou poctu tvorstvu, ne Tvůrci. Klaněl se věcem lidskou rukou udělaným. Nejasně cítil tíhu dědičné viny a snažil se ji smýti krví býků, kozlů a beránků. Spatřoval cíl života na zemi: život po smrti se mu jevil jako život studených stínů, jež touží vrátiti se v jas pozemského slunce.

V temno bludů pohanských zazářilo světlo učení Kristova: Já jsem světlo světa, pravil Pán o sobě, kdo mě následuje, nebude choditi ve tmě, nýbrž bude míti světlo života. (Jan

8, 12.) Ne všichni přijali to světlo: příčinou byly zlé skutky lidí — nechtějíce se zřici svých rozkoší, nedovedouce se odhodlati k pokání, odpírali mnozí světlu. Neboť kdyby uvěřili, musili by podle víry změnit svůj život. To pak jest soud, pravil Pán Nikodemovi, že světlo přišlo na svět, a lidé milovali více tmu nežli světlo: neboť skutkové jejich byli zlí. Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde ke světlu, aby nebyli usvědčeni skutkové jeho. Kdo však činí pravdu, jde ke světlu, aby skutkové jeho se zjevili, neboť v Bohu jsou vykonání. (Jan 3, 19—21.)

Je nepochybné, že lidé si tvoří životní názor přiměřený svým skutkům. Filosofii porozumíme, známe-li filosofy. Filosofové sestavují takový názor na svět, jaký potřebují. Nelíbí-li se jim odříkání, filosofují, že není Boha ni věčnosti. Kdyby uznali Boha a věčnost, musili by uznati také mravní zákon Boží.

Názory moderního světa pohanského či zpohanštělého nás nepřekvapují: jaký život, takové myšlenky. Hřích dědičný jest moderním pohanům bájí: člověk se rodí dobrým. Spasitel je tudíž zbytečný. Duch jest výplod těla: není možno ovládnouti tělesné vášně. Odříkání je pošetilost: tělo má své požadavky, těm je třeba vyhověti — je to přirozené. Sebezápor — toť cosi nepřirozeného a škodlivého.

Co jest jim Kristus? Člověk, jehož myšlenky jsou již dnes zastaralé — nic více. Píší o něm knihy, ve kterých ho popisují jako pouhého člověka. — Co jest v jeho životě božského a nadpřirozeného, prohlašují za legendu a výmysl pozdějších dob. Snaží se zbaviti ho božství — k tomu je pudí zlé svědomí. Jsou si vědomi, že kdyby byl pouhým člověkem, mohli by si klidně z něho tropiti šašky jako z jiných filosofů. Můžeme jim však říci: nač se namáháte? Byl-li Kristus jen člověk, nemusí vás vůbec zajímati.

Ovšem, kdyby uznali, že Kristus je Bůh, mělo by to důsled-

ky. Dobře si jich byl vědom mladý Fogazzaro, jak čteme v jeho biografii. Je-li Kristus Bůh a je-li křesťanství pravda, musí se život tvůj změnit — tak mu znělo v duši. Jest třeba přijmouti zákon Kristův, jenž záleží v napodobení Krista a v přijetí bolesti viditelné i skryté, aby život byl utrpením na kříži, a který záleží v tom, že duše se odloučí od marností a soustředí se v tom, co je věčné, aby život byl vzkříšením. Býti ukřižovánu s Kristem znamená obětovati vše, co člověk hledá sobecky, znamená káti se a modliti se a udusiti v sobě divoký křik vlastního já. Z mrtvých vstáti s Kristem znamená povznést se od mrtvé a tělesné hmoty k životu božskému, rozšířiti své bytí v bytí božském, okoušeti toho, co neumírá, těšiti se z vyššího útvaru krásy, který jest i v bolesti, to znamená žíti mimo svět a přejíti ve světlo věčnosti. (Tommaso Gallarati-Scotti, *La vita di Antonio Fogazzaro*, Milano, Casa editrice Baldini & Castoldi, 1920, p. 71—2.)

Jako pouhý člověk nebyl by nám Kristus ničím. Jako Bůh a člověk jest nám vším: světlem světa. Jako pouhý člověk by snad mohl býti vzorem určité třídy lidí. Ale jako Bohočlověk jest nejdokonalejším vzorem lidí všech. Jest vzorem knězi, neboť se dokonale obětoval, jest vzorem učiteli, neboť díky miloval, jest vzorem lékaři, neboť měl soucit s trpícími, jest vzorem dělníku, neboť dělníkem byl a synem dělníka, jest vzorem dítěti, neboť v podobě dítěte vešel na tento svět, jest vzorem starci, neboť nesl kříž svůj a mdlobou svojí nás uzdravil, jest vzorem ženě, neboť odpouštěl ženám jejich slabosti a neodmítal něžné jejich lásky.

Významným symbolem připomíná Církev věřícím, že Kristus je světlem světa: hořící svící. Vosk, z něhož je svíce zrobena, jest dílem panenské včely; vznikl z látek nejčistších, vybraných z květů vonných a líbezných. Vosk je znakem lidského těla Kristova, jež jest plodem života přecházejícího Panny, plné vůně všech milostí a ctností. Knot znamená lidskou duši

Spasitelovu, plamen jest znakem božství. Ubývání hořící svíce připomíná oběť Kristovu na kříži: jako svíce hoříc sebe samu ztravuje, tak Kristus podstoupiv dobrovolně smrt sám sebe takřka zmařil.

Od kolébky k hrobu provází křesťana tento symbol. Při křtu odevzdává kněz dítku hořící svíci jako znak živé víry. Ve chvíli těžkého nebezpečí rozzehá věřící křesťan svíci hromničnou, by projevil důvěru v Boží ochranu. Chvějící se ruka umírajícího třímá ji jako znak víry v život věčný: v této víře opustí temnoty tohoto světa, aby vstoupil v svět věčného světla a navždy spojen byl s Kristem, kterýž jest výbleskem slávy Otcovy, Bůh z Boha, Světlo ze Světla.

KRÁL PRAVDY

Židé obžalovali Pána Ježíše u Piláta, že chtěl býti králem židovským: I tázal se ho vladař: Tedy králem jsi ty? Ježíš odpověděl: Ano, já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. (Jan, 18, 37.)

Výslovně tu praví Pán o sobě, že není pouhým učitelem pravdy, nýbrž králem pravdy. Učitele pravdy bychom nemusili poslouchati. Nebyli bychom mu odpovědni za své skutky. Že Kristus je králem naším a má moc zákonodárnou, jest článek víry stanovený na sněmu církevním v Tridentě: Kdo by řekl, že Kristus byl člověčenstvu dán jako Vykupitel, je- muž má věřiti, a nikoliv také jako Zákonodárce, jehož má poslouchati, budiž z Církve vyobcován. (Sess. 6, c. 21.) Kristus Pán tedy nepředložil svého učení světu po způsobu filosofů, že by nám ponecháno bylo na vůli, chceme-li se jeho naukou řídit nebo ne: učení jeho jest nám dáno jako zákon, který jsme povinni zachovávat pod ztrátou věčné spásy.

To vyplývá ze slov, kterými ustanovil apoštoly hlasately svého učení: Jdouce do veškerého světa hlásejte evangelium všemu stvoření: kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude, kdo však neuvěří, bude zavržen. (Mar. 16, 15—16.) Jako král pravdy má Kristus i moc soudní. Moc tuto obdržel od Otce. Práví sám o sobě: Vždyť Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synu. (Jan 5, 22.) V den poslední objeví se Kristus ve své oslavené přirozenosti lidské, aby zasedl na soudnou stolicí a soudil všechny lidi, dobré i zlé, spravedlivé i hříšníky. Tehdy vynese rozsudek nade všemi lidmi a určí každému podle jeho zásluh přiměřenou odměnu v království nebeském nebo trest v pekle a tak rozdělí člověčenstvo ve dvoje sobě krajně protivné království, království nebeské, v němž svatí budou patřiti na Boha, a království pekelné, v němž padlí andělé a hříšníci budou na věky trpěti zasloužené tresty. Snad o žádné jiné věci nemluvil Pán s takovou určitostí jako o této moci soudní. Je jasno, že Kristu Pánu nepřísluší jen pouhá moc soudní, jako by sice mohl vynést rozsudek v den poslední, ale nebyl zároveň jeho vykonavatelem: evangelium připomíná, že Kristus svůj rozsudek nejen pronese, ale též vykoná, neboť oddělí spravedlivé od hříšníků a postaví spravedlivé po pravici a hříšníky po levici své. Vyřkne pak odůvodněný soud nad obojími: Pojdte, požehnaní Otce mého, řekne spravedlivým, a vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa. Hříšníkům pak řekne: Odejděte ode mě, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho. Tento rozsudek bude hned vykonán. I půjdou tito (hříšníci) do trápení věčného, spravedliví pak do života věčného. (Mat. 25, 46.)

Jak patrně, připisuje Písmo svaté Kristu moc zákonodárnou, soudní a výkonnou. Trojí tato moc jest obsažena v moci královské. Neboť král panuje nad poddanými právě tím, že jako nejvyšší zákonodárce vydává jim závazné zá-

kony, jako nejvyšší soudce rozsuzuje všechny záležitosti právní svých poddaných a svou nejvyšší mocí výkonnou trestá jejich skutky platným zákonům se přičící a odměňuje jejich skutky s těmito zákony souhlasné. Jest tedy Kristus králem lidského pokolení.

Svět ovšem neuznává této královské moci Kristovy. Říká rád, že Kristus byl vznešený náboženský myslitel a ušlechtilý filosof jako na příklad Buddha, Sokrates, Plato, Marcus Aurelius a jiní. Svět rád zařazuje Krista mezi ostatní myslitele a šlechtné muže a tváří se při tom, jako by k němu choval neobyčejnou úctu. Ta úcta je pokrytectvím nejhorším. Jest nejpustším rouháním přirovnávati Krista k lidem: tím je řečeno, že se k němu smíme chovati jako k těm jiným filosofům, jejichž učením se můžeme řídit, když se nám zlíbí, ale také nemusíme. Naukou Ježíše Krista se řídit musíme, neboť je božská a naprosto závazná. Kristus je král pravdy. On musí míti přednost v našich myšlenkách i citech přede vším ostatním na světě, jinak ho nejsme hodni. On musí býti přední naší myšlenkou, nejmocnějším citem duše a nejsladší touhou srdce našeho.

Nebudme zrádci svého krále a neodstrkujme ho ve svém srdci na místo poslední!

Švédský spisovatel August Strindberg byl třikrát, a to nešťastně ženat. Tři léta po rozchodu s třetí manželkou se stalo jednoho dne, že vystoupil na půdu svého domu. Tam spatřil připomínky svého prchlého štěstí: lože, kolébku, houpacího koně a loutky svých dětí. Našel tam též starý gramofon, který promluvil jediné slovo, když jej natáhl: Miláčku! zašeptal nástroj hlasem třetí ženy Strindbergovy Harriety. V duši básníkově se ozvala stará bolest: rozplakal se a zoufale volal k Bohu. (Dr. J. Klug, *Die Tiefen der Seele*, F. Schöningh, Paderborn 1928, S. 413.)

Tak v mnohém srdci je odstrčena a zapomenuta láska Kri-

stova. Král pravdy a lásky na místě posledním! Ó, jak by si vyčítal, kdybychom ho nechali promluvit — Krále zneuznaného a milovníka zamítaného?

KRISTUS NÁŠ UČITEL

Rektor brakespearské koleje v Cambridgi James Emerson Eames byl slavný pesimista. Říkal ve svých přednáškách, že každému, kdo přemýšlí, jsou rozkoše života, které jsou sprosté a brzy se znechutí, pouhými úplatky, abychom se dostali do mučírny. Za šťastného se může pokládati, kdo již zemřel nebo se ještě nenarodil. Bolesti života jsou tak veliké, že kdyby byl nějaký Bůh a kdyby byl dobrý, musil by lidi usmrčovati ze soucitu. A kdyby se byl někdo tázal rektora, je-li Bůh, byl by řekl, že Bůh je mrtev a že právě v tom je opravdu závidění hodný. — Jednou v noci vnikl do jeho bytu jeden z jeho žáků jménem Innocent Smith a po krátké rozmluvě o pesimismu vytáhl revolver a namířil na svého profesora v patrném úmyslu vysvoboditi ho z mučírny. — Dejte to pryč, křičel rektor. — Bude to hned hotovo, řekl Smith s účastí jako zubní lékař. A jelikož se rektor rozběhl k oknu a na balkon, následoval ho jeho dobrodinec pevným krokem a se soucitným výrazem. — Pomoc! volal rektor. Smith ho dopadl na střeše sousedního domu stále na něho míře pistolí. Konečně počal prositi! — Pusťte mne odtud, nevydržím to! Rozumím-li dobře, chcete se vrátiti k životu? tázal se Smith. — Udělal bych cokoliv, abych se mohl vrátiti, odpověděl nešťastný profesor. — Udělal byste cokoliv! zvolal Smith. Je to ale drzost! Tak nám zazpívejte nějakou písničku! Jak to? tázal se rozhořčeně Eames, jakou písničku? — Pustím vás, budete-li po mně opakovati slova:

Děkuji Ti, Bože, žes mne stvořil,
že v krásu žití jsi mne vnořil,

Za pochyby své černé odprosí tě,
kdo mrzout byl, však teď je šťastné dítě.

Když se rektor Eames podrobil, slezli se střechy. — Musím vás poprositi za odpuštění, řekl Smith velmi sklíčeně. Musím vás požádati, abyste si uvědomil, že jsem právě unikl smrti.

— Vy jste unikl smrti? opakoval profesor v odpustitelném rozhořčení.

— Ale, což mi nerozumíte? volal mladík netrpělivě. Musil jsem to udělat, musil jsem buďto dokázati, že nemáte pravdu nebo zemřít. Když je člověk mlád, má obyčejně někoho, o němž ví, že je nejchytřejším z lidí — někoho, kdo ví o tom vše, je-li vůbec někdo takový. Nuže, vy jste mi byl takovým člověkem: mluvil jste s autoritou a ne jako spisovatelé. Nikdo mne nemohl potěšiti, řekl-li vy jste, že není útěchy. Myslel-li jste opravdu, že nikde nic není, bylo to proto, že jste se tam šel sám podívat. Nechápete, že jsem vám *musil* dokázati, že to nemyslíte doopravdy? — nebo jinak bych se musil utopiti v kanále. (G. K. Chesterton v knize: Muž, který byl příliš živý; Praha, Kuncíř 1925, p. 102—111.)

Žák právem žádá od svého učitele, aby sám se řídil naukou, kterou hlásá. Aby nebylo rozporu mezi jeho učením a jeho životem, mezi slovem a skutkem. Potřebuje spolehlivého vůdce na cestě životem, za kterým by mohl kráčet s jistotou.

Kristus je učitel učitelů. Jak praví katechismus, učil pravdám, které věřiti, a ctnostem, které konati máme. Já jsem Cesta, Pravda i Život, praví o sobě a naznačuje tak, že život jeho jest v naprosté shodě s jeho učením a že žíti podle jeho příkladu a slova jest pravým životem.

V předmluvě k Skutkům apoštolským praví sv. Lukáš, že knihu svého Evangelia složil o všech těch věcech, které Ježíš

činil a učil od počátku až do dne, kdy vzat byl do nebe (Sk. ap. I., 1). Pořad slov není náhodný: nejprve praví *činil* a pak teprve *učil*.

Kristus učil *lásce*. Bůh je Otec, který miluje lidi jako děti své. I lidé tedy jakožto děti téhož Otce mají se milovati jako bratři a sestry.

Jak učí, tak činí. V soucitu se sklání nad ranami duše i těla. Neodpírá prosícím. Uzdravuje slepé, hluché, němé, kulhavé, malomocné. Vymítá zlé duchy. Nad kajícími hříšníky se slitovává. Mrtvé křísí. Bezmezná jest jeho láska. Nemá hranic. Objímá i protivníky. Odpouští jim a modlí se za ně. Hle, činí a učí.

Učí-li své věrné pokoře, není to ctnost, které by sám neměl. Stal se člověkem, opustil trůn své slávy v nebesích, by vešel na tento svět v podobě červa lidského, svíjejícího se všemi neduhy a slabostmi. Sám sebe zmařiv, jak praví Apoštol, přijímá podobu služebníka (Filip. 2, 7). Činí. A učí: Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem. (Mat. 11. 29.)

Učí mírnosti a trpělivosti. Avšak neučí ctnosti, které by sám neměl. Sv. Petr o něm vyznává: Když mu spílali, nespílal v odvetu, když trpěl, nehrozil, nýbrž odevzdával se tomu, jenž soudí spravedlivě. (I. Petr. 2, 23.) Je možno tedy věriti ústům, která takto dovedla mlčeti, když z nich vychází naučení o trpělivém snášení křivd a o lásce k těm, kteří pronásledují a nenávidí.

Učí poslušnosti. Z poslušnosti přichází na tento svět. V podobě dítěte přichází, aby byl poddán svým rodičům. (Luk. 2, 51.) Poslušnost jeho nepřestává ani tam, kde má potupeno býti jeho božství. Lidská přirozenost jeho se vzpírá podstoupiti smrt. Vzpírá se děsnou úzkostí a krvavým potem. Avšak modlí se: Nikoliv má, ale Tvá vůle se staň! Ponížil sebe sama, stav se poslušným až k smrti, a to k smrti kříže. (Filip.

2, 8.) A když na kříži pněl v ponížení největším, skryl takřka svoji moc i svoji moudrost, aby dal zářiti své poslušnosti. Tak činí. A učí: Jako mne poslal Otec nebeský, tak já posílám vás.

Takový jest vůdce náš a učitel. Sám koná, čemu učí. Sám trpí, co káže snášeti. Nevybral si ze života jen úsměvy, ale i slzy. Nevybral si jen básně, ale i lkání, nejen radosti, ale i strasti. Není na světě bolesti, o které by se říci mohlo, že On jí nepoznal a netrpěl. Snad je život tento mučírnou, ale jen pro ty, kteří nejdou za ním. Jen pro ty, kteří nechtějí slyšeti hlasu jeho: Pojdte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím. (Mat. 11, 28.)

Hle, ani On nepřišel na tento svět, aby se dobře měl, ale aby trpěl. Chceš to lépe míti nežli On? Není učedník nad mistra, ani služebník nad pána svého. (Mat. 10, 24.) Kdo s ním trpí, s ním bude se i radovati.

Pojďme za ním!

UKŘIŽOVANÝ

Když vyšli Israelští na poušť, postavili se proti nim Amalekští. I řekl Mojžíš Josuovi: Vyber muže, vytáhni a bojuj proti Amalekovi. Já se pak zítra postavím na vrchol hory s holí Boží v ruce. Josue učinil, jak byl Mojžíš nařídil, a bojoval s Amalekem. Mojžíš, Aron a Hur vystoupili na vrch hory. Pokud Mojžíš měl ruce pozvednuty, vítězil Israel: kdykoliv však poněkud ruce spustil, vítězil Amalek. Poněvadž se ruce Mojžíšovy otěžovaly, vzali kámen, podložili mu jej, a on se na něj posadil: Aron a Hur drželi mu pak ruce s obou stran. Tím se stalo, že ruce neklesly až do západu slunce. Tak Josue zahnal Amaleka a jeho lid ostrým meče. (Ex. 17, 9—13.) Když Mojžíš rozepial ruce, bylo to již znamení vítězství. Maje ruce roztaženy v podobě kříže svolal s nebe vítězství boju-

jícímu Josuovi jsa předobrazem Krista pnícího na kříži s rukama roztaženými a vítězího nad mocí temnot.

Když táhli Israelští s Hóru k Rudému moři, aby obešli Edomsko, reptali proti Mojžíšovi. Nebylo chleba, nebylo vody. Zato poslal Hospodin na lid hady, jichžto uštknutí pálilo jako oheň. Když hadi štípali, že mnoho lidu pomřelo, přišli k Mojžíšovi a řekli: Zhřešili jsme, že jsme mluvili proti Hospodinu a proti tobě: modli se, aby odňal od nás hady! Mojžíš se tedy za lid modlil a Hospodin mu pravil: Udělej měděného hada a vztyč jej na žerdi: kdo jsa uštknut na něj pohlédne, zůstane živ. Učinil tedy Mojžíš měděného hada a vztyčil jej na žerdi: když na něj uštknutí pohlédali, uzdravovali se. (Num. 21, 6—9.) V rozmluvě své s Nikodemem pravil Pán: Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby nikdo, jenž v něho věří, nezhynul, nýbrž měl život věčný. (Jan 3, 14.) Jako pohledem na hada Mojžíšova byli osvobozeni Israelští od smrti časné, která jim od hadů hrozila, tak lidstvo věřící v Krista a ke kříži jeho s důvěrou pohlízející jest osvobozeno od smrti věčné, kterou přivodil had v ráji.

To byly předobrazy. Předtuchy vítězství. Kříž však byl pohanům znamením potupy ve starém věku. Byla to šibenice, na které umírali vyvrhelové, zloději, otroci, vzbouřenci, lupiči a vrazi. Občan římský nesměl býti odsouzen k smrti na kříži. Pohanům byl kříž hanbou. Kázati ukřižovaného Boha zdálo se jim bláznovstvím, jak praví Apoštol: Kážeme Krista ukřižovaného, pohoršení židům, pohanům pak pošetilost. (I. Kor. 1, 23.) Byly nalezeny posměšné kresby pohanské, znázorňující ukřižovaného muže, majícího oslí hlavu. Tak se zdálo nepochopitelným pohanům, že by někdo rozumný mohl ctíti člověka, který se vydával za Boha a který se mohl ubrániti nepřátelům svým, kdyby byl opravdu Bohem byl. Proto jim byl kříž bláznovstvím.

A přece nebyl bláznovstvím, byl tajemstvím. Nebyl znamením hanby, byl znamením vítězství. Nebyl znamením smrti, byl znamením života.

Na rozkaz římského prokonsula byl jednoho dne skácen v lese strom. Byl to strom jedlový. Galilejští dělníci obdrželi rozkaz otesati jej. Neotesali jej bez námahy. Bylo třeba, aby uskutečnili měřický plán, který Bůh zřel ve Slově, jež mělo býti přibito na tento kus dřeva. Tělo bylo přibito svisle: poloha života; ruce byly rozpiaty vodorovně: poloha smrti. Tak bylo dokonáno obětování, v němž smířily se život i smrt. Všechny věci se objaly v nesmírném políbení. Neboť dřevo jedlové bylo zkříženo. Jeho linie byly rovnoběžny, dokud strom žil a dokud kořeny v zemi tkvěly: nyní se prořaly v pravém úhlu, ve stejném úhlu. Strom nabyl podoby kříže a byl vynesena na horu. Život a smrt se pronikly a protínajíce se v pravém úhlu zapčly nekonečnou píseň, která týmě souzvukem uchvátila věčnou podstatu i věci stvořené, Boha, člověka i přírodu. (E. Hello, Philosophie et athéisme, 328/9, Paris 1921.)

Až budu povýšen od země, všechno potáhnu k sobě, řekl Pán vjížděje do Jerusalema. (Jan 12, 32.) Byl jist svým vítězstvím. Znamení kříže jest na rozhraní nebe a pekla. Jest prvním vědomým pohybem dětské ručky i posledním pohybem ruky umírajícího starce. A tam, kde tomu není tak, není nebe a býti nemůže. Tam pyšně vlají prapory pekla a krev drahá z ran Kristových kane nadarmo!

ZÁKON ŽIVOTA

Na otázku, co jest život, odpovídají biologové, že to jest mohutnost sjednocující rozličné prvky a povyšující je na vyšší stupeň v řádu jsoucna. Jen tam vzniká život, kde různé prvky

se vnitřně řadí dle jednotného plánu tak, že nižší slouží vyššímu. Jen tam zaniká život, kde ta niterná jednota, nadřazenost vyšších prvků, se uvolnila.

Nejnižší stupeň života jest život rostlinný. Soustava buněk, tkání, kořenů, listů a květů jest výsledkem jednotící síly, která si podmanila látky nerostné a tak hmotu neživou povznesla do vyššího řádu bytí, ač jí nezničila, nýbrž dodala jí nových vlastností a přinutila ji, aby přijala její zákon a pomáhala uskutečnit její plán.

Život živočišný jest vyšší stupeň života. Jsou v něm obsaženy všechny činnosti života rostlinného: dýchání, živení, růst, ale síla jednotící hmotné prvky jest dokonalejší. Buňky živočišné jsou jemnější, tkáně jsou složitější. Soustavou nervů a svalů předčí živočich rostlinu, třeba má s ní mnoho společného. Život živočišný takřka předpokládá úkony rostlinné, ale povznáší je a činí je schopnými poznání a citu.

Život lidský se jeví stejným obrazem. Jako v živočichu jsou obsaženy vlastnosti života rostlinného, tak v člověku jsou obsaženy vlastnosti života živočišného. A jako živočich obsahuje rostlinu a zároveň ji převyšuje, tak člověk obsahuje a zároveň převyšuje živočicha. Živočišné vlastnosti v člověku jsou podrobeny vyšší jednotící síle — nehmotné duši, a ta je pořádá a soustřeďuje, přizpůsobuje a přetvořuje, tak že mají podíl na vyšších činnostech ducha, myšlení, vědě, umění, náboženství. Duše neničí živočišné, nižší stránky lidské přirozenosti, nýbrž podrobuje ji svému zákonu a tak ji povznáší na vyšší stupeň života. Nic jí neubírá, ale přidává dokonalejší způsob jsoucnosti.

Jest ještě vyšší druh života než je život lidský? Odpovíme, že jest. Jaký jest to život? Odpovídáme, že jest to život boholidský. Život Bohočlověka. Jako člověk jest spojení duše a hmotného těla, tak Kristus je spojení Boha a člověka. Kristus je pravý Bůh a pravý člověk: pravý Bůh se všemi dokona-

lostmi, pravý člověk se všemi lidskými slabostmi. Zda platí i v životě boholidském zákon, který lze pozorovati v nižších útvarech života? Platí. Kristus přijal lidskou přirozenost, ale nezničil jí ani nezkomolil, nýbrž přijal ji celou s duší i tělem, smysly i rozumem. Nezničil ji, ale povznesl ji k účasti na svém božském životě, spojil ji v jedné osobě se svou božskou přirozeností a zušlechtil ji tou měrou, že je zcela podřízena božství podle slov: Sestoupil jsem s nebe, nikoliv abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal. (Jan 5, 38.)

Nižší slouží vyššímu — to jest zákon života. V životě rostlinném slouží látka nerostná, v životě živočišném živá buňka, v životě lidském ústroje smyslové, v životě boholidském lidská přirozenost. Jednotící silou v Bohočlověku jest božství či lépe osoba božská a ta spojuje dvojí přirozenost: božskou a lidskou, ale neslučuje jich tak, že by snad lidství zaniklo. Kdyby zaniklo lidství, nebyli bychom vykoupení, poněvadž božská přirozenost se nemohla ponížiti, ani trpěti ani umříti — právě tak jako zase pouhá přirozenost lidská nemohla dáti Bohu zadostučinění, jehož hodnota by byla nekonečná.

Život boholidský je tajemství, jehož nikdy nepochopí rozum lidský. Jak se pojí v Kristu božství a člověčenství? Jak to možno? Jak si to vysvětliti? Ale podobně lze se ptáti: Jak se pojí v jiných živých bytostech rozličné prvky, jak si vysvětliti, že jednotící silou se soustřeďují, přizpůsobují, nižší vyšším podřizují, až vytvářejí zázrak života? Nepochopíme. Je to tajemství, tajemství života. Všechn život je tajemství: život rostlinný, živočišný, lidský i boholidský.

V Kristu vrcholí tajemství života. Nižší má podrobeno býti vyššímu. Ne zničeno, podrobeno. I káže Kristus sebezápor. Nižší stránka lidské přirozenosti má sloužiti stránce vyšší: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe a vezmi kříž svůj a následuj mne. (Mat. 16, 24.)

V dívčím věku šla svatá Terezie se svou sestrou temnými

ulíčkami avilskými. Zastavila se pojednou a zvolala: Ó sestro, podivila by ses, kdybys věděla, jaký kavalír nás provází! Jaký? ptala se sestra. — Náš Pán Ježíš Kristus nesoucí svůj kříž!

Fantasie mladé dívky, v níž se snoubila zbožnost i touha líbiti se mladým mužům? Výčitka či předtucha? Výčitka, že myslí jen na marnosti, místo aby myslila na Krista zbičovaného a těžký kříž nesoucího? Předtucha, že jejím jediným a pravým milencem bude trpící Kristus? Neodvažujeme se rozhodovati. Jisto jest, že mladičká světice již tehdy viděla toho, jejž měla milovati. Mysl její byla naplněna jeho obrazem, i když se oddávala ještě přeludům mládí a světským zábavám. Přes to však zní v jejím zvolání tón světský a převládá v něm: světice myslí na Krista, ale čtouc o dobrodružstvích Amadisových, představuje si ho kavalírsky: jest to rytíř dvorně doprovázející svoji dámu — rytíř nesoucí kříž! (Louis Bertrand, Sainte Thérèse, Paris, A. Fayard & Cie, 1927, p. 64—5.)

Duše, zachvěj se výčitkou srdce Tereziina! Jsi plna nepořádku, nekázně a neladu. Den co den rušíš zákon života. Místo aby vyšší panovalo v tvém srdci, vládne tam nižší. Oddána pohodlí a marnosti jdeš tmou a nevidíš tajemného rytíře trnovým věncem korunovaného, jak jde tvojí cestou a nese kříž svůj — za tebe!

S KRISTEM VZKŘÍŠENÝM

Šavel z Tarsu jel do Damašku, aby pronásledoval křesťany. Před branami města sráží ho k zemi mocné světlo a s výšin zní mu hlas: Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ. Kterak? Kdo jest ten Ježíš? Šavel pronásleduje křesťany. Jak může ublížiti Kristu již ukřižovanému a před několika měsíci na nebe vstoupivšímu? Avšak hlas opravdu praví: Já jsem

Ježíš, kterého ty pronásleduješ. Křesťané a Kristus je totéž? Ano, jistě. Křesťané, které Šavel pronásleduje, jsou Ježíš.

Kristus je hlava, my údové. Kristus je vinný kmen, my ratolesti. Nejsme vykoupeni, jak se říkává, jen tím, že se Kristus za nás obětoval, nýbrž tím, že se přímo s námi zto-tožnil. Kristus žije v nás, my v něm. Žijeme v Kristu, jak učí svatý Pavel: s ním jsme zemřeli, s ním jsme byli pohřbeni, spolu s ním vzkříšeni, s ním budeme žítí, s ním budeme i kra-lovati. A naopak, Kristus žije v nás — sám výslovně tak praví. Žije v chudém, zajatém, nahém, nemocném, pocestném, v nás trpí pronásledování, v nás zápasí, v nás vítězí.

My a Kristus jedno jsme. To není jen zbožná představa, to je skutečnost, kterou vyjadřují evangelia i listy apoštolské.

My jsme totéž, co On. On vstal z mrtvých, i my z mrtvých vstaneme. Byli jsme totéž, co Adam, a proto nás stihl osud Adamův — jako on i my jsme byli odsouzeni k smrti. Jsme totéž, co Kristus — nový Adam — a jako on jsme povoláni k vzkříšení a věčnému životu. — Poněvadž totiž skrze člověka přišla smrt, přichází též skrze člověka vzkříšení z mrtvých. Neboť jako v Adamovi všichni umírají, tak i v Kristu všichni budou oživeni, praví svatý Pavel. (I. Kor. 15, 21—22.)

Vítězství Kristovo nad smrtí není vítězství jednoho člo-věka — jest to společné vítězství lidstva veškerého. On je hlava, my údové. Vstala-li hlava, kterak by neměly povstati i údy?

Toť základ naší víry v život budoucího věku. Na něm spo-čívá naše životní štěstí. Není-li vzkříšení a není-li věčnosti, proč trpěti, proč pracovati, proč se obětovati? Není-li věč-nosti, jsme my křesťané nejnešťastnějšími lidmi na světě. Lidmi oklamanými a lidmi trpícími bez smyslu a bez naděje.

Umírá státník francouzský Mazarin. Proti zákazu lékařů vstává, uniká bdělé pozornosti služebnictva a jde sám v trep-kách, chvěje se horečkou v domácím šatě narychlo obleče-

ném, jde galeriemi svého paláce, aby naposled pohleděl na divy umění, které shromáždil, a od nichž ho již odvádí ruka, jež nepustí, co uchopí. Zastavuje se před každým obrazem a před každou sochou a vzdychá: Tak opravdu? Opravdu musím opustiti všecky tyto krásné věci? Bolest ho dusí. Vleče se od desky skříně k mramorovému podstavci sochy císaře, objímá kolena pohanského bůžka, chytá se tkaných čalounů, tyká předmětům, dotýká se mědi, zlata, stříbra, hladí každou věc pohledem i prsty, ničemu neříká na shledanou a dává s Bohem všemu a v záchvatu lítosti pokračuje ve své návštěvě téměř posmrtné. (Raoul Plus, Dans le Christ Jésus, Toulouse, Apostolat de la prière, 1928, p. 254.)

Hle, tak odchází člověk, který žil bez víry a bez naděje. O jak se mýlí ti, kteří se domýšlejí, že křesťanství je náboženství smutku. Náboženství, v němž vzkříšení je článkem víry a naděje božskou ctností! Ovšem křesťanství neodklizuje bolest z lidského života, ale jest schopno dáti jí smysl a zajistiti jí odplatu.

Pokoj vám! praví Spasitel učeníkům, když se jim zjevuje ve večerádle po svém vzkříšení. Pokoj vám! To značí: Není smrti. Není bolesti. Není smutku. Buďte pokojni! Já jsem zvítězil, i vy zvítězíte!

Při léčebném pobytu v Itálii jsem poznal mladého kněze ze Slovenska. Brzy jsme se spřátelili a navzájem k sobě přilnuli. Domlouvali jsme se jednou, že spolu podnikneme cestu do Říma — ovšem, až za rok, za dva. Řekl jsem jako by náhodou: Což když do té doby zemřeme? Odpověděl po krátkém zamyšlení: Pak uvidíme něco lepšího než je Řím!

Řekl to krásně. Tam je vše, zde nic. Není možno, aby pravý křesťan se necítil nejšťastnějším člověkem na zemi. Čím více je křesťanem, tím více žije v naději na pravé štěstí lidských srdcí v Kristu Ježíši.

POKOJ VÁM

V knize Políbení malomocnému vypravuje François Mauriac o mrzáčku Janu Péloueyreovi, zakrnělém, neduživém hochu, který žije na venkově, zatím co jeho zdraví druhové z dětství jsou na studiích v Paříži. Dovídá se, že přítel Robert Pieuchon přijel na prázdniny — i jde ho navštívit. Přítel není právě doma. Služebná ho uvádí do pokojíku Robertova, aby tam čekal jeho návratu. Tam spatřuje Jan knížky, které si přítel přivezl na prázdniny: zábavné knížky: Afrodite, Latinská orgie, Zahrada muk, Deník komorné, a jednu filosofickou: Výbor ze spisů Friedricha Nietzscheho. Jan bere do ruky knihu Nietzscheovu a listuje v ní. A čte: Co je dobré? Vše, co zvyšuje v člověku pocit moci, vůli k moci a moc samu. Co je zlé? Vše, co se prýští ze slabosti. Ať zhynou slaboši a nepodařenci! Pomozme jim, aby zmizeli! Co je škodlivější než kterákoliv neřest? Soucit s vyděděnými a slabými — křesťanství. — Jan již nečte dále. V protějším zrcadle vidí svůj obraz: ubohou postavu nedochůdčete, slabocha, který má zmizeti a zhynouti. Nečeká již na přítele: ví, že by se s ním nepotěšil — a smutně odchází z domu, aby dále nesl svůj osud v samotě. (Le baiser au lépreux, Paris, Bernard Grasset, 1922, p. 9—19.)

Tak těší svět. Tak těší nepravá filosofie. Jsi-li sláb, zmiz! Jsi-li nemocen, zhyň! Zcela jinak těší Kristus. Blahoslavení lkající, praví v kázání horském, neboť oni potěšeni budou. (Mat. 5, 5.) Těší zarmoucené a trpící slibem, že budou potěšeni v příštím životě. Strasti tohoto života jsou jen dočasné. Dle slov Apoštolových utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás. (Řím. 8, 18.)

Mohl by však někdo říci, že to vše jsou jen pouhá slova útěchy, jaká vynalézají lidé, chtějí-li někoho potěšiti v jeho zármutku, v jichž pravdivost však nikdo nevěří.

Jsou to slova, ale slova zaručená vítězstvím, jehož dobyl Kristus nad smrtí. Svým vzkříšením dal Kristus pečeť jistoty každému slovu, které kdy promluvil. Řekl-li, že vzkřísí své věrné v den poslední, byla to slova. Vstal-li z mrtvých třetího dne, byl to čin. A čin potvrzující slova. Kdyby jeho posledním vzdechem na kříži bylo bývalo vše skončeno, znamenalo by to, že i naším posledním vzdechem na loži smrtelném bude vše skončeno. A kdyby po uložení jeho těla do hrobu Josefova následovala jen čirá nicota, znamenalo by to, že i po spuštění naší rakve v lůně země není další naděje. Avšak vstal-li Kristus, i my vstaneme. Žije-li Kristus, i my žítí budeme. Vyšel-li z hrobu, jest pravé jeho učení, a slova útěchy, která kdy pronesl, jsou slova věčné pravdy, z nichž ani jediné písmeno nepomine, i když nebe a země pominou.

A Kristus jest nejen Pravda, ale i Cesta. Nemůžeme jinou cestou dojítí života věčného než cestou kříže Kristova. Není učení nad mistra ani služebník nad Pána svého. Jako on utrpením vešel do slávy své, tak i my strastmi tohoto života musíme kráčet k branám věčnosti. Místo, kde Kristus vstal z mrtvých, je nedaleko místa, kde trpěl.

Za světové války se stalo na italské frontě, že důstojník dal povel k útoku a volaje Avanti! vyskočil ze zákopu a běžel k nepřátelským posicím. Myslí, že vojáci jeho příkladem povzbuzení ho budou následovati, ale ti zůstali v úkrytu, ani jeden nešel za ním, všichni však mu tleskali, volajíce: Bravo! Bravisimo!

Takovými vojáky jsme často i my křesťané. Rozjímáme o utrpení svého Vůdce, ale naříkáme, bodne-li nás někdo špendlíčkem. Jsme ozdobeni znaky bojovníků Kristových, ale nejraději zůstáváme v zákopech svého pohodlí a v krytu své sebelásky.

Lidé dneška nechtějí trpět. A je-li jim utrpení nevyhnutelné, volí raději smrt než by něco snášeli. Podobají se rozmaz-

leným dítkám, které když dostanou krajíc namazaný medem, olízají med a chléb odhazují.

Ne tak! Nejen med štěstí, ale také hořký chléb života!

Nelekej se života! Kristus těší své věrné: Pokoj vám! Není třeba se báti. Slzy oschnou, rány se zhojí. Jak se mylí ti, kteří v náboženství Kristově vidí jen chmuru odříkání! Je to náboženství jistoty, pokoje a radosti. Vzkříšení jest v něm článkem víry a naděje jest v něm božskou ctností!

KRÁL SRDCÍ

Podle nauky svatého Pavla má lidstvo dva praotce či hlavy: Adama a Krista. Prvý Adam jest hříšník, druhý Adam jest spravedlivý a svatý. Skrze Adama všichni se stali hříšníky, skrze Krista všichni lidé se stávají spravedlivými. Hříšníky se stávají, poněvadž mají účast na Adamově neposlušnosti: spravedlivými se stávají, poněvadž mají účast na Kristově poslušnosti. V Adamovi všichni lidé zemřeli, v Kristu všichni povstávají z mrtvých. (Řím. 5, 14 násl., I. Kor. 15, 22 násl.)

Kristus nás nevykoupil tím, že by byl za nás zaplatil výkupnou cenu a zůstal nám i nadále cizím. Vykoupil nás tím, že se s námi zcela ztotožnil. My jsme on. On jsme my. Mohli bychom v nevlastním smyslu říci, že spojil svůj osud s naším osudem. Z dějin víme, že osud mnohých říší byl osudem jejich vládců. Padl-li král, padla i říše. Zvítězil-li, zachovala se. Říše velikých dobyvatelů Alexandra, Tamerlama, Napoleona nepřežily svých zakladatelů. Kristus se nazývá králem. To značí, že se spojil s lidským pokolením, uspořádal je v říši, jejímž jest vládcem. Kristus a říše jeho jest totéž. Proto se modlí Pán ve své velekněžské modlitbě, aby všichni jedno byli tak jako on a Otec jedno jsou. V listě

Efeským děkuje svatý Pavel Bohu, že nám oznámil tajemství vůle své podle svého zaslíbení, které si byl uložil sám u sebe vzhledem ke zřízení plnosti časů, aby totiž všechno pod jednou hlavou opět spojil v Kristu, co jest na nebi i co jest na zemi. (Ef. 1, 9—10.)

V tom smyslu jest každý křesťan částí nebo údem těla, jehož hlavou jest Kristus. Údem těla Kristova se stává křesťan křtem svatým. Křtem se duše připojuje, přivtěluje ke Kristu. Vstupuje v říši, v níž Kristus je králem. Stává se částí těla Církve, jehož Kristus je hlavou.

Jsme s Kristem spojeni, ba více, jsme s ním sjednoceni. Jest rozdíl mezi spojením a sjednocením. Jsou-li dva spojeni, zůstávají dva. Jsou-li však sjednoceni, nejsou již dva, nýbrž jeden. To však jest možno, jen když jeden zmizí. Křesťan musí smýšleti a jednati jako Kristus. Musí se proměnit v Krista. Tím více jsme křesťany, čím více v nás mizí naše nedokonalá osobnost, a čím více v nás roste Kristus. Úkolem křesťanského života našeho jest uskutečňovati slovo svatého Jana Křtitele, jež pronesl o Kristu: On musí růsti, já pak se menšiti. (Jan 3, 30.) Avšak ani toto slovo nestačí. Menšiti se — jest málo lásce tak horoucí, jako byla láska svatého Pavla. Zmizeti! toť pravé slovo! Žiji pak již nikoliv já, ale žije ve mně Kristus. (Gal. 2, 20.)

To dokážeme, jen když dáváme ve všem přednost Ježíši Kristu, jen když ho učiníme pravým králem srdce svého. Kdysi na neděli květnou si přála svatá Gertruda, aby mohla pohostiti Krista Pána ve svém srdci tak, jak byl pohoštěn toho dne v Betanii. — Tu jsem, řekl jí božský Host, co mi dáš? Můj Spasiteli, odpověděla, nemám nic, co by bylo hodno Tvé božské velebnosti, avšak obětuji Ti vše, co jsem. Vezmi si ze mne, co se Ti líbí. — Dej mi tedy klíč svého srdce! — Co jest ten klíč? Ježíš odpověděl: To jest tvá vůle. (Insinuations, 1. XIV., c. XXIII., Éd. Lecoffre, p. 110, 111.)

Je třeba dátí mu vše. Nabídnoutí mu všechno, co jsme a co máme. Obyčejně mu dáváme jen část svého srdce a zbytek mu uzavíráme. To jest nedůstojné krále tak vznešeného. Taková polovičatost je chybou i urážkou. Je chybou, neboť kdo je schopen odepřítí mu něco, jest také schopen odepřítí mu vše. Kdo není se mnou, proti mně jest, řekl Král. Ve skutečnosti jest jen dvojí možný poměr k němu: milovati ho nebo nenáviděti.

Když maloval Lionardo da Vinci obraz Poslední večeře, hledal v Miláně výrazné hlavy, jež by mu mohly býti modelem. Jednou potkal na ulici sličného jinocha s dlouhými kadeřemi a nevinným úsměvem na rtech. Toho si zvolil za model pro svatého Jana, miláčka Páně. Pracoval na obraze 30 let a horlivě shledával vzory pro ostatní apoštoly. Konečně již se mělo dílo skončiti, jen místo Jidášovo bylo ještě prázdné. Dlouho nemohl najíti Lionardo vhodný vzor pro zrádce. Kdysi večer spatřil muže nepořádně oděného s nejistým zrakem a rozčuchanými vlasy. Ten se mu hodil. I otázal se ho, chtěl-li by přijíti do kláštera Santa Maria a býti mu modelem. Cizinec slíbil a přišel. Když viděl, že Lionardo ho chce malovati jako Jidáše, dal se do pláče a pravil: Což mne neznáte? Byl jsem vám za model, když jste maloval svatého Jana. Dojat ptal se malíř, jak to, že to s ním došlo tak daleko. Řekl: Neřest mne tak zbědovala.

To jsou dva póly, dvě možnosti: Jan nebo Jidáš. Milovati nebo nenáviděti. Býti buď tím, jenž v něžné lásce spočívá na prsou Kristových, nebo tím, jenž v srdci ho bídne zrazuje.

KRISTUS REK

Když silák jsa ozbrojen hlídá dvoru svého, v pokoji jest majetek jeho. Když však silnější než on přijda přemůže ho, ode-

jme veškerou jeho zbroj, na níž spoléhal, a rozdělí kořist jeho. (Luk. 11, 20—21.)

Takto přirovnává Kristus satana k siláku, svět k domu, lidstvo ke kořisti a ukazuje, jak ze souvislosti patrno, že vymítaje duchy zlé a veda duše k vítězství nad zlem jest silnějším nad ďábla, vítězstvím nad ním.

Přemohl ho, spoutal svým příchodem na svět. Vyrval mu kořist, kterou již pokládal za jistou.

Bylť Pán i jako člověk z rodu hrdinných pastýřů betlemských, kteří uměli brániti svých stád proti lupičům i proti dravé zvěři. Byl z rodu Davida, vítěze nad obrem Goliášem. Ten, když ho zrazoval král Saul od zamýšleného boje, říká mu, že jest ještě mládeneček, kdežto Goliáš že jest válečník od svého mládí, odpověděl:

Když pásal služebník tvůj stádo otce svého, a když přicházel lev nebo medvěd, a bral berana ze stáda, honil jsem se za nimi, bil jsem je, a vydíral jsem jim ho z hrdla: a když povstávali proti mně, bral jsem je za bradu, dával a zabíjel jsem je. I lva i medvěda jsem zabil já, služebník tvůj: bude tedy i tomuto Filišťanu neobřezanému jako jednomu z nich. Nuže, půjdu a zbavím lid potupy, neboť kdo jest tento neobřezaný Filišťan, že se odvážil zlořečiti vojsku Boha živého? (I. Král. 17, 34—36.)

Pán byl tím sluncem, o němž žalmista zpíval, že
plesá jak rek, když se do běhu dává:
na jednom konci nebes jest východ jeho,
běží dokola až dojde druhého konce,
a nic nemůže skrýti se před jeho zárem.

(Ž. 18, 6—7.)

K představě reka patřila ve Starém Zákoně netoliko síla, ale i rychlost. David, když lkal nad smrtí krále Saula a přítele svého Jonaty, velebil nejen jejich statečnost, ale i rychlost:

Saul a Jonatan, tí milí a libí,
v žití ni ve smrti nebyli rozloučeni:
byli rychlejší než jsou orlové,
byli udatnější nežli lvové! (2. Král. 1, 23.)

Do běhu dal se Kristus, aby přemohl ďábla. Nesmírné, obří byly jeho kroky: s výšin nebes do jeslí, z jeslí na kříž, s kříže do hrobu, z hrobu k slávě. Jak obrovský běh!

Jako silák vpadl na tento svět, jehož střehl ďábel. Přemohl ho a vyrval mu kořist nesmrtelných duší. Svou smrtí na kříži vykoupil svět a otevřel brány ráje osvobozenému lidstvu. Svou krví smyl vinu, svou láskou přemohl zlo, svým vzkříšením překonal smrt, svou zsinalostí uzdravil naše neduhy. Zlomil žezlo ďáblovo. Odňal mu zbroj, na kterou spoléhal.

Spoután jest ďábel a jeho moc nad světem jest omezena. Jest spoután obrem a nemůže již škoditi leda tomu, kdo sám se mu dává v poddanství. Vizte, volá svatý Bernard, jak sláb jest náš nepřítel, když přemáhá jen toho, kdo chce býti přemožen! (Sermo in Quadrag.)

Jsme kořist Kristova. Zcela mu náležíme. Více již nemohl učiniti pro naši záchranu. Zahyne-li kdo, vlastní vinou zahyne.

Sv. Jeronym bývá vyobrazen, jak sedí ve své jeskyni betlemské maje u nohou lva. Dle pověsti našel kdysi světec na poušti lvíče těžce zraněné trnem, který se mu zaryl do tlapky. Ošetřil zvířátko a ponechal u sebe, dokud se nevyléčilo. Ale zachráněný lvíček neopustil světce. Jakoby z vděčnosti ho všude provázel a vytrval u něho do smrti.

Dovede-li zvíře - dravec lásku splatiti láskou, jakým by bylo zahanbením a jakým strašným úpadkem duše, kdyby Kristus nebyl nejsladším předmětem naší lásky, ustavičným středem našich myšlenek, vznešeným ideálem srdcí, rekem, jenž vytrhnuv nás z temnosti hříchu vede ke krásnému vítězství a učí přemáhati tělo, svět, ďábla!

ŠTĚSTÍ

Málo jest v lidském životě, co můžeme nazývati štěstím. Rozzářené oči dítěte hledícího na lesklé cetky, jimiž je ověšen vánoční stromek, a vztahujícího ručky po hračkách, jež připravila láska rodičů — toť štěstí na zemi.

Návrat do vlasti po dlouhých letech bloudění světem — jaká sladkost po hořkosti vyhnanství!

Splynutí duší v pravém přátelství, duší, které si opravdu rozumějí a z nichž jedna v druhé čte jako v otevřené knize — i to je štěstí. Shledání s bytostí drahou, jež byla pokládána za ztracenou, shledání po nekonečné a trapné odluce — i to se nazývá štěstím.

Ale všechny tyto věci a jiné jim podobné jsou jen chvíle v lidském životě, draze vykoupené slzami, osamoceně paprsky zasvítající v tmě trpícího světa.

Srdce člověka hladoví po štěstí nesmírném a nepomíjejícím — je stvořeno pro nekonečnost.

Pán se zjevil třem svým učeníkům na hoře Tábor v jasu své božské krásy. I zastkvěla se tvář jeho jako slunce a roucho jeho stalo se bílé jako sníh. (Mat. 17, 2.) Předem jim dal okusiti blaženosti, která jim byla připravena. Chtěl je posílit zjevem své veleby, aby nezakolísala mysl jejich, až ho spatří odsouzeného, poníženého a mezi zločinci na kříži visícího. — Pane, dobře jest nám zde býti, zvolal Petr uchvácen krásou zjevení. Předchuť blaženého spojení s Bohem naplnila duši jeho sladkostí. Zatoužil setrvatí navždy na hoře Tábor.

Avšak byla to jen předzvěst budoucí slávy. Byla to jen chvíle. Zjevení zmizelo. A když pozdvihli oči, viděli Ježíše v dřívější podobě.

Sestupovali s ním s hory proniknuti vědomím, že život tento jest jen vyhnanství, ne vlast, závdavek, ne plná cena, cesta, ne cíl.

Jdeme životem nevidíce Krista. Učeníci patřili aspoň na jeho člověčenství, my nikoliv. Je skryt. Ale přece přítomen duchovně svou milostí a pravdou, přítomen skutečně a podstatně v taji oltářním. Je s námi!

V lednu roku 1800 padl ve vojsku Napoleonově setník Latour d'Auvergne, první granátník Francie. Napoleon dal vyjmouti z těla jeho srdce a uzavříti do zvláštní schránky a tu musil praporečník nositi na prsou. Jméno padlého setníka bylo dále vedeno v seznamech armádních. A každé ráno, když při přehlídce bylo čteno jméno Latourovo, volala celá setnina: Jest mrtev, ale jeho srdce je s námi! (Und ihr seid traurig? Paderborn 1918, S. 51.)

Srdce jeho je s námi! Tak může volati i věřící křesťan. Nevidíme sice ani božství Kristova, ani člověčenství jeho, ale víra nám praví, že jest s námi. Jestliže vojáci Napoleonovi měli odvahu umírat v myšlence na mrtvé srdce svého mrtvého vůdce, zdaliž my nebudeme míti odvahu žíti myslíce na živé srdce svého živého Boha?

SRDCE JEŽÍŠOVO

Kdyby se někdo tázal, jakou povahu měl Kristus, musili bychom říci, že žádnou. U každého člověka totiž převládají určité vlastnosti nad jinými — souhrn těch převládajících znaků nazýváme povahou. U Krista Pána nic takového se nejeví. Lze snad říci, že u něho převládal rozum nad citem, nebo cit nad rozumem? Shledáváme u něho převahu myšlení nad chvěním srdce a jemností ducha? Zdá se nám býti pouhým myslitelem nebo mužem činu? S kterékoliv strany se na něho díváme, hned jsme ochotni uznati ten neb onen znak jeho působnosti za nejvýznačnější vlastnost jeho, ale poznáváme-li ho dále, vidíme, že i jiné známky jeho povahy

tak vynikají. Proto je třeba říci, že Kristus nemá povahy, neboť slučuje ve své osobnosti i všechny lidské dokonalosti v nejvyšším stupni. Tím si také vysvětlíme, jakou potíž mají malíři, chtějí-li zobraziti Krista. Buď zesilují jisté rysy na úkor jiných a tak se odchyľují od evangelia, nebo se snaží namalovati jakýsi obecný obraz člověka, ale ten se neshoduje pak s představami, jaké máme o Kristu jako osobě životné a tajemné. Není divu, že se chvěla i největším umělcům ruka, měli-li malovati tvář Kristovu.

Kdyby však někdo se ptal, která vlastnost Kristova nám lidem se nejvíce líbí, řekli bychom bez rozpaků, že jeho láska, ač víme, že představa o Kristu jako Spasiteli vše odpouštějícím a nade vši bídou se slitovávajícím a ke všem chybám lidským shovívavým by mohla na základě evangelia vyvážena býti představou o Kristu přísném, trestajícím prodávače a penězoměnce, volajícím běda fariseům a zákoníkům, proklínajícím neplodný fík, o Kristu, jenž přijde v den poslední, aby spravedlivě soudil veškerý svět.

Ovšem první představa je pro nás útěšnější. Vybíráme tudíž z osoby Spasitelovy to, čeho se nemusíme báti, to, co nás naplňuje novou důvěrou, i když klesneme, a co jest duši sladkým lékem, je-li žalem sklíčena. A to jest láska Spasitelova. Ctíme jeho Srdce jako sídlo té lásky a jako výmluvný znak jeho osobnosti.

Úcta k Srdci Páně se v Církvi rozšířila tak mocně a obohatila zbožnost křesťanskou do té míry, že netřeba ji nově odůvodňovati a doporučovati. Ničeho nemá doba naše tak potřeby, jako lásky Kristovy. V minulém století čekalo lidstvo, že věda rozřeší všechny záhady života. Že odhalí tajemství původu člověka. Že odhrne clonu kryjící svět záhrobní. Lidstvo důvěřovalo neomezeně ve svůj rozum. Věřilo ve vědu. A věda je zklamala. Světová válka ukázala, že všech krásných výsledků vědy, železnic, telegrafu, telefonu, letadel, pod-

mořských člunů, plynů uměle vyrobených, strojů vítězících nad překážkami, dříve nepřekonatelnými, lze užítí také k vraždění lidí, a že věda tomu nemůže nijak zabrániti. Má-li se vědeckých vynálezů užívati k blahu lidského pokolení nebo k jeho záhubě, to již není otázka vědecká, nýbrž otázka mravní. To jest otázka lásky. Nenávist zneužije i nejkrásnějších věcí k zlému. Věda byla služkou nenávisti. A to se stalo proto, že lidé zašlapali lásku Kristovu. Kdyby se lidé milovali podle zákona Kristova, nebylo by tolik sobectví a tolik nenávisti na světě, která žene v boj bratra proti bratru, národ proti národu.

Heslem papežování Pia XI. jest PAX CHRISTI IN REGNO CHRISTI — Mír Kristův v království Kristově. Opravdu nic tak nechybí světu, jako mír mezi národy, založený na lásce Kristově. Vypravuje se, že císař Karel V. žil poslední léta svého života v samotě klášterní a tam se obklopil množstvím nejružnějších strojů hodinových a bavil se tím, že se snažil uvést je ve stejný chod. A když viděl, že to není možno, divil se, že pokládal kdysi za možné sjednotiti národy. I tam, kde jest Bůh, je to těžko. A tam, kde není Boha, jest to nemožno.

A jako marně hledáme jednotu na lásce Kristově založenou mezi národy, tak často se jí nedostává v národech samých a v lůně křesťanské společnosti vůbec. Není divu. Vždyť bez ustání se namáhá moderní filosofie, aby odpoutala lidstvo od Boha. A přece bez Boha a bez lásky k němu nelze odůvodniti, proč by měl člověk milovati člověka. Proto i nepřítel křesťanství *Nietzsche* napsal: Člověka milovati pro Boha, to byl až do nynějška nejvznešenější a nejposvátnější cit, jehož bylo u lidí dosaženo. Že láska k člověku bez nějaké posvěcující pohnutky jest více hloupostí a zvířeckostí, že náklonnost k této lidské lásce teprve jakousi vyšší náklonností má nabýti pravé míry, něžnosti, svého zrncečka soli a prášku

ambry — ať to byl člověk kterýkoli, jenž to nejdříve pocítil a zažil, ať mluvil sebe neobratněji, když se pokusil takovou něžnost vyjádřiti, on zůstaň nám po všechny věky svatý!

Není záchrany pro lidský rod jiné než aby se opravdově obrátilo ke Kristu a pokorně volalo z hlubin svého ponížení: Učiň srdce naše podle Srdce svého!

UČTE SE ODE MNE!

Když sestoupil Hospodin na horu Sinaj, povolal Mojžíše na její téměř. Když tam vystoupil, řekl mu: Sestup a varuj lid, ať snad nepřestoupí meze, aby viděl Hospodina, sice že jich velmi mnoho zahyne. Také kněží ať setrvají opodál, abych jich neusmrtil. — Hospodin pak mluvil všechna slova takto: Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, který tě vyvedl z Egypta, z místa otroctví. Nebudeš mít jiných bohů kromě mně. Neučiníš si sochy ani jakéhokoliv obrazu něčeho, co jest shora na nebi nebo dole na zemi, nebo těch věcí, které jsou ve vodách pod zemí. Nebudeš se jim klanět aniž jich ctít: jáť jsem Hospodin, Bůh tvůj silný a řevnivý, jenž do třetího a čtvrtého kolena stíhá syny za nepravosti těch otců, kteří mne nenávidí, avšak milosrdenství prokazují do tisíců kolen těch, kteří mne milují a zachovávají přikázání má. (Ex. 20, 1—6.) Takto mluvil Hospodin za rachotu hromu a kmitání blesků z kouřícího mraku k lidu zachvácenému hrůzou. Tak mluvil Hospodin zástupů, jehož blízkost usmrcovala a jehož hněv byl strašný. S tváří zahalenou a obuví vyzutou přiblížil se k Hospodinu Mojžíš na hoře Orebu. Smrtí byl ztrestán Oza, když se opovážlivě dotkl archy Hospodinovy. (2. Král. 6, 7.) Jméno Boží neodvažovali se vysloviti ve Starém Zákoně. Místo Jahve (Ten, který jest) četli vždy Adonai (Pán).

Bůh Starého Zákona byl nepřístupný, nesmírný, tajemný, hrůzu a posvátný děs vzbuzující.

Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Trůn nebeské své velebnosti opustil Bůh a přijal lidskou přirozenost. Jméno jest Emmanuel, to jest S námi Bůh. (Is. 7, 14.) Sebe sama zmařil, přijav podobu služebníka tím, že podobným se stal lidem a ve vnějším zjevu svém byl shledán jako člověk. (Filip. 2, 7.) Dobře dí svatý Pavel, že nemáme velekněze, jenž by nemohl míti soucit s našimi slabostmi, nýbrž takového, který byl podobně jako my zkušěn ve všem, kromě hříchu. (Žid. 4, 15.)

Bůh se přiblížil a připodobnil k člověku. Kristus, Bůh a spolu člověk jest bratrem naším. Prožívá lidský život jak my jej prožíváme. Zakouší našich radostí i našeho utrpení. Má lidské srdce jako my. Nemluví k nám za hřímání a blesku a nenaplnuje hrůzou. Zve sladkým hlasem lásky nad tichou hladinou jezera Genezaretského pod jasným nebem znějícím skřivánčím zpěvem. Ne již Hospodin, jehož blízkost usmrcuje, ale dobrý Spasitel, jehož blízkost uzdravuje. Ne již Pán zástupů, ale bratr a přítel, jenž rozumí lidským slabostem. Ne již nepřístupný vládce nebes, ale učitel a dokonalý vzor ctnosti. Již nežádá si, aby byl obáván, ale touží, aby byl milován.

Bůh se přibližuje k člověku, aby se člověk přiblížil k Bohu. Kristus dává se lidem za vzor: Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem. (Mat. 11, 29.) Čemu se mají učit od něho? Ctnostem jeho srdce. Lásce. Poslušnosti. Mírnosti. Tichosti. Trpělivosti.

To zajisté světu schází. Nezdá se, že by bylo na světě málo vzdělání rozumového. Výsledky vědního badání překvapují. Vynálezy všech oborů techniky obohacují lidský život. Ale to vše, byť bylo sebe krásnější, nečiní lidí blaženějšími, ba naopak, v ruku lidí zlých stává se strašným nástrojem záhuby. Rozum je dobrý sluha, ale špatný pán, řekl kterýsi filosof. Svět je čím dále lepší, ale lidé jsou čím dále horší, pravil zkušený stařec mladému knězi.

Elektrickým vlněním jsou spojeny všechny díly světa. Člověk mluvící do radiového přístroje je slyšen téměř na celém světě. Učiněn byl pokus přenést tluk lidského srdce radiovými vlnami z Ameriky do Evropy. Così úžasného! Lidé v Londýně slyšeli, jak bije srdce člověka v New Yorku. A přece nijak nepřispěly tyto podivné vynálezy k tomu, aby se lidé na světě sblížili, navzájem si porozuměli a více se milovali.

Přibýlo vzdělání, ale nepřibýlo dobra. Vzdělaností neubývá zločinů, nýbrž mění se toliko jejich jakost. Čím větší vzdělání, tím rafinovanější a obratnější zločiny. Něco tu chybí. Ne vzdělání rozumu, ale vzdělání srdce. Láska Kristova.

Poznání toto není zcela nové. Stačí jen otevřít knihy Vyznání svatého Augustina. Co mu scházelo a příteli jeho Alypiovi, že dobře nežili? Vyspělost rozumu? Ne. Oba byli vysoce vzděláni v právech a řečnictví. Těžkým blouděním přišli k poznání, že pouhé rozumové vzdělání jich nečiní dobrými a mravnými. Když přišel Alypius do Říma, aby tam studoval práva, byl stržen náruživostí ke krvavým hrám gladiatorským, jimiž až dosud pohrdal. Někteří jeho přátelé a spolužáci, jež potkal vracející se od oběda, vtáhli ho jednou do divadla v den krvavých her. Řekl jim: I když mé tělo na ono místo dovlečete a postavíte, můžete způsobiti, aby mysl má a oči pozorovaly hru? Budu tam jako nepřítomen a tak překonám vás i hry. Oni nedbajíce jeho slov odvedli ho s sebou, chtějíce se přesvědčiti, zda obstojí v zkoušce. Když tam vešli a kde mohli se usadili, vše kolem již vřelo krvelačnou vášní. On zavřel oči a zakázal duchu svému, aby se neúčastnil takových ohavností. Když ale jeden gladiátor v zápase klesl a nesmírný křik celého shromáždění Alypiovi prudce v uši zazněl, zvědavostí puzen a jako odhodlán pohrdnouti vším, co uvidí, otevřel oči: a hle poraněn byl na duši těžší ranou než gladiátor, jehož chtěl viděti, na těle: klesl bíději než onen, při

jehož pádu nastal křik. Jakmile spatřil tu krev, vssál do sebe krvelačnost, neodvrátil, nýbrž upřel zrak a nevědomky ssál zuřivost, jásal nad ohavným zápasem a opájel se krvelačnou rozkoší. Díval se, křičel, hořel, odnesl si odtamtud šílenou touhu vraceti se tam nejen s těmi, kteří ho tam odvedli, nýbrž častěji než oni, i jiné tam odváděje. (Conf. VI. 8.) (Svatého Otce Učitele Církve Aurelia Augustina Vyznání, Praha, Kuncíř 1926, s. 168 sq.)

Hle, co chybí i modernímu světu. Ne vzdělání, ale láska. Ne rozum, ale mravnost. Ne vědění, ale chtění. Z mravního rozvratu, třídní nenávisti, duchovní pustoty, vzájemné nenávisti hledá nešťastné lidstvo vysvobození. Nenajde ho ve svém vědním snažení ani v blýskavých heslech pochybovačných filosofů. Nikdo nemůže dát, čeho sám nemá. Světu je třeba pokoje a štěstí. Kéž vrátí se ke zdroji lásky a zvolá z propasti své bídy:

Učiň srdce naše podle Srdce svého!

OBĚŤ NOVÉHO ZÁKONA

Hodnotu oběti Kristovy na kříži vyjadřuje svatý Pavel, když praví: Jestli krev kozlů a býků a pokropení popelem z jalovice posvěcuje poskvrněné k čistotě tělesné, čím spíše krev Kristova, jenž skrze Ducha věčného sebe sama obětoval jako obět bezúhonnou Bohu, očistí svědomí naše od mrtvých skutků, abychom sloužili Bohu živému. (Žid. 9, 13—14.)

Vodou smíšenou s popelem z červené, bezvadné, zvláštním způsobem zabité a spálené jalovice pokropovali se ve Starém Zákoně ti, kteří se levitsky poskvrnili dotekem lidské mrtvoly nebo hrobu. Toto pokropení ovšem jen naznačovalo vnitřní očistu duše, ale nezpůsobovalo jí samo o sobě. Dokonale očisťuje lidstvo od viny Kristus krví prolitou na dřevě kříže.

Všichni národové starého věku měli vědomí, že na nich spočívá nějaká vina a kletba. A všichni se domnívali, že tu vinu je třeba smýti. U všech nalézáme domněnání, že božstvo rozhněvané na člověka může býti usmířeno jen prolitím krve a že bytost nevinná může odpykati vinu bytosti vinné. A tak i pohané volili k svým obětem jen zvířata krotká, domácí a člověku blízká, mající takřka účast na jeho životě. Neobětovali dravých šelem, dravých ptáků, hadů, ryb. Volili zvířata čistá a bezvadná. Zvířat nemocných nebo zmrzačených neobětovali. Obětní zvíře spalovali buď úplně neb zčásti, jako by naznačiti chtěli, že přirozeným trestem za hřích jest oheň a že tělo nevinné má býti obětováno za tělo vinné.

Foiničané, Kananejci, Kartaginští obětovali svým bohům lidské oběti. Do rozežhavených rukou modly Molocha kladli Kananejci malé dítky za obět. Pláč matek a křik obětí přehlúšovali trubením a bubnováním. Řecká báje vypravuje, kterak Atheňané každý rok obětovali dvanáct jinochů a dvanáct panen Minotaurovi, obludě, která žila v labyrintu na Krétě. Když přišli Evropané do Ameriky koncem 15. století, spatřili s hrůzou, kterak kněží mexičtí přinášejí bohům dvacet tisíc lidských obětí ročně. Kněz obětující otevíral prsa obětovaného člověka, vytrhoval odtud srdce a drže je v ruce přistupoval k modle a vytlačoval krev do úst modly. Španěl Cortez, který byl svědkem těch věcí, praví, že Mexičané si nedovedli představit obět jinak, než aby jeden člověk zemřel pro blaho jiných.

Nechceme a nemůžeme schvalovati takových krutostí a zvráceností. Jest však třeba říci, že každé náboženství má v sobě cosi pravdivého a naopak, že není a nebylo na světě náboženství úplně bludného. A také že špatné náboženství je lepší než žádné.

Tážeme se tedy: Co bylo pravdivého v obětech pohanských a židovských? Pravdivého v nich bylo, že vina lidstva může

smyta býti jen obětí bytosti nevinné, dokonalé, bezúhonné. Oběti býků, kozlů, ovcí a lidí nepostačovaly. Zůstávalo dále vědomí, že vina není zcela odpykána. Zbývalo dále vědomí, že vina je nekonečná, poněvadž byl uražen Bůh nekonečný — že může smazána býti jen smrtí nekonečné bytosti — Boha člověkem učiněného. Hle, to je pravdivé v pohanství. Oběti starého věku jen předobrazovaly obět Zákona Nového, Syna Božího, Ježíše Krista, jehož Jan Křtitel nazval beránkem, jenž snímá hříchy světa.

Pohanství se neklamalo v myšlence, že pád lidstva je nesmírný a že ten pád může býti jen nesmírnou láskou napraven býti. Bůh posílá Syna svého na svět, neboť se zalíbilo, jak svatý Pavel praví, aby v něm přebývala všecka plnost a aby skrze něj smířil všechno s sebou, uveda v pokoj skrze krev kříže jeho i co jest na zemi i co jest na nebi. (Kol. I. 19—20.)

Kavkazské horské kmeny měly v letech 1840—1860 vladaře, který se jmenoval Šamyl. Byl to muž spravedlivý. Zvláště se snažil, aby vykořenil všechnu úplatnost a prodejnost ve své zemi. Vydal zákon, že každý, kdo se dopustí něčeho takového, bude ztrestán padesáti ranami přede vším lidem. První, kdo se provinil proti sultánovu nařízení, byla vlastní jeho matka. Bolestí sklíčen skrýval se sultán tři dny ve svém stanu. Bojoval těžký boj. Na jedné straně přísný zákon, jemuž mělo býti učiněno zadost — na druhé láska k provinilé matce. Čtvrtého dne vyšel Šamyl ze svého stanu přísný a bledý. Lid se shromáždil. Sultán dal předvésti svoji matku, dal jí svázati ruce dozadu — dva muži s biči přistoupili. Když však měla dopadnouti první rána, odvedl sultán svoji matku a sehnuv se přijal sám rány, jež zákon stanovil. Lid se rozešel, zákon byl zachován a v říši Šamylově navždy přestala úplatnost. (Dr. I. Klug, *Die ewigen Dinge*, Paderborn 1922, S. 209—211.)

Toť obraz Kristovy zástupné oběti. Bůh nenechal zahynouti

hříšné lidstvo. V Synu svém přijal na sebe trest, který zasluhovalo, a usmířiv tak věčnou spravedlnost svou, otevřel lidstvu brány ztraceného ráje.

KRISTUS S NÁMI

Na rozbouřených vlnách jezera Genezaretského pluje lodička, pokrývající se vlnami: učeníci zděšení, Pán spí. Jest s nimi, netřeba se báti, i když božská moc je ztajena v člověčenství, i když člověčenství je pohříženo v hluboký sen.

Vnitřek křesťanské svatyně, kde shromažďuje se věřící lid, nazývá se lodí chrámovou zajisté v upomínce na událost, kterou vypravuje evangelium o bouři na moři. Často přirovnávají Otcové církevní Církev k arše Noemově nebo k lodičce Petrově. Později přeneseno slovo, jímž označována Církev, na budovu chrámovou, kde členové Církve jsou shromážděni. / jako na lodičce po jezeře plující, tak i ve svatyni křesťanské jest přítomen Pán, ač skryt v Tajemství oltářním, ač zahalen rouškou smyslům neproniknutelnou, přece však přítomen opravdu, skutečně a podstatně.

A není-li takto přítomen v našich chrámech, jak máme rozuměti slovům, jimiž ustanovil Svátost oltářní? Otevřeme-li Evangelium, čteme doslovně toto:

Když pak večereli, Ježíš vzal chléb a požehnav rozlámal jej a dav učeníkům svým, řekl: Vezměte a jezte: toto jest tělo mé. A vzav kalich, poděkoval a dal jim řka: Pijte z toho všichni, neboť toto jest krev má Nového Zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů. (Mat. 26, 26—27.)

První a nejpřirozenější smysl těchto slov jest, že Kristus dává svým učeníkům skutečné svoje tělo a skutečnou svou krev. Nepraví: Toto znamená tělo mé, jak myslil Zwingli, a také neřekl: Toto bude tělo mé, jak se domníval Luther,

nýbrž: Toto je t tělo mé. O krvi pak své výslovně praví, že se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů. Kdyby se víno neproměňovalo v jeho krev, kdyby zůstávalo vínem, kterak by vylití pouhého vína mohlo způsobiti odpuštění hříchů? Praví-li tedy Pán: která se vylévá, znamená to, že v kalichu jest táž krev, která na kříži prolita bude.

A mimo to nesmíme zapomínati, že slova tato vyslovil Pán v noci, kdy byl zrazován, při poslední večeři, kterou jedl s učeníky svými a při které se s nimi loučil, maje podstoupiti smrt. Vyslovil je takřka jako svoji závěť. Opouští své přátele a jako odkaz zanechává jim sám sebe v podobě chleba a vína. Je možno se domýšleti, že by v takové chvíli užil slov neurčitých, připouštějících rozličný smysl? Či žertuje někdo, když umírá? Je správně se domnívati, že by si nebyl vědom, k jaké ohavné modloslužbě by dala podnět jeho slova, kdyby byla nedobře chápána? Smíme si mysliti, že takového modlářství nepředvídal či že předvídaje nezabránil mu, ač mohl?

Představíme-li si, že by někdo umíraje odkázal svým přátelům dům, jak jinak mohou rozuměti přátelé těm slovům, než že se jim odkazuje skutečný dům? Či může přijíti někdo, jenž nebyl ani při jeho smrti a dokazovati, že nebožtík odkázal svým přátelům dům jen namalovaný? Smí tvrditi někdo, že Kristus zanechal svým věrným ne sebe, nýbrž pouhý znak své přítomnosti? Nemožno, nemyslitelno!

Na eucharistickém sjezdu v Paray-le-Monialu vypravoval kardinál Pérraud, biskup autunský, tuto událost ze života jednoho protestantského kazatele londýnského. Muž ten zavedl jednou svoji pětiletou dcerušku do katolického chrámu. Dítě si prohlíželo chrám, pojednou spatřilo věčné světlo před hlavním oltářem. Tázalo se otce: Otče, proč zde hoří to světélko, když je jasný den? Otec odpověděl: To má znamenati, že v tomto kostele jest Ježíšek. A kde jest Ježíšek? tázalo se dítě. Tam za pozlacenými dvířky na oltáři. Tu pravilo dítě:

Otče, já bych ráda viděla Ježíška! Otec odpověděl: Dítě, to není možno, dvířka jsou zavřena. Brzy potom vstoupil otec s dítětem do chrámu protestantského. Dítě se hned dívalo, je-li tam také hořící lampa. Když jí nevidělo, ptalo se: Otče, proč také zde nehoří takové světélko? Otec odpověděl: Protože zde není Ježíšek. Dítě široce rozevřelo oči a řeklo: Když zde není Ježíšek, pojďme pryč. Od té doby chtělo děvče choditi jen do katolických chrámů, říkajíc: Chci jíti tam, kde je Ježíšek! Tato slova mocně působila na mysl otcovu, takže počal hloubati o Svátosti oltářní, až přišel k přesvědčení, že jen katolická Církev správně rozumí Evangelium, hlásá-li víru ve skutečnou přítomnost Páně ve Svátosti oltářní. Přestoupil k Církvi katolické i se svou manželkou, ač tím ztratil skvělé a výnosné postavení.

Hle, jak ti, kteří se zrodili v bludu, oklikami, po těžkých nesnázích a zdlouhavém studiu přicházejí k poznání pravdy a nalézají Krista! Jak šťasten je katolický křesťan, když ví, že Kristus je skryt v každém chrámu, když ví, že ho tam může kdykoliv navštívit, s ním rozmlouvati, jemu jako lékaři rány své duše ukázati, jemu jako příteli tajné bolesti svého srdce svěriti, jemu bídu svého života vyplakati! Nezalekne se vzdouvajících se vln osudu, nezakolísá při náporu větrů, a byť i byl na pokraj zoufání dohnán zlou bouří života, neklesá na mysl, neboť ví, že Pán blízko jest a nedá mu zahynouti jako nedal zahynouti věrným svým na jezeře Genezaretském. Povstal a děl jim: Proč se bojíte, malověrní?

TAJEMSTVÍ OLTÁŘE

Máme-li se uvarovati zbytečných pochybností o Svátosti oltářní, je třeba, abychom měli na paměti, co vlastně nám káže věriti dogma o Nejsvětější Svátosti. Káže nám věriti, že

Kristus je přítomen v Eucharistii celý, s tělem a krví, s duší i božstvím svým, týž Kristus, který jest nyní v nebesích. Ovšem je třeba říci, že mocí slov konsekračních jest ve Svátosti ne rozměrnost těla Kristova, nýbrž podstata těla Kristova, v niž se proměňuje podstata chleba: to je patrné z toho, že rozměrnost chleba trvá i po proměnění, neb jen podstata chleba se mění. Poněvadž ale podstata těla Kristova se ve skutečnosti nedělí od jeho rozměrnosti a jiných případných vlastností, je zřejmé, že ve Svátosti je Kristus celý i se svými rozměry a všemi případnými vlastnostmi. (S. Theol. 3I., qu. 76, art. 2.)

Mysli člověka se namítá myšlenka, že tělo větších rozměrů nemůže celé obsaženo býti v rozměrech menších: a rozměry proměněného těla a proměněného vína vskutku jsou menší než vlastní rozměry těla Kristova.

Na to odpovídá svatý Tomáš, že při proměňování se mění podstata chleba v tělo Kristovo a podstata vína v jeho krev, ale způsoby chleba a vína zůstávají nezměněny. Z toho vysvítá, že rozměry chleba nebo vína se neproměňují v rozměry těla Kristova, nýbrž podstata v podstatu: a tak podstata těla Kristova nebo krve jeho jest v této svátosti mocí svátosti, ne však rozměry těla nebo krve Kristovy. A z toho je patrné, že tělo Kristovo jest v této svátosti způsobem přiměřeným podstatě a ne způsobem přiměřeným rozměru: vlastní celost podstaty jest obsažena nelišně ve velikém i v malém rozměru: jako celá přirozenost vzduchu v malém nebo velikém množství vzduchu, celá přirozenost lidská v malém nebo velikém člověku, tak i celá podstata těla a krve Kristovy, jest obsažena v této svátosti po proměnění jako před proměněním tam byla obsažena celá podstata chleba a vína. (S. Theol. 3—I, qu. 76, art. I, ad 3.)

A poněvadž Kristus není přítomen ve svátosti způsobem, který jest vlastní rozměru a tudíž není přítomen místně, lze

vysvětliti také, jak je možno, že Kristus eucharistický jest současně přítomen v nesčíslném množství Hostií a na rozličných místech celý, jeden a týž. Tuto současnou přítomnost na různých místech vysvětloval svatý Augustin svým posluchačům duchaplným způsobem. Privil jim: Vyslovím nyní jméno a sice jen jedinkrát, a všichni přítomní budou toto jednou vyslovené jméno slyšeti. Potom vyslovil hlasitě jméno JEŽÍŠ a pravil: Zajisté slyšel každý z vás toto slovo, ačkoliv jsem ho neřekl každému zvláště a ačkoliv jsem je vyslovil jen jednou. Tak jest to i v tajemství oltářním. Všemohoucím slovem, to jest slovem proměnění při mši stává se Kristus přítomným na mnohých místech.

Podobně se vystříháme pochybování, když si budeme vždy vědomi, že tělo Kristovo, které ctíme a přijímáme v podobě chleba, jest tělo oslavené, jež má vlastnosti ducha a nepodléhá tudíž zákonům hmotného prostoru. Vzpomeňme jen, jak Kristus po svém vzkříšení prochází zavřenými dveřmi, objevuje se hned na tom, hned na onom místě, aniž by prošel vzdáleností obě místa dělící. Má tělo oslavené. O vlastnostech oslaveného těla, vyňatého ze zákonitosti přirozeného řádu, nemáme a nemůžeme míti určitých představ. Rozhodně však tělo oslavené může býti přítomno na nějakém místě zcela jiným způsobem než tělo přirozené.

Fantasie naše nám může zobrazovati přítomnost Páně v Eucharistii jak dovede, ale vyvstanou-li pochyby, je třeba, aby promluvil rozum, který je osvícen pevnou vírou ve slova Kristova a opřen o správné rozumové zdůvodnění a objasnění dogmatu o Nejsvětější Svátosti. Tím není řečeno, že by úcta k svátosti této měla býti zbavena jakékoliv citové krásy a zbožného naladění: právě naopak: kde jsou vymýceny hlodavé pochybnosti, tam se tím utěšeněji rozvíjí květy pravé eucharistické úcty.

Myšlenka, že v chrámech našich je Kristus Pán skutečně

přítomen, musí nás vždy naplňovatí štěstím. Chrámy naše jsou příbytky Božími, ne pouhými přednáškovými síněmi, kde by se scházeli lidé, aby poslouchali člověka. To jsou chrámy protestantů, kteří nevěří ve skutečnou přítomnost Kristovu ve Svátosti Oltářní.

Správcům pražských kostelů rozeslaly úřady výzvu, aby v české a francouzské řeči vyvěsili na dveře chrámové seznam a popis uměleckých památek a vzácností, které lze spatřiti uvnitř. Té výzvě bylo třeba vyhověti. Jeden duchovní správce řekl, že je v pokušení napsati v čelo seznamu: Nejvzácnější co jest v tomto chrámu, jest Kristus Pán přítomný na oltáři v podobě Hostie. — Měl pravdu. Starobylé sochy, umělecké fresky, drahé řezby a smělé klenby jsou jen doplňkem a nedokonalým stínem krásy ukryté a zapomínané. A lidé klanějící se výtvorům lidským jdou lhostejně a chladně kolem hlavního oltáře, kde jest přítomen Ježíš.

PŘÍTOMNOST BOHA

Dožecí palác v Benátkách je spojen s budovou vězeňskou krátkým, krytým mostem, vedoucím k žalářům, mučírnam a popravištím. Most ten sluje Ponte dei sospiri, Most vzdechů, poněvadž po něm voděni bývali odsouzenci do vězení a úzkými okny mostu naposled mohli pohleděti, jak slunce hraje na zelenavých vlnkách Canal grande. Tam stanul mnohý s hlubokým povzdechem a pohleděl naposled na krásný, Boží svět, a tím pohledem se rozloučil se světem a řekl si: Již nikdy!

Strašlivé slovo: NIKDY! Plný děs toho slova prožívá odsouzenec, když ví, že do smrti bude pykati v žaláři, vyhnanec, když ví, že nikdy již se nebude moci vrátiti do vlasti, a zavrženec, když ví, že již nikdy neužří tváře Boží. Ryba na

suchu sebou mrská a vyskakuje, aby tím prudkým pohybem se dostala opět do vody, pták v bouři úzkostně hledá své hnízdo — a duše zavržená touží po Bohu, marně však.

Co je peklo? Marný stesk duše po Bohu. Věčné vyhnanství. Odluka duše od Boha. Nepřítomnost Boha. Neštěstí duše, neopravitelné, věčné.

Mystik Suso slyšel tento nářek zavržených duší: Ach, utrpení, bída a nářek bez konce v tomto zapomenutém kraji, kde vši lásky, útěchy a naděje zbaveni býti musíme. Běda, nepřáli bychom si už ničeho, nežli: aby byl kámen mlýnský tak široký jako celá země, tak vysoký, že by se dotýkal všech stran nebe, a aby přilétal ptáček vždy za sto tisíc let a uštípl z kamene, kolik činí desátý díl prosného zrnka — a za sto tisíc let zas tolik, takže by za desetkrát sto tisíc let uzobl tolik, kolik dělá celé zrnko prosné: my ubožáci ničeho bychom si nežádali, než aby potom, až by z kamene nic nezbylo, i naše věčné trápení se skončilo — ale ani toho nelze! (Dr. Alois Lang, Jindřich Suso, Praha 1923, Lad. Kuncíř, s. 83.)

A jako strašná je nepřítomnost Boha, tak slastná jest jeho přítomnost. Kristus, Syn Boží jest přítomen na světě v Eucharistii. Svátost oltářní jest opakem pekla. Jest to přiblížení Boha k člověku, jest to v pravém smyslu nebe na zemi. Bůh nechce, aby duše byla odloučena od něho. Chce, aby s ním byla spojena. Nebe není vysoko. Nebe jest zcela nízko. Nebe jest ve svatostánku. Tam se uchýlil Bůh jako do posledního hradu své lásky, aby duše u jeho zdí postavily své stany a u jeho bran našly poslední cíl svého pozemského putování.

V Eucharistii oslavuje Bůh především sám sebe, neboť přítomnost jeho v Hostii jest vyvrcholením lásky jeho. A zároveň uschopňuje duše, aby ho již na zemi oslavovaly tak, jako jej andělé a svatí slaví na nebesích.

Ve Svátosti oltářní jest Kristus přítomen opravdu, skuteč-

ně a podstatně. To je přirozený smysl slov, jež vyslovil při poslední večeři nad chlebem: TOTO JEST TĚLO MÉ. Jak pobloudili tak zvaní reformátoři století šestnáctého, když chtěli namluvit světu, že slova TOTO JEST TĚLO MÉ neznamena-
menají TOTO JEST TĚLO MÉ!

V dogmatu skutečné přítomnosti Kristovy v Eucharistii jsou soustředěny všechny pravdy víry křesťanské. Dogma to jest svorníkem velebné klenby. Vytrhne-li se ten svorník, sřítí se celá stavba.

Uváženo logicky: Není-li Kristus skutečně přítomen v Eucharistii, lhal když řekl: TOTO JEST TĚLO MÉ. Lhal-li, nebyl Synem Božím. Nebyl-li Synem Božím, neposlal Ducha svatého. Neposlal-li Ducha svatého, jest Evangelium žvast galilejských rybářů.

Není-li Eucharistie, není Vtělení, není Vykoupení, není Se-slání Ducha svatého, není Nejsvětější Trojice, není Lásky, není Boha.

SÍLA DUŠE

Jan vzkázal Pánu z vězení: Ty-li jsi ten, který přijíti má, čili jiného čekáme? Ježíš odpověděl učeníkům Janovým: Jděte a zvěstujte Janovi, co jste viděli a slyšeli: slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní se očišťují, hluchí slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým zvěstuje se evangelium a blahoslavený jest, kdo nebude se horšiti nade mnou. (Mat. 11, 3—5.)

Podle skutků ho mohli poznati. On vpravdě jest uzdravitel a lékař všech neduhů. Divy, které činil na těle, byly jen zná-
kem divů, jež činil v duších.

Vstupuje denně do příbytku duše, aby ji uzdravil a rty přijímajících šeptají s pokorou: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má!

Přijímáme ne proto, že jsme čisti, ale proto, abychom se stali čistými. Přijímáme ne proto, že jsme silni, ale proto, abychom nabyli sil. Jdeme k lékaři, ne když jsme zdraví, ale když jsme nemocni.

První účinek svatého přijímání v duši jest rozmnožení síly duchovní. Tak jako bez chleba obyčejného bychom si neuchovali sil tělesných, tak bez chleba duchovního, jímž jest Kristus, neuchováme si síly duchovní. Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života — tak pravil Pán v synagoze kafarnaumské. Jísti Chléb duchovní znamená jísti Sílu!

A tak jako zdravé a silné tělo odolává lehčím nemocem a snadno překonává malá zranění, tak i duše Chlebem svátostným živená překonává lehce zlé náklonnosti a odolává pokušením. A jako silné tělo se samo zotaví i bez léků, tak i duše při svatém přijímání nabývá odpuštění všedních hříchů a nedokonalostí.

A poněvadž se duše spojuje s Kristem, v něm přebývá a Kristus v ní, proměňuje se duše v Krista láskou a nabývá schopnosti, aby smýšlela a jednala jako Kristus. Přijímáme totiž Krista v podobě pokrmu. Každá svátost působí to, co zevním jejím obřadem je naznačeno. Svaté přijímání je živení. Živení je proměna potravy v živné látky. Tedy i při svatém přijímání se děje proměna. Jaká? Kristus se nemění. Mění se tedy duše. A mění se v Krista.

Kolikrát jsme četli s podivem, jak první křesťané šli na smrt s odhodlaností a klidem. Trhali je, stínali, mučili, do vřícího oleje vrhali, dravým šelmám předhazovali, pálili — a oni, muži, ženy, děti — vytrvali. Jak to vysvětliti? Vysvětlení jest ve svatém přijímání. Kristus byl v nich. Přijímali často. Proměňovali se v Krista. Jednali jako Kristus. Trpěli jako Kristus.

Zdá se, že svaté přijímání je nepochopeno. Je přemnoho

křesťanů, kteří se domnívají, že stačí jít jednou do roka ke stolu Páně. To je ovšem to nejmenší, co Církev žádá od věřících, takže by se těžkého hříchu dopustil, kdo by ani jednou do roka nepřijímal. Ale tak jako by nestačilo tělu, kdyby člověk jedl jen jednou za rok, tak také nemůže stačiti duši, přijímá-li jen jednou za rok Tělo Páně. Mnozí pokládají velikonoční svatou zpověď a svaté přijímání jen za jakousi povinnost či nutné jakési zlo, které je třeba si odbyti, aby měl člověk zase na rok pokoj.

Je možno, že někteří se nemohou nadchnouti pro častější svaté přijímání, poněvadž je pokládají za věc citu. Myslí si, že by se musili rozptylovati v kdovíjakých citech, kdyby častěji k stolu Páně přistupovali. Říkají si: Já nic necítím, když jdu k svatému přijímání, myslím, že nejsem dosti zbožný, abych mohl častěji ke stolu Páně přistupovati. Jaký to omyl!

Když jíme chléb obyčejný, zdali cítíme, jak se to, co jsme snědli, v těle našem mění v živné látky a přechází v krev, zdali cítíme, jak se v nás děje zažívání, výměna látek, oběh krevní? Nic necítíme. To vše se děje bez našeho vědomí. A přece je to skutečnost, a přece nás to živí a sílí. — Tak je to i se svatým přijímáním. Je to chléb pro duši. To, co se děje v duši po svatém přijímání, necítíme: rozmnožení posvěcující milosti, odpuštění všedních hříchů, udělení zvláštní milosti ke konání dobra — to vše se děje bez našeho vědomí. Není tedy svaté přijímání otázkou citu, nýbrž otázkou milosti, které necítíme.

Proto také příprava na svaté přijímání může býti zcela prostá: pokorná mysl, uvědomění, kdo se blíží, CONFITEOR — vzbuzení lítosti nad hříchy, které máme.

Přijímej často! Svatý František Saleský praví: Nejjemnější ovoce, jako třešně, jahody a meruňky, které se snadno kazí, dobře se uchovávají po celý rok, jsou-li uloženy v cukru a medu: tak není divu, že i naše slabá a mdlá srdce se uchrání hniloby

hříchů, jsou-li uložena v cukru a medu neporušitelného těla a krve Syna Božího. (Introduction à la vie dévote. 109/10 éd. F. Boulenger, Paris 1923, J. de Gigord.)

SVATÁ HOSTIE

Není pochyby, že nádherná slavnost Božího Těla, jak v Církvi se koná, by byla modlářstvím a nesmyslnou okázalostí světského lesku, kdyby se nezakládala na víře ve skutečnou přítomnost Kristovu ve Svátosti oltářní. Luteránům, kteří myslí, že Kristus je přítomen ve svaté Hostii jen ve chvíli, kdy věřící ji přijímá, a kalvínům, kteří pokládají svatou Hostii za pouhý chléb, ovšem se může zdát, že uctívání svaté Hostie jest modloslužba. A to třeba přiznati: modloslužbou by byla, kdybychom nevěřili, že Kristus je ve Svátosti oltářní skutečně přítomen a přece se jí klaněli, neboť bychom se klaněli obyčejnému kousku chleba. Avšak neklaníme se chlebu, nýbrž Kristu v podobě chleba.

Lidem světským se zdá, že ta slavnost ve skvoucích rouchách, za hlaholu zvonů, s průvodem, zpěvy, zvuky trub a plápolem svic je jen zevní pompa, jejímž účelem jest oslňovati, neboť nepocítují, že to vše jest projev niterného citění a oslavou Boha, jenž se k nám ráčil snížiti a státi se pokrmem duší. Zrovna tak nechápal Jidáš, když Maria, sestra Lazarova, vzala libru masti drahé z nardu pravého a pomazala Ježíšovi nohy, až se dům naplnil vůní té masti. I řekl: Proč se neprodala tato mast za tři sta denárů a nedalo se chudým? To pak řekl, ne že měl péči o chudé, nýbrž že byl zloděj a maje měšec, odnášel to, co se vkládalo. Ježíš tedy řekl: Nechte ji, aby to uchovala ke dni pohřbu mého. Vždyť chudé máte vždycky s sebou, mne však vždycky nemáte. (Jan 12, 3—8.) Pánu přísluší tato oslava. Schvaluje, abychom, co nejlepšího máme a dovedeme, jemu věnovali.

Je známo z dějin jihoamerických misií, že krásněji a významněji snad nikde na světě se nekonal průvod božítělový, jako mezi Indiány v Paraguayi. Veškera příroda se tam spojovala k chvále Spasitele. Průvod se ubíral po krásných kobercích slavnostními branami, věncovím z listí ozdobenými: ptáci všeho druhu v klecích mísili zpěvy své se zpěvy lidu, i dravá zvířata (američtí lvové) v prostorách přiměřených na řetěz uvázaná vkládala v tyto zpěvy svůj řev; pestré ryby v postavených vodojemech pohrávaly si; tolikéž prvotiny všech požitků zemských a ovoce v hojném výběru vystaveny: nejlepší pak částky z těchto plodin u večer rozdělovány mezi nemocné a mezi ostatní obyvatelstvo. (Dr. M. Procházka, *Misie jesuitské*, Brno 1886, Děd. sv. C. a M., s. 259.)

Zdá se, že tak zahanbili tito prostí synové divoké přírody celý křesťanský svět, ukázavše, jak je třeba milovati Spasitele: vším, co jsme a vším, co máme. Jinak bychom byli dlužníky a nevděčníky. On se nám dává celý. Zdaliž tedy i my nemáme se jemu dáti cele? Je skryt v podobě chleba. Ano, vidíme jen ten chléb. Je třeba snad, abychom viděli více? Či nevíme, jak vzniká chléb? Tím, že tisíce zrněk pšeničných musí se zničit a na mouku rozemlít, tím, že těsto vymísené v žáru pece se musí vypéci. Rozdrcením, pálením vzniká chléb. Není-liž to připomínka smrti Páně? Zdaliž se Pán neobětoval tím, že byl přibit na kříž a zahuben? A jak vzniká víno? Tím, že tisíce zrněk hroznových se rozdrť a velikým tlakem vylisuje. Tedy opět zničení. Opět znak oběti. Vždyť již těmi způsoby chleba a vína se nám Kristus dostatečně zjevuje! Tichý a přece tak výmluvný! Proto zvolil podobu chleba, aby nám ukázal, že právě tak, jako tělu je třeba chleba, aby mohlo žít, tak duši je třeba Krista, aby žila nadpřirozeným životem. Řekl: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a pít jeho krve, nebudete mít v sobě života. (Jan 6, 54.) Co pro tělo chléb, to pro duši svaté přijímání. Jistý rozdíl tu ovšem jest. Chléb

tělesný se v těle mění v živné látky a v krev. Kristus ve svaté Hostii přijatý se nemění v nás, nýbrž my se máme proměnit v něho. Tak napsal svatý Augustin: Ne ty se změníš ve mně, ale já se změním v tobě!

Hlavní část mše svaté, která se nemění — kánon — počíná se slovy: TE IGITUR — Tebe prosíme ... Počáteční písmeno T nebývalo ve starých knihách mešních ilustrováno jako nyní obrazem Kříže. Veliké T pouze připomínalo podobu Kříže. Nic více. Časem ozdobovali umělci to písmeno. Ty ozdoby se množily a rostly, až z nich povstal úplný obraz Ukřižování a byl pak malován na zvláštní stranu.

Tak jako v misálu z písmene T povstal na konec Kříž se Spasitelem, tak má to býti i v duši. Duše má v sobě vytvářeti stále určitější obraz Krista Pána. A to se jinak státi nemůže než svatým přijímáním. Neboť křesťan — toť druhý Kristus.

PANNA VÍTĚZNÁ A SLAVNÁ

Otevřeme-li první knihu Písma svatého — Genesi, čteme, jak první lidé zhřešili neposlušností a uvedli v neštěstí celé pokolení lidské. A přece i v temno prokletí svítá jasný prasek, z hlubin věků se vynořuje zářný obraz ženy, která svou poslušností zmaří dílo ďáblov. Hospodin vyslovuje kletbu nad hadem, jehož zlý duch užil za svůj nástroj a předpovídá mu úplnou porážku: Nepřátelství ustanovuji mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím: ona rozdrtí hlavu tvou, kdežto ty budeš úklady činiti její patě. (Gen. 3, 15.) Bude na světě žena, která bude ďáblu nepřítelkou. Ta žena bude míti potomstvo, syna. Tím rozdrtí hlavu ďáblu, znemožní záhubu lidstva, kterou ďábel zamýšlel. Ďábel bude proti ní bojovati, ale marně. Bude útočiti na její patu — a to jest nejméně zranitelné místo na těle lidském, zvláště u

lidí, kteří chodí bosi. Nezvítězí nad ní, bude poražen. Tento výrok první knihy Písma se nazývá prvoevangeliem, to jest první radostnou zvěstí, neboť jím zřetelně již předem ukázán jest lidstvu milosrdný Vykupitel a nastíněna jeho blahosla-vená Matka a zároveň vyznačeno nepřátelství jich obou proti ďáblu.

Obrazem vítězné ženy se začíná Písmo svaté. Týmž obra- zem se také končí. Otevřeme-li poslední knihu Písma svatého, totiž Zjevení svatého Jana, opět vystává před zraki našim žena bojující s drakem: I ukázalo se veliké znamení v nebi: Žena oděná sluncem a měsíc pod nohama jejíma, a na hla- vě její koruna z dvanácti hvězd. A jsouc těhotná, křičela v bo- lestech a mukách porodních. I ukázalo se jiné znamení v ne- bi: hle, drak veliký, rudý, se sedmi hlavami a deseti rohy, a na hlavách jeho sedm korun, a ocas jeho stáhl za sebou tře- tinu hvězd nebeských a hodil je na zemi. A drak ten stál před ženou, (mající poroditi, aby pohltil dítě její, jak by je porodila. I porodila syna, dítě pohlaví mužského, jenž měl spravovati všechny národy berlou železnou, a to dítě její bylo vzato k Bohu a k trůnu jeho. A žena utekla na poušť, kde měla místo připravené od Boha, aby ji tam živili po tisíc dvě stě šedesát dnů. (Zjev. 12, 1—6.) Žena oděná sluncem — toť Matka Páně, ozářená plným světlem božské milosti. Měsíc pod nohama jejíma — znak naší nestálosti a slabosti, znak, jenž jest zlomkem a znetvořením nejdokonalejšího tvaru mě- řického, jímž jest kruh. Měsíc, jenž nemaje vlastního světla odráží jen světlo sluneční, mrtvé těleso vesmíru, na němž dávno vyhasl život, jest obrazem smrti, v níž pohřženo bylo lidstvo hříchem prvotním. Na hlavě její koruna z dvanácti hvězd — hvězdy zobrazují věčnost, neb od věků se pohybují drahami, jež určil jim Tvůrce, znamenají poslušnost, neb ti- síce let do budoucna lze vypočísti jejich postavení, znamenají pokoru, neb jsouce tělesy nesmírnými zdají se pouhými jis-

křičkami na obloze nebeské. Jsou tedy hodny, by zdobily hlavu dívky Páně poslušné a pokorné. Žena křičela v mukách porodních — porodila Pána bez bolesti tělesné, ne však bez bolesti duševních nad tvrdostí těch, kteří odepřeli pohostinství v Betlemě a těch, kteří chtěli dítěto zahubiti. Drak — satan. Barva rudá značí jeho pekelná muka. Sedm hlav jeho značí velikou jeho lstivost. Deset rohů znamená jeho sílu. Deset korun jeho vládu nad světem. Ocasem stáhl třetinu hvězd — veliký počet těch, které strhl do věčné záhuby. Syn ženy, jenž má spravovati všecky národy, jest Kristus, jenž svou smrtí vykoupil svět. Dítěto bylo vzato k Bohu, žena utekla na poušť — satan nad nimi nezvítězil. Žena zůstala na poušti půl čtvrtá roku — satanova vláda nad světem jest dočasná.

Obrazem vítězné ženy začíná se i končí Písmo svaté. Kdož by mohl ještě upíratí její velikost a slávu? — Když jsem byl malý, vypravuje G. K. Chesterton, činila horlivější puritánská generace námitky proti soše na farním kostele, znázorňující Pannu Marii s dítětem. Po mnohých sporech spokojili se s tím, že soše odňato bylo dítě. Člověk by myslel, že to bylo ještě horším zbožňováním Marie, když matka byla považována za méně nebezpečnou, byla-li jaksi zbavena své zbraně. Ale praktická nesnáz při tom se vyskytující je také podobenstvím. Sochu matky nemůžete odstraniti od sochy novorozeněte. Novorozeněte nemůžete zavěsiti do vzduchu: vskutku, nemůžete vlastně vůbec udělati sochu novorozeněte. Podobně nemůžete zavěsiti do prázdna myšlenku novorozeněte nebo mysliti na ně a nemysleti zároveň na jeho matku. Nemůžete navštívití dítě a nenavštívití zároveň jeho matky: nemůžete se v obyčejném životě přiblížiti k dítěti, leč prostřednictvím jeho matky. (Nesmrtelný člověk, V. Petr, Praha 1927, s. 195—6.)

Velikost Kristova je velikost Mariina. Sláva Kristova je sláva Mariina. Vítězství Kristovo je vítězství Mariino. Kdo

ctí Krista, nemůže nectíti jeho Matky. Skrze Marii byl nám dán Kristus. A my nemůžeme jinak než skrze Marii ke Kristu.

NAŠE MATKA

Původcem všeho duchovního života jest Kristus. A původ Krista jest v Bohu a v Marii. Maria jest přirozenou matkou Spasitele. V nadpřirozeném pak smyslu jest matkou všech křesťanů. Je tomu opravdu tak?

Kristus byl naším bratrem. Chtěl žíti týž pozemský život, jaký my žijeme. Chtěl býti člověkem jako jsme my. Jedl a pil, spal a bděl, trpěl a radoval se, pracoval i odpočíval, plakal, tesknil, umřel. Ve všem chtěl býti nám podoben. Ve všem chtěl býti naším bratrem. V tom smyslu praví svatý Pavel: Vždyť nemáme velekněze, jenž by nemohl míti soucit s našimi slabostmi, nýbrž takového, který byl podobně jako my zkušěn ve všem kromě hříchu. (Žid. 4, 15.) Sám se nazýval naším bratrem, jak patrně z jeho slov k Magdaleně: Jdi k bratřím mým, a pověz jim: Vstupuji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu. (Jan 20, 17.) Je-li pak Kristus opravdu naším bratrem, jest i matka jeho opravdu naší matkou. Tak píše svatý Ambrož: Jestliže je Kristus bratrem věřících, proč by nebyla ona, ježto Krista zrodila, matkou věřících? Radujme se z ní všichni, nejmilejší, a v radosti své zvolme: Požehnaný bratr, skrze něhož je Maria matkou naší, a požehnaná matka, skrze niž jest Kristus bratrem naším!

Úkolem matky jest živiti dítě. Nechválíme bohatých a rozmařilých matek, které buď z pohodlí nebo z touhy uchovati si krásu tělesnou odpírají svým dítkám mléko svého mateřství a odevzdávají je cizím, najatým ženám. Tím, že svolila býti Matkou Boží a dala souhlas k našemu vykoupení Maria

Panna nás v duchovním smyslu porodila, dala nám život nadpřirozený. Ale jako pravá matka nás živí, a to ne mlékem, nýbrž něčím mnohem vzácnějším, totiž Tělem a Krví Syna svého ve Svátosti Oltářní. Toto Tělo a tato Krev mají původ svůj v Marii, jest to Tělo z jejího těla a Krev z její krve. Proto si troufal svatý Augustin vysloviti to veliké slovo: Tělo Ježíšovo je tělo Mariino. Proto vkládá Církev Panně Marii do úst tato slova: Pojdte, jezte chléb můj a pijte víno, kteréž jsem nalila vám! (Přisl. 9, 5.) Můj chléb — tak jako by nazývala Maria svátostné Tělo Kristovo: mé víno — tak jako by jmenovala svátostnou Krev — a právem, neboť od ní má Kristus to tělo, tu krev, kterou nám na památku svou zanechal. Svatý Jan Zlatoústý píše: Jiné matky živí své děti mlékem svým, tato však nás živila svou krví. — Ach, jaké blízké pokrevenství mezi křesťanem a Marií! Jsme s ní opravdu spojeni svazkem krve, ach, a jaké krve!

A pak jest úkolem matky pečovati o dítě. I když matka Páně na každého z nás zvláště nemyslila za svého pozemského života jako Kristus, přece po celý svůj život za nás za všechny se modlila a spásu naši Otci nebeskému doporučela. A v tom pokračuje měrou ještě účinnější nyní ve své nebeské slávě pečujíc o všechny křesťany vpravdě mateřsky.

Vnucuje se mi dáti za příklad synovskou důvěru, kterou projevil k Matce Páně nešťastný básník francouzský Charles Péguy. Žil vlastně mimo Církev, poněvadž jeho žena nebyla pokřtěna a byl s ní oddán jen občansky. Paní Péguyová nechtěla splniti podmínku, kterou Církev klade, má-li takové manželství býti prohlášeno za platné i před Bohem, nechtěla se totiž zavázati, že dá své dítky pokřtíti a po křesťansku vychovati. Péguy tím trpěl velmi. Bylť v posledních letech zcela blízek Bohu. Chodě Paříží modlil se na každém rohu, cestou do tiskárny i na plošině omnibusu. A modlil se Zdrávas Maria, ne Otčenáš. Řekl jednou svému příteli Lotteovi: Představ si,

že již půl druhého roku se nedovedu pomodliti Otčenáš. Buď vůle Tvá — to jsem nemohl vysloviti. Nemohl. Chápeš to? Nemohl jsem přijmouti vůli Boží. Je to hrozné. Modlitby se nesmějí jen tak odříkávati. Co říkáme, musíme říkati doopravdy. Nemohl jsem říci doopravdy: Buď vůle Tvá. A proto jsem se modlil k Marii. Modlitby k Marii jsou rezervní modlitby. ~~Není~~ Není ani jedné modlitby v obřadech, rozumíš, ani jedné, které by i nejbídnější hříšník nemohl říkati doopravdy. V ústrojí spásy jest Maria posledním útočištěm. Pod její ochranou nemůže člověk býti ztracen. (J. Calvet, *Le renouveau catholique dans la littérature contemporaine*, F. Lanore, Paris 1927, p. 158/9.) Lze doufat, že ho Maria neopustila. V září 1914 padl Péguy v čele své setniny. Jeho žena i synové jsou nyní katolíky. Byl vyslyšen.

Tak přimlouvá se Maria stojíc u trůnu Všemohoucího, neboť podle slov svatého Bernarda stala se všem vším, učinivši se z nesmírné lásky dlužnicí moudrým i nemoudrým, všem otvírá útroby svého milosrdenství, aby z plnosti jejích milostí všichni čerpali: vězni svobodu, nemocní uzdravení, zarmoucení útěchu, hříšníci odpuštění, spravedliví milost.

DUŠE MARIINA

Obnovitelka proslulého kláštera francouzského Notre Dame du Val de Grâce, Markéta d'Arbouze, zemřelá r. 1626, slyšela jednou při mši svaté sloužené ke cti Matky Boží Bolestné, jak se zpívají v graduálu slova: *lacerans vultus et pectora*, totiž že Matka Páně vidíc Syna svého na kříži v žalosti si drásala tvář i prsa. I nechtěla dovoliti, aby se to zpívalo řkouc, že Panna Maria byla vždy klidna, statečna a do vůle Boží odevzdána. (H. Bremond, *Histoire littéraire du sentiment religieux en France* II/510, Paris, Bloud et Gay 1925.)

Co řekla tato abatyše, jest jistě správné. Nelze si mysliti, že by se Matka Páně pod křížem oddávala zoufalství. Evangelium praví o ní prostě, že stála pod křížem. Nepraví, že tam omdlévala nebo že rukama lomila či vlasy si rvala, jak činívají ženy v hluboké žalosti. Stála tam statečně a odevzdaně.

Trpěla ovšem nesmírně. Trpěla všechny potupy, urážky a rány svého Syna. V duši její se vrývaly hřebíky, jimiž byl přibit, trny, jimiž zbodena byla jeho hlava. V duši její se vbodlo i kopí, jež otevřelo jeho bok, když byl už mrtev.

Ale trpěla to statečně, jako by měla srdce tvrdší démantu podle slov církevního hymnu. Věděla, proč umírá její Syn. Věděla, že umírá za naši spásu. A k tomu, by lidstvo bylo spaseno a z otroctví ďábla vysvobozeno, dala souhlas již svou odpovědí andělu Gabrielovi a po celý svůj život brala účast ve všech úmyslech, snahách a skutcích svého Syna, směřujících k vykoupení člověčenstva. A tuto účast dovršila, stojíc pod křížem na Kalvarii, kde celou svou bytností, každou myšlenkou, každým pocitem, každým bolem byla sjednocena se svým Synem, krvácejícím a umírajícím za lidské pokolení.

A poněvadž trpěla s Kristem umírajícím za spásu světa, nazývají ji svatí Otcové a theologové osvoboditelkou, napravitelkou a někdy i spoluvykupitelkou, ač třeba si uvědomiti, že vykoupení Kristovo jest nejen dostatečné, nýbrž i nadbytečné a pro svou nekonečnou cenu není dalšího zvýšení schopno a proto, že Panna Maria vlastně k němu nic nepřidala.

Účast, kterou měla Matka Páně na našem vykoupení, je podobna účasti, kterou měla Eva na naší záhubě. Lidstvo má matku záhuby i matku života. Matka záhuby — Eva. Matka života — Marie. I kdyby Eva nebyla zhřešila a jen Adam překročil příkaz božský, bylo by lidstvo bývalo uvedeno v záhubu. Uvěřivši ďáblu dala Eva jen podnět či příležitost Adamovi, že i on uvěřil a dopustil se hříchu. Podobně i Panna Maria sama nás sice nevykoupila, ale působila s Kristem k naší

spáse. Skrze Evu vešel na svět hřích, skrze Marii vešlo na svět odpuštění. Eva byla svedena andělem temnot a dala podnět k naší záhubě, Maria přijala od anděla nebes radostnou zvěst, že se stane Matkou Boží a dala tak základ k našemu vykoupení. Skrze Evu všichni zahynuli. Skrze Marii všichni se znovuzrozuji. Eva je matka všech mrtvých. Maria je matka všech živých. Eva je matka podle těla, Maria je matka podle ducha.

Doklad z Písma svatého: I pravil Hospodin k hadu: Poněvadž jsi toto učinil, jsi zlořečený mezi všemi zvířaty a mezi zvířenou polní. Po hrudi budeš se plaziti a prach země jísti po všechny dny svého života. Nepřátelství ustanovují mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím: ona rozdrtí hlavu tvou, kdežto ty budeš úklady činiti její patě. (Gen. 3, 14/15.) Těmi slovy oznámil Bůh ďáblu, že stejným způsobem bude poražen, jakým zvítězil. Zvítězil ženou, kterou svedl, poražen bude ženou a jejím potomstvem. Boj proti ďáblu vede žena se svým potomstvem, totiž Maria s Kristem. To je společný boj; a vítězství Kristovo nenáleží toliko jemu, nýbrž i Marii, a netrpí toliko Kristus, nýbrž i Maria podle slov Simeonových: A tvou vlastní duši pronikne meč. (Luk. 2, 35.)

Ze všech výkladů jména Maria se pokládá za nejsprávnější výklad Bardenhewerův: Krásná, odvozeno od egyptského slova mara. Jak krásná je duše Mariina! Jaká statečnost! Jaký klid, jaká síla vůle!

Do Arsu, kde žil svatý farář Jan Vianney, přišel jednou člověk s puškou a loveckým psem doprovázející „jen tak“ svého přítele. Světec mu řekl: Kéž byste měl tak krásnou duši, jak krásného máte psa. Lovce to dojalo a vyzpovídal se. Kolik péče věnují lidé kráse zevních věcí, a jak málo kráse své duše! Máme Matku, jejíž jméno je krásná. Máme Matku, jejíž duše je krásná a září všemi ctnostmi. Chceme se k ní blížiti s duší ohavnou, pýchou, smyslností a zlou žádostivostí zhyzděnou?

III

UTĚŠITEL

DVA ZNAKY

Při křtu Páně v Jordáně zjevil se Duch svatý viditelně v podobě holubice. Tato holubice nebyla zdánlivým obrazem, nýbrž skutečným ptákem: Duch svatý jest duch pravdy a proto si vytvořil skutečnou holubici, aby v její podobě sestoupil, ačkoliv se s ní nespojil tak, jak Kristus se spojil s přirozeností lidskou. Evangelium praví, že sestoupil v podobě holubice: to neznamená, že holubice nebyla skutečná holubice, nýbrž že holubice nebyla skutečná podoba Ducha Božího.

To se událo na počátku veřejného života Spasitelova. Končil se Starý Zákon a počínal se Zákon Nový. Počínal se nový život. Holubice sestupující s nebe připomínala holubici Noemovu. Noe vypustil z korábu holubici, aby se přesvědčil, zdali už oschla země. Vrátila se a přinesla v zobáčku olivovou ratolest. Byl to důkaz, že minuli již dnové hněvu Božího a že se počíná na zemi nový život. Holubice Nového Zákona naznačuje především, že minuly dny smrti a že svět již nebude souzen, ale milován. Zakládá se království Boží, říše lásky, pokoje a slitování. Krásně praví svatý Jan Zlatoústý: První holubice se svou ratolestí oznamuje Noemovi, že přestala potopa: druhá holubice snášejíc se na velikou oběť světa oznamuje nastávající konec potopy hříchů. (In Gen.)

Svatý Tomáš Akvinský vysvětluje, že vlastnosti, které má holubice, vyznačují sedmero darů Ducha svatého. Holubice přebývá u vod: spatří-li jestřába, pohřízí se do vody a tak se zachraňuje. Tím se naznačuje dar moudrosti, jenž pomáhá věřícím, aby přebývali u vod Písma svatého unikli útokům zlého ducha. Holubice hledá dobrých zrn; tím se naznačuje dar umění, jenž pomáhá věřícím, aby hledali dobrých myšlenek, jimiž by sytili duši svou. Holubice živí cizí mláďata. To značí dar rady, jímž věřící pomáhají lidem špatného života dávajíce jim naučení a dobrý příklad. Holubice

netrhá zobákem. To značí dar rozumu, který pomáhá věřícím, aby zachovali víru neporušenou a netrhali ji jako bludaři. Holubice nemá žluči. To značí dar pobožnosti. Holubice přebývá ve skalních doupatech. To značí dar síly, v níž věřící přebývají v ranách Kristových, jako v hnízdech pevné skály a v těch ranách mají svou naději a své útočiště. Holubice vrká, nezpívá. To značí dar bázně Boží, v němž věřící lkají nad hříchy svými. (Summa Theol. 3-I, q. 39. art. 6.)

Svatý Jan Vianney připomíná, že holubice jest znakem Ducha svatého také proto, že teplem svého těla zahřívá vejíčka, aby se z nich zrodil nový život: tak Duch svatý zahřívá naši vůli, aby se z ní rodily dobré skutky.

O slavnosti Letnic sestoupil Duch svatý na apoštoly v podobě ohnivých jazyků. Oheň svítí, hřeje a očišťuje. Tak působí Duch svatý v duši: osvětluje, co by jinak bylo temné — náš rozum, rozehrívá, co by jinak bylo chladné — naši vůli, očišťuje, co by jinak bylo nečisté — naše srdce.

Slavnost Letnic byla památkou Zákona daného lidu israel-skému na hoře Sinaj. Za hřímání a blesku slyšel lid Desatero přikázání, zákon přísné spravedlnosti. O Letnicích počínají apoštolové kázati světu radostnou zvěst, zákon lásky. Blesky sinajské byly jen předobrazem. Ohnivé jazyky jsou vyplněním. Skutečnost se shoduje s nástinem. Oheň blesků na Sinaji — ohnivé jazyky ve Večeřadle. Zákon Nový je naznačen ohněm Ducha svatého, ale bez blesků a bez hromobití, poněvadž to není zákon bázně, nýbrž lásky.

Duch Boží — holubice a oheň.

Ó duše, volej holubici jak Ženich Velepísně Šalomounovy: Holubičko má v roklicích hory, v trhlinách skály, ukaž mi tvář svou! Ať zní hlas tvůj sluchu mému! Jeť hlas tvůj sladký a tvář tvá spanilá. (Píseň 2, 14.)

A vzývej oheň, aby osvítil temnoty cest tvých, aby roze-hrál led tvé vůle a vypálil hnis ran tvého srdce!

SLADKÝ HOST DUŠE

Opouštěje tento svět svěřil Kristus Církev svoji Duchu svatému. Ještě mnoho mám mluvit vám, pravil apoštolům, ale nemůžete nyní snést. Když však přijde onen Duch pravdy, naučí vás všelike pravdě, neboť nebude mluvit sám od sebe, nýbrž co uslyší, bude mluvit a příští věci zvěstuje vám. On mě oslaví, neboť z mého vezme a zvěstuje vám. (Jan 16, 12—14.)

Výrazy, jichž užívá Církev o Duchu svatém, možno shrnouti ve dva: Dar Boha nejvyššího a Sladký host duše. Dar s nebe, dar Boha nekonečně vzdáleného — host duše, host nekonečně blízký. Duch svatý jest převysoko pro své vnitřní a nepochopitelné spojení s Otcem a Synem. A jest přebližko pro svoje podivné spojení s duší člověka spravedlivého.

Duch svatý je tajemně spojen s Otcem a Synem. Otec a Duch svatý tak milovali svět, že mu dali věčné Slovo Vtělením. Otec a Syn tak milovali svět, že mu dali Ducha svatého o Letnicích.

Jest pak rozdíl v tom dvojím daru: Kristus se vtělil a obětoval pro všechny lidi. Duch svatý se dává jen křesťanům, či spíše těm, kteří žijí spravedlivě.

Kristus a Duch svatý se takřka předstihují v lásce své k lidstvu, smíme-li tak mluvit. Duch svatý vede Krista a Kristus posílá Ducha svatého. Duch svatý vnuká Kristu jeho činy. Zastíněním Ducha svatého stává se Maria matkou Kristovou. Duchem svatým veden odchází Kristus na poušť. Týmž Duchem naplněn se vrací k Jordánu, aby začal svůj veřejný život. Kdybychom otevřeli předrahou schránu Božského Srdce Ježíšova, spatřili bychom v ní převzácný diamant: Ducha svatého.

A jako sám byl veden Duchem svatým ve všech svých činech, tak chce Kristus, abychom i my vedeni byli týmž Du-

chem. Duše člověka se nespojuje s Bohem jinak, než skrze Ducha svatého. Křest jest obrození duše Duchem svatým způsobené. Tak řekl Pán v rozmluvě své s Nikoděmem: Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vejít do království Božího. (Jan 3, 5.) Poskvrní-li se duše po křtu hříchem těžkým, nemůže jinak býti očištěna, než Duchem svatým, neboť Kristus dává svým apoštolům moc hříchů odpouštět, pravil: Přijměte Ducha svatého: kterým odpustíte hříchů, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou. (Jan 20, 23.) Veškerá svatost a tudíž i spojení duše s Bohem jest dílem Ducha svatého.

Sladký duše host je Duch svatý. A proto pomocník, vůdce, těšitel, lékař, přítel, ochránce. Je při nás a v nás. Vnuká nám dobré myšlenky, a šlechetné snahy. Klepe stále na dvěře duše. Ó žel, jak mnozí nerozumějí jeho blízkosti. Jedni zavírají před ním a nechtějí ho vpustiti. Jiní otevrou sice, ale nevpustí, dávajíce na jevo, že mají jinou návštěvu, která jest jim milejší. Jedni se ozvou, když klepe, ale volají, aby počkal, poněvadž jiné věci se jim zdají důležitějšími. A jsou konečně přemnozí, kteří se tváří, jako by vůbec neslyšeli.

A přece tak jako Kristus konal vše veden Duchem Božím, tak i my žítí máme a své povinnosti konati v Duchu svatém, to jest podle jeho vnuknutí, jeho přispěním, jeho láskou.

Bez Ducha svatého jsme mrtvi. Co je tělo bez duše, to je duše bez Ducha svatého.

Bez Ducha svatého nemůžeme býti s Bohem spojeni. Bez Ducha svatého nic nám neprospěje smrt Kristova na kříži. Bez Ducha svatého nikdy si nezamilujeme Krista, neboť ho nepochopíme.

René Bazin vypravuje v jedné knize své, co zažil v jednom pařížském museu. Ve vitrině byly vystaveny kříže, díla různých umělců. Přišly tři děti, a prohlížely si jeden kříž. Nejmenší vystupovalo na špičky, aby dobře vidělo. Dívaly se

na vystavený předmět; jejich obličej je jevil jen úžas. Byly to ovšem děti, které nechodily do náboženství. Nejstarší pravilo: Podívej se, jak tento člověk vypadá nešťastně! Řeklo: Tento člověk, poněvadž nevědělo, že Ježíš Kristus jest Bůh, jenž za nás na kříži zemřel. Nejmenší se ptalo: Pročpak věší hlavu? To jako by plakal, že ano? Tak hovořily děti. Neposmívaly se tomu, co viděly. Snažily se pochopiti... (R. Bazin, *La douce France*, J. de Gigord, Paris 1911, p. 26.)

Nepochopily. Nechodily do náboženství. Nebyly osvětleny Duchem svatým. A tak i každé duši bude Kristus čímsi nepochopitelným, nebude-li vedena Duchem svatým. Bude jí jen nešťastným, plačícím člověkem, ne Boho-člověkem, jenž smrtí svou ji vykoupil.

PLAMENY ŽIVOTA

Anglický spisovatel Bernard Shaw vypravuje v jedné své knize tuto událost ze svého života: Jako dvacetiletý mladík jsem dlel jednoho večera v domě jednoho lékaře v kensingtonské čtvrti v Londýně. Účastníci schůzky přivedli řeč na náboženství. Bylo jasno, že se různí v názorech o Bohu. Byli mezi nimi vyslovení ateisté i lidé věřící. Jeden z věřících se zmínil, že proslulý ateista Charles Bradlaugh kdysi vytáhl hodinky a veřejně vyzýval Boha, aby ho do pěti minut zabil, pakli existuje. Hlavní mluvčí nevěřících tvrdil, že je to pomluva a že Bradlaugh takového pokusu nikdy neučinil. Tu jsem řekl, vypravuje Shaw, jestliže pan Bradlaugh toho pokusu neučinil, že jej učiniti měl. Ale věc se dá ještě napravit, pravil jsem a v té chvíli jsem vytáhl hodinky. Účinek byl překvapující. Ani věřící ani ateisté nechtěli čekat, jak pokus dopadne. Marně jsem říkal věřícím, aby se nebáli, že Bůh zajisté sešle svůj blesk jen na ty, kteří v něho nevěří. A marně

jsem přesvědčoval pochybovače, že se jim nic nemůže státi, když Boha není. A nakonec se ukázalo, že jde-li o blesky, není nevěřících. A když náš hostitel viděl, že by mu všichni hosté utekli, kdybych vyslovil rouhavou výzvu, a že by zůstal sám s jediným nevěřícím, jenž by byl odsouzen, aby v pěti minutách zahynul, zapověděl pokus a žádal, aby se mluvilo o něčem jiném. (Almanach 1925, Verlag S. Fischer, Berlin.)

Je nepochybné, že taková rouhavá výzva byla vyslovena ústy lidskými nejednou. Jaká v tom bláhovost, mysliti si, že Bůh bude dokazovati svoji jsoucnost zabíjejícím bleskem! Jen lidu tvrdému a nepoddajnému ve Starém Zákoně se zjevoval Hospodin za hřímání a blesku. Ten lid nebyl ještě způsobilý, aby se mu Bůh zjevil láskou. Proto se mu zjevil majestátem své moci, aby v něm vzbudil bázeň. V Zákoně Novém již nezní hromy, jež budí strach, a nekmitají se blesky, jež zabíjejí. Kristus posílá Ducha Utěšitele o slavnosti Letnic, a hle, místo blesků zjevují se nad hlavami apoštolů ohnivé plameny podobné jazykům. Víra v Boha nebude se již šířiti strachem, ale láskou. Ne mocí Boha Otce, ale vanutím Ducha svatého. Ne burácením bouře, ale jazyky hlasatelů evangelia. Ne strašným rozpoutáním živlů, ale světlem a teplem Ducha svatého.

Tak jako rostlina se rozvíjí účinkem světla a tepla slunečního, tak i duše se rozvíjí a roste v dobrém působení Ducha Božího. Duch ten svítí a hřeje. Osvěcuje rozum, rozněcuje vůli. V tomto působení není nic násilného. Není to oheň, jenž ničí a ztravuje, nýbrž oheň, jenž živí a sílí. Není to smrtící blesk, ale plamen života.

Bůh vede duše láskou. Vede je Duchem svatým. Podle výkladu svatého Tomáše Akvinského sluje Duch svatý darem.* Dar jest vlastní jméno Ducha svatého. Darem nazýváme to, co se nevrací a co se dává z lásky. Důvod, proč někomu něco dáváme, jest láska, neboť chceme dobro člověka, jemuž něco

* S. Th. I. qu. XXXVIII. art. 2.

dáváme. Bůh chce naše dobro, totiž naši spásu. Příčina, proč to chce, jest láska. A tato láska nic jiného není než Duch svatý, který bez našich zásluh v nás působí a vede k spasení.

Jest tedy povinností naší oddati se působení Ducha svatého. Nesmíme odmítati dar Boží. Odmítáme-li jej a nevyužíváme-li ho k svému dobru, dopouštíme se jakési duchovní sebevraždy.

Nejčastěji ovšem se děje, že s milostí Ducha svatého spolupůsobíme jen napolo a nedokonale. Líbí se nám ctnost a toužíme po spáse, ale zároveň se honíme za pestrými motýlky všech marností. Jedním okem hledíme k nebi a druhým šlhamé po věcech stvořených. Přijímáme Dar Boží, ale žádoucně se díváme na dary země. A tak vzniká žalostná rozpolcenost a rozeklanost v duši, k níž se přiznává pokorně i svatý Pavel. Jest to jako bychom měli dvě komůrky v srdci, jednu pro dobro a druhou pro zlo, či jako by v duši byla dvě poschodí a v jednom přebýval Duch svatý a v druhém ďábel. Netrvejme v této dvojakosti! Buďme syny světla! Nebudiž tajných komor v našem srdci, kde bychom skrývali své slabosti, jichž se nechceme odříci, ale otevřme dveře duše dokořán, aby celá byla prosvícena a prohřáta ohněm Ducha Božího!

DARY DUCHA SVATÉHO

Oheň jest znak Ducha svatého. O slavnosti Letnic zjevily se nad hlavami apoštolů ohnivé plameny podobné jazykům. Účin ohně jest dvojí: svítí a hřeje. Oheň dává věcem nové vlastnosti, kterých neměly dříve. Ozařuje je. Tím vyniká velikost, tvar, barva věci. Rozehřívá je. Měkké věci ohněm tvrdnou — hlína. Věci tvrdé měknou — kov.

Tak působí i Duch svatý v duši: osvěcuje ji, aby měla pravé poznání, a rozehřívá ji, aby měla pravé chtění.

Bílé světlo sluneční se skládá ze sedmi základních barev. Prochází-li paprsek skleněným hranolem nebo lomí-li se v dešťových kapkách, rozvíjí se vějíř duhových barev.

Tak i světlo Ducha svatého v duši se rozkládá v sedmero barev — nazýváme je sedmi dary Ducha svatého.

Co jsou dary Ducha svatého? Jsou to nové schopnosti duše, jakési duchovní smysly, jimiž se stáváme způsobilými řídit se podle Ducha svatého. Nejen tělo má smysly, ale i duše. Zrak, sluch, čich, chuť a hmat jsou smysly těla. K čemu jsou? K životu. K poznání a jednání. Co jsou smysly pro tělo, to jsou dary Ducha svatého pro duši. Co je člověk bez zraku, bez sluchu, bez čichu a bez hmatu, to jest duše bez darů Ducha svatého. Není schopna pravého poznání. Není schopna pravého jednání.

Duch svatý osvětluje náš rozum. Je třeba, abychom rozuměli pravdám víry a vnikli v jejich pravý smysl. Proto dává duši dar rozumu. Je třeba, abychom podle poznanych pravd víry všechno na světě posuzovali a cenili. K tomu je dar moudrosti. Je třeba, abychom v pochybných, těžkých případech volili, co Bohu se líbí. K tomu je dar rady. Je třeba, abychom rozeznávali mezi dobrým a zlým. K tomu jest dar umění.

Duch svatý rozněcuje vůli. Je třeba, abychom obtíže na cestě spásy statečně překonávali. K tomu nám dává dar síly. Je třeba, abychom milovali bližního pro Boha. K tomu jest dar pobožnosti. Je třeba, abychom poznané dobro konali a poznaného zla se varovali. A k tomu jest dar bázně Boží.

Kdy máme tyto dary Ducha svatého? Když jsme v milosti Boží. Jak dlouho je máme? Dokud se těžkým hříchem od Boha neodvrátíme. Jak působí v nás dary Ducha svatého? Podle duchovní nauky L. Lallemanta z Tovaryšstva Ježíšova jsou dva prvky vnitřního života: očista srdce a řízení Ducha svatého. Bůh působí v nás svou milostí, nečiníme-li mu překážky. A právě očistou srdce odklízujeme vše, co pře-

káže činnosti Boží. Odklidíme-li překážky, počne Bůh působiti v nás divy. Očistí-li člověk své srdce, Bůh sám učí jeho duši, a to nejen světlem víry, nýbrž dary Ducha svatého, které jí ukazují bez nesnází a bez rozepří, co jest nejlepší, a to s větší nebo menší jasností, podle toho, v jakém stupni ty dary máme. Oddá-li se duše řízení Ducha svatého, neví s počátku, kam jde, ale vnitřní svět ji znenáhla ozařuje a ukazuje jí všechny její skutky a působení Boží v těch skutcích, tak že nemusí činiti takřka nic jiného než nechat Boha, aby činil v ní a skrze ni, co se mu líbí. (H. Bremond, *Histoire littéraire du sentiment religieux en France*, V. 36—65, Paris, Bloud et Gay 1926.)

Podle této nauky jest hlavním úkolem duše očistiti srdce, a to nejprve od hříchů těžkých, potom též od hříchů všedních a od zlých náklonností. Ostatek jest již věcí Ducha svatého. Jemu se má duše svěřiti jako dobrému vůdci. Když se chystal mladý Tobiáš na cestu do země meďské, zjevil se mu jinoch, jenž znal cestu do země té. Připraviv si všecky věci, jichž třeba bylo na cestu, rozžehnal se Tobiáš se svým otcem i s matkou a vydal se na cestu s andělem. Tak i my se musíme rozžehnati s mnohými věcmi, na nichž lpělo naše srdce, a budeme-li učelivi, provodí nás anděl, a to větší anděl než byl Rafáel, anděl andělů, Duch svatý.

— Znáš cestu, která vede do Medie? — Zním. Po všech cestách té krajiny často jsem chodil. (Tob. 5, 7—8.)

Ó, nechtějme, aby Duch svatý chodil těmi cestami sám — cestami, jež vedou k životu pravému. Neodlučujme se nikdy od svého vůdce, byť i cesta byla daleká a plná hořkosti!

DUCHOVNĚ MRTVÍ

Jak mnoho jest mezi námi duchovně mrtvých! Biskupu sardskému praví Pán ve Zjevení sv. Jana: Znam tvé skutky, že máš jméno, jako bys žil a jsi mrtev. (Zjev 3, 1.) Jsme živi tělem, duchem však mrtvi. Živi pro tento svět, mrtvi pro onen.

Pán volá: Vstaň! To je hlas jeho milosti. Ozývá se svědomím, zní z úst rodičů, učitelů, kazatelů, mluví k nám knihou, smrtí drahých přátel, neštěstím, bídou, nemocí.

Působnost božské milosti na duši lidskou jest podle nauky víry dvojí: osvětluje rozum, bychom byli schopni dobro poznati, rozněcuje vůli, bychom poznané dobro konali. Nejsme sice nikdy prosti pochyb o tom, co je dobré a co je zlé, co máme činiti a čeho se varovati, ale celkem sotva kdo bude moci před soudem Božím se omlouvati, že nevěděl, jaké byly jeho povinnosti. Není těžké dobro poznávati, ale je těžké dobro konati. Bůh nám ovšem pomáhá. Zapaluje v nás oheň lásky. Posiluje vůli. Vnuká dobré úmysly. To vše jest však jen pomoc, nikoliv nucení. Kdyby nás Bůh nutil k dobrému, konali bychom je všichni bez výjimky vždy a všude, ale rozumí se, že by pak naše dobré skutky nezasluhovaly odměny. Pomáhá tedy, ale nenutí. Mluvíme o milosti pomáhající. Touto milostí Bůh skutky naše dobré předchází, doprovází a dovršuje. Bez ní bychom byli schopni konati snad jen některé skutky dobré, jak je konali a konají ušlechtilí pohané, ale skutky ty by nezasluhovaly, aby byly odměněny Bohem na věčnosti.

Bůh nás volá k životu. O tom není pochyby. Hyneme-li či jsme-li již dokonce mrtvi, jest chyba jistě v nás: nedostatek dobré vůle a ochotnosti. Tu se jeví nejzřetelněji známá dvojakost a rozpoltěnost lidské povahy. Máme sice zálibu v dobru, ale přece k němu nelžeme celou duší. Jsme obyčejně rozdělení mezi dobro a zlo a ve chvílích rozhodných zůstáváme státi na poloviční cestě.

Proslulý italský básník Gabriele d'Annunzio si koupil překrásnou vilu u jezera Gardského a zařídil si ji zajímavě i přepyrově. V domě tom upoutává zvláště jeden pokoj. Je vyzdoben obrazy, jež znázorňují, co básník na světě nejvíce miloval: koně, honicího psa, letadlo, meč, plápolající oheň, varhany a ženu. Zatím co stěny jsou věnovány pozemským radostem básníkovým, je strop ozdoben obrazy připomínajícími věčnost. Tam je totiž namalován veliký kříž se znaky utrpení Kristova.

I když nechceme nic usuzovati o mravním životě toho muže, přece nemůžeme věřit, že by krátký pohled na obraz umučení Páně stačil, aby člověk zapomněl na svoji lásku k věcem pozemským a zcela se od nich odvrátil.

Chceme-li to však upřímně obrátiti na sebe, můžeme snad říci, že pokojík našeho srdce je právě tak zařízen jako ten básníkův. Je v něm vše: pozemské i nebeské, vznešené i nízké, dobré i zlé. A zrak duše bloudí po těch obrazech, téká s jednoho na druhý, líbí se mu hned ten, hned onen — a v tom je ta nešťastná rozeklanost a kolísavost naší vůle. Choroba duše, jež tak často vede k smrti. Máme jméno, jako bychom byli živi, ale jsme mrtvi.

POSTAČÍ TI MOJE MILOST

Pán učil zástupy na březích jezera Genezaretského mluvě s lodičky Petrovy. Když přestal mluvit, kázal Petrovi, aby zajel na hlubinu a rozestřel síť své k lovení. Petr se zdráhal, neboť celou noc před tím pracovali, ale nic nechytili. Poslechl však a když rozestřel síť, zahrnul veliké množství ryb, že síť se trhala. Ten div učinil Pán, aby mu naznačil, co dokáže i nemohoucí člověk, pomáhá-li mu Bůh.

Bez Boží pomoci nemůžeme nic, s Božím přispěním vše.

Této pomoci Boží je člověku nezbytně třeba ke každému konání, jež směřuje k věčné spáse. Dostává se jí člověku přímým působením Ducha Božího na duši člověka. O Letnicích se zjevil Duch svatý v podobě ohně. Tím se naznačilo, že účinnost Ducha Božího se podobá účinnosti ohně. Oheň svítí. Za temné noci bychom zbloudili, kdybychom neměli světla. Tak osvětluje Duch svatý rozum člověka, aby byl schopen poznati, co je dobré a co zlé, co vede k poslednímu cíli lidského bytí a co od něho odvrací. Ovšem pouhé toto poznání by nestačilo. Je zajisté mnoho lidí, kteří vědí docela dobře, co mají činiti a čeho se varovati, a přece tak nečiní. Nemají k tomu dosti síly. Vůle jejich je slabá a nedokonalá. V člověku je stálý spor mezi vyšší a nižší stránkou jeho přirozenosti, mezi duchem a tělem. Dva zákony se prou v nitru lidském o prvenství: zákon těla a zákon ducha. Tak si stěžuje i Apoštol na tento vnitřní rozpor ve svém listě k Římanům: Libuji si totiž v zákoně Božím podle člověka vnitřního, ale vidím jiný zákon v údech svých, který bojuje proti zákonu myslí mé a jímá mě pod zákon hříchu, jenž jest v údech mých. Já nešťastný člověk! Kdo mě vysvobodí z těla smrti této? Milost Boží skrze Ježíše Krista, Pána našeho! (7, 22/24.) Nestačí tedy pouhé poznání. Je třeba, aby vůle se rozhodla poznané dobro konati a poznaného zla se varovati. Duch svatý posiluje vůli. Oheň nejen svítí, ale zároveň hřeje. Co tvrdé, činí oheň měkkým a podajným: železo, vosk. Co měkké, činí tvrdým a odolným: hlínu, těsto. Stejnou změnu působí Duch svatý ve chtění člověka. Rozehřívá takřka vůli, aby byla tvrdá proti pokušením a povolná k dobrým vnuknutím.

Někdo by se mohl diviti, proč tedy Duch svatý zcela nevyléčí našich slabostí a proč nechává člověka, aby se zmítal vnitřními zápasy, pochybnostmi a pokušeními. Tato křehkost naší přirozenosti jest následkem hříchu prvotního a nemůže tudíž z kořene vyvrácena býti: sice jinak by spasení

naše nezáviselo na naší vlastní snaze a bylo by toliko dílem nejvýše slitovného Boha. Byli by pak spaseni všichni lidé bez rozdílu, ať konali dobré či zlé, poněvadž všichni lidé jsou poddáni stejné slabosti. Podrobuje tedy Bůh všecky lidi zlu, avšak tak, že každý je může překonati, má-li dobrou vůli, neboť Bůh chce, aby všichni lidé spaseni byli a k poznání pravdy přišli. (Tim. 2, 4.) Živť jsem já, praví Pán Bůh. Nechci smrti bezbožníkovy, nýbrž aby bezbožný obrátil se od cesty své a byl živ. (Ezech. 33, 11.) Pravdou zůstane vždycky: Hříšníci nezahynou věčně proto, že nemohli býti dobří, nýbrž proto, že nechtěli býti dobří.

Veliká je lidská slabost, ale není nepřemožitelná, byť se člověku tak někdy zdálo v černých chvílích života. Apoštol vyznává, jakému utrpení ho podrobil Bůh: Abych pro nesmírnost zjevení se nevyvyšoval, byl mi dán osten pro tělo, anděl to satanův, aby mě poličkoval. Pro něj jsem prosil třikráte Pána, aby odstoupil ode mne. Ale on mi řekl: Postačí ti moje milost: neboť síla v slabosti se zdokonaluje. (2. Kor. 12, 8—9.)

Antická pověst vypravuje, že nedaleko Sparty nalézala se neobyčejně hluboká propast, do níž vrháni ti, kdo byli odsouzeni k smrti. Do této propasti byl též vržen vojevůdce messenský Aristomenes s padesáti svými vojíny. Ti všichni o skalnaté útesy v propasti se zabili a mrtvi padli na její dno. Když však Aristomenes byl do propasti vržen, tu náhle snesl se s výšiny veliký orel a rozepjal křídla pod klesajícím Aristomenem, takže on jen pomalu dolů se snášel a zcela bez poranění ocitl se na dně propasti. Odtud podzemní chodbou vyšel opět nahoru.

Ve Starém Zákoně dí Hospodin národu israelskému: Sami jste viděli, co jsem učinil Egypťanům, kterak jsem vás nesl na křídlech orličích a k sobě přivedl. (Ex. 19, 4.) A Mojžíš děkuje Bohu, že jako orel budí k letu mláďata a nad nimi poletuje, tak Hospodin vzal národ Jakobův a nosil svými peru-

těmi. (Dt. 32, 11.) — Tím orlem se míní nadpřirozená síla Ducha svatého, která nadnáší člověka, aby neklesl a nezahynul.

Bůh tě nese! Poddej se síle jeho milosti! Na tobě vše záleží. Ten, jenž Tě stvořil bez tebe, nespasí tě bez tebe!

SVÁTOST OSVÍCENÍ

Jan pravil fariseům na poušti: Uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte. Spasitel byl již mezi nimi, ale neznali ho. Slova Předchůdce Páně platí každému z nás. V každém z nás jest někdo, jehož my neznáme. Kdo jest to? Odkud přichází?

Přinášejí do kostela nemluvňátko. Bude pokřtěno. Co se stane? Hle, Bůh se vystěhuje, lze-li tak mluvit, ze své nebeské slávy. Kam půjde? Kam se odeberou Tři Osoby? Snad do nějakého většího a jasnějšího ráje? Ne, vstupují v duši dítěte, jež křtí kněz ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Před chvílí bylo toto dítě jen lidským dítětem. Odnášejí je nyní z chrámu. Andělé se koří. Jest to dítě Boží. V duši jeho přebývá Bůh.

Mnozí lidé slaví výroční den svého narození. Blahopřejí různým osobám, jež se dožily na příklad padesátých narozenin. Těžko lze chápati, jaký to má smysl. Není jasno, proč by se mělo přáti člověku k tomu, že stárne. Něco jiného by bylo, kdyby se člověk rodil stár a poznenáhlu se vzdaloval od svého stáří, takže by údům přibývalo křepkosti a mládí, a mohl se snad těšiti, že přirozeným vývojem bude moci v padesáti letech létat nebo něco podobného. Nemá smyslu slaviti zrození lidské. Mělo by však smysl slaviti zrození k životu nadpřirozenému, slavný vjezd Boha do duše, jenž udál se při křtu svatém. Mělo by smysl slaviti hodnost křesťanskou, zrození božské, přijetí za dítě Boží.

Mluvíme-li o křtu, představují si mnozí lidé, že před mnoha lety byli zapsáni do matriky narozených a to že bylo vše. Stalo se však nekonečně více. Duše vaše se spojila s Bohem. Ba více: do duše vaší zavítal Bůh. Stav se hostem vaším, vyzdobil si nový svůj příbytek: očistil jej od skvrny hříchu prvotního a posvětil svou milostí. Přijal vás za své dítky a udělil vám právo na dědictví věčného života. Přivtělil vás ke Kristu, svému milovanému Synu. Učinil vás údy jeho tajemného těla, jímž jest Církev. Učinil vás vlastnictvím Kristovým a vtiskl duši vaší nezrušitelné znamení křesťana. Vzdělal ve vás chrám Ducha svatého, spočívající na třech pilířích: víry, naděje a lásky. Uschoпил duši vaši, aby chápala svět nadpřirozený a obdařil ji duchovními smysly, sedmi dary Ducha svatého, jimiž by vnímala světlo shůry a nabývala síly v tom světle kráčet.

Svatí Otcové řečtí nazývali křest svátostí osvícení, poněvadž křtem se stává duše schopnou chápati věci božské a toužiti po nich. Vidíme-li kol sebe tolik náboženské nevědomosti a lhostejnosti, tolik pochybovačnosti a nevěry, můžeme si to vysvětliti tím, že v přemnohých duších nepřebývá Bůh. Duše tyto žijí v hříchu smrtelném. Byly sice pokřtěny, ale poslaly Boha do vyhnanství. Přestaly býti chrámem Ducha svatého. Proto nemají víry. Pošlapaly drahé perly — dary Ducha Božího. Nejsou proto schopny, aby rozuměly věcem božským. Nejsou osvíceny. Zavrhly slávu dne, kdy byly pokřtěny. Křest jest jim pokladem ukrytým na místě neznámém, pramenem, jenž byl zasypán. Proto řeč Církve jest jim řečí cizí, nesrozumitelnou.

V knize Neklid Boží vypravuje slavný holandský malíř Verkade, jak se stal katolickým křesťanem. Zvláště zajímavé jest místo, kde čteme, jak už byl odhodlán přijmouti křest, ale přece ještě byl trápen mnohými pochybnostmi o víře. Jeho duchovní vůdce, misionář Le Texier, dobře rozuměl tomuto

stavu jeho duše a proto se ani příliš nesnažil přesvědčovatí ho o pravdách víry. — Chtěl s počátku, tak vykládá Verkade o něm, abych četl jisté knihy, ale poznáv, jaký odpor mám právě k četbě, povzbuzoval mne toliko, abych se mnoho modlil říkáje mi stále: Až se budete modliti a až se budete modliti rád, bude se vám pravda čím dál více zjevovati. Rozumově jsem se blížil k Církvi katolické stále více. Báł jsem se jen závazků, jež jsem měl vzíti na sebe a nemohl jsem ještě věřiti opravdu. Vypravoval jsem to Otcí Le Texierovi. Nedivil se tomu a řekl mi prostě: Dokud nejste pokřtěn, nemůžete věřiti jako my, neboť nadpřirozená ctnost víry jest milost, kterou dostáváme na křtu svatém. Až budete pokřtěn, je pravděpodobno, že zmizí všechny vaše nesnáze a pochybnosti. — A tak se také stalo. (W. Verkade, *Le tourment de Dieu*, L. Rouart et J. Watelin éd., Paris 1923, p. 152—3.)

Jen čistým se zjevuje Bůh a jeho pravda. Proto Jan připravuje lid judský na příchod Páně tím, že káže pokání a křtí. Jiné rady ni pomoci není ani nevěřícímu světu dnešní doby: Čiňte pokání, očistěte duše své od rmutu hříchu, odkopejte nános nečistoty, jenž pokryl vaše duše, a pramen milosti Boží a pravdy opět vám vytryskne!

PÁN S TEBOU

Plnou milosti nazval archanděl Gabriel Marii Pannu. Ne-třeba dlouho přemýšletí, proč ji tak nazval. Vždyť byla od početí svého neposkvrněná, dokonale svatá, jak v lidském smyslu člověk může svatým býti. Jí nedotkla se ani skvrna dědičné viny, jíž nikdo z lidí kromě ní nezůstal uchráněn. Nazval ji tak i s hledem na budoucí její důstojnost, neboť byla vyvolena za matku Boží. Mimořádným způsobem, působením Ducha Božího měla se státí matkou Ježíše Krista, nositi Bo-

ha v těle svém až do chvíle, kdy ve stáji betlemské se stala matkou nejpožehnanější.

Byla nositelkou Boha, živou monstrancí Těla Božího, přítokem Ducha svatého. V lůně svém přesvatém chovala Toho, jejž světy neobsáhnou, byla pravým a skutečným chrámem Nejsvětější Trojice.

Plná milosti! Je jasno, že slovem milost označil anděl vnitřní stav duše Mariiny. Ten stav bychom mohli vyjádřit také slovem svatost. Není to stav, který by byl nějakou výsadou Panny Marie. Je to stav, k němuž všechny duše jsou povolány. Milostí se nazývá předně proto, že je darem Božím, jehož si člověk nijak zasloužit nemůže. Za druhé proto, že milostí se stáváme Bohu milými a podobnými. Ta podobnost ovšem se nemůže nazývat ani přibližnou, máme-li na mysli nekonečnou svatost Boha a nesmírnou ubohost člověka. Člověk se podobá Bohu asi tak jako křivka, v níž probíhá hvězda světovým prostorem, se podobá křivce, v níž formováno jest vajíčko nějakého kolibříka. Ale podobnost to jest. A ta podobnost je něco tak vznešeného, že smíme nazývat Boha Otcem svým, neb pro ni nás Bůh uznává za své děti, dává nám podíl na své přirozenosti. A nejen to, dává nám i práva dědická a slibuje za odměnu sám sebe.

Duše ve stavu milosti jest částí Boha, náleží Bohu, nosí v sobě Boha. Sedmkrát se obrací kněz při mši svaté k věřícím a praví jim: Pán s vámi. To není pouhé rčení a pouhý pozdrav, to je skutečnost, jsou-li ve stavu posvěcující milosti. Pán je opravdu s nimi a v nich.

V krásné své knize o přítomnosti Boží v duši BŮH V NÁS vysvětluje P. Raoul Plus S. J., kolikerá je přítomnost Boží. Praví hned v úvodě: Katechismus nás učí, že Bůh je přítomen všude. Tato přítomnost všeobecná, tato všudypřítomnost Boží dojíhá sice některé duše, ale jest jich málo. Býti všude znamená u většiny lidí: nebýti nikde. Velká většina křesťanů

nechápe, jak může býti základem vroucího spojení s Bohem přítomnost Boží neosobní, nesnadno pochopitelná, táž pro hříšníka i spravedlivého, vyplývající toliko z toho, že Bůh je tvůrcem. — Za druhé je Bůh zvláštním způsobem přítomen v nebi. Ale nebe je tak vysoko! Je potřeba velikého vzletu, aby duše se pozvedla k důvěrnému spojení s Bohem v nebi tak, že by mu tato nesmírná vzdálenost nepřekážela. — Bůh jest dále přítomen v nejsvětější Svátosti oltářní. Tato přítomnost, ač velmi tajemná, je mnohem zřejmější. Vidíme něco, cítíme něco, naše nedokonalé smysly mají záruku přítomnosti. Ovšem, smysly vidí a postřehují jenom vnější zjev: skutečnost uniká našemu postřehu, ale ta troška podporuje naši víru, jež se klaní Bohu skutečně přítomnému pod vnějšími způsoby. Ale svátostná přítomnost trvá při svatém přijímání jen kratičkou dobu, a před nejsvětější Svátostí po celý život prodlévati nemohu. — Kromě této trojí přítomnosti jest ještě přítomnost jiná. Kde je Pán Bůh? tázal se kdosi dítěte. V mém srděčku. Jak se dostal Pán Bůh do tvého srdce? Milostí. Kdo Pána Boha ze srdce vyhání? Hřích. V těchto dětských odpovědích je stručně obsažena pravá nauka o přítomnosti Boží v nás. Nejpodivnější jest, že většina křesťanů nemá tušení, že má Boha v sobě. A přece praví Spasitel: Miluje-li kdo mě, slovo mé zachovávatí bude, to jest: je-li někdo věren mým přikázáním, nehřeší, žije ve stavu milosti, Otec můj bude ho milovati, i přijdeme k němu a příbytek u něho si učiníme. (Jan, 14, 23.) V tom smyslu je duše křesťana spravedlivého příbytkem Božím, nositelkou Boha a živou monstrancí jako Matka Páně. Nosí Krista! Je svatostánkem, v němž trvale dlí Bůh, dokud ho těžkým hříchem nevypudí. Myšlenka, že nosíme Boha v sobě, má povznášeti, utěšovati, síliti, očišťovati.

Byl-li by kdo pokoušen, že proto zpyšní nebo bude v tom přepínati, tomu můžeme říci, co pravil svatý Bernard: Osel, který nesl božského Spasitele, nepřestal býti oslem.

BŮH A DUŠE

Umělci starokřesťanští znázorňovali Krista jako krásného jinocha, nesoucího na ramenou ovečku. V Lateráně se chová socha taková, pocházející ze třetího nebo čtvrtého století po Kristu. Tak vyjádřen poměr Boha k duši. Láska pastýře k ovečce jest obrazem lásky Boží k duši člověka. Jest to ovšem jen nedokonalý obraz. Dobrý pastýř nese ovečku na ramenu — to jest jen pouhé objetí, vnější dotyk. Bůh se spojuje s duší vnitřně, dokonale, takže Bůh je v duši a duše v Bohu.

Dvojí jest spojení Boha s člověkem: duchovní a tělesné. Bůh jest duch a člověk má duši. Proto se Bůh spojuje s duší člověka. Toto spojení nastává při křtu svatém. Duše se očišťuje od hříchu dědičného a ode všech hříchů přede křtem spáchaných a stává se příbytkem Boha. Toto přebývání Boha v duši nazýváme posvěcující milostí, hledíme-li k účinku, jaký přítomnost Boží v duši způsobuje: posvěcení. To posvěcení je dar, jehož si nemůžeme zasloužiti. Přijímáme jej zdarma, bez zásluh, z milosti. Proto jej nazýváme prostě milostí. Posvěcení duše na křtu svatém jest projevem lásky Boží. Připisujeme je tudíž Duchu svatému. Obyčejně si představujeme křest tak, že jsme dostali milost posvěcující, to jest ně c o, místo abychom si představili správněji, že jsme přijali Boha, totiž n ě k o h o. Milost posvěcující jest jen slovo. A jaké slovo? Pro mnohé slovo temné, nepřesné, nejasné. Řeknu-li někomu, že přijal na křtu svatém milost posvěcující, nepochopí hned. Řeknu-li však, že přijal Boha, ihned porozumí. O správnosti této představy svědčí, co Kristus Pán praví v evangeliu svatého Jana: Miluje-li kdo mě, slovo mé zachovávatí bude, a Otec můj bude ho milovati, i přijdeme k němu a příbytek u něho si učiníme. (Jan 14, 23.) Jak dlouho přebývá Bůh v duši? Tak dlouho, dokud ho milujeme a slovo jeho zachováváme. Přestoupíme-li zákon Boží vědomě a dobrovolně v důležité věci,

roztrháváme pouto lásky, které nás spojovalo s Bohem a duše přestává býti příbytkem Božím.

Avšak Bůh není toliko duch. Bůh jest v jistém smyslu i tělo. Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi, praví svatý Jan na počátku svého evangelia. Druhá božská osoba, Syn Boží, stala se člověkem a vtělila se v přechistém lůně panenské Matky. Člověk také není pouhý duch. Má duši, ale má také tělo. Proto se Bůh nespojuje s člověkem jenom duchovně, nýbrž také tělesně. Kristus dává svým věrným tělo své za pokrm a krev svou za nápoj. Tak nastává nejužší spojení mezi milujícím a milovaným, mezi Bohem a člověkem. A to spojení je tělesné. Nazýváme je svatým přijímáním. Měli bychom je výstižněji nazývati svatým sjednocením podle slov Páně: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. (Jan 6, 57.) Co jest účelem tohoto tělesného spojení? Nic jiného než zachovati a utvrditi duchovní spojení s Bohem, rozmnožiti milost posvěcující. Bůh přichází jako Chléb, aby zůstával jako Duch. Jako Chléb trvá Bůh v člověku jen kratince: dokud se nestráví způsobu chleba. Jako Duch trvá Bůh v duši, jak dlouho duše chce.

Ó, duše, jak vzácného máš hosta! Čím bys byla bez Něho? Byla bys mrtva. Byla bys zavržena. Zavržen jest ten, kdo jest bez Boha. Buď pohostina k svému Bohu! Dej mu, co nejlepšího máš! Mnoho jest lidí, kteří hostí Boha tím, že ho pohřbívají do svého srdce jako do hrobu. Kolik duší se podobá zahradě na hoře Olivové! Mistr jest v ní. Vše kolem spí, místo aby bdělo s ním. A cosi vystupuje z tmy — snad, aby vykonalo zradu. (Raoul Plus, *Vivre avec Dieu*, Toulouse, Apostolat de la prière 1927, p. 76.)

Svatá Terezie, když myslila na tajemství přítomnosti Boží v duši, divila se, že křesťané užívají výrazu všední nebo lehký hřích. Jak může býti všedním hříchem, urazíme-li Pána tak dobrého? Jak může býti lehkým hříchem zraniti ho úmyslně,

byť to bylo bodnutí špendlíčkem? Bylo by to zrovna tak jako kdyby někdo řekl: Hodím jen trochu prachu na svatostánek!

Ó duše! Bůh přebývá v tobě. Jsi stvořena pro nebe, a hle, nebe již jest v tobě.

V jednom kázání svém líčil svatý Augustin krásy nebe. Nakonec pravil: Co chcete více vědět? Tažte se Toho, jenž přebývá ve vás! Nebe, toť přítomnost Boží. Nebe bude totéž, co přebývání Boha v duších skrze milost, ale bude to j i n a k. Kdo žije s Bohem v nitru duše, ten již na zemi žije na v ý - s o s t e c h.

ZROZENÍ CÍRKVE

Vystavme si město s věží a vrch její ať sahá k nebi: proslavme tak své jméno, abychom se nerozptýlili do všech krajin! (Gen. 10, 4.)

Tak mluvili lidé v zemi Sennaar. Chtěli stavěti bez Boha, proti Bohu, mimo Boha. K velikému dílu je třeba jednoty. Neměli jí ani v myšlence ani v činu. Bůh jim vzal jednotu. Přestali si rozuměti. Nedostavěli. A jméno města nazváno bylo BABEL.

Duchem Božím naplnění mluvili rybáři galilejští o slavnosti Letnic k zástupům ze všelikého národu pod nebem o velikých skutcích Božích. I žasli všichni a divili se, řkouce: Kterak my každý slyšíme jazyk svůj vlastní, ve kterém jsme se zrodili? My Parthové a Medové i Elamité a obyvatelé Mesopotamie, Judska i Kappadocie, Pontu i Asie, Frygie a Pamfylie, Egypta a končin Libye ležící při Cyreně, i příchozí Římané, jak židé tak novověrci, Kréťané i Arabové? (Sk. ap. 2, 8—10.)

V den Letnic vrátili se k jednotě smýšlení, jazyka i činu ti, kteří měli stavěti s Bohem, v Bohu a pro Boha. Sjednotili se Duchem svatým, aby vystavěli budovu, jež nazývá se Církví.

V ten den počali apoštolové kázati a křtíti. V ten den vidi-

telně se zrodila Církev. Co jest Církev? Jest především jednota duší vytvořená Duchem svatým. Za tuto jednotu duší zvláště se modlil Kristus při poslední večeři: Otče svatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my. (Jan 17, 11.) Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všichni byli jedno jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mě poslal. A já jsem jim dal slávu, kterou jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my jedno jsme: já v nich a ty ve mně, aby byli v jednotě dokonalé, by svět poznal, že jsi ty mne poslal a že jsi je miloval, jako jsi miloval mne. (Jan 17, 20—23.)

Lidé vyšli z Boha a k Bohu se vracejí. Tak voda, jež vypařením vyšla z moře, rozličnými cestami se vrací k svému středu a cíli. V kapkách dešťových padá k zemi, jako sníh pokrývá vrcholy hor, rosou zavlažuje lučinu — ale vždy směřuje neomylně k moři. Kapky se spojují v praménky, praménky se spojují v potůčky, potůčky se spojují v řeky. A řeka jest sjednocení vod a nejjistější cesta k moři. Jest obrazem veliké jednoty duší Duchem svatým spojených v Církvi. Řeka je cesta k oceánu. Církev je cesta k Bohu.

Církev je jednota. A dějiny Církve jsou dějiny boje za jednotu. V prvních čtyřech stoletích bojovala především za jednotu v nauce. Povstávala proti bludařům, kteří trhali nesešíváný háv jejího božského učení a na slavných sněmech svých stanovila jediné pravou nauku o Bohu, o Ježíši Kristu a o Duchu svatém. Ti, kteří nemilovali jednoty, ji opouštěli. A opustivše zahynuli jako dítky, jež zradily matku. Boj ten o jednotu víry neustal, ani když zápasila o svoji svobodu a hájila svých práv proti zvůli vladařů a když se zmítala bolestnými rozvraty vnitřními a neustává ani nyní, kdy jako nezdolná skála pravdy a jistoty stojí proti pochybám novověkých filosofů a bludům moderního světa.

Jest marno ji pronásledovati. Je nezdolná. Má božské zaslíbení věčného trvání. Jest marno ji nenáviděti. Uchvacuje jednotou své světovosti, jsouc stále schopna obsáhnouti všechny národy světa a pojmouti je ve svatou síť evangelia. Jest marno ji tupiti a ukazovati zlomyslně skvrny, které kdysi na ní ulpěly a rány, jimiž před staletími trpěla. Od skvrn se očistila vnitřní silou božské milosti a z ran se vyhojila, přechávši čas těžké zkoušky, jíž podrobil ji Pán. Zříme ji čistou a krásnou. A nic nezabrání, abychom ji nemilovali. Miluje-li jinoch krásnou dívku, jaký by mohlo míti smysl říkati mu, že byla velmi ošklivým a zlým děvčetem, když jí bylo třináct let?

ABY VŠICHNI JEDNO BYLI

Jeden člověk chodil po horách a přišel na místo, kde veliký balvan spadnuv zcela zatarasil cestu, takže nebylo východu ani napravo ani nalevo. A člověk vida, že nemůže jíti dále, pokoušel se odvaliti balvan, namáhal se velmi, ale marně. I usedl smuten a řekl: Co si počnu, až nastane noc a já zde zůstanu v samotě bez potravy, bez přístřeší, bez ochrany v době, kdy divoké šelmy vycházejí na lov? A jak byl zabrán do těch myšlenek, přišel jiný pocestný, a učiniv, co první a poznáv, že nemá sil, aby odvalil kámen, usedl tiše a sklonil hlavu. A po něm přišlo mnoho jiných a žádný nemohl odvaliti balvan, a jejich bázeň byla veliká. Konečně pravil jeden ostatním: Bratří, modleme se k Otci svému, jenž jest na nebesích: snad se slituje nad námi a pomůže nám z této nesnáze. I poslechli a modlili se vroucně k Otci, jenž jest na nebesích. A když se pomodlili, pravil ten, jenž byl řekl: Modleme se: Bratří, kdož ví, zda všichni nedokážeme, co jsme sami nedovedli? I povstali a všichni spolu se opřeli do balvanu. Balvan

uhnul a oni šli svou cestou v pokoji. (F. Lamennais, *Paroles d'un croyant*, Paris, Garnier Frères, p. 15/6.)

Smysl podobenství je jasný: pocestný je člověk, cesta je lidský život, balvan jsou překážky na cestě života, bída, nemoc, neštěstí, strasti všeho druhu. Běda samotnému! tak učí život. Víme dobře, že kdo chce vykonati něco velikého, nesmí zůstat sám. Musí se spojit s jinými lidmi, kteří mají dobrou vůli. Tito lidé musí býti vedeni jednou myšlenkou a ovládnuti tímž zákonem, jinak nic nevykonají. Kdybychom se tázali, čeho je lidem nejvíce třeba, odpověděli bychom si: jednoty.

Proto Kristus po večeři poslední se modlil za své věrné a vyprošoval jim od Otce jednotu: Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mně, aby všichni byli jedno, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mně poslal. (Jan 17, 20/21.) Jednota je známka, podle které svět má poznati společnost Kristem založenou, společnost těch, kteří myslí s Bohem a kteří myslí jako Bůh. Jak svědčí svatý Lukáš, byla první obec věřících jednotna, měla jedno srdce a jednu duši. (Sk. ap. 4, 32.) Svatý Petr napomíná křesťany: Buďte všichni jednomyslni (I. Pet. 3, 8). Od počátku střeží církve Kristova svoji jednotu, zvláště jednotu v nauce. Proto i apoštol lásky Kristovy, svatý Jan, píše křesťanům, aby se vystříhali těch, kteří ruší jednotu víry: Přichází-li kdo k vám a nepřináší-li tohoto učení, nepřijímejte ho do domu, ani ho nepozdravujte. Neboť kdo ho pozdravuje, zúčastňuje se v jeho skutcích zlých (II. Jan, 10/11). Vždy vylučovala církve ty, kteří porušovali jednotu víry. Bylo to správné, neb pravda jest jen jedna a síla jest jen v jednotě.

Jedno a totéž učení, jedny a tytéž svátosti, jeden a týž nejvyšší představený — toť jednota a jednotnost Církve Kristovy. Kde není této jednoty, tam není pravá Církev Boží. Či lze si

mysleti, že modlitba Krista Pána za jednotnost zůstala nevyšlyšena? Kdo by vůbec mohl býti vyslyšen, ne-li On?

Je tedy třeba, aby v Církvi trvalo živé vědomí jednoty. Je módním heslem, že si může každý rozřešiti sám svůj poměr k Bohu a utvořiti si sám své vlastní náboženství. Kolik hlav, tolik smyslů. Nic tak neodporuje evangeliu Kristovu. Což se nemohou tito vynálezci vlastního náboženství na chvílku zamysleti nad modlitbou Páně? Není jim divné, proč tato modlitba je v množném čísle? Otče n á š, chléb n á š, dej n á m, odpusť n á m! Proč neučil Kristus modliti se: Otče můj, chléb můj dej mně, odpusť mi? Vysvětlení je snadné. Jsme všichni děti jednoho a téhož Otce a je tedy správně, abychom ho všichni stejným způsobem ctili. Je-li nějaká pravda, je to pravda pro všechny. Proto i církve ve svých bohoslužebných modlitbách užívá vždy čísla množného, aby naznačila, že k Bohu nemůže nikdo jíti sám, a aby vyjádřila, že ona zachovává a vytváří jednotu, o kterou Kristus prosil před svým umučením.

Tato jednota se musí ovšem jeviti nejen v modlitbě, nýbrž i ve skutecích. Po tom poznají všichni, že jste učedníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým, řekl Pán. (Jan 13, 35.) Hleďte, jak se milují, říkali pohané, když viděli umírat křesťanské mučedníky. Hleďte, jak se rvou! mohou, žel, říkati nepřátelé víry Kristovy zlomyslně, když vidí někdy nesvornost mezi věřícími. Láska mezi křesťany má býti nerozborná — v životě i smrti. Jan Lucemburský padl v nešťastné bitvě u Kreščaku. V tom boji byli rytíři navzájem svázáni provazy, aby buď všichni zvítězili nebo všichni padli. Není-li takové jednoty mezi křesťany, není divu, že pak platí hořké slovo básníka:

Zlí jsou sjednoceni v hněvu svém —
dobří spojití se nedovedou...

KLÍČE PRAVDY

Duch lidský prahne po pravdě. Jako chléb je pokrmem těla, tak pravda jest pokrmem duše. Není myslitelné, že by Bůh, stvořiv člověka a dáv mu živelnou touhu po pravdě, ponechal ho v nevědomosti o smyslu a cíli života. Buď by nemohl člověku zjevit pravdu, — pak by nebyl všemohoucí, anebo by mu jí zjevit nechtěl — a pak by nebyl dobrý. Bůh, jenž není všemohoucí, je stín. A Bůh, jenž není dobrý, je démon.

Potřeba a nutnost zjevení vyplývá důsledně z povahy člověka na jedné straně a ze samého pojmu Boha na straně druhé. Bůh mluvil k lidem, toť nepochybně, jak Apoštol svědčí: Druhdy Bůh na mnohokrátě a mnoha způsoby mluvil k otcům našim skrze proroky, v těchto však dnech — by poslední mluvil k nám skrze Syna svého, kteréhož ustanovil dědicem všech věcí, skrze nějž světy učinil, kterýžto jsa výbleskem slávy a výrazem podstaty jeho a udržuje všecko mocným slovem svým, zasedl na pravici velebnosti na výsostech, když byl vykonal očistu od hříchů. (Žid. I. 1—3.)

A jako Bůh mluvil skrze Syna svého, tak Syn mluví skrze svou Církev. Jako Kristus je Slovo vtělené, tak Církev je slovo hlásané a přijímané. Jako Otec poslal Syna, tak Syn poslal Církev. Kdo slyší Církev, slyší Krista. Kdo pohrdá Církví, pohrdá Synem, a kdo pohrdá Synem, pohrdá tím, jenž ho poslal. To je zřetelná mluva Evangelia.

Kristus ustanovil apoštoly učiteli národů a dal jim touž učitelskou autoritu, kterou měl sám. Jejich učení nebude pouhá filosofie, nýbrž neodvolatelný a obecně závazný zákon pravdy hlásaný jménem Božím.

Pravda učení apoštolského se opírá o duchovní moc. To je vyjádřeno především symbolem klíčů. Klíče znamenají moc, vládu, vlastnictví. Znamenají ovšem také víru, soustavu pravd,

které mocí duchovní od Krista pocházející se hlásají. Tato soustava je velmi určitá a přesná. Tím se podobá klíči. Změníme-li na klíči jediný zářez, stává se celý klíč nepotřebným. Dogmata křesťanská jsou přesně vyjádřené pravdy Evangelia Kristova. V Evangeliu může býti a jest leccos nejasného a tajemného. V nauce víry vše jest jasné a určité. Je-li Evangelium otázkou, jest Kredo odpovědí. Nic nelze měniti v Kredo, jako nic nelze měniti na klíči. Křesťanské Kredo, jak píše Chesterton, jest nade vše filosofií tvarů a nepřitelem beztvárnosti. Tím se liší od vši oné beztvaré nekonečnosti manicheistické nebo budhistické: od ideálu nestvoření všech tvorů. Tím se liší také od analogické neurčitosti pouhého evolucionismu, od myšlenky, že tvorové neustále ztrácejí svůj tvar. Člověk, jemuž by se řeklo, že jeho jediný domovní klíč splynul s milionem jiných v budhistickou jednotu, byl by rozmrzen. A člověk, jemuž by se řeklo, že klíč v kapse postupně roste a vyráží výhony a rozvětňuje se v nové útvary, nebyl by potěšen o nic více. (G. K. Chesterton, Nesmrtelný člověk, V. Petr, Praha 1927, s. 246.)

Kdyby byla Církev zrušila dogma o potřebnosti dobrých skutků k spáse, byl by se uchlácholil Luther a nebylo by protestantů. Kdyby byla Církev odvolala nauku o nerozlučitelnosti manželství, byl by Jindřich VIII. zůstal jejím synem a nebyla by odpadla Anglie. Avšak nauka víry jest klíč: vyjme-li se jediný článek ze soustavy dogmat, padají také všechny ostatní.

Na soustavu věroučných článků se dívají pochybovači našeho věku asi tak jako se dívá divoch na klíč. Ukážeme-li mu klíč, řekne, že je to kus železa mající podivný, libovolný tvar. Chesterton praví, že klíč není věcí, o níž by bylo možno diskutovati. Buď se hodí do zámku nebo nikoli. Je zbytečné, aby se lidé o něj hádali nebo aby jej sestrojovali podle čistých zásad geometrie nebo dekorativního umění. Nevěřící se domnívají,

že Církev prohlašuje to neb ono dogma zcela libovolně a nechápou vůbec, k čemu to. Jest to tak, jako kdyby se divoch díval na zámečnicka pilujícího klíč: naprosto by nechápal, proč mu dává takový fantastický tvar. Proč piluje zámečnick klíč tak a ne jinak? Aby se hodil do zámku. Aby jím bylo možno otevřít dveře. Proč mluví Církev tak a ne jinak? Aby se správně rozumělo Evangelium. Aby přesně a nebludně poučila o smyslu a cíli života.

Víra je klíč. Kdo má klíč, je vlastník. Jsme vlastníky domu Božího. Ještě nejsme v tom domě. Bloudíme ještě cizinou tohoto světa. Na konci toho putování staneme u brány domu Božího. Jak ji otevřeme? Klíčem víry. Kdo uvěří, bude spasen, řekl Pán.

Nevěřící také putují světem. Jsou také povoláni do domu Božího. Ale nemají klíče. Ztratili jej. A nemajíce víry, nemají ani naděje. Nevědí, kam jdou. Nevědí, k čemu jsou na světě. Jsou podobni člověku, který ztratil klíč domu, kde byla připravena večere a bílé lože. Nemůže vejít do toho domu. Musí hladov spát pod širým nebem nebo na bídém loži špinavé hospody.

K čemu dům, když není klíče? Jakou cenu může mít život, nemá-li smyslu?

Francis Jammes vypravuje o mladém Číňanu Deo Van Din-hovi, který studoval ve Francii architekturu. Poznal ho již jako nemocného, když přijel do Pyrenejí na léčení. Byv vychován v taatismu nevěřil Deo Van Dinh nic, to jest věřil, že po smrti jeho duše splyne s věčnou nicotou. Jammes ho poučoval takto: Myslím, že život má smysl téměř stejně jako zajíc má smysl rychlosti nebo jako cesta má smysl či směr napravo či nalevo, vzhůru nebo dolů. Myslím, že máme od narození smysl pro Boha a směr k Bohu a že tedy všechny naše síly mají směřovati k životu věčnému. Je příliš smutné a příliš hloupé mysliti si, že všechna naše krásná přátelství, po-

libky snoubenců, láska k rodině, vznešené myšlenky umělecké a vědecké, skutky šlechetné obětovnosti nemají věčného smyslu a že by naše ubohé tělo, jež je zrodilo, mělo mítí konec svůj v hnisu a hnoji.

Deo Van Dinh přemýšlel několik dní. Dav si vyložiti pravdy víry prohlásil jednoho jitra: Věřím. Chci býti pokřtěn. (F. Jammes, *La divine douleur*, Paris, Bloud et Gay 1929, p. 180—183.)

Smysl života — toť klíč víry.

Ubozí, kdož budou tlouci na bránu Života a volati: Pane, Pane, otevři nám. Jim odpoví Ženich: Amen, pravím vám, neznám vás. (Mat. 25, 11—12.)

SKÁLA PRAVDY

Svět je čím déle tím lepší, ale lidé jsou čím dále horší, pravil kdysi stařec mladému knězi. Chtěl říci, že moderní člověk sice pokračuje v oboru věd přírodních a technických, ale upadá v životě mravním a náboženském. Civilisační pokroky neúčinnily člověka šťastnějším. Naopak, vzbudily v něm přílišnou sebedůvěru a klamnou domněnku, že věda rozřeší všechny záhady a odhalí všechna tajemství, a že člověk budoucnosti nebude již člověk věřící, nýbrž člověk vědoucí. Tato domněnka zklamala. Člověku je především třeba, aby věděl, proč je na světě a jak má žít. Avšak žádný poznatek vědy se nemůže změnit v příkaz. Věda zjišťuje povrch věcí, ale neproniká k jejich podstatě. Poznává, co jest a jaké to jest, ale nepoznává, odkud to jest a k čemu: a nikdy nedospěje k větě, která by stanovila: Čiň to, nebo nečiň onoho: totiž k větě, která by potvrzovala nebo vyvracela mravnost.

Není divu, že ti, kteří byli věřícími vědy, zůstávají světu dlužni odpověď na základní otázky životní. Moderní filosofie

není nic jiného, než pochybovačnost různým způsobem vyjádřená. Kde nalézt jistotu? Již před stoletím vyznal pařížský profesor filosofie Jouffroy, že jen křesťanské náboženství dává uspokojující odpověď tápajícímu duchu lidskému. — Jest malá knížka, tak píše, z níž se učí děti a z níž dostávají otázky v kostele. Ta knížka je katechism. Čtete ji a naleznete tam rozřešení všech otázek, jež jsem položil, všech bez výjimky. Tažte se křesťana, odkud pochází pokolení lidské, ví to; kam spěje, ví to; kterak tam spěje, ví to. Tažte se tohoto dítěte, proč je zde na světě a kam se poděje po smrti: dá vám odpověď vznešenou, které nebude chápati, ale která přes to jest podivuhodná. Tažte se ho, jak byl stvořen svět a k čemu; proč stvořil Bůh zvířata a rostliny; jak se zalidnila země; zda lidstvo povstalo z jedné rodiny či více; proč lidé mluví rozličnými jazyky; proč trpí, proč se zabíjejí, a kterak to vše se skončí: ví to. Původ světa, původ lidstva, vznik plemen, cíl člověka na tomto světě i na onom, poměr člověka k Bohu, povinnosti člověka k bližnímu, právo člověka na přírodu stvořenou, všechno zná a až doroste nebude na rozpacích v otázkách práva přirozeného, společenského, národního: neb to vše samo sebou a jasně vyplývá z křesťanství. (Théod. Jouffroy, *Mélanges philosophiques. Du problème de la destinée humaine.* Sept. éd. Paris 1901.)

Není příčiny se domnívati, že by se za sto let něco na věci změnilo. Filosofové našeho století jsou právě tak bezradni jako filosofové století předcházejícího, A jistotu nenalézáme nikde než v křesťanské nauce hláсанé Církví. Odkud má Církve tu jistotu? Od Krista. Ustanovil ji učitelkou všech národů. Kdo uvěří a bude pokřtěn, spasen bude, kdo neuvěří, bude zavržen — tak řekl. Tato slova předpokládají, že se Kristus postaral, aby apoštolové a jich nástupci byli nadpřirozeným způsobem chráněni před bludem ve věcech víry a mravů: jinak nemohlo by se nikomu přikazovati pod ztrátou věčné

spásy, aby věřil. Poroučí-li se víra, musí tu býti jistota víry. Té jistoty si byla Církev vždy vědoma. Nikdy neříkala národům: Hlásám vám evangelium, abyste uvěřili, je-li vám libo; není-li vám libo, žádné neštěstí, vždyť já ani nevím, hlásám-li je správně. Je to jasné: kdyby Církev byla podrobena omylu v otázkách víry, za nic by nestála a nejmoudřejší by bylo nic jí nevěřiti.

Církev si byla vždy jista, že Duch svatý ji chrání před bludem. Když se r. 1869 sešel obecný sněm církevní ve Vatikánu, nebylo v jeho programu jednati o této jistotě. Avšak protivníci víry hledíce zeslabiti autoritu Církve, rozvířili v novinách i časopisech otázku, může-li se Církev mýliti ve věcech víry či ne. Poněvadž se bylo obávati, aby věřící nebyli zvikláni, byla tato otázka pojata do programu sněmovního a dne 18. července 1870 v osmdesátém pátém zasedání sněmu 533 hlasy proti dvěma prohlášeno za článek víry, že Církev má neomylnou jistotu v otázkách nauky Kristovy. Nebylo tu prohlášeno nic nového: to, o čem vždy bylo obecné přesvědčení v Církvi — ale bylo vhodno prohlásiti to přesvědčení za dogma v době myšlenkové nejasnosti a tak v příboji bludů a polopravd nevěřícího světa vytýčiti na skále Petrově zářící maják bezbludné pravdy. (A. Eymieu, Deux arguments pour le catholicisme, Paris, Spes 1923, p. 242 sq.)

PASTÝŘ A OVČINEC

Pročítáme-li Evangelium, shledáváme, že Spasitel prohlášoval trojí jednotu: Já a Otec jedno jsme, praví Pán Židům. (Jan 10, 30.) Učeníkům: Vy a já jedno jsme, neboť přirovnává sebe ke kmeni, své věrné k ratolestem réвовým. (Jan 15, 5.) Podobně učí svatý Pavel, že Kristus je hlava, my pak údové. (I. Kor. 12, 12—27.) A třetí jednota: Vy všichni jste jedno, jste bratři, milujte se vespolek!

My a Kristus jedno jsme. On je hlava, my údové. Praví se, že Církev je tělo, jehož hlavou je Kristus. Proto se nemýlí svatý Augustin, když praví, že Církev je člověk přítomný všude, jenž má hlavu v nebi a údy zde na zemi. (In ps. 42. Patr. Lat. XXXVI. 476.)

Dvojím způsobem může člověk býti údem mystického těla Kristova: vnitřně a zevně. Vnitřně jest údem těla Kristova každý spravedlivý. Každý, kdo nějak byl pokřtěn: buď křtem vody, nebo křtem krve, nebo křtem touhy, a kdo podle víry své a svědomí svého je živ. Je patrné, že niterně mohou náležeti k Církvi i jinověrci a pohané, mají-li jen upřímnou touhu poznati pravdu a učiniti vše, co Bůh k spasení lidskému ustanovil. Zevně jest údem těla Kristova ten, kdo sice přijal křest, ale nežije v milosti Boží a tudíž není s Kristem spojen vnitřně. Jest sice údem těla Kristova, ale ne živým, nýbrž mrtvým. Jest ovcí stáda Kristova, ale ovcí ztracenou.

Kristus sice vstoupil na nebesa, ale neopustil země. Má tělo, v němž žije na zemi a v němž bude žíti až do konce světa. Církev je Kristus. Její hlas je hlas Kristův, její přikázání jsou přikázání Kristova, její moc jest moc Kristova.

Život Církve se podobá životu Kristovu. Dějiny Církve jsou jakousi obdobou života Kristova. Jako Kristus tak i Církev se zrodila v jeslích. Z nepatrných začátků se šířila po celém světě. Přišli k ní prostí pastýři i poslední mudrci starého Řecka. Pobití nevinátek betlemských se opakovalo v třistaletém pronásledování a mučení křesťanů. Útěk do Egypta je zobrazen útekem Církve do pustin egyptských, lavrami asketů, jeskyněmi poustevníků. Jako Kristus chodil ve své vlasti s místa na místo kázaje a dobře čině, tak Církev naplnila svět slovem pravdy a skutky lásky. Jako Kristus hájila své pravdy proti bludařství zákoníků a hmotařství saduceů. I ona prožila chvíle vítězství, slavný vjezd do Jerusalema, i chvíle ponížení, urážek a pronásledování. I ona nejednou již uložena do hrobu a

nepřátelé její hlásali, že již jest navždy mrtva, a zase vstala k novému životu slavná a nesmrtelná. Nese na sobě znak nepřemožitelnosti a věčnosti, jak uznávají i ti, kteří se na ni chtějí dívat jen jako na dílo lidské.

Není a nikdy nebylo na světě díla lidského řádu, píše lord Macaulay, které by zasluhovalo bedlivé pozornosti jako Církev římsko-katolická. Dějiny této Církve spojují dva věky lidské vzdělanosti. Žádné jiné zřízení není tak dávné, aby jeho památka sahala v doby, kdy v Pantheonu vystupoval obětní kouř, a kdy žirafy a tygři skákali v amfiteatru Flaviově. Nejpyšnější rody královské jako by trvaly od včerejška, srovnáme-li je s řadou Nejvyšších Kněží. Tuto řadu můžeme sledovati nepřetržitě od papeže, který ve století devatenáctém korunoval Napoleona, až k papeži, který korunoval Pipina ve století osmém; a řada se táhne dále za časy Pipinovy, až se ztrácí v šeru bájí. Na konci věku starého vznikla republika benátská. Avšak republika benátská byla moderní, srovnáme-li ji s papežstvím. A republika benátská zanikla, papežství trvá. Papežství trvá ne v úpadku, ne jako pouhá starožitnost, nýbrž plné života a mladistvé síly. Katolická církev stále vysílá do nejzazších končin světa misionáře právě tak horlivé jako byli ti, kteří s Augustinem přistáli v Kentu, a vystupuje s touž neohrožeností proti nepřátelským mocnostem, s kterou vystoupila proti Attilovi. Počet jejích synů jest větší než v kterémkoliv věku předešlém. Čeho nabyla v Novém Světě, bylo jí více než náhradou za to, co ztratila ve Světě Starém. Její duchovní síla se šíří v ohromných končinách mezi pláněmi missourskými a mysem Hornovým, v končinách, kde za sto let bude nepochybně tolik obyvatelstva, kolik jest ho nyní v Evropě. Náleží k ní nyní neméně než sto padesát milionů duší; a nesnadno bude ukázati, že všechny ostatní křesťanské sekty dohromady mají sto dvacet milionů příslušníků. A nevidíme žádného znamení, že by se blížil konec jejího panství.

Viděla počátek všech vlád a všech církevních zřízení, která jsou nyní na světě: a nemáme jistoty, že by nebyla určena, aby viděla i konec všech. Byla veliká a ctěná, dříve než Sas vstoupil na půdu Britanie, dříve než Frank překročil Rýn, v době, kdy ještě řecká výmluvnost kvetla v Antiochii, kdy modly byly ještě uctívány v chrámech Mekky. A bude v nezmenšené síle trvati, i když nějaký cestovatel z Nového Zélandu, prostřed nesmírné pustiny stane na zlomeném oblouku Londýnského Mostu, aby si okreslil zříceniny katedrály svatého Pavla. (Psáno r. 1840: podle toho chápati početní údaje. T. B. Macaulay, *Critical and historical Essays* IV. p. 98—99, Tauchnitz Edition, Leipzig 1850.)

Dokud pastýř, dotud ovčinec. Dokud Kristus, dotud Církev. Dokud hlava, dotud údové. Církev bude trvati na tomto světě právě tak dlouho, jako lidské pokolení. Dokud nepomine nutnost spásy, dotud potrvá i ústav, který Kristus k lidskému spasení založil.

Mám ještě jiné ovce, praví Spasitel, které nejsou z tohoto ovčince: také ty musím přivést, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř. Těmi jinými ovce rozumí Kristus pohany a nevěřící, avšak také ty, kteří jen zevně náleží k jeho mystickému tělu. Doufáme, že i oni půjdou za krásou jeho hlasu, jenž je zve. Je mnoho duší, jež myslíme, že jsou uzavřeny Ježíši Kristu: avšak i ony jsou si vědomy, že na nich spočívá jeho čekající pohled. A proto říkají: Později! Neříkají: NIKDY! Zděsily by se, kdyby měly vyřknouti to hrozné slovo.

IV

DUCHOVNÍ ŽIVOT

CÍRKEVNÍ ROK

Kristus přišel na svět jako učitel Pravdy. Třicet tři léta jeho pozemského života byla věnována hlásání věčných pravd. Byl však více než pouhým učitelem: podstoupil smrt kříže, aby dal Bohu nekonečné zadostučinění za hříchy světa, jsa knězem zároveň i obětí. Tak nás vykoupil za cenu své předražené krve. Zcela mu náležíme jako svému Pánu. Jsme povinni mu věřit a jeho poslouchati, neboť je králem a soudcem naším.

Prve než opustil tento svět, přikázal, aby jeho apoštolové a jejich nástupci pokračovali v jeho díle. Ustanovil je učiteli všech národů, dal jim moc kněžskou, aby konajíce památku smrti jeho ve mši svaté a udělující svátosti vykupovali duše lidské z moře hříchu. Ustanovil je pastýři duší, dav jim moc svazovati a rozvazovati.

Jest tedy Církev Kristova pokračováním činnosti Ježíšovy. Možno říci, že Církev jest zpřítomnění a zvěčnění Ježíše Krista. Toto zpřítomnění děje se bohoslužebným opakováním života Kristova. Spasitel nežil jen před devatenácti sty lety, tak že by pak zmizel a že bychom mohli na něho jen vzpomínati jako na mrtvého člověka. Jest věčně živý ve své Církvi.

Církev dává svým věřícím prožívat každým rokem celý život Kristův od narození až do seslání Ducha svatého. A toto bohoslužebné prožívání a připomínání života Kristova se nazývá církevním rokem.

Církevní rok znázorňuje především trojí úřad Kristův: učitelský, kněžský a královský. Proto se dělí na tři hlavní části: vánoce, velikonoce a letnice. Doba vánoční a její slavnosti připomínají narození Kristovo a vše, co vykonal Spasitel před svým umučením — úřad učitelský. Doba velikonoční připomíná jeho utrpení, smrt a vzkříšení — oběť jeho za hříšné lidstvo a vítězství jeho nad smrtí a ďáblem. Slavnost letnic zpodobuje a připomíná vládu Ježíšovu nad dušemi lidský-

mi, kterou vykonává mocí Ducha svatého. Zpřítomnění pravdy — toť doba vánoční. Zpřítomnění vykoupení — toť doba velikonoční. Zpřítomnění milosti — toť doba svatodušní.

Tak má věřící křesťan stále před očima život svého Spasitele. Ba více, on jeho život znovu prožívá: s Kristem narozeným a v jeslích ležícím se vnitřně obrozuje a stává přístupným božské jeho pravdě, s Kristem na kříži umírajícím odumírá světu a hříchu, s Kristem vzkříšeným povstává k novému životu, s Kristem na nebesa vstupujícím pozdvihuje srdce své k výšinám, aby dovršil v nitru svém nadpřirozený život konáním ctnosti a věrným spolupůsobením s milostí Ducha svatého.

A toto prožívání se opakuje každý rok, tak že život křesťana se podobá stromu, který každý rok novým pohybem mízy sílí a mohutní.

V Bremondových Dějinách náboženského života ve Francii jsem četl o podivném obrácení jinocha Césara de Bus. Žil ve se se a mnoho utrácel. Vyhledával veselou společnost, skládal verše a počínal si ve všem lehkomyšlně. Tak ho změnila Paříž, kde byl na studiích. S lítostí vzpomínali dobří lidé v Cavaillonu na jeho andělské mládí — vždyť se o něm tvrdilo, že bude knězem. Zbožná jedna žena jménem Antoinette si umínila, že ho přivede na pravou cestu. Když ale její modlitby nic neprospívaly, vypůjčila si od svého zpovědníka P. Ludvíka Guyota Životy svatých a poněvadž neuměla čísti, přistoupila s knihou k Césarovi de Bus a prosila ho: Jste ke každému tak zdvořilý a ochotný, prosím vás, přečtete mi k mé útěše sedm řádků z této knihy. Myslíte-li, že žádám příliš mnoho, přečtete mi aspoň tři. César pokládal věc za žert a přečetl z knihy několik vět. Ale když dočetl, pravila mu Antoinette: Co říkáte na ty vznešené příklady ctnosti? Nerdíte se, když srovnáte svůj život s jejich životem? César se sice smál její prudkosti, ale netrvalo dlouho a oddal se pod

jejím vedením zcela Bohu, stal se později knězem a slavným kazatelem. (Henri Bremond, *Histoire littéraire du sentiment religieux en France II*, 10—15, Paris, 1925.)

Podobně jak zbožná Antoinette činí i matka Církve. Liturgickými slavnostmi církevního roku nám stále ukazuje a připomíná dokonalý život Boho-člověka Ježíše Krista a přeje si, abychom stále srovnávali svůj život s jeho životem, abychom život jeho v sobě obnovovali a tak se jemu připodobňovali. Či můžeme lhostejně hleděti na obrazy života Kristova a trvati zatvrzele ve svých hříších?

DUCHOVNÍ KVAS

Na nádobkách s léky bývá označení, má-li se léku užívatí zevně nebo vnitřně. Lék pro vnitřní užívání nic by neprospěl, kdyby si jej nemocný natíral na kůži místo aby jej vypil. Mohlo by se sice říci, že přijal lék, ale nepomohl by mu, poněvadž ho nepřijal správně.

Milost Kristova jest lék duší. A je to lék vnitřní. To znamená, že musí vniknouti do duše a skrz naskrz jí prolnouti. Nestačí naprosto nositi zevní známky křesťana: je třeba míti Krista v srdci: ale ani to nestačí — v mnohých srdcích jest Pán jako poklad neužitečný: jest v nich, ježto jsou v posvěcující milosti, ale nevyužívají toho.

Království Boží ve vás jest, řekl Pán svým věrným. Avšak poučil je též, kterak v nich býti má, kterak se v nich má rozvíjeti a celého člověka pronikati. Království nebeské jest podobno kvasu, který vzavši žena jedna, zadělala do tří měric mouky, až zkynulo všecko. (Mat. 13, 33.) Jako kvas, i když je ho málo, proniká veliké množství těsta a činí je chutným, živným a zdravým pokrmem, tak milost Kristova má pronikati celého člověka, jeho smýšlení a jednání, učiniti ho

pravým člověkem, pozvednouti ho z neužitečnosti a nízkosti k myšlenkám a činům, jež jsou ho důstojny a k nimž by se pouhými svými přirozenými silami nepovznesl.

Člověku nestačí pouhé lidství. Člověk sám o sobě jest příliš malý, aby sám sobě mohl býti vzorem. Humanita je prázdné, nic neznamenaající slovo. Co jest lidskost? Così neurčitého a nejasného, co se chvěje a kolísá slabostí a nejistotou. Každý si pod tím představuje něco jiného. Ideální člověk nesmí býti jen neurčitou představou, nýbrž skutečností. A ta skutečnost tu jest — Kristus se svým naprosto dokonalým člověčenstvím. A on jest nejen nejlepším vzorem duší lidských, nýbrž zároveň životní silou jejich, není jen krásným obrazem, na nějž se lze dívat, jest mízou srdcí, kvasem duší. Jest v nás svou milostí a jest úkolem naším, abychom z jeho přítomnosti těžili. Vnitřní i vnější náš život musí býti proniknut kvasem milosti Kristovy.

Kristus je ve mně! Ta myšlenka má pronikati můj vnitřní život. Má býti nevysychajícím pramenem duchovní síly a útěchy zvláště v protivenství a pokušení. Kde jsi byl, Pane, tázala se svatá Kateřina Sienská, když má duše byla zkormoucena pokušením? — V tobě, odpověděl Pán, neboť jsem věrný, neodcházím nikdy, nezapudí-li mne lidé hříchem. Byl-li jsi ve mně, proč jsem Tě necítila? Proč jsouc blízko ohně necítila jen chlad, smutek a hořkost, tak že se mi zdálo, jako bych byla plna smrtelných hříchů? — Chceš věděti, kterak jsem byl v tobě. Rci mi, co způsobuje těžký hřích? Jen vůle. Hříchem právě tak jako ctností jest jen to, co vychází z vůle. Tvá vůle v tom nebyla, neboť jinak bys byla měla zalíbení v zlých myšlenkách démona. Tys však lkala a bála ses, abys mne neurazila. Vidíš, že i v takových bojích tajně přebývám v tobě. (Lettres, trad. Cartier: Poussielgue, 1886, 2e éd., p. 200.)

Proniká-li Kristus naši duši, chceme a milujeme jen dobro.

To však nezůstává utajeno v příbytku duše, nýbrž vystupuje a stává se patrným i ve všem našem konání. Jsou-li naše myšlenky proniknuty Kristem, budou jím proniknuty i naše skutky. Mravní hodnotu činů lidských tvoří úmysl, s jakým jsou konány. Smýšlí-li duše jako Kristus, bude také jednati jako Kristus a všechny činy její, byť sebe nepatrnější, nabudou nadpřirozené ceny.

Zde máme ševce, který se živí výrobou bot a který je vyrábí právě jen s takovou péčí, aby si udržel zákazníky. Jiný švec žije v duchovním řádu vyšším, neboť má jakousi stavovskou sebelásku a pro čest a slávu se snaží býti nejlepším ševcem města nebo celého království, třebaže mu to nepřivádí více zákazníků nebo peněz: jedná tak jen pro dobrou pověst a úctu. Ale jest ještě vyšší stupeň mravního zdokonalení v zaměstnání obuvnickém, a to jest, snaží-li se obuvník státi se svým spoluobčanům ševcem jediným a nenahraditelným, šije-li jim takové boty, že ho budou pohřešovati, zemře-li jím a nejen zemře-li a že budou říkati, že neměl zemřít; a to vše proto, že šil boty s myšlenkou, aby je zbavil všech starostí a obtíží, které by jim bránily, věnovati se úvahám o pravdách nejvyšších; šil jim boty z lásky k nim a z lásky k Bohu v nich; šil je nábožně. (M. de Unamuno, Tragický pocit života v lidech a národech, Praha, Symposion 1927, p. 189.)

Dosti výmluvný příklad, jak dílo i prosté se stává vznešeným, je-li proniknuto vyšší myšlenkou. Život a dílo křesťana: v Kristu, s Kristem, pro Krista!

MODLITBA

Různě můžeme odpověděti na otázku, co jest modlitba. Povznesení duše k Bohu, jehož účelem jest vzdávati Bohu díky, velebiti ho a prositi za dobrodiní a milosti. Podle Heilera

živý styk zbožného člověka s Bohem jakožto bytostí osobní a přítomnou, nebo živý styk konečného ducha s nekonečnem. Anebo by bylo možno prostě říci, že modlitba jest myšlení na Boha. Je-li to myšlení vyjádřeno slovy, může se modlitba nazývati rozhovorem duše s Bohem.

Každé pomýšlení a každá vzpomínka na Boha jest modlitbou. Nic rychlejšího není nad myšlenku. Jako blesk prolétne obzorem ducha. Tudíž i modlitba může míti tu rychlost. Jsme povinni se modliti, avšak nejsme povinni dlouho se modliti. Nejsme povinni odříkávati dlouhé modlitby. Ale jsme povinni stále na Boha vzpomínati tak jako milující vzpomíná na milovaného, přítel na přítele.

Kterýsi biskup navštívil v nemocnici vojáky. Jednoho povzbuzoval, aby nezapomínal na modlitbu. Voják odpověděl: Biskupská milosti, modlím se každý den ráno a večer, ale jenom po vojensku. Biskup si přál slyšeti, jak se modlí, a tu mu pravil voják: Když se ráno probudím, řeknu: Bože, Tvůj služebník vstává, smiluj se nad ním! A večer, když jdu spat, řeknu: Můj Bože, Tvůj služebník jde spat, smiluj se nad ním! Biskup byl potěšen a pochválil vojáka za jeho způsob modlitby.

Modlitba jest něco velmi prostého. Jest vyjádřením toho, co bychom rádi pověděli svému nejlepšímu příteli. A vyjádřením toho, co právě v přítomné chvíli nás buď těší, buď zarmucuje. Tříleté dítě potrestala matka, že rozbilo láhev. S pláčem šlo ke kostelu před kříž a tam žalovalo: Ježíšku, maminka mě bila, protože jsem rozbil láhev na ocet!

Hle rozmluva s přítelem! Rozmluva prostá, od srdce k srdci. Jdeme-li k příteli, nepřipravujeme si předmět rozhovoru. Sejdou-li se přátelé, netváří se strojeně. Nehovoří o věcech vznešených, vzdálených a nezajímavých. Sejdou se, přivítají se a pak hovoří. O čem? O všem a o ničem, ale zvláště o svém přátelství, je-li živé a hluboké. A nakonec neříkají už nic,

poněvadž si všechno pověděli, co měli na srdci, a tak se dívají jeden na druhého a usmívají se. Proč bychom se měli jinak chovati k Bohu, Příteli nejvyššímu? (Evariste Coppens v předmluvě ke Croonenborghově Studnici lásky: Matthias Croonenborgh, *L'oraison simplifiée*, éd. Saint Michel, Bruxelles 1928, p. 10.)

Mylně se domnívají mnozí, že je k modlitbě třeba, aby se sebe stráslí denní starosti a smyli nejprve rmut všednosti, než předstoupí před tvář Boha, s nímž chtějí rozmlouvati. Anebo že vstupující do chrámu mají přede dveřmi zanechat své pozemské myšlenky jako se nechávají deštníky a hole v předsíni musea, aby si je opět vzali, až budou vycházeti. To je nesprávné. Týž člověk, který se pachtí v prachu pozemském, pozvedá svých očí k nebesům. Či neřekl Pán: Pojdte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím? (Mat. 11, 28.) Řekl snad, že máme k němu přijíti, až zapomeneme na své lopoty a obtíže? Zapověděl snad, abychom s ním nemluvili o radostech i strastech denního svého života?

V modlitbě nemá býti nic chtěného, umělkovaného a nepřirozeného. Máme se ukázati, jací jsme. Ne nutiti se do nějakého vznešeného postoje a bráti na sebe nějakou slavnostní tvářnost. To dělají někdy špatní fotografové, že nám důtklivě připomínají, abychom se tvářili přívětivěji, když stojíme před jejich přístrojem. Výsledek bývá neveselý: v tom případě se nutíme, abychom vypadali jinak a nakonec nemůžeme se na obrázku ani poznati. Dobrý fotograf nás do ničeho nenutí. Vystihne chvíli, kdy ještě si neuvědomujeme, že jsme fotografováni, a tak zachytí snadno náš přirozený vzhled.

Tak i v modlitbě máme se ukázati, jací jsme ve skutečnosti a tvářiti se nenuceně a přirozeně. Jinak by byla modlitba úkolem obtížným a neužitečným. Je třeba míti přesvědčení, že modlitba je cosi snadného. Modlitba je pokrm duše. A proto nám nesmí činiti potíží právě tak, jako nám nečiní potíží po-

krm tělesný. Nebylo by zajisté možno srovnati s nekonečnou dobrotou Boží, kdyby to, co jest nám potřebno nutně k životu, ať pokrm či modlitba, bylo spojeno s těžkostmi. Naopak jeho Prozřetelnost dbá, aby to vše nám bylo snadné, milé a sladké.

VE JMÉNU JEŽÍŠOVĚ

Pravíme-li, že Bůh jest Bytost Nejvyšší nebo První Příčina, neuspokojujeme se tím, neboť víme, že jest to pouhý pojem, a proto nepřestáváme žádati Boha o jeho jméno. A jest jen jedno jméno, které uspokojilo naši touhu, a to jméno jest Spasitel, Ježíš. Bůh jest láska, která spasí. Básník anglický Rob. Browning napsal: Odvážím se říci, že červ, jenž miluje, ve své díře by byl božštější než Bůh, jenž nemiluje, ve svých světech.

Bůh jest láska. Právem můžeme od něho čekati vše dobré. Musíme si to však vyprositi. Kterak? Tím, že se budeme odvolávati na zásluhy Ježíše Krista. Proto dí Pán svým učeníkům: Budete-li zač prositi Otce ve jménu mém, dá vám. (Jan 16, 23.)

Modlitba sama o sobě není nic jiného než šeptání lidských rtů, či pohyb nicoty v prachu. Odkud má modlitba sílu? Ne sama od sebe, nýbrž od Ježíše Krista. Jen tím, že jsme sjednoceni s Kristem, zasluhujeme, abychom byli vyslyšeni. A jsme-li vyslyšeni, děje se tak ne proto, že se Bohu líbíme, nýbrž že se mu líbí jeho jediný Syn. Hlas jest Jakubův, ale ruce jsou Esauovy, pravil slepý Isák (Gen. 23, 22). Když se modlíme, jsou to tvrdé a mozolné ruce Esauovy, jež vzpínáme k Bohu. Ale hlas, který slyší Bůh, jest hlas Jakubův, hlas milovaného Syna. Na nás se dívá Bůh, Ježíše Krista vidí. Modlitba naše procházejíc modlitbou Ježíšovou nabývá božské

síly, a když se vznese k trůnu Božímu, Otec poznává svého Syna, poznává hlas svého Miláčka. Proto Církev končí všechny své modlitby tím, že je spojuje s modlitbou Kristovou a projevuje naději, že budou vyslyšeny skrze Krista, Syna Božího. Kristus a Církev modlí se takřka jedněmi a týmiž ústy.

A modlíme-li se opravdu ve jménu Ježíšově, to jest s Kristem, v Kristu a skrze Krista, máme jistotu, že budeme vyslyšeni. Budete-li zač prositi Otce ve jménu mém, dá vám — to je slib. Proč pochybovati, že bude zachován?

V Toursu žil v minulém století M. Dupont, muž, jenž tvrdil, že modlitbou lze dosáhnouti všeho. Co je snadnějšího než zázrak? říkal. Jest jen třeba se modliti bez rozpaků a bez pochybností. Byl přesvědčen, že my, křesťané, neužíváme své víry. Podle jeho názoru máme mluvit s Bohem jako s člověkem, jehož chceme přiměti, aby splnil, co slíbil, a jemuž nepromineme, pakli to nesplní.

Přicházeli k němu denně lidé nezhojitelně nemocní. Pomáhal jim tím, že je povzbuzoval, aby s důvěrou a jistotou se modlili za své uzdravení. Zástupy těch, kteří hledali jeho rady a pomoci, rostly den co den. V jeho životopise jsou zaznamenány četné případy náhlého uzdravení, jež se udály jeho přispěním. Jeden zaslouží zvláštní pozornosti. Mladá dívka měla na noze ohromný nádor. Nemohouc choditi, dala se donésti k Dupontovi. Počali se spolu modliti. Dívka se modlila, líbí-li se Bohu a je-li to jeho vůle, aby nabyla znovu zdraví.

— Tak se nesmíte modliti, pravil jí Dupont, nemáte víry. Řekněte Bohu důrazněji: Pane, uzdrav mne! Chcete-li býti zdráva, musíte Pánu Bohu poručiti.

— Ó, to je těžké, řekla dívka, já nedovedu poroučeti Pánu Bohu.

— Nemáte víry, pravil Dupont znovu. Musíte říci: Chci býti zdráva. Uzdrav mne! Když se modlíme, musíme míti neomezenou důvěru a nesmíme kolísati.

Tak dodával Dupont dívce odvahy až nakonec se počala modlit, jak jí radil. Hned pocítila úlevu. To posílilo její důvěru. Od té chvíle se modlívala bez bázně a ostychu až se zcela uzdravila. (E. Hello, *Le Siècle*, Paris 1920, Perrin et Cie, p. 410—20.)

Jistě měl tento muž, jenž zemřel v pověsti svatosti, pravdu, když tvrdil, že se máme modlit bez okolků a bez rozmýšlení. Nemáme se příliš zabývatí myšlenkou, shoduje-li se s vůlí Boží, zač prosíme. To vskutku vypadá, jako bychom chtěli Bohu prominouti, co slíbil. Ne, jest třeba mu připomínati, co slíbil a to činíme, když se modlíme ve jménu Ježíše Krista. Nemáme zajisté jen my povinnosti k Bohu, nýbrž i on má své povinnosti k nám. Modlíme-li se s malou důvěrou, bráníme takřka Bohu, aby svých povinností k nám nekonal.

RŮŽENEC

Vidíme jej v rukou mužů i žen, v rukou dělníka i vzdělance, v rukou vojína jdoucího na smrt, v rukou usměvavého dítěte i zmírající stařeny, v rukou žebráka obcházejícího lidské prahy i v rukou mladé dívky, jdoucí jarým krokem na služby Boží.

Co jest růženec? Jest to především krátký životopis Ježíše Krista. Má tři díly. V prvním se vypravují radostné události jeho života: zvěstování, že se narodí, návštěva jeho Matky v domě Alžbětině, zrození v chlévě betlémském, obětování v chrámě, šťastné shledání s dítětem ztraceným. Hle, tajemně krásné jeho dětství! V prvním tajemství zní hlas anděla, v druhém Matka radostná pěje MAGNIFICÁT, v třetím zaznívá zpěv andělský, ve čtvrtém stařec Simeon pěje Hospodinu píseň díky za vykoupení lidu israelského, v pátém učenci mlčí úžasem nad moudrostí božského dítěte. V díle druhém zříme

již Muže Bolestí, jak trpí pro spásu světa smrtelnou úzkost na hoře Olivné, jak jest bičován na nádvoří domu vladařova, jak jeho hlava královská jest věnčena trním, jak nese svůj kříž, jak na něm umírá rozpiat mezi nebem a zemí. Díl třetí jest již obrazem jeho slávy, ne ponížení. Co vítěz nad smrtí vychází ze svého hrobu, na nebesa vstupuje, aby i jako člověk panoval všemu na nebi i na zemi, sesílá Církvi své Ducha pravdy a síly, křísí svou Matku z mrtvých, aby nebylo vydáno hnilobě hrobu svaté tělo její, z něhož se zrodil, a činí ji královnou andělů i svatých.

Modlíme-li se růženec, připomínáme si hlavní události života Kristova. Živě si představujeme a v mysli přemítáme, jak se stal člověkem, jak trpěl a jak vešel do slávy své. Taková modlitba se nazývá rozjímání. Od obyčejného rozjímání se liší růženec tím, že je spojen s modlitbou ústní. Avšak tato ústní modlitba jest jen zevní pomůckou, takže není třeba mysliti na to, co právě vyslovujeme, nýbrž na tajemství, které rozjímáme. A o každém tajemství života Kristova přemýšlíme po dobu, které je třeba k odříkání deseti Zdrávasů. Tuto dobu jmenujeme desátkem. Úplný růženec se skládá z patnácti desátků čili stopadesáti Zdrávasů. Tím jest již naznačeno, že růženec jest modlitba podobná slavnostní modlitbě církevní, totiž breviáři, který se denně modlí kněz. Hlavní součástí modlitby breviáře jest stopadesát žalmů, které jsou tak rozděleny, že se je kněz pomodlí vsecky za týden. Tak jako v breviáři jest stopadesát žalmů, tak obsahuje růženec stopadesát zdrávasů. V tom smyslu se může nazývati breviářem věřících.

Růženec spojuje vznešenost rozjímání s prostotou modlitby ústní. Není divu, že je tak rozšířen a oblíben. Je vlastně nejlepší modlicí knihou, která není příliš veliká ani příliš tlustá a která se hodí do každé kapsy. Ta kniha je laciná a trvanlivá a modliti se z ní může každý, i když čísti neumí a i když špat-

ně vidí. Je to modlicí kniha chudých, pocestných, slepých, nemocných.

Staří Egypťané se domnívali, že duše zemřelého sestupuje do podsvětí a tam že ji soudí bůh Osiris. Proto vkládali mrtvým do rukou tak zvanou Knihu mrtvých. V ní byly zapísány dobré skutky nebožtíka. Z té knihy mohl zemřelý přecházi svému soudci, co dobrého vykonal na světě. Je starým zvykem křesťanským dávatí zemřelým do rukou růžence. Ztuhlá ruka mrtvého třímá tuto zvláštní modlicí knihu i v hrobě; s ní předstoupí před svého věčného soudce; knihu života Kristova, v níž se nořívá duše a z níž brala sílu, by unesla tíhu života.

Starý sedlák šel s poutníky na Hostýn. Do kopce se mu těžko šlo, i zůstal pozadu za ostatními. Průvodu přihlíželi jacísi mladíci z města. Pohrdlivě se usmívali a dělali poznámky. Když průvod přešel, spatřili již jen starého sedláka s růžencem v ruce. Stali se drzejšími a posmívali se mu hodně nahlas, aby to slyšel. Uviděv nafintěné pány, zastavil se sedlák a pravil: Dokud chodíme s tímhle tím — a ukázal růženec — je s vámi dobře, ale až budeme chodit s tímhle — a ukázal hůl — bude s vámi hůře!

CESTA

Joseph de Maistre praví, že filosofie osmnáctého století podnikla vše, aby nás odvrátila od modlitby. Její hlavní a téměř jedinou snahou bylo odloučiti člověka od Boha: jak snáze mohla dosáhnouti toho cíle než tím, že zabránila člověku, aby se nemodlil? Celá tato filosofie byla ve skutečnosti jen soustavou praktické nevěry. Neříkalo se otevřeně: Neení Boha — takové tvrzení by mohlo způsobiti různé nesnáze — ale říkalo se: Bůh není zde. Neení ve vašich myšlenkách: pocházejí ze smyslů; není ve vašich představách: to jsou jen

přeměněné city. Není ve strastech, které vás postihují: to jsou jen fyzické jevy, jako jiné, které se vysvětlují známými zákony. Bůh na vás nemyslí; neučinil pro vás nic zvláštního; svět jest učiněn pro hmyz právě tak jako pro vás: Bůh vás netrestá, neboť jste příliš malí atd. (Comte J. de Maistre, *Les soirées de Saint-Pétersbourg*, Paris, Garnier Frères, I/259.)

Není pochyby, že tato filosofie osmnáctého věku zanechala hluboké stopy v mysli moderního člověka. Nakazila svým jedem několik pokolení. Většina lidí žije, jako by Boha nebylo. I když zřejmě Boha nepopírají, počínají si, jako by Boha neznali. Jsou lhostejní k němu. Bůh myslí na člověka. Myslí na něho jako přítel na přítele, na jediného přítele. Je snad někde na světě přátelství, které se jeví v tom, že dvě milující duše na sebe myslí stále. Ale to jest jen nepatrný stín přátelství, které věnuje duši Bůh. Myslí na každou jednotlivou duši lidskou tak, jako by jen ta jedna duše byla na světě a jiných nebylo. Nic nevadí, že je nás tu miliony. Není-li Bůh nekonečný? A co je nekonečnost dělena milionem? Opět nekonečnost. A co je nekonečnost dělena miliardou? Opět nekonečnost. Myslí-li Bůh na miliony lidí současně, myslí na ně všecy silou milionkrát větší než my lidé jsme schopni mysliti na jediného, nejlepšího svého přítele. A myslí na ně všecy od věčnosti. Prve než jsme se zrodili, myslil na nás. Myslí a myslí nekonečně a věčně. A nemyslí-li takto, jest třeba říci, že není Bohem.

Je to zcela logické: Je-li Bůh, je nepochybně, že na nás myslí. Je nepochybně, že nás miluje. A je nepochybně, že je povinností naší lásku spláceti láskou, věrnost věrností. Nečiníme-li tak, dopouštíme se nerozumu a veliké nedůslednosti. Hlavní příčina, proč se neblížíme k Bohu, jest v našich hříších a nedokonalostech. Nechceme se jich zříci a proto trváme ve své lhostejnosti k Bohu a rádi pak věříme, že i Bůh je tak lhostejný k nám, jako my k němu.

Svatá Gertruda viděla hříchy, jež dělí člověka od Boha, v podobě trnitého plotu. Snažíc se přiblížiti k tobě — tak píše — otevřela jsem oči a spatřila jsem mezi tebou a mnou nesmírně dlouhý plot nemající konce ani přede mnou, ani za mnou, a jeho vrch byl samý trn, takže jsem nenalezla cesty, abych přišla k tobě... I zastavila jsem se a oplakávala jsem své nedokonalosti a hříchy, jež zobrazoval ten plot dělící nás od sebe. A když jsem tak hořela láskou k tobě a omdlévala slabostí, vzal jsi mne za ruku a přivedl k sobě v jediném okamžiku a bez obtíží: a pohlédnuvši na drahou ruku, kterou jsi mi podal, poznala jsem, ó drahý Ježíši, slavné stopy ran, jež zmařily zámysly všech našich nepřátel. (*La vie et les révélations de sainte Gertrude*, Paris 1671, Livre II., chap. I., p. 80.)

Prvním krokem na cestě k Bohu jest očista od hříchu. Druhým krokem jest zdokonalení duše podle příkladu Kristova. A třetím krokem jest úplné spojení duše s Bohem. Mystik Suso to vyjádřil pěkně řka, že duše se má nejprve odpodobniti od světa, potom se má připodobniti Bohu a konečně se má přepodobniti v Bohu.

Cílem té cesty jest spojení s Bohem. To jest ovšem více než pouhá odevzdanost. Odevzdanost jest ještě rozdílná od vůle Boží, píše svatá Terezie Ježíškova sestře Celině. Jest to týž rozdíl jako mezi spojením a sjednocením. Ve spojení jsou ještě dva, v sjednocení jen jeden. Ach, ano, buďme jedno s Bohem již zde na zemi a buďme proto více než odevzdaní: s radostí obejměme kříž! (*Listy svaté Terezie Ježíškovy*, Praha, Kunčíř 1926, str. 7.)

Z MALÝCH POČÁTKŮ

Podobenstvím o zrně hořčičném, které jest sice nejmenší mezi semeny, přece však vyrůstá v mohutný strom, naznačil Pán vnější růst své Církve. Připojil pak podobenství o kvasu, jenž proniká a chutným činí veliké množství těsta, aby zobrazil niterný vývoj Církve. Co platí o celku, platí i o části. Neopatrná jiskra dobra, která jest ukryta v duši člověka, rozhořívá se účinkem božské milosti v mocný plamen lásky k Bohu. Maličké seménko dobré vůle lze vypěstít v sílu, která vítězně přemáhá zlo. Víme, že člověk není sám sebou od narození dobrý. Dobrý jest jen Bůh. Ani Kristus nepřipustil, aby ho nazývali dobrým. Jeden náčelník se ho otázal, řka: Mistře dobrý, co musím učinit, abych měl život věčný? Ježíš pak řekl jemu: Proč mne nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý leč Bůh. (Luk. 18/19.) Bůh je dobrý, neboť jest dobrota sama a nebyl by Bohem, kdyby nebyl dobrý. Ale člověk má jen jakousi možnost dobra v sobě — jest dobrý, když dobro v sobě vypěstí a uskuteční. Nečiní-li toho, upadne v pravý opak, zlo.

Jak pěstít dobro v duši? Především je třeba v dobro věřit. Musíme býti přesvědčeni a nepochybovati, že nosíme v sobě zárodek dobra a že není nikdo tak špatný, aby se nemohl stát dobrým, když o to usiluje. Ovšem, je třeba trpělivosti. Přes noc se nestaneme dokonalými. Strom roste zvolna, téměř nepozorovatelně. Díváme-li se na něj, nezdá se nám, že by byl větší než byl loni. A přece větší jest. Mnozí se vzdali snahy po dokonalosti jen proto, že se jim zdálo, jako by nedosti rychle pokračovali. Neměli dosti trpělivosti. Dali se odstráti několika počátečními nezdary.

Tatarský dobývateľ Tamerlan konal poradu po nešťastné bitvě. Všichni jeho důstojníci radili k ústupu. Poslouchaje jejich rady spatřil, jak po plátně jeho stanu leze mravenec. Třikrát spadl — třikrát se dal znovu do běhu. Tento mrave-

nec, řekl Tamerlan, je chytřejší než my a ukázal nám, co máme dělati. Spadneme-li, máme povstati. Couvneme-li, máme se chystati k útoku. Jsme-li poraženi, máme se dáti znovu v boj.

Poučení je jasné a platí všem, kdo ztrácejí mysl hned s počátku. Dílo mravního zdokonalení je dílo mravenčí. Je to dílo trpělivosti. I když nevidíme hned úspěch, přece nesmíme zapomínati, že síla, kterou jsme vynaložili, abychom přemohli zlo, nevyšla naprázdno, nýbrž zůstala utajena v hlubinách duše, aby časem svým přinesla ovoce. V dění přírodním platí zákon, že síla se neztrácí. Pohyb mění se v teplo a naopak teplo se mění v pohyb, ale nic se neztrácí. Tak je to i se silami duševními. Mravní úsilí, ať se jakkoliv projevilo, nebývá vynaloženo nadarmo. I když jiného výsledku nemělo, jistě uschopnilo naši duši k dalším bojům.

Nejdůležitější tedy jest zachovati si důvěru. Především důvěru v sebe. Hrozíš se snad, že nejen dnes, ale i zítra, po celý rok a po všechny dni života budeš musiti vésti boj za čistotu? Že ten boj nikdy neustane a že nikdy nebudeš zcela prost zlé žádostivosti? Lekáš se, že nikdy nebude konce těm pokušením, necudným představám a nečistým hnutím? Nemysli na budoucnost! Kdybys na příklad předem viděl, co ještě musíš na světě snísti, než umřeš, kdybys předem viděl hromady chleba a spousty vody, které ještě musíš snísti a vypíti, zdali by ses také nepolekal a neřekl: Jakpak já toto všechno sním a vypiju? Stačilo by, kdybych ti připomenul, že dnes sice toho nesníš mnoho, ale zítra že se probudíš s novou chutí k jídlu a tak že to půjde každý den zcela snadno a že tedy nebylo čeho se lekat.

Pouhá důvěra v sebe by nám mnoho neprospěla. Tak silni nejsme, abychom sami překonali vše a nezarazili se a nikdy neztratili hlavu. Zlo někdy převyšuje naše přirozené síly. Bez pomoci Boží není možno, aby člověk vytrval v dobrém. Jako

sami ze sebe nemůžeme nic, tak v síle božské milosti můžeme vše. Bylo by rouháním, kdybychom říkali, že žítí dobře a čistě je nemožno. To by bylo stejné jako kdybychom řekli, že Bůh buď žádá od nás věci, které přesahují naše síly, a tudíž je nespravedlivý, buď že nám nechce pomoci v naší slabosti a bídě a tudíž není dobrý. Pokoušení vás nezachvátilo leč lidské, píše sv. Pavel Korintským, Bůh však jest věrný, jenž nedopustí vás pokoušeti nad to, co můžete snést, nýbrž s pokoušením učiní také úspěch, abyste je mohli snést. (I. Kor. 10—13.)

VNITŘNÍ SJEDNOCENÍ

Když jednou Lacordaire kázal v Toulousu, líčil v jedné své řeči mravní škody způsobené lidskými vášněmi. Předmětem svého líčení učinil největší, nejkrutější a nejzákeřnější vášně lidské a mluvil o nich slovem plamenným. Chtěl skončiti svou řeč. Posluchači mysleli, že nakonec zazní z úst nového proroka poslední kletba a největší zlořečení vášním a patřili na jeho tvář, bledší než jindy, a na jeho chvějící se rty. Lacordaire pohlédl na kříž, který visel před ním, a jeho tvář přeletěl úsměv. Na chvíli se odmlčel a pak místo aby proklínal lidské vášně, počal jim měkkým a mírným hlasem dobrořečiti: místo aby jim zlořečil, dožadoval se shovívavosti k nim. Vášně v člověku, tak pravil, jest meč lásky a ten, kdo by jej chtěl vytrhnouti pro zlo, jež způsobuje, podobal by se pošetilci, který by chtěl zlomiti lyru Homérovu, poněvadž Homér opěvoval nepravé bohy. Vezmi ji z ruky slepého básníka a opěvuj na ní jméno, lásku a slávu Boha pravého! Zpívej, země tě poslouchá a nebe ti odpovídá: neboť lyra Homérova jest také lyrou Davidovou, a vášně, jež zabíjí člověka, spasila svět na Kalvarii. (F. A. Vuillermet, *Soyez des hommes*, Paris, Lethielleux, 1928, p. 64—65.)

Jak učí filosofie, jest zlo ne něco skutečného, nýbrž jest to jen nedostatek dobra, které by mělo býti na jeho místě. A proto je zlo přemožitelné: jest to jen jakási prázdnota, kterou můžeme vyplniti dobrem, když chceme. Zlo mravní v člověku jest také jen jakýsi nedostatek dobra. To dobro kdysi bylo v člověku. To bylo před hříchem prvotným. Hříchem se dobro umenšilo a oslabilo: rozum člověka se zatemnil a jeho vůle ochabla. Objevila se mezera a prázdnota v duši. Lze ji vyplniti? Zajisté. Mýlil se Luther, když se domníval, že následkem hříchu dědičného je člověk zcela zkažen, takže již není schopen dobro činiti. Vše, cokoliv koná, jest podle jeho mínění jen a jen hřích. Spásy pak může dojíti ne snad svým přičiněním, nýbrž jedině vírou ve spasné činy Kristovy. Žalostný to omyl! Nauka zoufalce, který se zalekl prázdnoty ve své duši, odhodil zbraň, místo aby se dal v boj, a vzdal se ďáblu na milost i nemilost. Duše jest zeslabena, zraněna a zkomolená hříchem prvních lidí; ale není ubita. Není sice schopna bez Krista a bez milosti Boží dojíti spásy, ale je schopna aspoň nějakých skutků dobrých i bez pomoci Boží a je tím více schopna konati dobro a pracovati pro svoji spásu, je-li sílena Bohem. Podobá se nemocnému člověku: musí ležeti a nemůže pracovati, ale to neznamená, že nemůže konati vůbec nic a že se nemůže hnouti a že je snad roven mrtvole.

Nedostatek dobra je podnětem lidské činnosti. Hlad je nedostatek živných látek v lidském těle. Ten nedostatek nutí člověka, aby si hledal potravu a pracoval. Žízeň je nedostatek vody v těle. Nutí člověka, aby si hledal nápoje, pohání ho takřka k pohybu. A tak všechny nedostatky podněcují činnost, nutí člověka, aby přemýšlel, jednal, vynalézal, bojoval.

Vášeň a zlé náklonnosti v člověku mají v duši týž účel jako hlad a žízeň v těle. Jsou v podstatě jakýmsi nedostatkem dobra, jsou následkem hříchu dědičného, ale nepřestávají býti nástrojem Božím. I zlo musí sloužiti jménu Hospodinovu. A

podle slov Apoštolových všechny věci napomáhají k dobrému těm, kteří milují Boha. (Řím. 8, 28.) Vášně způsobují v člověku vnitřní rozpor a nesoulad. Člověk cítí bolestně to rozdvojení a roztržení svého já a hledá cesty, aby se vnitřně sjednotil. A jiné cesty není, než přemáhati zlo v duši, bojovati proti nižší stránce přirozenosti. A poněvadž to nižší a nedokonalé v nás jest jen prázdnota a nedostatek, jest cílem boje duchovního vyplniti tuto prázdnotu a překonati tak vnitřní rozpolcení duše. Něčím krásným jest člověk, je-li člověkem, říkali již staří filosofové řečtí. Něčím krásným je člověk, je-li plným, celým člověkem, bylo by třeba říci přesněji.

Když se tázali Ravignana, co dělal v noviciátě, odpověděl: Byli jsme dva, jednoho jsem vyhodil oknem a zůstal jsem sám. Vnitřně se sjednotil. Byl dvojaký, když přišel, byl jednotný, když odcházel.

Heslem Julia Langbehna bylo: jednotnost, řád, podřízenost nižšího vyššímu. Jen duše sjednocená a uspořádaná je duše celá. Katolík značí doslova: celý člověk, to jest celý v sobě a celý v Bohu. (B. Momme Nissen, *Der Rembrandtdeutsche Julius Langbehn*, Herder, Freiburg im Br., 1927, s. 277.)

PŘEDSEVZETÍ A VNITŘNÍ ZJEDNODUŠENÍ.

Člověk se podobá Bohu duší. Bůh jest čirý duch. Bůh jest jedna jediná, nesmírně plodná myšlenka. Bůh jest jeden jediný, nesmírně plodný kon.

Mysl člověka jest křižovatka, kudy stále procházejí nejrůznější myšlenky a představy. Jak se k nim chovati? Vyjdeme-li na ulici, nezastavujeme se s každým, koho potkáme: jen s přáteli a známými. Tak je třeba jednati i s myšlenkami a představami našeho ducha: zadržujeme jen dobré a užitečné, ostat-

ních si nevšímáme. A z těch opět je dobře si vyvoliti jednu nejlepší, dáti jí přednost a zesilovati ji tak, aby ovládala naše jednání. To nazýváme předsevzetím.

Předsevzetí jsou nutna. Bez nich není správného jednání. Předsevzetí v duši se podobá železné tyči, kterou sochaři zapouštějí do svých soch. Taková tyč prochází středem sochy a drží ji v celosti. Tak i předsevzetí pevně tkví ve středu duše a činí ji silnou.

Je zvláštní, že předsevzetí, ať je jakéhokoliv druhu, trvá v duši, i když jsme na ně pozapomněli. Mechanism duševní je takový, že žádná síla v něm nepřichází nazmar. Duševní síla se často hromadí a teprve když jest jí dosti, plodí netušený čin. V duši se nic neztrácí. Řeknu si na příklad, když píši nějaký dopis, že až jej dopíši, půjdu a vezmu si něco ve skříni. Píši dále a nemyslím na svůj úmysl. Dopíši a zalepím; jdu ke skříni: stojím před ní a nevím již, co jsem chtěl, musím se na to teprve rozpomínati. Čím to? To úmysl, který jsem pojal, sám od sebe působil, že jsem vstal a postavil se ke skříni. Kolikrát se stává, že vstoupíme do nějaké místnosti a musíme si vzpomínati, co jsme tam vlastně chtěli dělat. Úmysl, který jsme pojali, sám nás tam přivedl. Je mnoho lidí, kteří jdouce spat dovedou určitě hodinu, kdy se mají vzbudit. Úmysl: vstanu o čtyrech hodinách — působí v nich celou noc v ústrojí duše, ač spí a nic o tom nevědí.

To jen na doklad, že pevný, určitý úmysl uvádí v chod tajné síly duše, dává jim určitý směr a řídí je tak, aby se stalo, co se státi má. Čím určitější je takový úmysl, tím lépe. Není dobře říkati třeba jen všeobecně: Budu klidný. Lépe jest: Až mne ten a ten člověk bude popouzeti k hněvu, ovládnou se a nebudu se zlobiti. Také nestačí říkati: Budu hodný. Správné jest říci: Učiním tu a tu věc, tím a tím způsobem, za takových a takových okolností.

Není dobře vzbuzovati mnoho různých předsevzetí najed-

nou. Nelze očekávat, že by byla všechna účinná a že by na všechna vystačily síly duše.

To má platnost i širší. Potkáváme nyní četníky, kteří jsou současně ozbrojeni puškou, bodákem, šavlí a revolverem. To je důkladné vyzbrojení, řekne někdo. Jiný zapochybuje správně a řekne, že je to vyzbrojení špatné, poněvadž jedna zbraň překáží druhé.

Tak i v duchovním životě má vše směřovati k největšímu zjednodušení. Čím složitější je duchovní život, tím méně naděje zbývá na dobré výsledky. Fariseové činili život náboženský složitým. Kristus Pán jej zjednodušoval. Kdo by mohl vypočísti všech 1279 různých předpisů, který musil míti žid na paměti, aby neporušil příkazu o posvátném klidu sobotním, o společných jídlech, umývání a poskvrňování? Kristus řekl jednoduše, že celý Zákon i Proroci mají týž prostý základ: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a bližního svého jako sebe samého!

Svatí byli často lidé jediné myšlenky, jediné zásady. Svatý Ignác má heslo života: Vše k větší slávě Boží! Svatý František volá: Můj Bůh a mé všechno! Svatý Alois se táže při pohledu na věci pozemské: Co mi to prospěje na věčnosti? Svatá Terezie vzdychá: Buď trpěti, neb umříti. Svatá Magdalena z Pazzi: Trpěti, ne umříti. Jan de Bernières hlásá: Jen Bůh!

Vidíme, že svatí zjednodušili svůj duchovní život: mnozí se řídili takřka jen jedinou zásadou, kterou si hluboko vstípili, a která jim byla nevysychajícím zdrojem bohatého života mravního. Tu zásadu vykonávali důsledně a neústupně a tak dobývali krásných vítězství.

Je třeba chtíti — rozhodnouti se, umíniti si, vytrvati. Básník Halm praví: Slovo *CHCI* jest tak mocné, že strhne i hvězdy s nebe. Kdosi řekl jednomu papeži: Chtěl bych, kdybych mohl. Papež odpověděl: Mohl bys, kdybys chtěl!

VÝSTŘEDNOSTI

Všecky bludné nauky se vyznačují neúplností, jednostraností, sklonem ke krajnosti a výstředností. Dějiny dogmatu ukazují, že Církev nalézala vždy pravou cestu, jakýsi střed, bezpečný bod, tichý ostrov pravdy uprostřed příboje bludů a pověr. Základní bludy jsou vlastně jen dva: popření světa viditelného a popření světa neviditelného. Prapor prvního bludu vztyčili ve starém věku křesťanském gnostikové a manichejci. Domnívali se, že Bůh jest původcem jen světa duchového, kdežto svět hmotný pokládali za dílo zlého ducha. Bůh stvořil duši, ďábel tělo. Mravnost záleží v bezohledném ničení všeho tělesného, v tvrdé askesi, potírání hmoty, zavržení manželství. Toť jedna krajnost. Církev ji odsoudila. Objevila se krajnost opačná. Bludné mínění, že všechno jest jen hmota a vývoj hmoty — materialism. Anebo mínění ne o mnoho lepší: že Bůh, existuje-li, jest totožný s hmotou: v nerostu dřímáme, v rostlině žije, v živočichu cítí, v člověku pak myslí a chce — panteism. Toť blud moderního věku. Mravnost, je-li jaká, záleží v pěstění těla. Bůh je ve všem, tedy tělo je cosi božského. Hříchem nebo nesmyslem jest omezovati a potlačovati žádosti tělesné. Živočišné pudry v člověku jsou cosi božského: jakákoliv snaha překonati je a zdolati jest nepřirozená a nemožná.

Kde je pravda? Uprostřed. Tělo lidské není ani ďábelské ani božské. Chybou jest ničiti je. A chybou jest hýčkat je. Správné jest: ovládati je.

Neprávem se přičítá křesťanskému náboženství pohrdání tělem. Mnozí se domnívají, že křesťanství je potírání života, barbarská nenávisť tělesné krásy, ničení přirozenosti, mrskačství a kdovíjaká výstřednost.

Ti, kteří tak smýšlejí, mají snad na mysli kající skutky některých svatých, jejich bezohledné mrtvení, posty, bdění,

bičování, žíněné pásy, snášení zimy a horka. Tu je třeba říci, že tyto skutky nebyly podstatou jejich svatosti: ne každý, kdo se mrskal, byl svatý. Ve středním věku táhly Evropou zástupy flagelantů, kteří se bičovali do krve: byli to lidé nadmutí pýchou, pokládající se za dokonalejší než jiní, pohrdající Církví a jejími zákony. Církev je odsoudila, nejen že upadli do rozličných bludů, ale namnoze proto, že jim chyběla základní ctnost křesťanská, totiž pokora. I mnozí svatí, byť měli pokoru, přece chybovali nemírnými skutky kajícínosti zvláště proti ctnosti, opatrnosti a mírnosti. Tím si vysvětlíme, že posléze sami litovali, že své tělo ničili; anebo v té věci nechtěli býti příkladem a tvrdých skutků mrtvení ani nepřikazovali, ani nedoporučovali, spíše naopak je svým podřízeným zapovídali.

Varujme se dvou krajností, říkal svatý František: jísti mnoho škodilo by tělu i duši, nemírně se postiti rovněž, poněvadž Pánu jsou milejší skutky lásky než skutky zevní kajícínosti. (Lib. Conformit., p. 244.) Má-li bratr Sylvestr tajnou chuť na hrozny, svatý František ho sám vede na vinici, žehná ji a sytí svého druha sladkými plody jejími. Při prvním všeobecném shromáždění v Assisi se dovídá, že mnozí z bratří menších nosí na svém těle bodlinaté pásy nebo drátěné košile, i zakazuje toto krvavé trýznění těla a nařizuje, aby tyto nástroje tělesné kajícínosti ihned byly složeny na hromadu: bylo jich napočteno více než pět tisíc. Ke konci života, když byl nemocen, sám si uvědomoval, že příliš trestal své tělo. Jednou v noci slyšel slova: Františku, není na světě hříšníka, je muž by neodpustil Bůh, kaje-li se; ale ten, kdo se zabíjí přílišnou přísností, nenajde slitování na věčnosti. Jednou dokonce vyznával, že tuze tvrdě nakládal s bratrem oslem, to jest se svým tělem. (Émile Gebhart, *L'Italie mystique*, Paris, Hachette et Cie, 1917, p. 113.)

To je správné pojetí: bratr osel. Osel, který má sloužiti

a pracovati. Ale bratr, k němuž třeba býti laskavým a mírným. Neničiti ho hladem, sice jinak nemůže unést svého břemene: ale nepřekrmovati ho, sice zbujní a neposlechne. Sluha, ne pán. Hýčkati tělo znamená hýčkati otroka. Je-li hýčkán, vzbouří se.

Ne ničiti, ne rozmazlovati. Pravé slovo: ovládati! Víme, že to není snadné. Špatný pán, který neumí poručiti. Špatný vojevůdce, který se neumí rozhodnouti. Máme vždy konati to, čeho se bojíme. Jsme-li na rozcestí, máme se vždy dáti tou cestou, která se zdá příkřejší. Strach je vždycky známkou povinnosti.

DVOJÍ ČLOVĚK

Povaha naše záhadně jest stkána. Člověk je občanem dvou světů, světa duchového a světa hmotného. Hned je andělem vzlétajícím až k hvězdám, hned zvířetem brodícím se v kalu hrubé smyslnosti. A v tom je děs lidství. Člověk je duch. Myslí. Poznává dobro. Chápe důvody, proč má dobro konati a zla se varovati. Dovede odhadnouti následky správného konání i následky konání nesprávného. Je svoboden. Poznané dobro buď miluje nebo se od něho odvrací. Ale člověk je také tělo. Je tudíž podroben zákonům oživené hmoty, které ji pudí k věcem smyslově příjemným, a to slepě, nutně, osudově. Člověk má smyslové počty a má myšlenky. Ale nemůže míti čirých myšlenek jako anděl, ani pouhých pocitů smyslových jako živočich. Hmotné i duchové prvky se v člověku spojují a vzájemně prolínají. Myšlenka prostupuje a pořádá smyslový život, a naopak smyslový život stále provází a proniká činnost ducha. Jest tedy člověk bytost duchová i hmotná. Bytost svobodná i nesvobodná. Jest ovládán dvojím zákonem: ducha i těla. Tak si stýská Apoštol: Libuji si v zákoně Božím podle vnitřního člověka, ale vidím jiný zákon v údech svých, který

bojuje proti zákonu myslí mé a jímá mě pod zákon hříchu, jenž jest v údech mých. (Řím. 7, 22—23.)

Nitro člověka je neustálým bojištěm, kde zápasí vyšší s nižším, duch a hmota. Co je mocnější? Třeba říci, že duch. Ale vítězství jeho není předem zajištěno. Jeho zbraní jsou myšlenky. Zbraní hmoty jsou představy, které se stále vtírají do světa duchového, pohybují se takřka po domácku v oblasti ducha, tvoříce stíny, kde by jinak bylo jen světlo. Co o tom máme vědět? Každá myšlenka a představa, ať vyšší či nižší, ať dobrá či zlá snaží se ovládnouti celého člověka a přimět ho, aby jednal určitým způsobem. Každá myšlenka a představa směřuje k činu. Víme ze zkušenosti, jak dobrá představa znásobuje naše síly a jak naopak představa špatná je podlamuje. Vezměme si zcela obyčejný příklad: Není žádným uměním přejíti po desce čtvrt metru široké a deset metrů dlouhé, leží-li ta deska na zemi. Ale mysleme si, že ta deska je položena mezi střechami dvou domů. Nikdo by se neodvážil po ní přejíti. Chvěl by se na celém těle a spadl by při prvním kroku. Proč? Věc je ve skutečnosti stejně těžká, ať leží deska na zemi nebo ve výšce. Ve výšce však ovládne člověka špatná představa: spadnu. Ta představa zcela ochromí jeho síly, takže není schopen přejíti. Medicina učí, že účinné špatných představ může vyvolati i nemoc v těle. Strach, který mají lidé z určité nemoci, způsobí, že se nemoc skutečně objeví a to se všemi příznaky. Mnozí dostávají určitou nemoc jen proto, že se jí bojí. Opačný účinn mají v těle představy dobré. Nabude-li nemocný důvěry v uzdravení, jest již na cestě ke zdraví. Proto hledí lékař udržeti a vzbuditi v nemocném představu zdraví. To je tím více hodno pozor, že lze pouhým vzbuzováním dobrých představ vyléčiti všechny nemoci, které vznikly působením představ špatných, i když to nejsou nemoci čistě duševní. Lékař Corvisart vyléčil císařovnu Marii Louisu pilulkami, které byly v podstatě jen chlebo-

vými kuličkami. Spálí-li si dítě prst, „vyléčíme“ je tím, že mu jej trochu ofoukáme. Dítě vzbudí představu, že to nebolí a utiší se. A naopak, litujeme-li je a naříkáme-li nad ním, rozpláče se ještě více.

Myšlenky a představy jsou něco živého a mocného. Směřují k tomu, aby nás ovládly a přinutily k určitému počínání. Vliv myšlenek a představ v našem vědomí trvá tak dlouho, dokud jich odtud nevypudíme jinými myšlenkami a představami silnějšími. Z toho vyplývá poučení, že zlé myšlenky a představy je možno překonati myšlenkami a představami dobrými: že jest třeba, abychom v sobě udržovali myšlenky a představy přiměřené skutkům, které chceme konati: chceme-li konati dobro, představujme si dobro: a naopak je třeba, abychom netrpěli ve svém nitru myšlenek a představ směřujících k činům, jichž se chceme varovati. (A. Eymieu, *Le gouvernement de soi-même I/67*, Paris, Perrin et Cie, 1928.)

Budeme-li si takto počínati, není pochyby, že zvítězí v našem nitru vyšší stránka naší přirozenosti. Nebudeme tápati, nýbrž najdeme sebe. Neb to, co jest v nás lepšího a vyššího, to jsme my. To, co je nižšího, nepatří vlastně k naší osobnosti a podobá se cizopasnému jmelí, jež se sice vine kol stromu, ale nevyrůstá z jeho kořenů.

Jinak bychom měli vždy trapný dojem vnitřní rozeklanosti a dvojakosti a musili bychom se připojiti k smutné písni básníka Hebbela:

Ten, jenž jsem, truchle pozdravuje
toho, jímž bych mohl býti.

ZLO V NÁS

Pán Ježíš odešel na poušť, aby byl pokoušen od ďábla, poněvadž chtěl hned na počátku své veřejné působnosti utkati se s ním. Tak jako první člověk klesl v pokušení a tím lidstvu

veškerému uškodil, tak bylo třeba, aby Kristus v pokušení zvítězil a tím celému lidstvu prospěl a příklad dal, jak máme úklady zlého ducha a zlo vůbec odrážeti a přemáhati.

Trojí je vlastně zdroj pokušení: zlá přirozenost, zlý svět a zlý duch. Na prvním místě zlá přirozenost, totiž přirozenost následkem hříchu dědičného zraněná a k zlému nakloněná. Nosíme zlo v sobě. V tom smyslu praví svatý Jakub v listě svém, že každý bývá pokoušen jsa lákán a vnađen od své vlastní žádosti; potom žádost počavši, rodí hřích; hřích pak byv dokonán, plodí smrt. (Jak. I, 14—15.)

Z těch slov je patrné, že každý člověk v sobě nosí jakousi možnost zla a že tato možnost není u všech lidí stejná: každý bývá lákán a vnađen od své vlastní žádosti. Z toho plyne důsledek, že první věcí v boji proti zlu vnitřnímu jest dokonalé poznání sebe samého. To však není věcí jednoho dne. Bylo by proto lépe říci: je třeba sebe studovati.

Lidé touží po vědění. Znaří dějiny faraonů egyptských, zeměpis Japonska. S Flammarionem touží vědět, jsou-li obydleny oběžnice. Dovedou nám říci, jak se jmenoval kuchař císaře Juliána Odpadlíka, v čem byly slabiny armády Hannibalovy, ale nevědí, v čem jsou slabiny jejich duše. Zajímají se o Velikého Medvěda, Marta a Siria, ale nikdy se nezahlobají do vlastního nitra. Zkoumají usazeniny doby prahorní, ale nevědí, co se skrývá na dně jejich srdce. Dovedou luštiti staré nápisy hieroglyfické, ale vlastní duše jest jim hádankou nerozluštitelnou.

Poznej sebe sama! bylo napsáno na bráně antického chrámu v Delfách. Již pohané byli přesvědčeni, že jen dokonalým poznáním sebe samého může člověk dosáhnouti mravní dokonalosti. Starověký mudřec Pythagoras ukládal svým žákům, aby si ráno i večer kladli tyto otázky: Co jsem učinil? Jak jsem to učinil? Co jsem opomenul učiniti? Římský filosof Seneka doporučoval, aby si člověk denně zodpovídal otáz-

ky: Kterou chybu jsem dnes napravil? Proti které vášni jsem bojoval? V čem jsem pokročil? Císař Titus měl v obyčeji rozpomínati se večer, co dobrého vykonal za dne. Jednou nemoha si připomenouti, co by byl dobrého učinil, řekl přátelům: Amici, diem perdidit — Přátelé, den jsem ztratil! O Benjaminu Franklinu je známo, že si vedl jakousi účetní knihu o svém svědomí. Do rubriky MÁ DÁTI si zapisoval své nedostatky, do rubriky DAL své mravní úspěchy. Vysvětluje sám, proč to učinil: Když jsem srovnával záznamy jednotlivých dnů, radoval jsem se a nabýval jsem nové odvahy, když jsem viděl, že pokračuji v některé ctnosti a že ubývá značek mých špatností, až jsem se nakonec dočkal, že rubrika MÁ DÁTI byla čistá.

Tento způsob sebepoznání se nazývá zvláštní zpytování svědomí. Jak patrně z příkladů uvedených, není to věc vyhrazená jen osobám řeholním. Zakladatelé řádů ovšem pojali zvláštní zpytování svědomí do svých stanov. Svatý Ignác z Loyoly a jiní moderní mystikové toto cvičení zdokonalili a takřka uzakonili. Existovalo však již před nimi.

Prakticky řečeno: zvláštní zpytování svědomí se hodí především lidem, kteří jsou v posvěcující milosti Boží, mají však rozličné hříchy všední, špatné náklonnosti, nedokonalosti v povaze. Těch chyb je celá řada. Všecky najednou překonat je nemožno, i když si někdo při svaté zpovědi umínuje, že se jich nedopustí. Boj proti všem nedokonalostem najednou by prostě nevedl k cíli. Je třeba si úkol usnadnit. Kdyby nám někdo podal silný svazek prutů a kázal, abychom jej zlomili, sotva bychom to dokázali. Pakli však ten svazek rozvážeme a pokoušíme se lámati jeden prut po druhém, nic těžkého v tom není. Tak je to i s chybami. Musíme je potírat jednu po druhé, ne všecky najednou. Stačí, když si vybereme jednu, a sice tu, které se nejčastěji dopouštíme a která nám nejvíce škodí a na tu jedinou chybu dáváme pozor, abychom se jí

nedopustili, po případě si někam poznamenáváme, jak často jsme do ní upadli či jak často jsme ji přemohli. Takové záznamy nám po čase ukáží, jakých úspěchů jsme dobyli. Ostatních svých chyb si zatím nevšímáme, poněvadž jsou to hříchy všední, které nám neškodí. Jen proti té jedné chybě bojujeme a to tak dlouho, až se jí zbavíme. Když se nám to podaří, můžeme stejným způsobem postupovati také proti jiným chybám svým. To je cesta, která vede k cíli. Bojujeme-li opravdově jen proti jediné své chybě, bojujeme proti všem, neboť sílíme tak svoji vůli, nabýváme stále větší schopnosti přemáhati zlo v sobě a co jsme započali snad jen s malou chutí nebo jen na zkoušku, vnáší do duše blahé uspokojení, plodí pocit síly a předtuchu konečného vítězství.

NÁŠ POKLAD

Bylo to v Kafarnaum. Přinesli Pánu ochrnulého, ležícího na loži. A vida Ježíš víru jejich, řekl ochrnulému: Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchyvé tvoji. Když to slyšeli někteří ze zákoníků, řekli si u sebe: Tento se rouhá. (Mat. 9, 1—3.) Jak teprve by byli pohoršeni tito lidé, kdyby slyšeli, co Pán řekl svým učeníkům po svém vzkříšení! Zjeviv se jim ve večeradle, pravil: Přijměte Ducha svatého: kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou. (Jan 20, 23.)

Úžasnou moc dal Bůh lidem. Moc, aby jménem jeho odpouštěli hříchy. Proč ji dal lidem? Abychom obdržíce rozhřešení nabyli jistoty, že jest nám odpuštěno, a získali tak pokoj svědomí. Mohl by nám zajisté Bůh přímo odpouštěti naše provinění, ale jistoty bychom o tom neměli.

Bludné sekty odvrhly svatou zpověď. Jen Církev katolická věrně plní a vždy plniti bude, co Kristus přikázal. Odpouští a

bude odpouštěti. My, kteří jsme se zrodili v Církvi a v ní od mala byli vychováni, nedovedeme oceniti dobře, jaký poklad máme ve svaté zpovědi. Jsme zvyklí se zpovídati a nepřipadá nám to něčím zvláštním. Jsme zvyklí nalézati v každém chrámě v určitou dobu kněze, který je ochoten nás vyslechnouti a milosrdný soud Kristův na nás vykonati. Necítíme dobře, jaké je v tom štěstí. Nemáme tušení, jak nám to závidí jinověrci. Víme to od těch, kteří byvše dříve protestanty, byli přivedeni do Církve právě touhou po odpuštění.

V knize Košile šťastného člověka vypravuje baron Arthur Lüttwitz, jak se stal katolíkem.

Měl jsem těžký hřích na svědomí, jehož jsem se chtěl zbavit. I šel jsem k našemu kazateli a zeptal jsem se ho: Máme zpověď? — Ovšem! — Jak to přijde, ptal jsem se zase, jsem 42 roky stár, ale nikdy jsem ještě neslyšel, že by se někdo z nás byl zpovídal? — U nás se to ovšem nestává, mínil, ale zpověď máme. Jakkak odpouštíte hříchy? ptal jsem se dále. — Máme formuli, odpověděl, ale že se mi to ještě nepříhodilo, mám ji asi založenu, ale přejete-li si, vyhledám ji.

Byl jsem rozhořčen, vypravuje dále, jel jsem do Paříže, abych se tam nepoznán vyzpovídal. Přeptal jsem se na vynikajícího protestantského kazatele. — Přicházím, abych své hříchy před Bohem vyznal, pravil jsem, když mne k němu dovedli. — Z čeho si přejete se vyzpovídati? zeptal se mne. Jmenoval jsem mu svůj hřích, jehož jsem se dopustil, a prosil ho, aby mi jménem Božím ten hřích odpustil. — My hříchů neodpouštíme, řekl, vždyť nevíme, zdali nám Bůh naše hříchy odpustí. — Ale já přece čtu v evangeliu, odpověděl jsem, že Kristus dal svým apoštolům moc hříchy odpouštěti. Ovšem že, řekl, ale my jí nevykonáváme. — Tím potvrzujete, odpověděl jsem, že protestantství je zbudováno na nevěře, a nutíte mne, abych se stal katolíkem. Tu řekl mi tento starší protestantský nejvyšší kazatel, jenž již jednou nohou

v hrobě stál: Nezdržuji vás od toho ani na okamžik, abyste se stal katolíkem; máme tolik sekt, že již nevíme, na čem jsme... Staňte se klidně katolíkem! (Košíle šťastného člověka, Praha, Franc 1910, str. 59/60.)

A neméně nám závidí svět, že máme zpověď. O tom svědčí nejlépe moderní směr v duševním lékařství, zvaný psychoanalýza či výzkum duše. Směr ten se zakládá na předpokladu, že kromě vědomého života jest v duši ještě život nevědomý či krátce podvědomí, jakási to temná komora v duši. Mnozí lidé zatlačují své nepříjemné představy a trpké zkušenosti do tohoto podvědomí. Snaží se krátce zapomenouti na své bolesti, viny, zlé představy. Ty potlačené myšlenky a představy však trvají v podvědomí dále a snaží se odtud vynořiti. Vědomí duše se proti tomu brání. Proto se nemohou ty představy vynořiti ve své skutečné podobě; objevují se tedy v jakémsi přestrojení: v různých přerěknutích, chybných úkonech, snech a nejčastěji v podobě duševních chorob, nervosy a hysterie. Úkolem lékaře pak jest podrobným, dlouho trvajícím vyptáváním objeviti v podvědomí pacienta ty skutečné, potlačené představy a přivesti je takřka do vědomí duše. Když si pacient uvědomí pravou příčinu svého neduhu, jest vyléčen.

Toto vše, co psychoanalytici dělájí, má Církev katolická již dávno. Ve zpytování svědomí se vykonává to, co věda lékařská nazývá psychoanalýsou. Rozdíl je ten, že katolík se nezpovídá lékaři, nýbrž knězi, který má od Krista moc hříchů odpouštěti. A tak hroznou jakousi oklikou vrací se svět k tomu, čím pohrdal. Lidská duše trpí a hyne. Odkud ta moderní nervosa a duševní rozvrat, ne-li odtud, že podle slov prorokových lidé opustili Boha, „pramen vody živé a kopali sobě a kopou cisterny rozpukané, které nemohou držeti vody“? (Jerem. 2, 13.)

ODPUŠTĚNÍ

Král básníků anglických Oskar Wilde byl pro činy proti mravnosti odsouzen na dva roky do těžkého žaláře. Když ho vezli do trestnice readingské, stál v trestaneckém šatě s hlavou do hola ostráhanou na nástupišti malé stanice čekaje na vlak. Několik lidí přecházelo kol skupiny trestanců sem a tam. Jeden z nich poznal básníka a pravil: Vždyť to jest Oskar Wilde! Přistoupil k němu a naplil mu do obličeje. Wilde se ani nehnul a nevydal ni hlásky.

Tak soudí lidé hříšníka. Jak jej soudí Kristus? Takto jej soudí: Doufej synu, odpouštějí se tobě hříchy tvoji. Toť jeho rozsudek. Osвобоjuje duši z kletby viny. Očišťuje ji z nečistoty vášně. Povznáší a přivíjí k svému Srdci přetékaající milosrdnou láskou.

Dobře bylo o něm předpověděno, že třtiny nalomené nedolomí a knotu doutnajícího neuhasí. (Is. 42, 1.) Své slitování zvěčnil Kristus tím, že apoštolům a jejich nástupcům dal moc odpouštět hříchy: Přijměte Ducha svatého; kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim a kterým zadržíte, zadrženy jsou. (Jan 20, 22/23.) Jaká naděje dána lidem těmito slovy! Není již třeba zoufati, proč se mučiti výčitkami — Kristus nabízí smilování, odpuštění, zapomenutí. Svátostným rozhřešením vrací se duši prvotní čistota a krása, v níž se zastkvěla po svátém křtu. Není hříchu na světě, který by nemohl býti odpuštěn. Toto odpuštění je vlastně zničení hříchu, ne tedy přikrytí či zapomenutí. Odpuštěním se hříchy kajícího zcela zhlazují, tak že jich už není. Zbytečno by tedy bylo, kdybychom se v duchu vraceli stále k dřívějším svým proviněním, ze kterých jsme se již jedenkrát vyznali. Některé duše jsou k tomu nakloněny, aby stále vzpomínaly minulých vin a tak snadno si připouštějí myšlenku, že jim nebylo ještě odpuštěno. Pravidlem by tu mělo býti: z čeho jsme se již jednou

řádně zpovíдали, jest odpuštěno a není třeba dále se tím zabývat. Ale na druhé straně je nevyhnutelné, abychom se vyznávali vždy s největší přesností a upřímností. Jinak si nezajistíme trvalého klidu duševního. Máme se tak zpovídati, aby nic nezůstalo nevyšetřeno, neodhaleno, nevyjasněno. Že nám někdy svatá zpověď nepřináší duchovního štěstí, zavinujeme si sami tím, že něco jen napolo povíme, něco zatajíme neb tak upravíme a vyličíme, že pravda zůstává utajena. Obvykle se sami před sebou omlouváme, zpovídáme se s mnohými výhradami bez opravdovosti a náležité svědomitosti. Svatá zpověď je vlastně soud. Je tu soudce v osobě kněze majícího moc hříchy odpustiti nebo hříchy zadržeti. Je tu obžalovaný a žalobce, ovšem v jedné osobě. Každý sám na sebe žaluje. Má tedy žalovati na sebe tak, jak by žaloval na osobu zcela cizí, nemaje příčiny, aby jí v něčem šetřil. Tak se zajisté děje při soudu. Žalobce hledí vinu obžalovaného spíše zvětšiti než umenšiti a zajisté nic nezamlčí, čím by mohl vinníka postavit do nepříznivého světla. — Tak si máme počínati i při svaté zpovědi, když žalujeme na sebe: nic si nepromíjeti a v ničem se nešetřiti. Nabudeme tak jistoty, že jsme řekli opravdu vše. Po takovém vyznání se již nebudeme znepokojovati a nebude se nám zdáti, že by mezi námi a Bohem viselo něco jako mlha a zastíralo nám jas a útěchu tváře Boží. Účelem svátosti pokání jest zajisté oblažiti člověka a naplniti duši jeho svatým klidem.

Četné mohou býti překážky, že nemůžeme býti ve svaté zpovědi dosti upřímní. Leckomu se zdá, že by se snáze mohl zpovídati Kristu samému než člověku, který sám je hříšníkem. V tom není asi nejtěžší závada. Zpovídáme-li se hříšníku, můžeme tím jistěji čekati, že nám porozumí, než kdybychom se zpovíдали světcí, který by neměl tušení o vášních a chorobách lidské duše. Nejlepším zpovědníkem byl by kněz, který by s osobní svatostí spojoval hlubokou znalost lidského

srdce, který by vynikal bystrým vhledem v tajné záhyby nitra, naprostým klidem, osvícenou moudrostí, neklamnou jistotou, nevyčerpatelnou trpělivostí. To by byl ideál. Ovšem my lidé můžeme uskutečniti ideály jen částečně. Tedy místo ideálního zpovědníka najdeme ve zpovědnici buď mladého, málo zkušeného kněze, který to jistě dobře myslí, ale neumí dobře voliti slova, která by s užitkem mohl pronésti k lidem prošlým školou života. Nebo tam najdeme kněze bohatých zkušeností, zvyklého slyšeti těžké obžaloby — nedivme se, že se nám zdá, jako by neměl smyslu pro naše malichernosti, s nimiž se mu svěřujeme. A jindy tam najdeme kněze znaveného již dlouhým zpovídáním — nečekejme, že k nám bude mluvit plamennými slovy, aby rozehrál tvrdý led našeho ubohého srdce. Vždy tam najdeme jen a jen člověka, avšak člověka majícího božskou moc, člověka, který nám může a zajisté i chce pomoci — na to myslíme a budeme v něm vždycky viděti zástupce Božího a vykonavatele Kristova milosrdenství.

POKORA

Svatý Jakub napomíná ve svém listě, abychom byli činiteli slova, a ne posluchači toliko oklamávající sami sebe. (Jak. 1, 22.) Sám sebe oklamává, kdo buď sebe nezná nebo kdo znaje se přeje si zdáti se lepším než je. Máme-li vyloučiti jakýkoliv klam ze svého vnitřního života, je třeba, abychom měli správný úsudek o sobě samých. To pokládal za potřebné již pohanský filosof Sokrates, když učil, že základem vší moudrosti jest poznání sebe. Co jsme? Tvorové Boží. Od Boha máme vše, co máme. Jsme pouzí žebráci. Od hlavy až k patě jsme složeni z almužen Božích. Ani o jediném vlasu své hlavy nemůžeme říci, že bychom ho nebyli obdrželi od Boha. — Co máš, abys toho nebyl dostal? táže se svatý Pavel. Jestli však

jsi dostal, proč se chlubiš, jakobys nebyl dostal? (I. Kor. 4, 7.) Je třeba, abychom dobré své vlastnosti připisovali jedině Bohu. Jediné, čím bychom se mohli chlubit, jsou hříchy naše a slabosti. Proto dí týž Apoštol: Sám sebou nebudu se chlubit, leč jen svými slabostmi. (2. Kor. 12, 5.)

Avšak pouhé poznání sebe není ještě ctností. Nestačí pouze nahlédnouti v propast vlastní nicoty a tak nabýti správného úsudku o sobě, je třeba tímto úsudkem se řídit v jednání, slově i smýšlení. Veškerá ctnost se jeví snahou vůle a vrcholí se životem. Neboť je-li někdo posluchačem slova — tak poučuje svatý Jakub — a ne činitelem, ten se podobá člověku, jenž patří na přirozenou tvářnost svou v zrcadle: on totiž na sebe popatří a odejde a hned zapomene, jaký byl. Kdo však pohlédne v dokonalý zákon svobody a při něm vytrvá, nejasa posluchačem zapomínavým, nýbrž činitelem díla, ten bude blahoslaveným ve svém konání. (Jak. 1, 23/5.) Do zrcadla se dívá člověk, aby poznal, co by měl opravit na svém vnějšku. Neopraví-li toho hned před zrcadlem, nýbrž odejde po své práci, zapomene na to, co měl opravit, neučiní nic, a zrcadlo mu neprospěje. Nestačí tedy míti správný úsudek o sobě, je třeba podle něho svůj život upravit.

Nedávno byl za svatého prohlášen farář arský Jan Vianney. Žil v první polovici minulého století v nepatrném městečku venkovském nedaleko Lyonu. Nevynikal ani učeností ani výmluvnými slovy. A přece tisíce lidí ho vyhledávalo, aby slyšelo jeho prosté, ale duchem hluboké víry provanuté kázání, zástupy kajících denně obléhaly jeho zpovědnici. Od roku 1834 bylo zařízeno pravidelné spojení mezi Lyonem a Arsem, jež jsou od sebe vzdáleny sedm až osm mil. To pro poutníky, kteří navštěvovali faráře z Arsu. Osm nebo deset velikých vozů nestačilo denně. Takový byl nával poutníků. Správa podniku dala upravit staré, bídne cesty na řádné silnice. V posledních letech se zabývala Arsem i Lyonská že-

lezniční společnost a poskytovala poutníkům zvláštní výhody. U cíle své cesty nalézali poutníci nepatrný kostelík a ubohou ves, jejíž domy téměř všechny byly proměněny v hostince a obchody pobožnostními předměty.

Ze zvědavosti přišel kdysi do Arsu vzdělaný jeden muž, jehož kultem byly smysly a rozum. Byl zvyklý souditi podle vnějšku a tak, když uviděl Vianneye, jak je oděn v hrubý šat, jak skromně klopí zrak, mluví velmi prostě a ve tváři nemá jiného výrazu než zvláštní a tajemný odlesk kněžských ctností, byl nesmírně zklamán. — To je všechno? Myslil jsem, že uvidím . . . Kdybych to byl věděl! — Vianney vycházel z kostela. Uviděl filosofa, který se mrzel, že příliš uvěřil pověstem, i pokládal za svoji povinnost poťesiti ho několika slovy: — Škoda, pane, pravil hlasem zkormouceným a laskavým, velmi mě mrzí, že jste nadarmo konal dalekou cestu. Nebylo zajisté třeba jíti tak daleko, abyste spatřil nejubožejšího a nejnevědomějšího člověka na světě . . .

Několik těchto slov způsobilo náhlý obrat v duši nevěrce a on zvolal pln podivu: — Takového člověka jsem hledal! (E. Hello, *Le Siècle*, Paris, Perrin 1920, p. 482.)

Pokora jest základem všech ctností. Bez ní není pravého života křesťanského. Každá ctnost je v jádru svým pokorou. Víra je pokora, neboť věrou se člověk vzdává myšlenek svých a přijímá myšlenku Boží. Naděje je pokora, neboť nadějí se člověk vzdává svých přání a podrobuje se tomu, co chce Bůh. Láska je pokora, neboť láskou člověk opouští vlastní blaho, by sloužil Bohu a bližnímu. Poslušnost je pokora, neboť poslušností se vzdáváme vlastní vůle a podřizujeme se vůli dokonalější. Modlitba je pokora, neboť modlíce se uznáváme svou slabost a dožadujeme se pomoci.

Bez pokory nemůžeme opravdově nabýti žádné ctnosti aniž se líbiti tomu, jenž řekl: Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem. (Mat. 11, 29.)

CTNOST NEJKRÁSNEJŠÍ

V listě svém k Efeským praví svatý Pavel, že jsou neřesti, které ani jmenovány býti nemají mezi křesťany, a to zejména smilství a všeliká nečistota. (Ef. 5, 3.)

Pakli smilství a nečistota nemají ani jmenovány býti, jest jisto, že o žádné jiné ctnosti nemá křesťan slyšeti s větším zalíbením než o cudnosti, která jest opakem smilství a nečistoty.

Cudnost je ctnost nejkrásnější, poněvadž v ní nejvíce vyniká síla vůle a vznešenost odříkání. V mravním životě jen to můžeme nazývati velikým a krásným, co stojí námahu a obět. To, co je nám hračkou, nás nevzbuzuje k podivu. V listě svém k Eustochii odvažuje se říci svatý Jeronym, že záchova cudnosti jest jistý druh mučednictví. Svatý Bernard praví, že v cudnosti anděla jest více štěstí, v cudnosti člověka jest více statečnosti.

Co jest cudnost? Jest odhodlání zřici se nedovolených rozkoší tělesných. Cudnost vychází z mysli. Tělo jest jejím nástrojem. Cudnost je svatost duše i těla. Krásně praví svatý Augustin, že panictví jest stálá myšlenka neporušenosti v těle porušitelném. Dvojí jest cudnost: naprostá či úplná — tu má zachovati každá osoba, která nevstoupila v manželství, a nedokonalá či neúplná, kterou mají zachovávat manželé.

I pohané měli jakési tušení této ctnosti křesťanské. V Římě byl oltář bohyně Vesty. Na něm dnem i nocí planul posvátný oheň, který nikdy nesměl vyhasnouti. Šest panen, které sluly Vestálkami, mělo za úkol střežiti ten oheň. Vestálky měly výjimečné postavení v římském státě. Požívaly rozličných výhod: liktoři měli skláněti před nimi své svazky; konsulové měli jim dávat přednost; soudcové byli povinni bez námitek přijímat jejich svědectví; katané měli propustiti odsouzence, který cestou na popraviště potkal Vestálku. Těmito privilegii

chtěli pohnouti Římané mladé dívky, aby se zřekly manželství a zasvětily se službě bohyně. Za cenu těchto výsad hledal Řím mezi 200 miliony svých poddaných šest dívek, které by chtěly zůstatí pannami a střežiti posvátný oheň. A přece nikdy ne našel Řím šest dobrovolných Vestálek. Často bylo třeba násilím odvléci potřebný počet dívek ke službě bohyně. Bylo třeba strašných trestů, aby plnily své povinnosti. Jestliže nechaly vyhasnouti posvátný oheň, byly trestány bičováním. Jestliže porušily své panenství, bývaly za živa zazděny.

Nebyla to ctnost — jen předtucha ctnosti. Ctnost musí vycházeti z dobré vůle a svobodného rozhodnutí. Pán praví v evangeliu sv. Tomáše: Jsouť zajisté panicové, kteří se tak narodili ze života matky, a jsou panicové, kteří učiněni jsou jimi od lidí, a jsou panicové, kteří sami oddali se panictví pro království nebeské. Kdo může chápati, chápej. (Mat. 19, 12.) Spasitel činí rozdíl mezi těmi, kteří buď pro nějakou chybu vrozenou jsou neschopni k stavu manželskému nebo od lidí jsou donuceni žíti mimo manželství, a těmi, kteří z lásky k Bohu zachovávají panictví, aby rozmnožili své zásluhy pro nebe. Jsou totiž mnozí lidé cudní z nutnosti, proti své vůli, nebo z opatrnosti, totiž že se bojí následků necudnosti. Cudnost takových lidí nemá ceny před Bohem. Ale je-li možno cudným býti z nutnosti nebo ze strachu, proč by to nebylo možno z lásky? Cudnost z lásky k Bohu zachovávaná jest pravou ctností křesťanskou.

Naše změkčilá doba nemiluje této ctnosti, která si žádá veliké hrdinonosti, a má proti ní tisíce námitek. Prohlašuje ji dokonce za škodlivou či nemožnou. Není v tom nic jiného než rouhání. Kdyby cudnost byla nemožná či škodlivá zdraví, znamenalo by to, že Bůh neměl buď dosti poznání nebo opatrnosti či lásky, když ustanovil šesté přikázání a dal lidem zákon úplné cudnosti mimo manželství. Znamenalo by to také, že Spasitel náš, moudrost sama, se klamal, když prohlásil do-

konanou cudnost za vrchol evangelické dokonalosti. Je třeba činiti rozdíl: Pán Ježíš neučí tomu, co jest nemožné, nýbrž tomu, co jest dokonalé.

Slyšíme tak často: Mládí se musí vybouřiti! Co to znamená? Znamená to snad, že mládí se musí vybouřiti a pak přestati? Jak by to bylo smutné! Jak by to bylo ubohé, kdyby člověk pro několik let svého života měl odpírati věčnosti a jejím zákonům. Víte-liž, co praví věčná pravda? Mládí musí potrvati! Věčná pravda chce, aby věčnost byla mladá a mladost aby byla věčná. Hřích činí starým. Ti, kteří v mládí všeho okusili, stárnou předčasně a život se jim hnusí. Mladí starci a mladé stařeny — vším přesyceni a zhnuseni mohou čekati již jen smrt — ne život!

ČISTÝ ÚMYSL

Jan křtil v Betanii za Jordánem. Křest jeho byl ovšem jen pouhým obřadem, který vnitřní očistu naznačoval, ale nezpůsoboval. Připomínal lidu slova Isaiáše proroka: Spravte cestu Páně, aby urovnali a očistili svá srdce, když se blíží král tak vznešený. K Bohu možno jíti jen čistotou mysli, slova i skutku. Když přišli k Jordánu fariseové, aby slyšeli Jana, nazval je plemenem hadím a ještěřčím, jednak proto, že viděl v duchu, jak budou pronásledovati Krista jedem své nenávisti a usilovati, aby ho zabili, jednak pro jejich pokrytectví, neboť konali sice mnohé dobré skutky, ale s nepravým úmyslem. Rádi se modlívali na veřejných místech, aby je lidé pozorovali a chválili jejich zbožnost. Kdykoliv se postili, chodili s tváří zachmuřenou, stavějíce na odiv své mrtvení. Hodlajíce dávatí almužny, dávali nejprve vytrubovati, aby se shromáždili zvědavci a mohli viděti jejich dobročinnost. To vše činili jen pro chválu lidskou, ne z lásky k Bohu, ale z lásky k sobě, aby

byli ctěni, obdivováni a chváleni od lidí. A poněvadž nekonali dobro s čistým úmyslem, neměly jejich dobré skutky ceny před Bohem.

Je tedy patrné, že jen ty dobré skutky možno nazývati opravdu dobrými, které jsou vykonány s dobrým úmyslem. Katechismus připomíná ještě dvě podmínky, aby dobrý skutek byl opravdu dobrým, totiž aby se srovnával s vůlí Boží a aby byl vykonán pomocí milosti Boží. S vůlí Boží se srovnává každý skutek, který je sám o sobě dobrý, to jest neodporuje přikázáním Božím. Nebylo by tudíž správné, kdyby někdo konal zlo, aby tím docílil něčeho dobrého: na příklad, kdyby kradl, aby mohl dávatí almužnu, kdyby křivě přísahal, aby vysvobodil přítele z těžkého žaláře, kdyby nemocnému dal jed, aby zmírnil jeho muky a ukrátil mu život, kdyby nezabránil hříchu, aby se vyhnul mrzutostem. A tak podobně. Zlo se nestává dobrem, i když je konáno za dobrým účelem. Účel neposvěcuje prostředků.

Druhá podmínka, kterou připomíná katechismus, jest, aby dobrý skutek byl vykonán pomocí Boží. Bůh pomáhá člověku především v tom, co koná z lásky. Bůh je láska. Konáme-li něco z lásky k Bohu nebo bližnímu, zajisté nám Bůh k tomu pomáhá. Je tedy možno, že někdo koná nějaké skutky, které samy o sobě skutečně jsou dobré, ale nekoná-li jich z lásky, dobrými přece nazvány býti nemohou. Někdo by se na příklad zdržoval opojných nápojů proto, že by měl k nim přirozený odpor. Jest to dobrý skutek? Nebo kdyby někdo konal lidumilné skutky jen z přirozené dobrosrdečnosti a nikoliv z lásky k Bohu nebo bližnímu, také bychom nemohli nazvati jeho skutky dobrými v bohoslovném smyslu.

Bratr Yves Bretonský byl poslán svatým Ludvíkem jako vyslanec ke kalifu syrskému. Cestou potkal ženu, která nesla v jedné ruce džbán s vodou a v druhé hořící pochodně. Biskup belleyský Jan Petr Camus užil toho obrazu, aby vyjádřil, kte-

rak dobro, jež konáme, máme konati z čisté lásky k Bohu. Ke konci knížky, kterou o tom napsal, takto mluví Láska: Touto hořící pochodní chci zapáliti nebe a obrátiti je v popel tak, aby se již o něm nemluvalo. A lijíc tuto vodu do plamenů pekelných, chci je uhasiti, aby nebylo již muk a trestů na tom místě neblahém: aby lidé na příště milovali Boha a jemu sloužili z lásky k němu samému bez otrockého strachu a bez vypočítavé zisťnosti způsobem tak čistým a nezaujatým, aby ne peklo, ale láska k Bohu nás odváděla od hříchu, poněvadž zlo se mu nelíbí a jej uráží, a abychom konali dobré skutky ne s ohledem na věčnou odměnu, ale z lásky k Bohu a pro slávu Boží, neboť dobré skutky se Bohu líbí a jej oslavují.

Takto často kázával biskup Camus o Lásce (Caritée), že posluchači bývali nadšeni a přáli si míti i obraz takové lásky. Jeden malíř ji skutečně vyobrazil. Je to rytina, kterou ozdobil jezuita Jeremiáš Drexelius svojí knížku O čistém úmyslu. Láska je tam vyobrazena jako žena stojící zpřímá a hlavou pozdvíženou, očima zářícíma štěstím: jednou rukou zapaluje mraky nad sebou a druhou hasí plameny šlehající z jícnu pekelné obludy. (H. Bremond, *Histoire littéraire du sentiment religieux en France I.*, 183-4, Paris, Bloud et Gay 1924.)

Není nebe, není pekla — máme si říkati, když konáme dobro. To znamená, že nekonáme dobro ani z touhy po odměně v nebi, ani ze strachu před tresty pekelnými, ale z čisté lásky k Bohu. A to je nejsprávnější.

SVATOST

Stalo se, když Ježíš mluvil k zástupům, jedna žena pozdvihla hlasu a řekla jemu: Blahoslavený život, který tebe nosil a prsy, kterých jsi požíval. Ale on pravil: Ovšem blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho. (Luk. 11, 27—28).

Podle těchto slov Spasitelových je blahoslavena nejen ta, která Slovo věčné zrodila tělesně, nýbrž i ti všichni, kteří to Slovo nosí v svém srdci a spravují svůj život podle něho. Nestačí slyšeti slovo Boží, je třeba je ostříhati, nestačí věřit, je třeba podle víry žít.

Nesmí býti rozpor mezi naukou a životem. Ne neprávem vytýkáme některým filosofům, že se sami neřídili moudrostí, kterou hlásali jiným. Nietzsche napsal výstižně: Dělán si z každého filosofa zrovna tolik, kolik jest schopen dáti mi příklad. Musíme býti důsledni. Jinak-li věříme a jinak žijeme, jakou hodnotu může pak míti naše víra? Důsledné křesťanství se nazývá svatost. Nic jiného to není. Nejsme-li svatí, je to proto, že nejsme důsledni. Rádi se oddáváme představě, že svatí byli bytostmi neobyčejnými. Rádi si myslíme, že svatost je nějaký zvláštní dar, který Bůh jen některým duším mimořádně uděluje: nebo že je to nějaká výsada podle výroku, že mnoho jest povolanych, ale málo vyvolených. Pouhé to klamy. Svatost není výsada některých, nýbrž závazek všech, ne zvláštní dar od narození, nýbrž pevná vůle pronikající veškeren život. Svatými se nerodíme: svatými se stáváme.

Ze života svaté Terezie se vypravuje, že do kláštera, v němž žila, kdysi přišel hledač pokladů. Klášter byl totiž zbudován na starém židovském hřbitově a proto se snad domníval onen hledač, že by tam mohly ukryty býti poklady, a to z dob, kdy židé byli pronásledováni. Prohledav celý klášter objevil prý tam ten člověk poklad mnohem dražší než byl ten, který hledal: objevil jej ne očima lidské žádostivosti, nýbrž očima víry. Prohlásil, že z toho kláštera vyjde jednou světice jménem Terezie... Svatá Terezie prý znala tuto předpověď. Kromě ní však byla v klášteře ještě jiná řeholnice téhož jména, Terezie de Quesada. Této řeholnici prý říkala světice: Hle, má sestro, říkají, že z tohoto domu vyjde svatá Terezie: Kéž by se zalíbilo Bohu, aby to byla jedna z nás... a abych to byla

já. A druhá Terezie odpovídala: Kéž by se zalíbilo Bohu, abych to byla já! (Louis Bertrand, Sainte Thérèse, Paris 1927, A. Fayard & Cie, p. 143-4.)

Chápeme, co vážného tu vysloveno žertem. Obě tyto Terezie jsou duše statečné a odhodlané. Je-li třeba, chce-li to Bůh, chtějí býti svatými. Nelekají se toho. Jsou připraveny podstoupiti vše, čeho je třeba k svatosti. Býti svatým není zajisté hračka. Ano, je to věc těžká. Svatost znamená především dokonalou očistu duše od zlých náklonností. Svatost je takřka chemicky čistá osobnost. Kdo chce svatým býti, musí vytvořiti ze sebe silnou povahu. Loutky a stíny nemohou Boha uctívati. K svatosti je třeba srdce statečného. Svatost je hrdinový způsob života. Svatost je připodobnění Kristu. Svatost je proměna v Krista, plný, nezmenšený, nezkrácený život podle Krista a v Kristu.

Je potřebí Církvi svatých? Zajisté. Jako ve vědě tak v náboženství se pokračuje úsilím silných jedinců. Obnova náboženského vyučování, obnova kázně, obnova života vždy bývala v Církvi dílem světců, ovšem světců opravdových, ne takových, jaké si může vymysleti nějaký spisovatel sedě v trepkách v pokoji příjemně vytopeném. Obraz takového světce podal Antonio Fogazzaro v románě *Il santo*. Světec Fogazzarův, bývalý starosta ve Vicenze, člověk průměrných vloh, trpící i na počátku své dráhy světecké následky svých mladických dobrodružství milostných, poučující svatého Otce o reformě Církve, napomínající ministra vnitra k pořádnějšímu plnění státnických povinností, dávající se nakonec odvézti ve voze plném ženského parfumu do přepychové vily, aby tam umřel obsluhován hbitými lokaji a zahrnován úsměvy žen a něžnostmi přátel — to se nezdá, že by byl opravdový světec. (A. Fogazzaro, *Il Santo*, Milano, Casa editrice Baldini 1906.)

Je potřebí světu svatých? Nezbytně jest mu jich potřebí, neboť život světa jest možný jen nadlidským úsilím těch, kteří

dávají lidem příklad, jak pohrdati těmi věcmi, pro něž se zabíjení navzájem, a jak popíratí to, co pokládají za jediný smysl života a co je činí tvrdými jedny k druhým.

Nedávno vyšla kniha nazvaná Moudrost faráře Pecqueta. (Omer Englebert, *La sagesse du Curé Pecquet*, Paris, A. Giraudon, 1928.) Vypravuje se v ní o dobrém venkovském faráři, který se přizpůsobil venkovu, vyjadřuje se drsně a humorně, káže prostě a od plic, o všech věcech má svérázný úsudek, volné chvíle věnuje spisování svých myšlenek a péči o včeličky. Dobrý kněz. Předmluvu k této knize napsal františkán M. Lekeux, bratr Markéty Lekeux, apoštolky, jež umřela v pověsti svatosti. Zdá se mu, že ani farář Pecquet není takový, jaký by měl býti. Dosti je dobrých kněží, ale málo je kněží svatých. A nakonec volá: Milí bratří, modleme se za obrácení faráře Pecqueta; faráři je třeba obrácení, dokud není svatý!

A podobně lze říci, že je dosti dobrých křesťanů, kteří jakž takž žijí podle příkladu Kristova. Ale málo je křesťanů svatých, kteří by žili podle víry plně a důsledně, slyšíce slovo Boží a ostříhající ho.

SVATÍ

Nezdá se, že bychom správně smýšleli o svatých. Myslíme si zpravidla, že ty neobyčejné věci, o nichž se dovídáme z jejich životopisů, konali p r o t o, že byli svatí, čili proto, že k takovým věcem byli předem určeni a uschopněni. Je to naopak. P r o t o, že ty věci konali a hrdinné ctnosti osvědčili, dosáhli vysokého stupně dokonalosti křesťanské, který nazýváme svatostí. Nesmíme si tedy svaté představovati jako bytosti zvláštními dary obdařené, všech pokušení zbavené, mimo řád světa žijící. Byli lidmi jako my, podrobeni těmže chybám a nedostatkům jako my. Byli zkoušeni, pokoušeni, pochybnostmi zmítáni, tělem souženi, světem i ďáblem jako my. Vypadá to,

jako by lidé schválně z nich odmyslili vše lidské a nedokonalé, aby jich nemusili následovati. Nermalou vinu mají na tom jejich životopisci. Ve snaze postavití světce do nejvýhodnějšího světla s důrazem a zálibou popisovali mimořádné stránky jejich života a pomíjeli vše, co v životě jejich bylo lidského a prostého. Rádi vykládali, čím se svatí podobali andělům, a zapomínali napsati, čím se podobali lidem. Tak způsobili, že se lidé svatým sice podívovali, ale nenásledovali jich.

Co učinili špatní životopisci ze svatého Aloise! Mládenečka sladké dívčí tváře, který nevěděl, jak vypadá strop jeho pokoje, jak se jmenují ulice, kudy chodil, který nikdy nepohleděl v tvář Marie Rakouské, na jejímž dvoře žil jako páže, ba dokonce ani v tvář své vlastní matky. — A přece to byl jinoch rytířský, plný touhy po velikých činech a mající bystrý smysl pro okolní svět. Když ho spatřil v noviciátě římském starý jeden kněz Tovaryšstva Ježíšova, řekl: Hle, budoucí generál našeho řádu! S jakou energií uspořádal rodinné spory po smrti otcově! S jakou obětavostí ošetřoval nakažené morem! Tedy ne zasněný anděl v lidské podobě nic nevědoucí o světě, ale silný duch, rytířský smýšlením, silný činem!

Co učinili životopisci a umělci ze svatého Antonína Padovského! Mladíčka milostné tváře, mazlíčího se s Ježíškem, kážíčího něžně rybičkám. A přece to byl muž železné vůle, apoštolské horlivosti, který kázal nejen rybičkám, ale i Saracénům, muž velké učenosti a neodolatelné výmluvnosti, jenž vystupoval na kazatelnu, aby hřměl do duše hříšníkům a jenž drtil bludaře silou svého slova a zván byl kladivem kacírů, muž tvrdé kázně a vroucí kajícínosti. Když jsem byl v r. 1925 v Padově, ukazoval mi kněz řádu Menších bratří pokladnici chrámu svatého Antonína. Množství zlatých a stříbrných misek, relikviářů, kalichů, pohárů, medailonů, náramků, prstenů a drahých kamenů. Nakonec pravil kněz: Zde jest nejvýznamnější část našeho pokladu a nejdražší drahokam. A ukázal obyčejný

kámen umístěný dole: byl to kámen, který míval svatý Antonín pod hlavou, když spal.

Co učinili životopisci ze svaté Terezie Ježíškovy! Snivou a krásnou dívčinku, která jako skleníkový, závanu větru neznající květ vyrostla v tichém klášteře lisieuxském. A přece to byla veliká duše, ne v tom, co konala, ale v tom, jak to konala. Právem říkala, že jejím povoláním jest láska. Duše hrdinná v odříkání a utrpení. Toužící po důvěrném styku s lidmi a přece si odpírající i nevinný rozhovor s rodnými sestrami žijícími v témže klášteře. Trpící zimou a slabostí a přece s nadlidským přemáháním konající všechny řeholní povinnosti. „Terezie trvala vždy na cestičce, na duchu dětství, ale nerozuměla tím doporučovati beztrnné růže změkčilé pobožnosti. Je-li něco pozoruhodného u Terezie, tož je to spojení veliké mužnosti ducha a železné energie s duchem důvěry, rozkošné prostoty, úplného odevzdání do vůle Boží, což je duch dětství. Nebo spíše, tento duch dětství byl Terezii umožněn právě její energií, jež činili z každého okamžiku jejího života výboj. Sama to řekla význačně: Nemyslete, že jíti cestičkou jest jíti cestou klidu, samé sladkosti a útěchy. Ó, to je pravý opak: čekejte, že budete obětováni bez výhrady.“ (Gaëtan Bernoville, Svatá Terezie Ježíšková, Praha, Kuncíř 1928, s. 81.)

SVATÉ OSTATKY

Když šel Pán do domu Jairova, zezadu k němu přistoupila žena, která trpěla krvotokem dvanáct roků, a dotkla se třepení jeho roucha, neboť řekla sama u sebe: Dotknu-li se jen roucha jeho, budu uzdravena. Ježíš se obrátil a uzřev ji pravil: Buď dobré mysli dcero, víra tvá tě uzdravila. I byla zdráva od té hodiny. (Mat. 9, 20—22.)

Podivný projev důvěry — ještě podivnější div, kterým by-

la uzdravena! Je patrné, že třepení roucha Kristova nemělo samo o sobě síly léčivé — žena byla uzdravena mocí božskou. V události té však nacházíme i vysvětlení, proč odedávna uctívali křesťané předměty, které byly ve styku s Pánem Ježíšem, zvláště jeho svatý kříž, trnovou korunu, poutní roucho. Jakým nadšením byli naplněni účastníci první výpravy křížové, když se roznesla zpráva, byť klamná, že v Antiochii, které právě dobyli, bylo v chrámě svatého Petra nalezeno kopí, kterým podle Písem Longin proklál bok Kristův!

Podobně byly uctívány tělesné ostatky svatých mučedníků, jejich šat, nástroje jejich muk, předměty, jichž užívali. Nad hroby mučedníků a vyznavačů byly již v nejstarší době stavěny oltáře a chrámy. Na starém obyčeji tom spočívá církevní předpis, že v každém oltářním kameni mají býti ukryty ostatky svatých: a tak trvá starý obyčej církevní dosud, neboť Oběť Nejsvětější se koná vlastně na hrobech svatých a mučedníků jako v prvních dobách křesťanských. Uchovávají se ovšem ostatky svatých i jiným způsobem: buď v ozdobných skříňkách na oltáři, buď v relikviářích majících podobu monstrance nebo i údu, z něhož jsou vzaty, buď v medailonech, prstenech a jiných skvostných nádobách. Bývaly baleny v hedvábí, vsazovány do zlata, vroubeny drahými kameny.

Důvody, proč ctíme svaté ostatky, jsou dva. Předně proto, že Bůh jimi působí mnohé divy, buď že je uchovává bez porušení, buď že jejich dotekem se uzdravují nemocní. Za druhé proto, že těla svatých byla nástroji mnohých ctností a tudíž v den vzkříšení se zastkví prevelikou slávou. Nectíme jich tedy za to, čím jsou, ale za to, čím byly a čím budou.

Stará legenda vypravuje, že k poustevníku Makariovi přišel kdysi mladý muž prosit o radu, jak žíti. Makarius poslal jinocha na poušť, kde tlely kosti svatých poustevníků a přikázal mu, aby jim zlořečil. Jinoch šel, tupil a hanil kosti poustevníků. Když se vrátil, tázal se ho Makarius, jakou slyšel

odpověď. Kostí mlčely, pravil jinoch. I poslal ho znovu k mrtvým, aby je chválil. I chválil jinoch mrtvé a nazýval je apoštoly, hodnými slávy a nebes říše. Odpovědí bylo opět mlčení. I zvěstoval Makariovi, že klidni byli při chvále jako při haně. I řekl stařec jinochu: Slyš moji radu: Buď jako oni!

Avšak větší a hlubší naučení než toto nám dávají svaté ostatky. Připomínají nám především, co jsme. Jsme tvorové narození k umírání: všecka sláva těla skončí se hrobem, hnilobou a rozkladem. Hle, proč svatý Ignác nazýval své tělo hromadou hnoje. Proč svatý František Sáleský jako student v těžké nemoci ustanovil, aby tělo jeho bylo dáno po smrti chirurgům, kteří by jeho pitvou se cvičili, chtěje tak, aby tělo jeho bylo k něčemu dobré.

A také nám připomínají svaté ostatky, co budeme. Neporušenost některých ostatků jest jakousi předehtou obecného vzkříšení lidí všech. Bůh chrání těla některých svatých před zkázou, aby nás utvrdil ve víře ve vlastní naše vzkříšení. Všichni vstaneme z mrtvých v den poslední, dobří i zlí. Tělo bylo účastno dobra i zla, jež jsme konali, jest tedy spravedливо, aby bylo účastno odměny a trestu.

Učiňme tělo své nástrojem ctnosti, aby je Bůh mohl učiniti nástrojem své lásky!

V

ŠLÉPĚJE APOŠTOLSKÉ

KRISTUS V BRATRÍCH

Myslíme-li na mládí Ježíšovo v Nazaretě, představujeme si, jaké tiché štěstí přebývalo v chudém příbytku tesaře Josefa. Nebylo šťastnějšího muže na světě než byl svatý Josef. A nebylo šťastnější ženy na světě, než byla Maria. Jejich péči byl svěřen největší poklad světa: Syn Boží. Blažené ruce, jež směly se Ho dotýkati a pro něho pracovati! Blažené oči, jež směly na něho denně patřiti!

A přece není důvodu, abychom jim záviděli. Totéž, co konali Josef a Maria, smíme a máme i my konati. I když není Kristus mezi námi ve své skutečné podobě, jest mezi námi v podobě chudých, kteří lačnějí a žíznějí, v podobě nahých, jež třeba přiodíti teplem lásky, v podobě nemocných, jež svírá stesk opuštěnosti, v podobě zajatých, kteří nemajíce útechy v zoufalství, bijí o mříže svých žalářů. Kristus jest v podobě nejmenšího a nejponíženějšího tvora lidského. Každý úsměv a každý zásvit lásky věnovaný trpícím má stejnou hodnotu jako by věnován byl Kristu samému. A každá tvrdost a každá křivda jim učiněná je stejným proviněním, jako by Kristu samému učiněna byla. A to není jen zbožná představa, to je skutečnost a pravda jasně v evangeliu vyslovená: Vpravdě pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili. (Mat. 25, 40.)

Není proč záviděti svatému Josefu a Panně Marii: to dobré, jež bychom po jejich příkladu prokazovali Kristu Ježíši, můžeme prokazovati svým bližním, pokud toho potřebují, a bude to míti stejnou cenu.

Když svatá Kateřina Sienská dorostla v dívku, nutila ji matka, aby se strojila, neboť si přála míti ji provdanou. Dcera neposlechla a dala najevo, že se nechce vdávati. Matka i jiní příbuzní se rozhněvali. Potrestali ji. Nesměla již míti vlastní světničky. Propustili služku a malá Kateřina musila sloužiti

všem členům rodiny. Schválně ji sužovali v domnění, že ji tak donutí, aby změnila svůj úmysl. Aby snesla všecku tu tvrdost, představovala si Kateřina, že žije v domku nazaret-ském: její dobrý a zbožný otec že jest sám Pán Ježíš, matka zastupovala jakž takž Pannu Marii, bratří byli apoštoly a učeníky Páně. A tak horlivě sloužila Kristu Pánu. Když ji někdo volal, poslouchala, jako by Kristus Pán ji volal. Pro Něho běhala po schodech vzhůru dolů nedbajíc únavy. Pro Něho vařila v kuchyni. Jemu, Jeho Matce a jeho přátelům posluhovala u stolu! (J. Joergensen, Sainte Catherine de Sienne, G. Beauchesne, Paris 1924, p. 32—33.)

Stejně si počínali i jiní svatí. Jak vypravuje svatý Jeronym, nosila svatá Fabiola ubožáky na svých ramenou, umývala jejich nečisté rány, neboť věděla, že ovazujíc rány chudáků, ovazuje rány Spasitelovy. Jan de Bernières, člověk světský, ale křesťan veliký, když byl nemocen a nemohl navštěvovati Spasitele v chrámě, žádal aby mu přivedli nějakého chudáka, chtěje býti v blízkosti Ježíše Krista.

Je možno různě se dívati na člověka. Je možno dívati se na něho jako na zvíře. Tak činili pohané ve starém věku. Na trzích se kupovali a prodávali otroci. Čím byl otrok mladší a silnější, tím byl dražší. Otroek byl myslící dobytče, nic více.

Zabil-li někdo svého otroka, nesoudil ho nikdo. Zabil-li cizího, býval odsouzen k náhradě škody, pro vraždu však trestán nebyl. Zestárl-li otrok a nemohl již pracovati, mohl ho pán zabítí nebo nechatí hladem umřítí. Je možno dívati se na člověka jako na bratra. Tu a tam nějaký filosof vyslovuje tu myšlenku i ve staré době. Ale nikdo nikdy neřekl, že je třeba dívati se na člověka jako na Boha. To je myšlenka opravdu božská, jež nemohla vyjít z lidského mozku, přikázání nové, nový zákon lásky, daný světu Kristem: Miluj člověka jako bych to byl já; v každém z bratří tvých žiji a skrývám se já,

Ježíš Kristus; cožkoli učiníš jednomu z bratří mých nejmenších, mně jsi učinil.

Řekne někdo, že je to těžké, ba nemožné, viděti a milovati v člověku Krista. I táži se, je-li možno v člověku viděti a nenáviděti Krista. Je to možno. Proč plijí lidé tohoto světa v tvář kněží a proč urážejí řeholní sestry na setkání? Poněvadž v nich vidí a nenávidí Krista. — Kdybys věděl, jak tě nenávidím! zasykl dělník, potkav kněze. A kdybys ty věděl, jak tě miluji! odpověděl kněz. Je to jasné: lze-li nenáviděti Krista v člověku, proč by nebylo lze Krista v člověku milovati?

KNĚZ

Z náboženské obce své vyloučí vás, ano přichází hodina, že každý, kdo vás zabije, bude se domnívati, že by tím Bohu sloužil. (Jan 15, 2.)

Hle, já posílám vás jako ovce mezi vlky: buďtež tedy opatrní jako hadové a prostní jako holubice. Ale mějte se na pozoru před lidmi: neboť budou vás vydávati soudům a bičovati vás budou ve svých synagogách; i před vladaře a krále budete voděni pro mne na svědectví jim a pohanům. (Mat. 10, 16 až 18.)

Jestliže svět vás nenávidí, vězte, že mne nenáviděl prve nežli vás. Kdybyste byli ze světa, svět by miloval své vlastnictví; poněvadž však ze světa nejste, nýbrž já jsem vás vyvolil ze světa, proto vás svět nenávidí. Pamatujte na to slovo, které jsem já řekl vám: Není služebník větší nežli pán jeho. Jestli mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati, jestli mé slovo zachovali, i vaše budou zachovávat. Ale toto všechno učiní vám pro jméno mé, poněvadž neznají toho, jenž mne poslal. (Jan 15, 18/21.)

Takto předpovídal Spasitel budoucnost svým apoštolům a jejich nástupcům. Budou nenáviděni, pronásledováni, souzeni

a zabíjení. To jest známkou kněze Kristova: že svět ho nenávidí. Kdyby byl ze světa a světu se podobal, neměl by příčiny svět, aby ho nenáviděl.

Co jest kněz? Druhý Kristus podle úřadu a moci kněžské. Obětuje Bohu. Svolává Pána světů na oltář. Jest prostředníkem mezi Bohem a lidmi. Jest učitelem nevědomých. Jest lékařem zraněných. Jest pastýřem stáde Kristova.

Co jest kněz? Člověk podle přirozenosti své. Ač se rovná andělům vznešeností svého poslání, zůstává podroben všem slabostem lidským a bludům. Ač denně obcuje tajemstvím nejhlubším a nejposvátnějším, usedá i na jeho duši prach všednosti a oheň lásky pohasíná i v jeho srdci, zabouří-li víchry vášní. A čím lépe ví, jak sloužiti Pánu, tím ohavnějším se jeví sebe menší jeho poklesek.

Je tedy třeba rozlišovati mezi úřadem a osobou. Jsa obětíkem Nového Zákona, jsa učitelem pravdy evangelické, jsa rozdavačem Božích tajemství, jest hoden kněz největší naší úcty a právem ho nazýváme ctihodným a důstojným. Jsa křehkým člověkem a hříšníkem, který svěcením kněžským nebyl zbaven zlých náklonností, jež všem lidem jsou společny, jest hoden aspoň takové shovívavosti, s jakou posuzujeme chyby jiných nebo vlastní nedostatky své.

Ve středním věku dobře činili rozdíl mezi knězem a člověkem. Básník Dante byl zapřisáhlým nepřítelem papeže Bonifáce VIII. Zvláště zazlíval papeži, že svým příbuzným pomáhal ze statků církevních a že jim uděloval významné hodnosti v církvi, ač jich byli nehodni. Proto ve své Božské komedii umístil papeže tohoto do pekla. (Inf. XIX, 55—81.) To byla nenávist k osobě. Ale přesto nepřestával v něm ctíti náměstka Kristova. Roku 1303 Vilém Nogaret a Sciarra Colonna, vyslanci krále francouzského Filipa Sličného, zajali a zneuctili staříckého papeže v Anagni. Dante naplněn byl svatým hněvem. V téže básni své rozhořčeně odsuzuje násilný

ten čin říká, že Kristus sám ve svém námětku byl znovu jat, octem a žlučí napájen a mezi lotry posmíván, a prosí Boha, aby pomstil nespravedlivou urážku a násilnost tuto. (Purg. XX. 85—102.)

Jak je třeba v úctě mít kněze, vyjádřil krásně francouzský básník Lamartine:

V každé farnosti je člověk, který nemá rodiny, ale který náleží rodinám všem, jež zvou jako svědka, rádce nebo rozhodčího k nejpamátnejším úkonům občanského života, bez něhož se nikdo nenarodí ani neumírá, který přijímá člověka z náručí matky a neopouští ho až u hrobu, který žehná kolébku, lože svatební, smrtelnou postel i rakev, člověk, jež malé děti milují, ctí a jehož se bojí, jehož i neznámí nazývají svým otcem, u jehož nohou odhalují křesťané své nejtajnější myšlenky, prolévají své nejskrytější slzy, člověk, jenž svým povoláním jest těшитelem ve všech bédách duše i těla, nutným prostředníkem mezi bohatstvím a nouzí, který u svých dveří vidí střídati se boháče i chudáka: boháč přijde, aby mu odevzdal tajnou almužnu, chudý, aby ji bez ruměnce přijal; člověk, který nejse v žádné třídě společenské souvisí stejně se všemi třídami — s nižšími svým chudým životem a často nízkostí svého původu, s vyššími svým vzděláním, věděním a vznešeným cítěním, jež vnuká a přikazuje náboženství lásky, konečně člověk, který ví vše, který má právo říci vše a jehož slovo padá s výšin v mysl i srdce lidí s autoritou božského poslání a mocí dokonalé víry! — Tento člověk jest kněz: nikdo nemůže způsobiti lidem více dobra nebo více zla podle toho, jak plní nebo zanedbává své vznešené poslání v lidské společnosti. (Alphonse de Lamartine: Des devoirs civils du curé. Journal des Connaissances utiles 1831. Dodatek k básni JOCELYN, Paris, Garnier 1925, p. 269.)

Takových kněží je třeba lidstvu. Prosme, aby jich Pán poslal co nejvíce na svoji vinici.

APOŠTOLOVÉ

Člověk jest bytost schopná obětí. Nepochybuje o tom nikdo. Stačí pročísti knihu líčící pokusy o dosažení severního pólu. Ty pokusy jsou řadou nezdarů a katastrof. Ani jedna z výprav polárních se nevrátila na téže lodi, na níž vyplula, ani v témž počtu. Ani přízrak bílé smrti, ani hlad, ani lední medvěd ani děs osamění neodstrašily odvážných cestovatelů. Málo co dojde tak jako tragedie Franklinova nebo deník kapitána de Longa — nebo poslední vzlet Roalda Amundseny, když na malém letadélku chtěl zachrániti trosečníky vzducholodi Italia. A málo co vzruší tak, jako život doktora Cooka, jenž první došel na severní pól, a jehož čin nebyl světem uznán; nebo příběh jeho soka Pearyho, který si uřezal kapesním nožem umrzlé prsty, jen aby mohl dojíti svého cíle.

I o jiných obětech můžeme čísti. Nedávno vyšla kniha nazvaná *V bojích s neviditelnými nepřáteli*. Líčí se v ní snahy učenců probádati svět chorobných zárodků. Práce mužů skloněných nad mikroskopem, nadlidsky trpělivá, tu neúspěšná a bezvýsledná, tu korunovaná náhodným a neočekávaným úspěchem. Můžeme čísti o vojáku Kissingerovi a písaři J. J. Moranovi, kteří se pro lidstvo a vědu dobrovolně nabídli, že se dají nakaziti žlutou zimnicí, nebo o amerických vojácích, kteří po dvacet dní a nocí dobrovolně spali v potřísněném prádle a loži lidí zemřelých na žlutou zimnici, aby se zjistilo, zda se tato smrtelná nemoc přenáší také jinak než moskyty. (Paul de Kruif, *Microb-Hunters*; *V bojích s neviditelnými nepřáteli*, „Orbis“, Praha 1929, s. 301 násl.)

A podobně se můžeme dočísti nemensšího hrdinství a nemensších obětí, vezmeme-li do ruky knihy vypisující život a činnost misionářů. Vkročili všude: do nitra pralesů, v písečné pláň pouští, v led končin arktických. Nezalekli se ničeho: ani cholery, ani moru, ani malomocenství, ani mala-

rie, ani dysenterie. Trpěli vše: nepohodlí zámořských cest, hlad, žízeň, vedro, zimu, pronásledování, smrt. Mluvili všemi jazyky této země: dorozuměli se stejně s obyvateli pustin tibetských, jako s Beduiny saharskými, s divochy Ohnivé země, jako s křováky australskými. Mnozí zhynuli předčasně nezvyklým podnebím, jiní se vysílili nesmírnými námahami, jiní podstoupili mučednickou smrt. Proč to vše? Nic pro slávu svou jako moderní lovci rekordů: vše k slávě Boží. Ne pro vědu pomíjející tohoto světa, ale pro vědu Ježíše Krista, jež nepomine, i když nebe a země pominou. Ne pro záchranu těl lidských, ale pro záchranu nesmrtelných duší, za něž Kristus prolil svou předrahou krev.

Není však úkolem naším toliko se jim podívat, ale především jim pomáhat. A nejen těm, kteří jdou mezi divochy, ale i těm, kteří nesou zvěst evangelia pohanům moderním. Ustydla láska a lidstvo vrací se v stav temnoty a nemravnosti, v němž bylo před Kristem. A kraje, kde zkvétala kdysi víra, stávají se zvolna územím misijním, kde bude třeba pracovat stejně jako mezi pohany.

Kterak pomáhati? Odpověď nalézáme ve Skutcích apoštolských. Herodes Agrippa dal usmrtit mečem Jakuba, bratra Janova, a vida, že se to líbí židům, dal jmouti i Petra. Měl v úmyslu popravit ho o velikonočních před shromážděním všeho lidu. Zatím ho vsadil do vězení a dal ho hlídati čtyřem oddělením vojáků o čtyřech mužích. I byl Petr sice hlídán ve vězení, ale modlitba konala se za něj od Církve k Bohu bez ustání. A ne nadarmo. V noci před popravou anděl Boží vyvedl Petra ze žaláře. Křesťané, kteří té noci se za něho modlili v domě Marie, matky Markovy, nechtěli věřit svým očím, když za nimi přišel a vypravoval, kterak ho Pán vysvobodil z moci Herodovy. (Sk. ap. 12, 1—19.)

To je odpověď: Modlitba konala se za Petra bez ustání. Tak naznačena povinnost věřících, aby se modlili za kněze. Tak na-

značen způsob, jak i oni mohou podíl míti na práci apoštolské, na hrdinných obětech misionářů, na apoštolském úsilí všech kněží. Není ještě mnoho porozumění pro takovou účast na činnosti apoštolské. Vše, co věřící obyčejně dělají, jest, že je buď chválí nebo haní, nejraději ovšem to druhé. A to nemá ceny. Ani chvála ani hana knězi neprospívá a v jeho práci ho neposiluje. I těm, kteří chválí, i těm, kteří haní, musí se dáti otázka: Zdalipak se také za kněze modlíte?

LOVCI DUŠÍ

Ježíš Kristus jest učitel, kněz a král lidstva. Učil pravdám, které máme věriti, abychom došli spásy. Obětoval sám sebe Otci nebeskému za hříchy světa a tak nás vykoupil. Dal světu zákon své lásky a podle toho zákona bude souditi pokolení lidské v den poslední. Trojí tento úkol svěřil však Spasitel před svým nanebevstoupením své Církvi, to jest apoštolům a jejich nástupcům tím, že je poslal do celého světa, aby učili všecky národy, tím, že jim dal moc proměňovati chléb a víno v tělo a krev svou, moc svátosti udíleti, tím, že jim odevzdal i vládu nad dušemi, aby jménem jeho svazovali a rozvazovali. Jest tedy Církev pokračováním Krista, konajíc totéž, co konal on. Jest zvěčnělý Kristus. Zvěčnělý tajemně. Církev jest Kristus mystický.

Noví a noví lidé se rodí na svět. Bůh tvoří neprostředně jejich duše. Netvoří však jejich těla. Chtěl, aby lidé měli jakousi účast na jeho tvůrčí činnosti. Proto má tělo dítěte původ v těle rodičů. Rození a vychování dítek jest činnost ve službách Stvořitele.

Bůh chce, aby lidé došli spasení. Proto poslal Syna svého na svět, aby nikdo, jenž věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný. Spásu světa mohl ovšem dokonati Bůh sám bez lid-

ského přispění. Chtěl však, abychom i my lidé měli podíl na jeho spasném díle. Proto svěřil lidem úkol vznešený, aby pracovali o spásu svou i jiných.

Usilovati o spásu lidí není výhradním úkolem apoštolů a jejich nástupců v úřadě apoštolském, nýbrž úkolem všech věřících. Všichni mají podle vůle Boží býti spolupracovníky na díle vykoupení. Všichni mají býti dělníky na vinici Kristově, to jest, přičiniti se, aby ovoce vykoupení Kristova prospělo co největšímu počtu duší. Tvoříme tajemnou jednotu s Kristem. Onť jest neviditelná hlava církve. On působí v nás a my působíme v něm. Toto spojení věřících s Kristem bylo by možno přirovnati ke spojitým nádobám: je-li více nádob, jež jsou navzájem spojeny, naplněno nějakou tekutinou, znamená to, že tekutina ta ve všech nádobách stojí ve stejné výši. Přibude-li v jedné nádobě, přibude ihned ve všech ostatních, a naopak, ubude-li v jedné, ubude ve všech. Je-li jedna hlavní, veliká a přilejeme-li do ní jen kapku, znamená to, že ve všech vedlejších nádobách se hladina zvedne, byť nekonečně malinko. Stejně jest to v jednotě duší s Kristem. Žádná duše nekoná nic sama. S ní současně to koná Kristus, s ní současně to konají i jiné duše. Dobré skutky a zásluhy jednoho člověka prospívají nesmírnému množství jiných lidí.

Tak je možno, že jsme apoštoly, i když se neúčastníme zevní činnosti apoštolské, i když nekážeme, nezpovídáme, neučíme a neobracíme nevěřící. Můžeme býti apoštolsky činni i tím, že se modlíme a trpíme. Krásné heslo dala Eliška Le-seurová své sestře: Duše, která se povznáší, povznáší svět. (É. Leseur, *Journal et pensées de chaque jour*, Paris, J. de Gigord, 1927.)

Naříkáme často, že svět je špatný a zapomínáme, že jej můžeme změnit. Svět bude lepší, budeme-li chtít, to jest, budeme-li se modlit. Modlíme-li se za spásu lidí, nemodlíme se nadarmo, neboť se modlíme za to, co Bůh chce, není

tudíž nejmenší příčiny, aby prosby naše zůstaly bez výsledku. Lidstvo nemůže býti spaseno proti své vůli. Jest třeba tedy se modliti, aby bylo zřejmo, že svět spasen býti chce. Či jak jinak se pozná, přeje-li si kdo něco než z toho, že o to žádá a prosí?

Po poslední večeři modlil se Pán za spásu lidí: Otče, chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, by viděli slávu mou, kterou jsi mi dal. (Jan 17, 24.) Sjednocení s touto modlitbou Páně máme prositi i my za spásu světa.

A nejen se modliti s Kristem za duše, nýbrž s ním za duše i trpěti. Jsme-li ve stavu milosti Boží a přijde bolest, nemůže zajisté býti bez významu a bez mravní hodnoty, snášíme-li ji v duchu Kristově a spojujeme-li své utrpení s utrpením jeho. Je možno trpěti ďábelsky, filosoficky, křesťansky. Ďábelsky trpí, kdo se protiví bolesti a kdo rouhavě vyčítá Bohu, že ji poslal. Filosoficky trpí, kdo se snaží býti lhostejným k bolesti. Křesťansky trpí, kdo se odevzdává do vůle Boží, bere kříž svůj na sebe a pokorně následuje Mistra. Kterési sestřičky se ptali, co si vzala s sebou, když opouštěla svět. Dvanáct kapesníků, řekla, abych se mohla vyplakati! Lze říci, že ty slzy, které jí vytryskly, když se loučila se svými milými, byly úplně bez ceny? Ne, zajisté je obětovala Bohu jako svůj příspěvek k oběti Kristově za spásu duší.

Staňme se účastníky oběti Kristovy! I když budeme v těžké nemoci ležeti nehybně v bolestech, můžeme býti hybnou silou nadpřirozeného řádu podle slov Apoštolových: Když jsem sláb, tehda silný jsem. (2. Kor. 12, 10.)

POMÁHATI DUŠÍM

Španěl Miguel de Unamuno napsal jednoho dne jaksi pro okřání humornou obhajobu zahálčivosti. Podle jeho tvrzení jsou zahaleči zakladateli vzdělání. Vizme toho důkaz, praví.

Kdy začalo vůbec vzdělání? Toho dne, kdy člověk přinutil svého bližního, aby pracoval za dva: zbaven nutnosti vydobývat si chleba únavnou prací, mohl tento člověk klidně pozdvihnouti svého zraku k nebi a hledě na hvězdy ptáti se: Proč se takto točí? Proč jsou nyní zde? Proč budou za chvíli tam dole? A těmto zahálčivým otázkám děkuje za svůj vznik hvězdářství. Neměli bychom žádné vědy, kdybychom nebyli měli mezi svými předky jistý počet lidí, kteří nehnuli ani prstem. (*Soliloquios et conversationes*, p. 153—161. Maurice Vallis, Miguel de Unamuno, Archy, Stará Říše, 1926.)

Ponechme žert profesoru Unamunovi. Vážného je v něm aspoň tolik, že pokrok světa opravdu umožnili ti, kteří zdánlivě nedělali nic, poněvadž nepracovali tělesně. Byl pak na světě vždy jistý počet lidí, na které se mohlo pohlížeti jako na lenochy, kteří však byli světu užiteční prostě tím, že se za něj modlili. Máme-li na mysli všechny hříchy a neřest světa, divíme se, že Bůh se může na to vše dívat a proč už neseslal oheň a síru na lidské pokolení, aby je zničil jako kdysi nekající města Sodomu a Gomorrhů. Těch měst byl by ušetřil Hospodin, kdyby tam bylo bývalo sto spravedlivých. Nebylo jich tam tolik. Hospodin slevil. Žádal padesát. Ani tolik jich nebylo. Žádal stále méně, až nakonec jen deset. Ale ani deset spravedlivých nebylo v těch městech. Proto byla zničena. Zde máme vysvětlení: netrestá-li Bůh hříšného světa, činí tak pro deset spravedlivých, na které patří s výšin nebes a kteří jsou mu drazí uprostřed nepravostí.

Jest třeba se modliti za spásu světa. Spása totiž jest dílo milosti Boží. A milost Boží není nic jiného než dar. A za dar se musí prositi.

Nestačí pak, abychom prosili jen za vlastní svou spásu. My křesťané jsme údy Kristovými. Tvoříme celek. Jsme povinni pomáhati jedni druhým, a to především ve věci nejdůležitější v lidském životě, v cestě k spasení. To je smysl slov svatého

Pavla: Neste břemena jeden druhého a tak naplníte zákon Kristův. (Gal. 6, 2.) V listě k Timoteovi praví pak zřejmě též apoštol: Napomínám tě předem, aby se konaly prosby, modlitby, přímlyvy, děkování za všechny lidi, za krále i za všechny, kteří jsou v důstojenství, abychom vedli život tichý a pokojný ve vši pobožnosti a počestnosti; neboť to jest dobré a příjemné před Bohem, Spasitelem naším, jenž chce, aby všichni lidé byli spaseni a přišli k poznání pravdy. (1. Tim. 2, 1—4.)

Svatý František Xaver, apoštol Indie, píše svatému Ignáci, že modlitba Evropy na víru obrací Asii. On křtí, ale milost se vyprošuje v Koimbře a v Římě.

Zločinec jest odsouzen k smrti. Sedmiletá dívka se o tom dovídá a trápí se myšlenkou, že duše toho člověka se objeví před Bohem nekajícná. Modlí se vroucně a ve své prostotě si žádá nějakého znamení, že byla vyslyšena. V den popravy nahlédne do novin. Před smrtí políbil nešťastník třikrát kříž. To jest odpověď Boží malé Terezii Ježíškově, té, která později si učinila heslem: Chci míti své nebe v tom, že budu konati dobro na zemi.

Biskup Bossuet píše v jedné své knize: Vše, co dobrého se koná v církvi, i to, co duchovní pastýři konají, koná se podle slov svatého Augustina tajemným působením modlících se duší, jež jsou rozptýleny po celém světě. Duše prosté, duše skryté před lidmi a skryté především před vlastníma očima, které však znáte Boha a které zná Bůh, kde jste, abych vás poznal; ten Bůh, jenž vás zná a jenž přebývá ve vás, přinese slova má, jež jsou jeho slova, do srdce vašeho . . . modlete se za Církev bez ustání. (*Discours sur l'Unité de l'Eglise.*)

A ty, člověče, můžeme dodati, který jdeš kolem s pohrdlivým úsměvem hledaje ukojení svých žádostí, věz, že kdyby za mříží klášterní nebo v podkrovní světničce nebo i v pěkném salonku nebylo někoho, kdo se modlí za tebe a místo tebe, věz,

že by snad na místech, kudy kráčíš v této chvíli, již dávno bylo Mrtvé moře. (R. Plus, *Le Christ dans nos frères*, p. 252, Toulouse, 1925, Apostolat de la prière.)

DUŠE APOŠTOLSKÁ

Křesťanům v Pontu, Galatii, Kappadocii, prokonsulární Asii a Bithynii činili pohané mnoho příkoří pro jejich víru, ba hrozilo jim zjevné pronásledování. Dověděl se o tom svatý Petr v Římě, napsal jim list, aby je utvrdil ve víře. Výslovně pak je napomenul: Ved'te život dobrý mezi pohany, aby v tom, v čem vám nyní utrhaří jako zločincům, pro dobré skutky vaše, pozorující je, velebili Boha v den navštívení. (1. Pet. 2, 12.)

Toto poučení nepozbylo platnosti podnes. Nejsme-liž my v podobném postavení jako křesťané, jimž psal svatý Petr? Žijeme zajisté i my uprostřed lidí, kteří jsouce naplnění předsudky pokládají život náboženský za přetvářku, zbytečnost nebo dokonce za zločin. Jak se máme k nim chovati? Ukazovati jim skutky víry. Nemělo by smyslu, abychom se s nimi přeli. Slovo, byť dobře míněné, málo zmůže. Dobrý řečník může odolati protivníku a nebo ho umlčeti. Ale umlčený nemá chuti k mlčení. Cítí se zahanbeným a poníženým a to rozdmychuje v něm nenávist. Víra se nešíří hádáním, nýbrž klidným a laskavým výkladem. A tam, kde dobré slovo zůstalo bez úspěchu, jest lépe mlčeti než někoho domlouvami či káráním drážditi.

V Paříži žila před světovou válkou vznešená dáma Eliška Leseurová. Její muž byl nevěřící, a lidé, s nimiž se stýkala ve společnosti, byli též většinou ateisté. Svého muže Leseurová nikdy nenapomínala. Byla k němu laskava. Nic více. Listy, které psávala nevěřícím osobám, jsou prodchnuty zásadou, že takovým lidem nejlépe kážeme ne slovy, nýbrž vyzařová-

ním Boha, ježž nosíme v sobě. Neměla ovšem v úmyslu zamlčováním a tajeáním svého přesvědčení získati někoho tak, aby přijal její víru, či lépe řečeno, aby jí její víru prominul. Ale věděla, že náboženský rozhovor musí býti ovinut nejvroucnější a nejnežnější láskou. Modlitba, činy neb slova prodechnutá láskou a porozuměním — to jsou podle jejího náhledu prvky každé plodné pře. Rozumové boje samy o sobě neklestí cestu k Bohu.

Vyzařovati Boha! Jak krásné to slovo pro ty, kteří žijí mezi lidmi nevěřícími a nábožensky lhostejnými! Ukázati jim Boha tím, že ho necháme vyzařovati z duše, kde žije, jak touží Leseurová. (*Journal et pensées de chaque jour*, Paris 1927, J. de Gigord, p. 4.) Nevěřícím je třeba skutků, ne slov. Svět jest aspoň v tom křesťanský, že posuzuje strom podle ovoce.

Neúspěchy nás nesmí odstrašovati. Především je třeba, abychom si nebrali za úkol, co přesahuje naše síly. Arabské přísloví praví: Nemůžeš-li býti hvězdou na obloze, buď lampou v domě. Také nesmíme snahu apoštolskou měřiti podle výsledků. Lidé tak ovšem činí. Generál, který nezvítězil, jest špatný generál. Profesor, který nechal někoho propadnouti u zkoušky, je špatný profesor. Advokát, který nechal odsouditi svého svěřence, jest špatný advokát. Tak posuzují lidé světské neúspěchy. Práce apoštolská se musí jinak hodnotiti. Úspěch je věc Boží. Bůh je dosti mocný, aby způsobil to, nač my nestačíme. My můžeme býti jen jeho nástroji — lepšími či horšími. Proto Bůh nežádá od nás úspěchů, nýbrž jen dobrou vůli.

Legenda vypravuje, že jakýsi misionář kdysi přišel o půlnoci do spícího města. Stanul na náměstí a nadšen Bohem počal kázati. Dlouho tak mluvil do tmy. Potom šel svou cestou dále. Po letech k němu přišel člověk, který býval velikým hříšníkem, a ten mu vypravoval, že jednou v noci šel zabít svého nepřítele. Tu však zaslechl za tmy hlas, jenž kázal odpouštěti

vinníkům a hrozil věčnými tresty těm, kteří zabíjejí své bratry. Ten hlas se dotkl jeho srdce. Místo aby zabil svého protivníka, šel se s ním smířiti. Bylo to ten a ten den, v tom a tom městě, řekl pak misionáři.

Příběh, byť se snad neudál ve skutečnosti, poučuje, že dobro, které konáme není nikdy nadarmo, i když výsledek není hned patrný. Kdyby se někdo topil a nějaký statečný muž pro něho skočil do vody, zasloužil by pochvaly a odměny, i kdyby se mu nepodařilo tonoucího zachrániti. Tak i naše modlitby a dobré skutky, jež konáme za spásu bližních, neztrácejí své hodnoty, i když nepřinesly hned ovoce, jaké jsme od nich očekávali. Právě měřítko našich skutků jest měřítko neviditelné.

Duše apoštolská nesmí se dáti odstrašiti nezdarem. Nesmí naříkati: Vše je proti mně. Jsem sama. Je v tobě Bůh. Kráčíš skrze něj, s ním a v něm. Sama s Bohem — jaká přesila!

MEZI ZLÝMI

Jako na témže poli roste pšenice i koukol, tak i na světě jsou dobří i zlí. V krásném podobenství Spasitelově se nabízeli dělníci hospodáři, že půjdou a vytrhají koukol, jenž vyrostl mezi pšenicí. Nedovolil jim řka, že by trhající koukol spolu s ním vytrhali i pšenici. V tom je poučení pro ty, kteří se diví, proč spravedlivý Bůh netrestá zlých již na tomto světě. Proč trpí Bůh zlo? Toť otázka, která trápí ducha lidského. Trpí je s ohledem na sebe: neboť dal člověku svobodnou vůli a nechce ho nutiti k dobrému. S ohledem na dobré: neboť život dobrých a zlých je tak spjat, že by nebylo možno trestati zlých, aby neutrpěli zároveň i dobří. S ohledem na zlé: neboť Bůh není jen spravedlivý, nýbrž i milosrdný a proto netrestá hříšníků hned, poprávaje jim času, aby poznali své chyby a činili pokání.

V témže podobenství najdeme poučení, jak se máme chovati k lidem zlým, kteří jsou kolem nás: netoužiti, aby zhy-nuli a zlé, které nám snad působí, trpělivě nésti. Tím není ovšem řečeno, že bychom měli souhlasiti se vším, co dělají a mluví. Zásadou svatého Augustina bylo: nenáviděti hřích, mi-lovati člověka. To je správné. Láska k bližnímu nám nepřika-zuje, abychom za správné uznávali bludné názory nebo hříš-né činy svých bližních. Není třeba, abychom schovávali svůj prapor do kapsy a báli se či styděli projevit své přesvědčení, zvláště když vidíme, s jakou honosností a drzou vyzývavostí lidé zkažení vyslovují své převrácené náhledy. Jejich troufa-lost roste často tím více, když pozorují, že se bojíme jim odporovati. Je jisto, že námi zaslouženě pohrdají v takovém případě. A naopak je jisto, že umlkají a počínají si nás vá-žit, když vidí, že svého přesvědčení důstojně hájíme. Heslem tu musí býti: Neboj se! Biskup francouzský Msgre Darboy správně říkával: Zlí jsou silní jen proto, že dobří jsou slabí.

Zdá se, že zlí by měli býti odloučení od dobrých. Dělá se to tak s těmi, kteří mají nakažlivou nemoc. Ve středním věku bývali malomocní uzavíráni v odloučených leproseriích. Kdy-koliv odtud vycházeli, zvonívali zvonkem, aby zdraví mohli včas před nimi utéci. To jest obraz toho, co máme činiti v duchovním smyslu, jsou-li v blízkosti naší lidé mravně zka-žení. Pán řekl: Nebojte se jen těch, kteří zabíjejí tělo! Da-leko více se musíme báti a vystříhati oněch, kteří mohou zahubiti duši. To je tak jasné, že není asi nikoho, kdo by o tom pochyboval.

Mladého šlechtice sváděli kdysi špatní druhové k hříchu. Řekl jim krátce: Přineste mi svíčku! Podivili se a přinesli ji. Rozžete ji! Učinili, jak si přál. Strčil prst do plamene. Vydržel jej tam půl minuty. Potom bolestí utrhl ruku. Prst byl spá-lený. Potom pravil svým pokušitelům: Podívejte se! Ani mi-nutu jsem nevydržel prst v plameni malé svíčky. Jakkak

chcete, abych vydržel v pekle celý v žáru věčného ohně? Jinoch, který takto mluvil, se později stal knězem a slavným kazatelem. Byl to abbé de Rancé. (G. Hoornaert S. J., *Le combat de la pureté*, Bruxelles, 1926, b. 151.)

Zlé lidi musíme trpěti a milovati, ale zlo musíme nenáviděti. Mezi důvody, proč Bůh dopouští, aby byli zlí na světě, uvádějí duchovní spisovatelé také, že Bůh chce poskytnouti dobrým lidem možnost, aby se utvrzovali v určitých ctnostech, zvláště v trpělivosti, pokoře, mírnosti a milosrdnosti. Je v tom zásluha, žijeme-li s nimi; co trpíme v tom soužití, nenechá Bůh bez odměny. Dobře praví svatý Řehoř Veliký ve svém výkladu o Jobovi: Není hodno chvály, je-li kdo dobrý s dobrými, ale je-li dobrý se zlými. Neboť jako jest těžším proviněním, když někdo není dobrý mezi dobrými, tak nesmírnou jest předností, když někdo je dobrý i mezi zlými. (Lib. *Moralium* 1, c. 1.)

LIDÉ NEPŘÍJEMNÍ

Arabové mají přísloví: Nenazývej nikoho svým přítelem ani svým nepřítelem, dokud s ním nesníš měřici soli! Snad není třeba tak dlouhé doby, abychom poznali pravé vlastnosti lidí, s kterými se stýkáme, ale jistě je dobře, když nespěcháme s úsudkem. Snadno bychom mohli za dobrého pokládati člověka, který se nám nějak zalíbil na první pohled jen svým vnějškem, uhlazeným chováním, dobrými způsoby. A snadno bychom mohli odsuzovati člověka, který na nás neučinil příznivého dojmu při prvním setkání, ale jehož duše byla jako hluboký důl: dlouho se musí kopati a mnoho strusek odkliditi, než se přijde na zlato.

Rádi říkáme o některých lidech, že jsou nám nepříjemní či nesympatiční. Cítíme k některým osobám odpor a nedovede-

me se ovládnouti, abychom toho neprojeví. Někdy jen nepatrná chybička bližního nás dráždí a nemůžeme mu jí prominouti. Stále nás to nutká, abychom se k tomu člověku chovali cize a nepřátelsky. Není to správné a není to křesťanské.

Když bylo po světové válce, zaklepal jednoho dne na dveře mého bytu muž oděný v šatě legionáře. Nepoznal jsem ho. Byl to jeden z mých spolužáků gymnasiálních. Nebyli jsme důvěrnými přáteli, ale také ne nepřáteli. Býval terčem posměchu v naší třídě, protože byl malé postavy a měl nápadně kudrnaté vlasy. Denně vymýšleli kamarádi nové a nové přezdívky a nadávky a těmi ho častovali. Málokdo cítil, jak ho to trápí. Bývalo mi ho vždy líto, protože neměl rodičů a žil z milosti cizích lidí. Když mi bylo možno, mluvíval jsem s ním vážně a soucitně. Dovedl si toho vážit, jak jsem poznal. Když se po letech vrátil z Ruska, první jeho cesta byla na hrob otcův a ke mně. Nedovedl jsem si vysvětlit, že si vzpomněl právě na mě. Přesvědčil jsem se pak, že neměl přátel a že nikdy nepřestal mi býti vděčen za to, že jsem se mu neposmíval jako druzí.

Jak se tedy máme chovati k lidem nesympatickým? Je zřejmo, že za to nemůžeme, je-li nám některá osoba příjemnější než druhá. Je to přirozeno. Víme přece, že i Spasitel náš některé učeníky více miloval než druhé a že apoštola Jana zvláštní láskou vyznamenával. Chybou by však bylo, kdybychom někoho přímo nenáviděli, i když nám nic zlého neudělal, jedině proto, že je nám nějak nemilý. Vždyť Pán nás učí, abychom milovali i své nepřátele, kteří nás nenávidí a pronásledují. I těm máme odpustiti a za ně se modliti.

Aby bylo jasno, k čemu jsme povinni a k čemu ne, činí teologové křesťanští rozdíl mezi obyčejnými a zvláštními projevy přátelství. Obyčejné projevy přátelství jsou: odpověděti na pozdrav nebo na dopis, nevykloučovati z obecné modlitby, nebezpečenství bližnímu hrozící odvrátiti. Zvláštní projevy

přátelství jsou: zváti k návštěvě, těšiti v zármutku, důvěrně hovořiti, v nemoci navštěvovati, častěji dopisovati, radostně pozdravovati.

Obyčejné projevy přátelství nesmíme odpírati nikomu, ani lidem nesympatickým, ani svým nepřátelům, poněvadž by to byla známka nenávisti a nepřátelé by se tak ve své nenávisti utvrzovali. Avšak nikomu nejsme povinni projevovati zvláštního přátelství. Opomíjíme-li tedy z určitého důvodu ony zvláštní projevy přátelství, nijak nehřešíme, poněvadž tím odpíráme svým bližním jen to, nač nemají práva, a poněvadž takové opomenutí není známkou nenávisti.

Tímto pravidlem se můžeme řídit, máme-li pochybnosti o správnosti svého chování k rozličným osobám, se kterými se stýkáme. To je vlastně to nejmenší, co od nás žádá mravouka křesťanská. Chce-li kdo býti dokonalým, musí zajisté i k lidem nemilým se chovati se stejnou přívětivostí jako k těm, které má rád, bude se k nim skláněti s týmž soucitem jako k jiným, když trpí, bude se za ně stejně modliti, ba více ještě, než za druhé.

I kdyby se stalo, že bychom na někom viděli jen a jen chyby, nesmíme zapomínati, že i ten zdánlivě skrz naskrz zlý člověk je stvořen k obrazu Božímu a povolán k věčné slávě, a že není na světě člověka tak špatného, aby v něm nebyla aspoň jiskřička dobrá, právě tak jako není na světě člověka tak dobrého, aby v něm nedrímala nějaká špatnost. Není na světě lidí naprosto dobrých a není také naprosto zlých. Spíše musíme býti k tomu nakloněni, abychom skryté dobro v lidech objevili a oceniti se snažili, než abychom bez potřeby ukazovali jen na zjevné zlo.

Východní pověst vypravuje, že jednou stálo několik lidí nad zdechlým psem, který ležel na cestě. Každý na něm našel nějakou chybu. Jeden řekl: — Jak ta mrcha odporně páchne! a ohrnul nos. Druhý: — Je samá špína! a plivl na něj.

Třetí: — Už nemá ostuda skoro žádných chlupů! a kopl ho. Tu přišel také Pán Ježíš a řekl vlídně: Ten pes má zuby krásné a bílé jako perly. — Hanitelé se zastyděli, že si všímali jen ošklivostí, zapálili se a ztichli.

KOUKOL V DUŠÍCH

Pán nám zobrazil ďábla jako nepřítele rozsévajícího koukol. Co je ten koukol? Co rozsévá ďábel? Pýchu a smutek.

Rosévá pýchu. Lidé to tak obyčejně nenazývají. Jmenují to svobodným rozvojem osobnosti, právem na život, vůlí k úspěchu a jinak. A zapomínají, že člověk není středem světa a že nemůže bezohledně rozvíjeti svoji osobnost na úkor jiných lidí, že nemůže jíti za osobním úspěchem a šlapati práva a životní naděje bližních. A právo na život? Jak bludná to myšlenka! Vše, co máme a co jsme, přijali jsme od Boha a od lidské společnosti. Od dítěte, které narodivši se nalezlo plenky a kolébku, až po císaře vystupujícího na trůn všichni vděčíme za své blaho životní jiným, neznámým bytostem, jež žily před námi, a jež vytvořily dnešní vzdělanost. Přišli jsme již k prostřenému stolu. A kdybychom si odmyslili ze svého života vše, co pro nás druzí učinili, viděli bychom, že jsme divochy. A kdybychom se pak tázali, jaké jest naše přirozené právo, musili bychom si říci, že jediným právem naším jest, abychom zcela nazí bloudili pralesem, bojovali proti dravým šelmám a jedli to, co lze uhájiti proti jiným divochům.

Dnešní doba, jež hlásá právo jedince na plné vyžití, vzbuzuje v lidech více žádostí než jich může ukojiti. Lidé vstupují do života s myšlenkou, že se vše musí točiti kolem nich. Mají vypjaté sebevědomí, nepřiměřený sebecit, slepou sebe-lásku. Nic je neuspokojuje. Nikdo se jim nezavděčí. Ať činíme co činíme, vše berou ve zlé. Poněvadž se domnívají, že lidé

jsou povinni plniti jejich osobní přání, pokládají všechny lidi za své nepřátele, pakli se jejich přání neplní. Zapomínají zcela, že životní radosti nepadají nikomu do klína, nýbrž že si jich musí každý sám vydobýti poctivým úsilím. Místo aby přiložili ruku k dílu, čekají stále, že to vysněné štěstí samo přijde. Žijí stále v naději, že se něco stane. A nestane se ovšem nic. A tak v nich roste přání utéci raději z tohoto světa: přemítají a mluví jen o svých zklamáních, nejsouce již schopni opravdového činu. Prchají v kraje snů, daleko od skutečnosti, která jich neukojila. Čtou knihy, v nichž s velikou důležitostí a podrobností se popisují osudy jedinců, v nichž se citům jednoho člověka přikládá nekonečný význam a v nichž mylné přecenění osobnosti se odívá v šat hrdinství a oblak poesie.

A tak se setkáváme s lidmi zklamanými životem, nevyléčitelně smutnými, kteří tvrdí stále, že jsou nepochopeni, zneuznání, odstrčeni: kteří se věčně pipalají se svými city a citečky, kteří nám nemohou odpustiti, že jim nevěnujeme náležitou pozornost, s lidmi, kteří sami šťastni nejsouce nikomu štěstí nepřinášejí, s lidmi ubohými, rozervanými, nedůtklivými, popudlivými, nesnesitelnými.

A nejhorší jest, že lidé tito si nejsou vědomi nejmenší chyby, mají o sobě nejlepší mínění a chyb svých nikdy neuznají. Nanejvýš přiznají, že jsou nervosní.

Nervosní! Každý druhý člověk, s nímž mluvíme, říká, že je nervosní. K ničemu se lidé tak rádi nepřiznávají, jako k nervositě. A co vše se skrývá pod tím slovem NERVOSA! Přepjaté sebevědomí, nedostatek sebevlády, chorobná přecitlivělost, neplodné zalíbení v bolu, jalová snivost, mravní zbabělost, strach ze života, netrpělivost, slabost povahy, zlobivost a kdož ví co ještě. Místo aby si lidé upřímně přiznali své nedokonalosti a vady, říkají, že jsou nervosní. Je to pohodlnější!

To je vpravdě setba ďáblova. Ďábel je pyšný a smutný: takovými chce učiniti i nás.

Duch Kristův je duch pokory a radosti. Pravou radost života nalezneme ne když budeme chtít vše, nýbrž když nebudeme chtít nic: ne když po všem budeme bažiti, nýbrž když se všeho zřekneme. Kdo nalezne život svůj, ztratí jej, praví Pán, a kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. (Mat. 10, 39.)

Před výpravou do Persie rozdal Alexander Veliký své poklady přátelům. Staří rádcové jeho otce se ho tázali: Rozdáš-li nyní všechno, co ti zbude? Alexander ukázal rukou k hranicím a pravil: Naděje!

Co ti zbude, křesťane, když všeho se zřekneš? Zbude ti naděje. Zbude ti jistota, že jdeš pravou cestou, jež vede k cíli. Kráčeji věrně za Kristem! Cesta kříže je cesta radosti!

CHUDÍ

Na počátku své první knihy vypravuje Mojžíš o stvoření světa. To vypravování má tu zvláštnost, že Bůh je v něm vylíčen jako nějaký dělník, který šest dní pracuje a sedmého dne odpočívá. Dobře porozumíme tomu vypravování, jen když si jasně představíme, kdo je píše a komu je píše. Píše je Mojžíš národu israelskému. Jeho úmyslem není toliko poučiti o vzniku světa a ukázati, že je třeba se klaněti Tvůrci a ne tvorstvu, nýbrž vštípití zároveň lidu israelskému příkaz, že šest dní se má pracovati a sedmého dne odpočívati. Proto mluví o šesti dnech, v nichž dokonáno bylo dílo stvoření. Mluví o dni sedmém, v němž Bůh odpočinul od veškerého díla svého. Sedmý den má dvojí účel: je zasvěcen Bohu a je věnován odpočinku.

V ustanovení sedmého dne se jeví veliká moudrost a veliká láska k člověku pracujícímu. Práce je prostředkem k životu, ne cílem života. Člověk má mít čas, kdy by mysl svou pozdvihl k Bohu a zamyslel se nad posledním cílem svého bytí.

A tak jako každý sedmý den byl dnem odpočinku, podobně i každý sedmý rok byl rokem odpočinku či rokem sobotním. Toho roku se nepracovalo a co samo narostlo na polích a vinicích, náleželo chudým. Po sedmi letech sobotních či čtyřiceti devíti letech obyčejných slavívali Israelité rok jubilejní. To byl rok odpuštění. Toho roku musil býti vrácen majetek nespravedlivě nabytý původnímu majetníku nebo jeho dědicům. Též koupený majetek bylo třeba vrátiti za přiměřené výkupné. Otroci a nevolníci se v roce jubilejním propouštěli na svobodu. (Lv. 25.) Těmito zákony se mělo zabrániti, aby na jedné straně se nehromadil majetek a na druhé nevznikala bída. Rok jubilejní zákonitě vyrovnával majetkové protivy, které povstaly za posledních padesát let, zaváděje aspoň částečně majetkovou a společenskou rovnost, že nebylo otroků ani bezzemků.

Zákon Nový nemá takových ustanovení. Je to zákon lásky. Kdyby se uskutečnila na světě láska evangelická, nebylo by třeba zákonů na ochranu pracujících a chudých. Kristus je dělník a syn dělníka. Kristus je chud. Nemá, kam by hlavy složil. Stojí zřejmě na straně chudých proti boháčům. Není možno sloužiti Bohu a mamoně. Snáze projde velbloud uchem jehly než bohatec do království nebeského. Bohatému jinochu radí: Chceš-li dokonalým býti, prodej, co máš, rozdej chudým a následuj mne. A co více: Kristus se ztotožňuje s každým chudým a dobro prokázané jednomu z nejmenších jeho bratří stejně bude odměněno jako by jemu samému prokázano bylo.

Znakem současné doby jest, že pracující a chudí jsou nespokojeni. Zdá se, že právem. Nejsou-li za svoji práci dostatečně odměňováni a trpí-li hlad, je třeba jim dáti za pravdu. Bouří-li se a zatínají-li pěsti, nesmíme se tomu diviti, aniž to pokládati za nějaké zlo. Jest to spíše jen odpověď na základní a pravé zlo na světě: mamon. Či jak vypadá ve světle lásky

evangelické nezřízená snaha po bohatství, nadbytku a přepychu? Čím by bylo možno ji omlouvati? Zlato nahromaděné a v pokladnách ukryté — toť základní zlo. Nespokojenost chudých jest jen odpověď na ně. I když není možno, aby všichni lidé měli stejně majetku nebo měli stejné povinnosti a byli si ve všem rovni, je třeba říci, že každý člověk má právo na život a tudíž i na to, co jest mu k zachově života nezbytno.

Kořen zla jest v nezřízené touze lidského srdce po majetku. Tuto touhu Kristus Pán potírá tím, že radí dobrovolnou chudobu. Rovnost majetkovou a úplnou spravedlnost společenskou uskutečnily křesťanské řehole, v nichž vše je společné a v nichž jednotliví členové zachovávají dobrovolnou chudobu nemajíce osobního majetku žádného. Evangelium káže bohatým, aby rozdávali, a chudým, aby nereptali — všem pak, aby potírali mamon ve svém srdci.

Slavný fysik a matematik Pascal byl prodchnut láskou k chudým. Když byl smrtelně nemocen a viděl, jak pečlivě ho ošetřují, vzpomínal chudáků, kteří nemají v nemoci nikoho, kdo by je opatroval. I přál si, aby nějaký nemocný žebrák byl přinesen do jeho pokoje a byl ošetřován se stejnou láskou. Když mu řekli, že to není možno, žádal, aby ho přenesli do nemocnice pro nezhojitelné, chtěje umřít mezi chudými. (*Oeuvres de Pascal*, Tours, Cattier 1875, p. 29—30.)

Tou měrou jsme křesťany, jakou dovedeme soucit míti s pracujícími a trpícími. Naplňme se duchem Evangelia, bychom v tváři dělníka a žebráka poznali tvář Kristovu!

OBSAH:

I. Věčný Otec.

Strana

Skrytý Bůh	11
Tři stupně života	13
Cíl života	16
Nový svět	18
Rozum a víra	20
Světlo víry	23
V něm žijeme	25
Divy a zázraky	28
Poklad v poli	30
Veliké přikázání	32
Největší jest láska .	35
Hostina Boží	37
Důvěra v Boha	39
Oddanost a poddanost	42
Proč trpím? .	44
Radost	46
Hříšníci	49
Dies irae	51
Nesmrtelnost	54

II. Boží Syn.

Věčné Slovo .	59
Světlo světa .	61

	Strana
Král pravdy .	64
Kristus náš učitel .	67
Ukřižovaný	70
Zákon života .	72
S Kristem vzkříšeným	75
Pokoje vám!	78
Král srdcí	80
Kristus rek .	82
Štěstí . .	85
Srdce Ježíšovo .	86
Učte se ode mne!	89
Oběť Nového Zákona	92
Kristus s námi .	95
Tajemství oltáře	97
Přítomnost Boha	100
Síla duše .	102
Svatá hostie . . .	105
Panna vítězná a slavná	107
Naše Matka	. 110
Duše Mariina	. 112

III. Utěšitel.

Dva znaky .	. 117
Sladký host duše	119
Plameny života .	. 121
Dary Ducha svatého .	123
Duchovně mrtví .	. 126
Postačí ti moje milost	127
Svátost osvěcení	. 130
Pán s tebou	. 132
Bůh a duše .	135

	Str
Zrození Církve	137
Aby všichni jedno byli	139
Klíče pravdy	142
Skála pravdy	145
Pastýř a ovčinec	147

IV. Duchovní život.

Církevní rok	153
Duchovní kvas	155
Modlitba	. 157
Ve jménu Ježíšově	160
Růženec	162
Cesta	164
Z malých počátků	167
Vnitřní sjednocení	169
Předsevzetí a vnitřní zjednodušení	171
Výstřednosti	174
Dvojitý člověk	176
Zlo v nás	178
Náš poklad	181
Odpuštění	184
Pokora	186
Ctnost nejkrásnější	189
Čistý úmysl	191
Svatost	193
Svatí	196
Svaté ostatky	198

V. Šlépěje apoštolské.

Kristus v bratřích	203
Kněz	. 205

	Strana
Apoštolové	208
Lovci duší	210
Pomáhati duším	212
Duše apoštolská	215
Mezi zlými .	217
Lidé nepříjemní	. 219
Koukol v duších	222
Chudí	. 224

**Tuto knihu vytiskla knihtiskárna
Družstva Vlast v Praze II, Žitná
ulice 26, pro Cyrilo-Methodějské
knihkupectví G. Franci v Praze.**

*Dr. AUG.
WIBBELT:*

*Knížka útěchy
o smrti.*

Kč 4.—.

*Kniha o čtyřech
pramenech.
Kč 4.40.*

*DUCHOVNÍ
ČTENÍ*

*Duchovní obnova
pro laiky.*

*Napsal
Karel Plater T. J.
Přeložil Karel Vrátný.*

Kartonováno Kč 3.—.

*VADEMECUM
úvahy pro kněžské
triduum.*

*Kněžím-spolubratřím.
Josef Rybák T. J.
Poštou Kč 10.—.*

*KAREL
VRÁTNÝ*

*Krátké nedělní
a sváteční promluvy.
Poštou Kč 24.—.*

*Sbírku tuto lze doporu-
čovat za „Nedělní
čtení“.*